

ACADEMIA ROMÂNĂ

AUTORITATEA FAPTULUI INDEPLINIT

EXECUTAT IN 1866 DE CEI INDREPTĂȚIȚI

DE

DIMITRIE A. STURDZA

SECRETARUL GENERAL AL ACADEMIEI ROMÂNE.

CU 2 STAMPE.

EXTRAS DIN
ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE
Seria II.—Tom. XXXIV.
MEMORIILE SECȚIUNII ISTORICE.

BUCUREȘTI

LIBRĂRIILE SOCEC & Comp., C. SFETEA și LIBRĂRIA NAȚIONALĂ

LEIPZIG

VIENA

OTTO HARRASSOWITZ.

GEROLD & COMP.

503153
106612

199. Analele Societății Academice Române. — Seria I:
Tom. I—XI. — Sesiunile anilor 1867—1873.

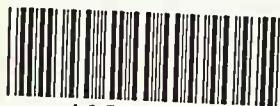
Analele Academiei Române. — Seria II:

Tom. I—X. — Desbaterile și memoriile Academiei în 1879—1888.	L. B.
Indice alfabetic al volumelor din <i>Anale</i> pentru 1878—1888	2.—
Tom. XI—XX. — Desbaterile și memoriile Academiei în 1888—1898.	2.—
Indice alfabetic al volumelor din <i>Anale</i> pentru 1888—1898	2.—
Tom. XXI.—Desbaterile Academiei în 1898—9	2.—
» XXI.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	5.—
» XXII.—Desbaterile Academiei în 1899—1900	6.—
» XXII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	6.—
» XXIII.—Desbaterile Academiei în 1900—1901	3.—
» XXIII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	5.—
» XXIV.—Desbaterile Academiei în 1901—2	4.—
» XXIV.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	6.—
» XXV.—Desbaterile Academiei în 1902—3	3.—
» XXVI.—Desbaterile Academiei în 1903—4	5,50
» XXVI.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	5.—
» XXVII.—Desbaterile Academiei în 1904—5	5.—
» XXVII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	8.—
Stefan cel Mare, Mihail Viteazul și Mitropolia Ardealului, de N. Iorga.	4.—
România din Bosnia și Herțegovina în trecut și în prezent, de Isidor Ieșan.	—,40
Câteva manuscrise și documente din țară și din străinătate relative la istoria Românilor, de N. Iorga	—,30
Vieța lui Alexandru Vodă Callimachi, Domn al Moldovei, cu prilejul descoperirii testamentului său, de N. Iorga	—,20
Indreptări și întregiri la istoria Românilor după acte descoperite în arhivele săsești. I. Brașovul, de N. Iorga	—,20
Bărbații culti greci și români și profesorii din Academiiile de Iași și București din epoca zisă fanariotă (1650—1821), de C. Erbiceanu.	—,50
Nichifor dascălul, exarh patriarhal, și legăturile lui cu țerile noastre (1580—1599), de N. Iorga	—,20
Datele cronicelor moldovenești asupra anilor de domnie ai lui Alexandru cel Bun, de Dimitre Onciul	—,30
Contribuțiuni la biografiile unora din cronicarii moldoveni, de I. Tanoviceanu. (Cu 1 tabelă.)	—,30
Despre Ungurii și Episcopiile catolice din Moldova, de Radu Rosetti.	—,80
Vieța și Domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Terii-Românești (1849—1856). Memoriul I, de N. Iorga	—,30
XXVIII.—Desbaterile Academiei în 1905—6.	5.—
XXVIII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	6.—
Vieța și Domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Terii-Românești (1849—1856). Memoriul II, de N. Iorga.	1,60
Cronica Bohotinului, de Radu Rosetti	1,60
Noțiunea valorii în istorie, de A. D. Xenopol	—,30
Din Nichita Acominatos Honiatul, traducere a părților privitoare la Istoria Asanizilor, cu introducere și index, de Gheorghe Murnu	1,20
Note genealogice și biografice despre familiile Buhuș și Rosetti, foști proprietari ai moșiei Bohotinul, de Radu Rosetti	—,40
Câteva manuscrise și documente din țară și străinătate relative la istoria Românilor, de N. Iorga.	—,30
Cauzalitatea în succesiune, de A. D. Xenopol	—,50
Originile partidului național în România, de A. D. Xenopol	—,20
XXIX.—Desbaterile Academiei în 1906—7	6.—
XXIX.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	8.—
Cronica Vascanilor (Județul Suceava), de Radu Rosetti	1,50
Despre originea și transformările clasei stăpânitoare din Moldova, de Radu Rosetti	—,70
Un boier oltean la Karlsbad în 1796—1797: călătoria lui Barbu Știrbei în apus, de N. Iorga	—,20
Congresul pentru Proprietatea literară și artistică, de A. D. Xenopol	—,20
Câteva fărâme din corespondența lui Alexandru Vodă Ghica, Domn și Caimacam al Terii-Românești, de N. Iorga	—,20
Congresul sociologic din Londra și organizarea militară a școalelor în România, de A. D. Xenopol	—,30
Despre censura în Moldova. I. Inițierea censurii de guvernul provizor rus și funcționarii săi	—,30

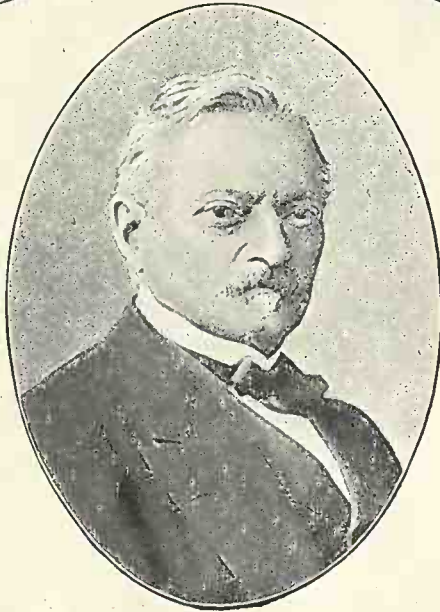
Biblioteca Centrală Universitară
"Carol I" București

Cota IV 503 153

B.C.U. "Carol I" Bucuresti

C506612

*Principele
Carol-Anton de Hohenzollern.*

*Principele
Carol de Hohenzollern
1866.*

*Arnold Otto Aepli
Landammann al Cantonului St. Gall
1866.*

Doamna Hortensia Cornu.

Doamna Drouyn de Lhuys.

Baroneasa de Franque.

AUTORITATEA FAPTULUI INDEPLINIT EXECUTAT IN 1866 DE CEI INDREPTĂȚIȚI

DE

DIMITRIE A. STURDZA

Secretarul general al Academiei Române.

Sedința dela 4 Maiu 1912.

In 11/23 Februarie 1866, în urma propunerii făcute de Guvernul provizoriu, Senatul și Adunarea Electivă, conform dorințelor rostite de Divanurile ad-hoc din 1857, au ales și aclamat în unanimitate de Domn Stăpânitor al Principatelor-Unite pe Alțeta Sa Regală Comitele de Flandra sub numele de Filip I.

După ce Comitele de Flandra a declarat în 18/30 Martie, că declină în mod formal Coroana ce i se oferă, Guvernul provizoriu a luat hotărîrea a nu se opri la jumătate cale, ci a merge înainte, condus de idea, că noua situațiune ce se creă României trebuia să fie fapta însăși a națiunei.

Încă șase zile înainte de declarația Comitelui de Flandra, în 12/24 Martie, Ion Ghica, Președintele Consiliului de Miniștri și Ministrul Afacerilor străine, trimite lui Ioan Bălăceanu, Agentul Principatelor-Unite la Paris, următoarea telegramă, scurtă, energetică și inimoasă:

„Declarați că nu am ales pe Comitele de Flandra candidat în contra Franciei, că suntem hotărîți și doritori a susține pe orice candidat ce ne-ar propune ea, și că garantăm succesul“.

In 13/25 Martie, Ion Ghica răspunde în următorul mod la o telegramă a lui Bălăceanu din Paris, care dăduse un nume de candidat nedescifrabil:

«Cifra 82.136 a numelui ce indicați nu există în dicționar. Cu toate acestea, dacă Comitele de Flandra refuză, grăbiți refuzul său oficial, ca să putem

53
91

REMO/13

acceptă pe noul candidat. *Negociați în secret cu dânsul. Asigurați-vă în secret dacă vrea să vină a primi Coroana, suntem gata să stabilim un fapt îndeplinit. Dați-ne rezultatul și numele candidatului.*»

In 14/26 Martie, Ioan Bălăceanu telegrafiază din Paris lui Ion Ghica :

«*Drouyn de Lhuys ar dori un candidat și ar voi să cunoască candidatul Guvernului român, pe care l-ar propune imediat. Mă autorizați a numi pe Carol de Hohenzollern? Aceasta ne-ar înfățișa sub un aspect foarte favorabil în ochii lui Napoleon III.*»

Tot în acea zi *Ion Brătianu* trimite din Paris lui *Ion Ghica* următoarea telegramă:

«*Acțiunile bune. Anglia are deasemenea convingerea că un Prințipe străin e posibil. Candidatul Angliei este Hohenzollern.*»

In 17/29 Martie, Locotenența Domnească disolvă Corpurile Legiuitoare.

*

In 2/22 Martie s'au întrunit, ca în anii precedenți, membrii și rudele Casei Regale la Berlin, pentru a serba ziua nașterii Regelui Wilhelm.

Principele Carol-Anton de Hohenzollern, Guvernorul militar al Țării dela Rin și al Westfaliei, precum și fiul său mai mare, *Principele ereditar Leopold*, au venit dela Düsseldorf. Și al doilea fiu al Principelui, *Carol*, se află la Berlin, fiind Prim-locotenent în al doilea regiment de Dragoni din garda regească.

Dimineața, întreaga familie regală se întrunește la palat și aduce Regelui felicitările sale. Prânzul de familie e la Principele ereditar al Prusiei. Seara este o reprezentație teatrală la Palat.

In 13/25 Martie, Principele Carol, tatăl său și fratele său Principele Ereditar, trecând mai întâiu pe la Dessau pentru a vizită pe rudele lor, *merg la Düsseldorf, pentru a serba acolo Paștele*, dimpreună cu *Principele Frederic*, fratele mai mic al Principelui Carol, Locotenent la regimentul 5 de Ulani. Princesa de Hohenzollern și Princesa Maria, cu Princesa Ereditară Antoinetta, se aflau la Ouchy pe lacul de Geneva; iar Principele Anton serba Paștile în Palestina.

In 18/30 Martie, în Vinerea Paștilor, sosește la Düsseldorf Ion Brătianu, și trimite, ca reprezentant al României pe lângă Conferințele din Paris, următoarea scrisoare *Principelui Carol-Anton de Hohenzollern*:

«Cunoscând din altă ocaziune simpatiile Alteței Voastre Regale pentru cauza românească, am crezut că împlinesc un mare serviciu țării mele, prezentându-mă Alteței Voastre Regale. Sper, Monsenioro, că veți binevoi să-mi acordați audiența, pe care am onoare a o solicita.»

In 19/31 Martie, Ion Brătianu e primit de Principele Carol Anton de Hohenzollern în audiență, care durează trei ore. Brătianu comunică Principelui, «că Locotenența Domnească a României, urmând impulsiei Impăratului Napoleon, are intențiunea a propune poporului să aleagă de principe pe al doilea fiu al Alteței Sale Regale, Principele Carol.»

Brătianu este invitat la prânz, la care iea parte și Colonelul de Rauch, Comandantul Regimentului al 11-lea de Husari. S'a vorbit mult de București și de afacerile economice ale țărilor dela Dunăre.

După prânz, Brătianu zice Principelui Carol: «Mi s'a vorbit mult de Alteța Voastră, la Paris, unde ni s'a spus că sunteți la Berlin; sunt foarte fericit că A. V. se află aci».

Principele Carol răspunde, că e la Düsseldorf în congediu și că după două zile să întoarcă la Berlin la regimentul său,—adăogând— «cu atâta mai mult că poate vom avea războiu.»

Colonelul de Rauch însoțește pe d-l Brătianu la otel și remite întorcându-se Principelui Carol rugăminte d-lui Brătianu de a avea o conversație privată cu Principele. Aceasta i se acordă la 6 $\frac{1}{2}$ ore seara. *Ion Brătianu se prezintă și oferă Principelui Coroana, orientându-l în o conversațiune de două ore asupra situațiunei țării sale, arătând pericolele la cari România ar fi expusă, dacă provizoratul actual ar dură timp mai îndelungat, și roagă să se iea o hotărîre favorabilă.*

Principele Carol răspunde că el simte în sine curajul a luă asupra sa o asemenea misiune, însă cu toate aceste, se teme că ea e mai presus de forțele sale; de aceea nu poate da acum un răspuns hotărîtor. Afară de aceasta el nu știe nimic despre intențiunile Regelui Prusiei, Șeful Familiei, fără de a cărui voie nu ar putea luă o hotărîre atât de importantă.

Brătianu atinge legăturile Principatelor Dunărene cu Turcia. Principele Carol nu vede în aceste o piedică pentru dânsul, mai ales că nu va fi greu de a desface aceste legături. Pentru moment el crede că această situațiune este o garanție mai mult, decât o piedică, căci România nu e încă destul de tare, ca să stea chiar acum pe înseși picioarele ei.

Astfel amândoi se despart, fără ca Principele să fi dat o declarațiune pozitivă. Brătianu promite a nu face pentru moment nici un pas înainte în această privire și se întoarce la Paris.

Brătianu a făcut cea mai bună impresiune asupra Principelui și a Familiei princiare, atât prin personalitatea sa plăcută, cât și prin atitudinea sa de bărbat de stat, dovedite în aceste convorbiri.

*

Neînțelegerile se ivise în *Conferințele de Paris*, chiar din întâia zi a întrunirii—în *25 Februarie/9 Martie*—, și ele au fost caracterizate în primele trei ședințe prin amânările succesive ale unei deciziuni hotăritoare.

Chiar în a patra ședință din *19/31 Martie* s'au produs aceleași sovăiri, despre cari d-l Drouyn de Lhuys declară «că dacă s'ar prelungi, ar aduce o atingere a autorității și chiar a demnității Conferinței», arătând totodată la finele ședinței, că după părerea sa nu sunt decât trei căi de urmat, pe cari le și enumeră.

Conferința s'a amânat pe ziua de *23/4 Aprilie*.

Protocolul IV al Conferinței din Paris din 19/31 Martie 1866.

D-l *Plenipotențiar al Rusiei* zice că nouăle instrucțiuni ce așteaptă din Petersburg trebuie să-i sosească numai la 4 Aprilie; nu va fi deci nimeni surprins că d-sa se va abține a se pronunța asupra cestiunilor ce ar fi examinate în ședința de astăzi.

D-l *Plenipotențiar al Franciei* amintește că, după dorința exprimată de d-l Plenipotențiar al Majestății Sale Britanice, a întrunit Conferința înainte de ziua ce fusese fixată, și invită pe d-l Comite Cowley să expună obiectul acestei convocări.

D-l *Plenipotențiar al Mării Britanii* zice că rezultă din informațiunile venite Guvernului său, din București, că hotărârile Conferinței erau așteptate acolo cu o extremă nerăbdare și că, dacă Plenipotențiarul ar întârziă a lua o hotărîre, turburări mari ar fi iminente. În fața unei astfel de stări de lucruri, Guvernul său a socotit că eră urgent a întruni pe Plenipotențiarul.

D-l *Plenipotențiar al Franciei* adaugă la informațiunile generale date de Comitele Cowley, că Plenipotențiarul trebuie să fi știind că o *depeșă telegrafică, expedită din București în ajun, anunță că Guvernul provizor a dizolvat Adunarea și a convocat una nouă. Acest incident poate pune Conferința într-o situațiune dificilă. Ea a recomandat dela început oamenilor investiți provizoriu cu puterea în Principate a se abține și a aștepta; aceasta înseamnă că conferința luă îndatorirea să facă ea însăși ceva. Trăgă-*

nând stabilirea hotărîrilor sale, ea s'a expus a veni prea târziu; evenimintele o ieau înainte, și Conferința este pusă în alternativa de a luă fără întârziere o hotărîre într'un fel, sau a renunța la mandatul său.

D-l *Plenipotențiar al Rusiei* se unește cu ceeace a spus d-l Drouyn de Lhuys. Găsește că Guvernul provizoriu din București a lucrat prea pripit și fără a avea dreptul. De altmintrelea nu e de regretat întru nimic Adunarea disolvată. Intreabă ce se propune?

D-l *Plenipotențiar al Franciei* amintește că Plenipotențiarii au trebuit să consulte Curțile lor; e regretabil că nu sunt toți provăzuți cu instrucțiuni suficiente.

D-l *Plenipotențiar al Italiei*, observând că evenimentele întâmplăte la București au putut face inaplicabile, cel puțin în parte, instrucțiunile pe cari Plenipotențiarii se rezervase a le cere dela Guvernele lor asupra cestiuilor puse în Conferință,—

D-l *Drouyn de Lhuys* răspunde că sunt principii, a căroră examinare e totdeauna oportună: suntem pentru o adunare sau pentru două adunări? Ne putem luă în totul după dorința populațiunilor? Guvernul Impăratului n'ar cere altceva mai bun: dar se pare că se tinde a înlătură Principele Străin.

D-l *Plenipotențiar al Rusiei* declară, în ceeace-l privește, că nu are a se pronunța în acest moment asupra acestui punct; își așteaptă instrucțiunile. De altmintrelea crede că ar fi necesar a reintră în terminii Convențiunei dela 1858; expresiunea dorințelor populațiunilor ar rezulta în mod natural din această măsură.

D-l *Plenipotențiar al Prusiei* e de părere, că evenimentul întâmplat la București, departe de a avea ca efect suspendarea hotărîrilor Conferinței, ar trebui din contra să le grăbească. Suntem în prezența unei țări în revoluție; ceeace se petrece acolo e supărător fără îndocală și foarte regretabil; dar în sfârșit acestea sunt faptele și această situațiune va încetă cu atât mai curând, cu cât se va fi adoptat o bază, pe care să se poată stabili o linie de purtare.

D-l *Plenipotențiar al Italiei* presupune că Conferința ar luă o hotărîre, la care Principatele refuză a se supune, și întreabă ce ar fi de făcut atunci?

D-l *Plenipotențiar al Turciei* răspunde că totul e prevăzut prin Tractato în asemenea caz.

D-l *Comile Cowley*, întrebând pe d-l Plenipotențiar al Franciei, care e părerea sa în fața celor întâmplăte la București,—

D-l *Drouyn de Lhuys* răspunde că s'a pronunțat dela început a se recurge la o singură adunare. Dacă Conferința s'ar fi hotărît pentru convocarea unei singure adunări, ea nu s'ar fi aflat întrecută de eveniment și în prezența unei hotărîri luate fără voia ei sau cel puțin în afară de ea.— De

altmintrelea această măsură nu e de loc în opozițiune cu vederile Guvernului Împăratului. *A se recurge la o singură Adunare* — ceeace este încă și mai bine, — dacă această operațiune electorală poate avea loc fără turburări, n'a încetat a avea acest folos, *că nu prejudică nimic în contra mănținerei Unirei, lăsând pe partizanii separațiunei cu totul liberi de a-și manifesta dorințele*, fiindcă a fost bine înțeles că, pentru a fi mănținută Unirea, trebuie ca în orice caz majoritatea Deputaților Moldoveni să fie câștigată pentru ea. *Linia de purtare adoptată de Franca este foarte simplă; anume să se țină socoteală de dorințele populațiunilor pentru Unire și Principe Străin.* — *Unirea este și mai mult decât o dorință exprimată solemn. Ea este o realitate, care a intrat în Actele Diplomatice și în Fapte, și care se reproduce la fiecare pagină din istoria Principatelor de zece ani încoace; într'un cuvânt, ea este un fapt obligatoriu pentru toată lumea, câtă vreme acest fapt nu va fi produs o manifestațiune spontane în sânul Adunării în sens contrariu.* — *Cât pentru Principele Străin, dorința populațiunilor, în opinia Franciei, nu este mai puțin legitimă și întemeiată, căci e firesc că, după ce au sfârșit toate celelalte combinațiuni, ele să dorească a face încercarea și cu aceasta; și ar fi oare aceasta întâia dată, când un popor a cerut străinătății un Principe pe care nu-l putea oșlă la el?* Mai mult încă, alegerea unui Principe Străin n'ar fi de loc incompatibilă cu Suveranitatea Porții. Deci Franca este mereu favorabilă acestei combinațiuni: dar cum această combinațiune a rămas în stare de simplă dorință și cum este în opozițiune cu Stipulațiunile Internaționale cari n'ar putea fi modificate decât cu concursul tuturor Puterilor, d-l Drouyn de Lhuys nu poate decât să regrete opozițiunea ce ea a întâmpinat până în prezent.

D-l Plenipotențiar al Rusiei observă că discuțiunea asupra Principelui Străin a fost pentru moment scoasă din deliberațiunile Conferinței. În ce privește Unirea, d-l Baron de Budberg contestă, cum a făcut-o și mai înainte, că ea ar fi în dorința populațiunilor. Moldova nu vrea Unirea, și dacă se întârziază a se avea în vedere tendințele sale, se vor ivi cu siguranță demonstrațiuni în sens contrar. În sprijinul acestei aserțiuni, d-l Plenipotențiar al Rusiei cetește o depeșă a Consulului rus din Iași cu data de 5 și o alta cu data de 9 Martie, în cari se spune, că Agenții Guvernului provizoriu lucrează prin toate mijloacele în favoarea Unirei. S'a adus chiar din Muntenia la Iași o baterie de artilerie. Cu toate acestea, Moldovenii resping Unirea, afară numai dacă ea se va face cu un Principe Străin. — D-l Baron de Budberg este convins de exactitatea acestor rapoarte; totuș n'ar putea să ceară celorlalți Plenipotențiar să aibă aceeaș încredere. Aceștia însă vor înțelege, că Rusia nu poate consimți ca libertatea opiniunilor să fie asuprită în Moldova.

D-l Plenipotențiar al Franciei observă că, departe de a vroi vreo asu-

prire de acest fel, Guvernul Împăratului a consimțit, ca populațiunile să fie puse în măsură de a-și exprima din nou dorințele lor. — De altmintrelea, convocându-se o singură adunare, s'a făcut ceea ce Franția doriă să vadă făcându-se de către Conferință.

D-l *Plenipotențiar al Prusiei* zice, că evenimentul, oricât de regretabil ar fi, are cel puțin folosul de a simplifica cestiunea: la București s'a luat hotărîrea, pe care d-sa însuș vroia s'o propună.

D-l *Baron de Budberg* exprimând din nou dorința, ca să i se acorde timpul pentru a-și primi instrucțiunile, și cei mai mulți Plenipotențiarți cerând să refere Guvernelor lor,—

D-l *Plenipotențiar al Franciei* rezumă starea cestiunei. După ce a spus că această situațiune n'ar putea să se prelungească fără a aduce o atingere a autorității morale și chiar a demnității Conferinței, adaugă că, după părerea sa nu sunt decât trei căi de urmat:—A lăsa populațiunile cu totul slăpâne de a dispune de soarta lor, cum se vor pricepe,—A le conduce și a le satisface, luând iute hotărîri drepte, potrivite cu trebuințele lor și cu împrejurările,—In sfârșit a nu țineă nici o socoteală de dorința populațiunilor, apoi a le impune cu sila hotărîrile Conferinței. Primul sistem, dacă ar fi adoptat de celelalte Puteri, nu ar contraria de sigur Guvernul Împăratului; el corespunde în totul părerei sale, fiindcă ar lăsa drumul cel mai liber aspirațiunilor țării, și n'ar da Puterilor altă responsabilitate decât atunci, când din evenimente ar rezulta vreun pericol pe care ele ar fi ținute să-l preîntâmpine. Al doilea ar fi de sigur cel mai bun, dacă toate Puterile ar putea să se unească curând în privința hotărîrilor de luat. Cât despre al treilea sistem, d-l Drouyn de Lhuys nu știe dacă ar găsi mulți partizani; ar fi în aparență cel mai favorabil pentru drepturile Porții, însă ar deschide calea pentru cele mai periculoase complicațiuni, și Plenipotențiarul Franciei se îndoește dacă Guvernul Otoman ar trebui să fie recunoscător acelora, cari i-ar impune misiunea de a face să domnească în Principatele Moldo-Valahe o ordine de lucruri pe care ele n'ar voi-o.

Unul din membrii Conferinței, întrebând dacă n'ar fi de adresat în acest moment vreo comunicare Guvernului provizoriu,

Savfet Pașa exprimă părerea, că i s'ar putea cere să facă cunoscut motivele măsurii, pe care a luat-o. Ar fi poate de demnitatea Conferinței a cere explicațiuni în această privință.

Conferința se amână pe Miercuri (23 Martie) 4 Aprilie.

In 22 Martie/3 Aprilie, Comitele de Bismarck trimite Principelui Carol-Anton de Hohenzollern următoarea scrisoare, primită la Düsseldorf în 23 Martie/4 Aprilie:

«Ambasadorul Regelui la Paris mi-a telegrafiat ieri, că Agentul Guvernului provizoriu din Principatele Dunărene i-a comunicat în mod confidențial, că acel Guvern dorește să ofere Coroana României unui membru al familiei de Hohenzollern, fie Principelui Domnitor însuș, fie unuia din fiii Alteței Voastre Regale, indicat de Voi cu învoirea Maiestății Sale Regelui. Numitul Agent mă roagă să aduc această comunicare la cunoștința Regelui și că va face un demers oficial, îndată ce se va stabili că Maiestatea Sa nu e defavorabil, adăugând că Impăratul Napoleon, pe lângă care s'au făcut demersuri directe, ar preferi pe un Principe Hohenzollern mai mult decât pe oricare alt Principe german. Din ordinul Maiestății Sale Regelui, am onoare a vă încunoștința despre acestea și a vi le supune respectuos, pentru ca să comunicați ideile Voastre, de va fi nevoie, direct Maiestății Sale Regelui».

In 20 Martie/1 Aprilie, Ion Brătianu trimite din Berlin o telegramă lui Ion Ghica.

«Carol de Hohenzollern primește Coroana fără condițiuni. S'a pus imediat în relațiune cu Napoleon III».

In 23 Martie/4 Aprilie, Principele Carol primește dela Principele Regal al Prusiei înștiințarea telegrafică că a fost numit Șef de Escadron à la suite în al 2-lea Regiment de Dragoni al Gardei.

Protocolul V al Conferinței din Paris din 23 Martie/4 Aprilie 1866.

D-1 Plenipotențiar al Franciei amintește că Conferința s'a amânat la 4 Aprilie, după dorința exprimată de cea mai mare parte din membrii ei, pentru a primi instrucțiunile guvernelor lor. În ceace-l privește, a organizat cu chibzuință cestiunea supusă în acest moment Conferinței, și după ce a luat ordinele Impăratului, a rezumat modul de a vedea al Guvernului său într'o depeșă, cu data de ieri (3 Aprilie), adresată Reprezentanților Maiestății Sale pe lângă Curțile semnatare ale Tractatului de Paris.—D-1 Drouyn de Lhuys citește această depeșă, în care, întemeindu-se pe aceleași considerațiuni pe cari le-a prezentat Conferinței mai înainte, întrebă dacă dintre cele trei sisteme indicate în ultima ședință, cel mai bun n'ar fi a lăsa populațiunilor înșile grija de a-și regula soarta, rezervându-se intervenția Conferinței numai pentru cazul unei violări a drepturilor consfințite prin stipulațiunile internaționale. În rezumat, Principatele ar lucra pe răspunderea lor, fără altă restricțiune decât aceea de a nu aduce nici o atingere drepturilor Curții Suzerane sau ale Puterilor garante. Dacă s'ar întâmplă o abatere dela acestea din partea lor, Conferința va trebui să fie chemată a vedea ce

e de făcut. — Această linie de purtare ar fi în armonie cu voința manifestată unanim de membrii Conferinței, de a țineă socoteală de dorința populațiilor; mai mult, ea ar fi de acord cu Actul Adițional din 1864, care a recunoscut Principatelor facultatea de a-și schimba ele singure regimul lor intern, fără a aduce de altmintrelea o atingere drepturilor Curții Suzerane sau ale Puterilor garante.

D-l Plenipotențiar al Turciei observă că sistemul ce s'a expus e așezat pe un principiu cu totul nou și care nu are precedente — *a lăsa populațiile libere a dispune de soarta lor*; — *aceasta ar fi contrar tuturor tratatelor*. Astfel lăsate în voia lor, Principatele vor reveni numai decât la Unire cu Principe Străin. În adevăr, nu trebuie să se uite că Guvernul provizoriu este stăpân a conduce alegerile după placul său și că poate face tot ce va voi. — Deci Conferința trebuie să intervină și să facă cunoscute hotărârile sale la București. Dacă Guvernul provizoriu ar refuza să se conformeze hotărârilor ei, *Conferința ar putea decide să numească în locul lui un singur Caimacam*.

D-l Plenipotențiar al Franciei răspunde lui Safvet Pașa, că *până în prezent e greu a admite că Guvernul provizoriu nu s'a supus hotărârilor Conferinței, pentrucă aceasta nu a hotărît nimic*. Nu numai că nu s'a transmis Principatelor nici o direcțiune, dar li s'a interzis și lor înșile a hotărî ceva.

D-l Plenipotențiar al Austriei spune că dacă Conferința n'a luat încă vreo hotărîre, cel puțin ea a adresat recomandațiuni Guvernului provizoriu și acesta nu a ținut nici o socoteală de ele.

Safvet Pașa adaoge că fără îndocală Adunarea din București nu e nicidecum de regretat; chiar s'a făcut bine a o disolvă, căci apucând a se pronunța prin votul său, ea nu putea îndeplini misiunea ce eră să i se încredințeze; dar Guvernul provizoriu n'ar fi trebuit să iea această măsură, fără a a fi prevenit Conferința.

D-l Plenipotențiar al Austriei amintește că cinci cestiuni fuseseră puse; întreabă ce devin ele; dacă acum se face abstracțiune de ele, ne găsim într'o cale cu totul nouă, și în acest caz ar fi poate de nevoie de a primi nouă instrucțiuni.

D-l Plenipotențiar al Marelui Britaniei zice că s'a mărginit până acum a indică foarte sumar modul de a vedea al Guvernului său, și că s'a abținut a răspunde la observațiuni, căroră el nu putea să le dea consimțământul său; speră că, evitând astfel discuțiunea, va avea mai mulți sorți de a ajunge la o înțelegere comună. Astăzi, când această speranță se risipește din ce în ce mai mult, crede că trebuie să se explice categoric. — Anglia nu are în Principate nici un interes direct sau particular; n'are alt interes decât acela

al unei mari Puteri care, pe de o parte dorește să vadă dezvoltându-se în statele cele mici prosperitatea și bunul traiu, garanția comună de ordine și de liniște generală, iar pe de altă parte s'a asociat la o garanție colectivă, asigurând Principatelor libera folosință a privilegiilor și scutirilor lor. De sigur niciodată sarcina n'a fost mai ușoară, căci nimeni n'a încercat să aducă cea mai mică atingere acelor privilegii. D-l Comite Cowley ar fi fericit să poată constata aceeași moderațiune din partea Principatelor către Curtea Suzerană. Dar n'a fost astfel, și Puterile au văzut întocmirea, care eră opera lor comună, distrusă de cerințe cari, departe de a fi satisfăcute, se măresc pe toată ziua. — Guvernul Majestății Sale Britanice, încă dela cele dintâi negocieri destinate a regulă relațiunile între Principate și Curtea Suzerană, se gândise că ar fi mai bine a mântineă separațiunea cu care populațiunile erau obicinuite, pentrucă prevedea că, punând cele două Principate sub o singură administrație, s'ar provoca aspirațiuni de independență incompatibile cu Integritatea Imperiului Otoman și li s'ar impune prea mari cheltueli. Această prevedere s'a realizat foarte repede: țara se află sărăcită prin sarcinile unei armate și unei înalte administrațiuni peste proporțiile trebuințelor ei. Astfel, poporul sătul de acest Guvern rău, după o încercare de 8 ani, s'a aliat cu armata pentru a răsturnă pe Principe, a cărui îndoită numire adusese Unirea. — În sfârșit d-l Plenipotențiar al Marei Britaniei nu poate uită că Capitulațiunile, cari sunt obligatorii pentru Principate ca și în restul Imperiului Otoman, nu erau niciodată puse la îndocală de Guvernele separate, pe câtă vreme ele au fost fără încetare violate de către Guvernul Unirei. Marea Britanie n'ar putea să vadă în această stare de lucruri o probă, că Unirea a fost o măsură bună în ea însăși, totuș ea nu are nicidecum pretențiunea de a impune populațiunilor o ordine de lucruri, care să-i fie neplăcută; dacă prin urmare, fiind iarăș consultate, populațiunile se pronunță, făcând abstracțiune de tot ce s'a petrecut, pentru mântinerea Unirei, nu numai că Guvernul englez nu se va opune la aceasta, dar va face tot ce atarnă de el pentru a obțineă adeziunea Porții care, concedând la mai multe modificări a constituțiunei moldo-valahe, și-a rezervat în totdeauna dreptul de a reintră în terminii stricți ai tractatelor.

D-l Plenipotențiar al Rusiei face observațiunea, că cele prezentate de Comitele de Cowley se aplică mai mult la trecut decât la situațiunea prezentă.

D-l Plenipotențiar al Marei Britaniei adauge că, în ceea ce privește starea actuală de lucruri, este de părere că, în neștiința motivelor, cari au dictat măsura luată de Guvernul provizoriu, trebuie să se lase acestuia responsabilitatea, și pentru aceasta propune o declarațiune, al cărei proiect îl cetește Conferinței. Afară de aceasta, socoate că această declarațiune ar trebui să fie însoțită de o depeșă identică, care să amintească stipulațiunile ce regulează

raporturile Principatelor cu Curtea Suzerană și care să invite pe Consulii Puterilor la București să facă tot ce va atârna de dânsii pentru a sfătui Principatele a nu aduce vreo călcare acestor stipulațiuni. Expune de asemenea Conferinței un proiect de depeșă.

D-l Plenipotențiar al Rusiei citește nota următoare și cere înscrierea ei textuală în Protocol:

«In ședința dela 19 (31) Martie, s'a convenit că Plenipotențiarul vor supune Guvernelor lor respective o serie de cestiuni, împărțite în cinci puncte și de pe cari s'a dat copie fiecăruia dintre membrii, cari au luat parte la întrunire. — Pentru a simplifica negocierea și a face să iasă cât mai curând posibil populațiunile Principatelor din starea actuală de nesiguranță, ar fi de dorit a grupă opiniunile în jurul câtorvâ linii principale. — In acest scop, Plenipotențiarul Rusiei are onoarea a declara că, după părerea sa, atențiunea Conferinței ar trebui să se îndrepteze în mod particular asupra celui de al cincilea punct, care stipulă Convocarea a două Adunări, una la București și una la Iași, după cum s'a mai făcut și la 1857 pentru Divanurile ad-hoc.— Recomandând primirea acestei combinațiuni, Plenipotențiarul Rusiei crede că trebuie să desvolte motivele cari au produs-o. Obiectul esențial al Conferinței este incontestabil de a ajunge la o Organizare a Principatelor, care să poată oferi garanții serioase de durată și de stabilitate, cu singura rezervă a intereselor generale de ordin european. In aceste limite, cari necesarmente trebuie să aibă întâietate asupra considerațiunilor de interes local, o soluțiune mulțumitoare n'ar putea fi obținută decât ținând socoteală de ceace populațiunile înșile ar dori să stabilească pentru bunul traiu și prosperitatea lor. — Discuțiunile precedente au dovedit că nici un guvern n'ar vrea să salnicească dorințele populare și că, alături cu respectul tractatelor, toți doresc să cunoască Expresiunea Adevărată a Opiniunii Majorității din Principatele-Unite. — Alegerile făcute în vederea consultării acestor dorințe ar da fără nici o îndoială garanția cea mai serioasă de sinceritate și ar permite Conferinței a se pronunță cu o desăvârșită cunoștință de cauză. — In acest moment n'ar fi destul a se călăuzi numai de dorințele exprimate mai înainte de populațiuni. In adevăr, studiind cu nepărtinire dezvoltarea ideei Unirei, se ajunge la convingerea că, dacă până la 1858 ea a întrunit majoritatea voturilor, de atunci încoace s'au putut naște îndoeli în spirite asupra folosului acestei combinațiuni. Administrațiunea Principelui Cuza, prăbușindu-se fără a face cea mai mică încercare de rezistență, este un fapt prea considerabil pentru a fi permis să nu se țină socoteală de această experiență ieșită rea. — Prin urmare, Convocarea a două Adunări se prezintă ca drumul cel mai firesc și cel mai sigur de urmat, textul Tractatelor este în favoarea acestui mod de a procede, și când este posibilitatea de a întruni aceste două elemente, stricta

legalitate cu aspirațiunile legitime ale unui popor, ar fi regretabil ca să nu se profite de aceasta. — Desigur că nu e în intențiunea Puterilor de a reinnoi aceeaș experiență după o teorie precugetată sau după o hotărîre odată luată, fără a se îngriji de consecințele ce ar putea rezulta pentru liniștea țarei înseș sau pentru siguranța generală. Nimeni n'ar vrea să iea asupra-și o asemenea răspundere. — În sfârșit, explicându-se asupra propunerii d-lui Plenipotențiar al Franciei, Baronul Budberg declară că se unêște cu aceasta, pentrucă Conferința nesiind ascultată la București, ea n'are decât să se abțină, lăsând Guvernului provizoriu răspunderea ce și-a luat asupra-și.»

D-l Plenipotențiar al Franciei repetă că eră greu a fi ascultat la București, când în realitate Conferința n'a spus nimic, mărginindu-se a recomandă abținerea, fără a lua vreo altă hotărîre, fără a indică un principiu, care să fi putut servi de regulă de purtare unei țări în stare de criză și în așteptare. Dacă acum s'ar invita Guvernul provizoriu să convoace două Adunări, urmând sistemul pe care l-a susținut d-l Baron de Budberg, e evident că ar fi prea târziu.

D-l Plenipotențiar al Marci Britaniei împărtășește această părere; a trecut timpul când Conferința ar fi putut să iea cu folos o hotărîre. Cetește un proiect de depeșă către Consuli, depeșă care ar însoți Declarațiunea ce a propus Conferinței. S'ar recomandă prin ea respectul Tractatelor, anunțând că Plenipotențiarari ar fi dispuși să consimtă la tot cecece s'ar face în limita stipulațiunilor internaționale.

D-nii Plenipotențiarari ai Prusiei și Italiei se unesc cu propunerea Comitetului Cowley, observând că intră în aceea a d-lui Drouyn de Lhuys.

D-l Plenipotențiar al Rusiei n'are nimic de obiectat la Declarațiunea prezentată de Comitele Cowley, afară numai că ar dori ca terminii să fie puțin mai preciși. Ar vrea să se amintească anume Tractatul din 1856 și Convențiunea din 1858.

D-l Plenipotențiar al Prusiei zice că observațiunea strictă a Tractatelor implicând separațiunea, s'ar putea face mențiune de Actele Diplomatice în genere.

D-l Plenipotențiar al Italiei adaugo că, referindu-se pur și simplu la Tractate, este a sancționa separațiunea; propune deci un Proiect de Declarațiune astfel conceput: «Conferința, considerând că în cestiunea Principatelor sunt două principii de ocrotit—Intregitatea Imperiului Otoman și Satisfacerea Dorinței Populațiunilor, — și vrând să împace pe cât posibil aceste două principii, declară că încredințează înțelepciunii populațiunilor române grija de a-și regulă propria lor cărmuire și administrație, numai Suveranitatea Porții și Integritatea Imperiului Otoman să nu sufere vreo atingere, în cazul când s'ar aduce vreo atingere Suveranității sau Integri-

tății Turciei, Conferința s'ar întruni imediat, după convocarea uneia din Puterile interesate.»

D-l Plenipotențiar al Turciei întreabă pe d-l Nigra, ce înțelege prin atingere la Integritatea Imperiului Otoman.

D-l Plenipotențiar al Italiei răspunde că aceasta va să zică că Principele nu vor rupe legăturile ce le leagă de Turcia.

D-l Plenipotențiar al Prusiei zice că s'ar putea menționa Tractatele și Actele subsecvente în aceeași termeni, cum a făcut d-l Ambasador al Turciei în nota citită de el în prima ședință. Acea redacțiune cuprinde toate modificările făcute dela 1858.

D-l Plenipotențiar al Mării Britaniei crede că ar fi de ajuns a aminti Articolul XXII al Tractatului de Paris și Articolul I al Convențiunii din 1858.

D-l Plenipotențiar al Rusiei, exprimând părerea de a aminti Articolul XIII al Convențiunii, —

D-l Plenipotențiar al Italiei observă că acesta ar fi tot una cu a pronunță excluderea Principei Străin.

D-l Plenipotențiar al Franciei n'are de făcut obiecțiune de a se menționa Articolul XXII al Tractatului din 1856 și Articolul I al Convențiunii din 1858, în cari se găsește o afirmațiune energică a drepturilor Porții. Cât despre Articolul XIII, condițiunile de îndeplinit pentru a fi chemat la Domnie, aceasta implică foarte neted excluderea Principei Străin.

D-l Plenipotențiar al Rusiei propunând, dacă conferința nu vrea să citeze Articolul XIII în particular, să se menționeze simplu Convențiunea din 1858, —

D-l Plenipotențiar al Franciei zice că aceasta ar fi a se pronunță mai dinainte în contra Unirei.

D-l Plenipotențiar al Turciei dorește, înainte de toate, ca Conferința să declare formal, că Puterile nu vor primi sub nici un titlu și sub nici o formă numirea unui Principe Străin. Fără aceasta, va fi chiar inutil a se referi la Articolul XIII, căci se va căuta a-l ocoli interpretându-l. Ar trebui deci ca Conferința să se explice foarte hotărâtor, în această privință, și să se declare că la nevoie ea va recurge la mijloacele necesare, pentru ca hotărârile sale să se respecte, fiindcă toată lumea e de acord a înlătura Principele Străin.

D-l Plenipotențiar al Franciei observă d-lui Ambasador al Turciei, că Poarta ar putea face mai dinainte cunoscut, că nu va acorda investitura unui Principe Străin. Crede Săfvet Pașa că un astfel de demers din partea Guvernului său nu ar fi îndestulător? În ceea ce-l privește, d-l Drouyn de Lhuys n'ar putea să se asocieze la suprimarea expresă și absolută a unui sistem, care este înlăturat, fără îndoială, prin dispozițiunile internaționale, dar pe care Guvernul Impăratului n'a încetat a-l considera în principiu ca cel mai bun.

D-l Plenipotențiar al Mării Britaniei, exprimând părerea că menționarea celor trei Articole, de cari e vorba, ar putea fi inserată numai în Depeșă, care nu e decât o simplă instrucțiune și cu acest titlu nu angajează decât pe acei cari o scriu,—

D-l Plenipotențiar al Rusiei zice că ar preferi ca această menționare să figureze chiar în Declarațiune, dar se va uni cu părerea Comitelui Cowley.

D-l Plenipotențiar al Franciei, în acest caz, s'ar vedeă nevoit a modifica instrucțiunile ce va adresa Consulului Impăratului. Primește Declarațiunea propusă de Comitele Cowley, dar nu va semnă Depeșă în termirii de cari s'a vorbit. Nu i-ar fi cu putință să proclame irevocabil un principiu care mai târziu ar fi modificat. Dorește deci ca depeșă să rămână redactată în termii generali.

D-l Plenipotențiar al Rusiei stăruie asupra necesității ca populațiunile să știe bine mai dinaintă, că nu trebuie să aleagă un Principe Străin, și

D-l Plenipotențiar al Austriei adauge că dacă această facultate nu le este interzisă, nu încapă îndoială că ele vor alege un Principe Străin.

După un schimb de alte câteva observațiuni între mai mulți membri ai Conferinței, *d-l Comite Cowley* observă că eventualitatea numirii unui Principe Străin poate fi considerată ca implicit prevăzută în mențiunea generală, pe care o face Declarațiunea -- «despre îndatoririle ce subsistă între Puteri și Sublima Poartă».—Deci n'ar fi necesar să se introducă în Depeșă către Consuli o altă mențiune mai explicită.

D-l Plenipotențiar al Franciei, în acest caz, n'ar mai avea nici o obiecțiune ca să accepte Depeșă, precum și Declarațiunea.

D-l Plenipotențiar al Rusiei crede că trebuie să amintească Declarațiunea făcută mai înainte de *d-l Drouyn de Lhuys*, că dacă membrii Conferinței ar ajunge să fie de acord asupra unei combinațiuni, care i s'ar părea satisfăcătoare, și dacă, de exemplu, Unirea ar fi consfințită, ar fi dispus să stăruie mult mai puțin pentru Principele Străin, deci Unirea nu e nicidecum înlăturată, și n'ar fi aceasta și o satisfacțiune dată Franciei, și care să poată îndrumă pe *d-l Drouyn de Lhuys* a renunța la rezervele sale în favoarea Principelui Străin?

D-l Plenipotențiar al Austriei se unește cu observațiunea *d-lui Baron de Budberg*.

D-l Plenipotențiar al Franciei răspunde că nimeni nu poate spune încă cu siguranță, care va fi combinațiunea ce va rămâneă biruitoare definitiv. Nu-i convine deci, ca pe singura nădejde a unei orânduiri, ce nu se va îndeplini, să abandone pentru Guvernul său onoarea de a rămâneă credincios unui principiu, pe care îl consideră mereu ca cel mai bun și de a rămâneă consecințe cu el însuș. De altminterlea, nu cere alta decât să nu-și renege

o opinie anterioară, și atitudinea ce dorește să păstreze se mărginește numai la neplăcerea de a se pronunța în mod absolut contra Principelui Străin.

Declarațiunea și Depeșa propuse de d-l Comite Cowley sunt adoptate, după câteva mici schimbări de redacțiune, în termenii următori:

«*Declarațiunea.* Disolvarea Adunării Moldo-Valahe de către Guvernul provizoriu din București și convocarea unei nouă Adunări fiind aduse la cunoștința Conferinței ca fapte împlinite, Conferința a crezut că trebuie să se întrunească pentru a delibera asupra unei stări de lucruri atât de neprevăzute.

«In neștiința motivelor cari au dat loc la această măsură, Conferința lasă Guvernului provizoriu toată răspunderea măsurii, precum și a urmărilor ce ar putea rezulta din ea.

«Dar Conferința crede că trebuie să aducă aminte atențiunii Guvernului provizoriu și populațiilor Moldo-Valahe, că dacă pe de o parte Privilegiile și Scutirile Principatelor sunt puse sub protecțiunea colectivă a Puterilor semnate Tractatului din Paris, aceste Puteri nu sunt mai puțin legate prin acest Tractat de datoria de a veghea ca starea relațiilor dintre Principate și Curtea Suzerană să fie riguros menținută, precum și îndatoririle ce subsistă între Puteri și Sublima Poartă.

«Puterile au arătat destulă bunăvoință către Principele-Unit al Moldovei și Valahiei, pentru a aștepta din partea lor ca nimic să nu se facă de natură a provoca o neînțelegere oarecare în privirea datoriilor de o potrivă înțelese de toți.

«Conferința așteaptă știri din Principate, pentru a-și relua ședințele, afară de cazul de a se întruni după cererea uneia sau altei Puteri.

«Paris în 4 Aprilie 1866.»

«Depeșă de adresat Consulilor din București.

«Domnule! Veți găsi aci alăturat duplicatul unei hotărâri luate de Conferință în ședința sa dela 4 ale acestei luni. Veți vedea din ea, că față cu evenimentele cari s'au săvârșit la București, ea a socotit de cuviință să aștepte informațiuni ulterioare, înainte de a se gândi la măsurile de luat. Conferința este puțin informată despre împrejurările cari au însoțit ultimele acte ale Guvernului provizoriu, pentru a aprecia cu dreaptă judecată cauza și însemnătatea lor. Astfel, ea lasă răspunderea pe seama acelor cari au dat sfatul să se facă: dar e foarte necesar ca nici Guvernul provizoriu, nici populațiunile Moldo-Valahe să nu se înșele asupra adevăratei lor pozițiuni.

«Veți profita deci de orice ocaziune pentru a aminti membrilor Guvernului și fruntașilor țării înțelegerile internaționale, și pentru a-i abate dela orice act, care ar tinde să schimbe relațiunile existente între Principate și Curtea Suzerană.

«Tot ceea ce se va face însă de către noua Adunare, ca reprezentanta dorințelor populațiunilor, în conformitate cu aceste relațiuni și cu aceste înțelegeri internaționale, va fi obiectul unei atențiuni binevoitoare din partea Puterilor reprezentate în Conferință, totdeauna inspirate de dorința de a ajunge la o stare de lucruri, care să întărească odihna, bunul traiu și prosperitatea Principatelor Moldo-Valahe.

«Veți binevoi a încunoștința Guvernul provizoriu de hotărîrea aci anexată.»

D-l Plenipotențiar al Turciei exprimă intențiunea de a nu aproba nici una din aceste comunicări decât *ad referendum*, cere un termen de două zile pentru a da socoteală Guvernului său și a primi instrucțiuni. Dar după observațiunea ce i s'a făcut de d-nii Plenipotențiarilor ai Franciei și Mării Britanii, că Guvernul Otoman n'ar putea obiecta ceva la o declarațiune care consfințește drepturile sale, Safvet Pașa nu insistă.

D-l Plenipotențiar al Austriei observă dealtmintrelea că d-l Plenipotențiar al Turciei, ca și ceilalți membri ai Conferinței, va putea provoca o nouă ședință, când va socoti nimerit.

Precum se vede, nici în această a cincea ședință Conferința nu a luat o hotărîre, evitând de a luă asupra sa răspunderea, și amână noua ședință, când va socoti aceasta mai nimerit.

*

Atunci *au luat cuvântul cei îndreptățiți a vorbi* și a-și spune opiniunea.

In 23 Martie (4 Aprilie) 1866, Principele Carol-Anton de Hohenzollern trimite Regelui Wilhelm al Prusiei următoarea scrisoare:

«Se pare că în Principatele Dunărene lumea s'a convins din ce în ce mai mult, că singura soluțiune traică a cestiunei Tronului român ar fi să se renunțe absolut la alegerea unui Domnitor printre familiile de boieri și a îndrumă această alegere asupra unui membru al unei familii princiare străine.

«*In privința aceasta aduc la cunoștința Maiestății Voastre, că am fost surprins, acum câteva zile, de vizita d-lui Brătianu, Reprezentantul român la Conferința întrunită în acest moment la Paris în cestiunea Principatelor Dunărene. El m'a întrebat deslușit, dacă unul din fiii mei n'ar fi în situațiunea de a primi să fie Principe al României, în cazul unei alegeri eventuale.*

«Surprins pe de o parte de această propunere, pe de altă parte nefamilia-

rizat cu întreaga situațiune politică, n'am dat, bine înțeles, d-lui Brătianu alt răspuns, decât că eu nu puteam răspunde nici afirmativ, nici negativ, de vreme ce Maiestatea Voastră, ca șef suprem al Casei și al Familiei, avea singură și în mod exclusiv calitatea de a lua hotărîri și dispozițiuni într'o asemenea afacere.

«Din convorbirea amănuntă ce am avut cu d-l Brătianu, *am căpătat siguranța, că n'a putut să-mi pună această întrebare confidențială decât cu anume aprobare a Impăratului Napoleon.* La îndoelile mele grave și multiple, n'a încetat de a opune că alegerea, căzând pe un membru al familiei mele, ar întruni cu precizie cei mai mulți sorți de a fi recunoscută. Un Principe, de pildă, sprijinindu-se pe alianța austriacă, n'ar obțineă nici-odată aprobarea celorlalte Mari Puteri, și pe de altă parte s'ar vedea în orice candidatură franceză, engleză, rusă sau italiană intențiunea de a face să biruească și să domine un interes dinastic, sau precumpănirea amenințătoare a unei influențe particulare exclusive. Deci nu ar rămânea decât Prusia, care neavând interese directe în această cestiune, ar putea da un candidat, căruia nu i s'ar putea aplica obiecțiunile menționate.

«Acum de curând, Camera, convocată încă sub Principele Cuza, a fost disolvată, pentrucă trebuia să se dea cestiunei alegerei, pusă de acum înainte în planul întâiu, o nouă bază constituțională. *Este foarte posibil, după modul de a vedea al d-lui Brătianu, că noua Cameră, constituită ad-hoc, să-și dea voturile pentru unul din fiii mei, și aceasta nici de cum pentrucă numai unul dintre ei ar putea să fie desemnat ca singurul Domnitor ce ar fi nimerit, dar și pentru alt motiv politic: acela de a arăta Pulerilor din Conferință intențiunea României de a nu mai suportă o Domnie dintre boieri, de a protesta moralmente în contra dezunirii Principatelor, dorită de Rusia, de a dovedi simțimântul monarhic al acestor țări, și de a propune un candidat anumit pentru a scurta procedurile Conferinței și a îndepărta pentru viitor orice competițiuni pentru Coroană. Comitele de Flandra n'a fost ales prin aclamațiune pentru persoana sa, ci pentru principiu; din partea Românilor această alegere tindea esențialmente să mărturisească cu cea mai mare francheță, că ei voesc ca fundarea unei nouă Dinastii în România să fie incredințată numai decât unui Principe Străin.*

«Iată în rezumat situațiunea politică a acestei afaceri, așa precum am putut-o deduce din comunicările d-lui Brătianu.

«Maiestatea Voastră va binevoi să-mi acorde permisiunea grațioasă de a spune și vederile mele personale în această privință.

«Nu s'ar putea nesocoti că cestiunea, așa cum se prezintă, și anume deslegarea ei pe calea arătată, dă loc la serioase considerațiuni.

«Situafțiunea internă a Principatelor, stabilă în ea însăș, dar mereu turburată de superioritatea influenței când a Turciei, când a Rusiei, atârănarea aparentă a acestor țări de Poartă, calitatea de vasal a noului Suveran față de această Putere, sunt motive împiedecătoare grave. Dar pe de altă parte e de netăgăduit că aceste țări posedă mari mijloace interne nedesvoltate încă, făcând să se prevadă incontestabil un viitor cu atât mai mare, cu cât aceste ținuturi au fost altădată centre de cultură de primul ordin. *Suveranul lor s'ar află dar dinaintea unei mari misiuni de îndeplinit*, misiune pe cât de importantă pe atât de rodnică, ale cărei fructe, e adevărat, nu vor folosi decât cu greu persoanei sale, dar de cari neîndoelnic vor trebui să profite urmașii nouăi dinastii, pe care o va întemeia.

«Cu toate că s'ar părea o îndrăzneală de a avea convicțiunea, că unul din fiii mei ar putea lua asupra-și rezolvarea acestei probleme, și cu toate că aceasta ar suna a ambițiune și grandomanie de a impune sieși și la ai săi a domina o situațiune atât de grea și a combate asemenea dificultăți și încurcături, totuș întreaga cestiune nu se reazimă, după a mea opiniune, numai și numai pe partea personală, ci mai ales pe cea reală.

«Prusia, al căreia viitor nu e încă bine limitat, trebuie, în afară de orice motive politice, să aibă un interes eminent a-și asigura amicitia Principatelor Dunărene. De nu ar fi altceva, dar viitoarele relațiuni comerciale, asigurarea unei oarecare influințe în regiunile mărețe ale Dunărei de jos, în fine necesitatea ce se resimte în țările românești de a avea în Prusia un reazăm spiritual, vor formă legăminte, cari în mod nesilit și natural vor stabili între amândouă țările relațiunile cele mai intime.

«*Situafțiunea Europeană a Prusiei nu poate decât câștiga, dacă pe calea cea mai pacinică dintre toate, pe aceea a Conferințelor, s'ar ajunge la un rezultat care, prin originea sa consfințită de o înțelegere între Puterile cele mari, ar putea da Coroanei Prusiene o influință mai înaltă, fără a-i produce vreodată dificultăți de natură periculoasă.*

«Indrăznesc a mai înșiră la aceste vederi, altele cari sunt rezultatul deselor mele cugetări asupra viitorului fiilor mei.

«*Nu poate să corespundă cu dorința Maiestății Voastre și a Casei Sale Regale, ca gloriosul nume de «Hohenzollern» să se generalizeze cu timpul prea mult.* Prin înalta grație a Maiestății Voastre și prin mijloacele materiale de cari dispun, m'am silit să port cu demnitate strălucirea acestui nume.

«Conform cu Legile și Regulamentele Casei, întărite de predecesorii Maiestății Voastre, numai cel mai în vârstă din linia mea va avea o pozițiune mai înaltă.

«*Nu e dar o ambițiune nejustificată, ci mai ales o îngrijire îndreptățită dacă caut a întrebuiță și a fixa prilejuri și constelațiuni momentane,*

cari pot fundă pentru ceilalți fii ai Casei mele situațiuni nouă, cari nu numai nu stau în contradicție cu interesele Coroanei și ale Statului, ci din contră le vor servi.

«Rog pe Maiestatea Voastră să binevoască a țineă în seamă aceste considerațiuni și a-mi face cunoscut, dacă Ea este dispusă a se interesă mai de aproape de afacerea în cestiune sau dacă o consideră ca «neavenită».

«După cum îmi veți indica Înalta Voastră voință, voi supune pentru acest caz o formulare mai amănunțită și rugămintea de a convorbi și a negocia mai departe cu Ministrul de Stat, Comitele de Bismarck, și mai târziu cu Ministrul Casei Regale, Baronul de Schleinitz.

«Toate acestea însă numai pentru cazul, când Camerele din București vor prezintă Conferințelor din Paris pe unul din fiii mei în calitate de Candidat la tronul României, și când această propunere ar fi luată fără vreo influențare sau acțiune din parte-mi.»

In 24 Martie (5 Aprilie), Principele Carol și tatăl său fac o excursiune la Ramersdorf, lângă Bonn, pentru a vizită pe Baroneasa de Franque, o nepoată a Principei Salm-Dyck. Baroneasa a fost crescută în aceeaș școală cu d-na Mathilda, soția d-lui Drouyn de Lhuys, și păstrase relațiuni intime cu familia acestuia. Baroneasa e rugată a căută să afle, care va fi atitudinea Franciei oficiale în fața chemării Principei Carol la Tronul României.

In 27 Martie (8 Aprilie), Principele Carol pleacă la Berlin și în aceeaș zi merge la Rege, la Principele Regal și la Principele Frederic Carol.

In 29 Martie (10 Aprilie), Principele Carol scrie tatălui său:

«La prezentarea mea, Regele nu a vorbit cu mine un singur cuvânt despre cestiunea românească. Principele Coroanei însă mi-a vorbit mult și nu se părea că dezaprobă lucrul; numai un punct îi displăcea, că candidatura s'a pus de Franța și el se temeă că pentru această amabilitate să nu se ceară dela Prusia o rectificare de fruntarii. I-am răspuns că, după a mea părere, Impăratul Napoleon nu se gândește la asemenea afaceri de schimb, ci a fost condus la această propunere mai mult de priviri de înrudire. Principele Coroanei de altfel găsiă că este o foarte mare onoare, că s'a propus o problemă atât de grea unui membru al Casei Hohenzollern. Principele Frederic Carol a vorbit imediat și în amănunte de cestiunea românească; el se părea bine orientat, însă opiniunea sa eră, că aș fi mai bun pentru altcevă, decât a domni în Principate tributare; de aceea el mă sfătuiește să nu primesc propunerea. Eu i-am răspuns foarte simplu, că lucrul nu e nici de cum în acel stadiu, ca să fie vorba de primire sau de refuz;

lăsând a zice că războiul e la uşă, şi prin aceasta chiar cestiunea nu mai e de actualitate.»

In 29 Martie (10 Aprilie), Baroneasa de Franque primeşte prin Doamna Matilda Drouyn de Lhuys următoarea notiţă din însăş cancelaria Impăratului Napoleon III:

«Nici o alegere nu ar putea fi mai plăcută Impăratului ca aceea a persoanei în cestiune. Din nenorocire, un Tractat se opune la alegerea unui Principe Străin. Dacă celelalte Puteri ar voi să consimţă la anularea acestei dispoziţiuni, Francia s'ar bucură; dar ea întâmpină în acest punct mare opunere.»

In 30 Martie (11 Aprilie), Ion Ghica trimite lui Ioan Bălăceanu următoarea telegramă:

«Brătianu sosit aci la Bucureşti. Guvernul vă autoriză a propune oficial Coroana Principelui Carol. Răspundeţi dacă primeşte. In acest caz, vom procede imediat la numirea Sa de ţară.»

In 30 Martie (11 Aprilie), Consiliul de Miniştri propune Locotenenţei Domneşti instituirea Plebiscitului:

«Astăzi în 30 Martie, 1866.

«Luând în consideraţiune Raportul DD. Comisari Vasile Boerescu, Scarlat Fălcoianu şi Ludovic Steege şi Corespondenţa între aceşti domni cu Ministrul Afacerilor străine al Belgiei, Rogier, prin care se constată că Maiestatea Sa Regele Belgiei a declinat acceptarea tronului României pentru Comitele de Flandra;

«Consiliul de Miniştri în unanimitate propun Inaltei Locotenenţe Domneşti următoarele deciziuni, ce sunt a se lua:

«I. Poporul român este chemat a se pronunţa, prin un Plebiscit, dacă voeşte să suie pe Tronul Ereditar al Principatelor-Unite pe Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern, sub numele de Carol I.

«II. Plebiscitul să se facă în următorul mod:

«Art. 1. Vor vota toţi Românii în vârstă de 25 ani, cari se bucură de drepturile lor civile şi politice şi cari, prin Legea Electorală, însuşesc condiţiunile de alegători în comunele rurale şi urbane.

«Art. 2. La primirea acestui decret, autorităţile urbane şi rurale din toată România vor deschide registre pentru înscrierea votului în cele 48 de oare după primirea acestui decret. Prefecţii şi Şefii de Poliţie prin oraşe şi Subprefecţii prin oraşele şi sate se vor transporta în toate comunele jurisdicţiunei lor, spre a priveghia şi asigura înfiinţarea şi deschiderea acestor Registre.

«*Art. 3.* Aceste Registre vor rămâne deschise în toate cancelariile comunale ale României, dela 8 ore dimineața până la 6 ore seara, și aceasta din ziua de 2 Aprilie până la 8 Aprilie seara.

«Cetățenii vor înscrie înșiși, sau neștiind singuri a scrie, prin alții, votul lor în Registre, cu arătarea numelui și pronumelui lor.

«*Art. 4.* La sfârșitul termenului de mai sus și în cele dintâi 24 ore cel mult, numărul voturilor date se va constata în ședință publică și se va adeveri la sfârșitul Registrului de Autoritatea Comunală, care apoi va trimite Registrul la Prefectura județului.

«*Art. 5.* În reședința fiecărui județ, Tribunalul de întâia instanță, față fiind Prefectul județului, și în București Prefectul Poliției, va face de îndată recensământul voturilor date în cuprinsul județului. Rezultatul acestei lucrări se va adresa Ministrului de Interne, prin calea cea mai repede.

«*Art. 6.* Recensământul general al Voturilor date de poporul român se va face la București în sânul unei Înaltei Comisiuni, care se va institui prin un alt decret.

«Rezultatul se va promulga prin Puterea Executivă.

«*Art. 7.* Ministrul de Interne este însărcinat a activa și a regulariza formarea, deschiderea, ținerea, închiderea și trimiterea Registrelor Plebiscitului.»

In 30 Martie (11 Aprilie), Locotenența Domnească publică următorul Decret pentru instituirea Plebiscitului :

«Locotenența Domnească a Principatelor-Unite Române. La toți de față și viitori sănătate!

«Luând în considerațiune Raportul d-lui Comisar Ion Brătianu; luând în considerațiune Depeșile d-lui Agent al Principatelor-Unite Române la Paris Ioan Bălăceanu; luând în considerațiune Raportul DD. Comisari Vasile Boerescu, Scarlat Fălcoianu și Ludovic Steege și corespondența între acești domni și Ministrul Afacerilor Străine al Belgiei, Rogier, prin care se constată că Majestatea Sa Regele Belgiei a declinat acceptarea Tronului României pentru Comitele de Flandra; luând în privire jurnalul Consiliului de Miniștri;

«Am decretat și decretăm:

«*Art. 1.* Poporul Român este chemat a se pronunța prin un Plebiscit, dacă voește să suie pe Tronul Ereditar al Principatelor-Unite Române pe Principele Carol Ludovic de Hohenzollern sub numele de Carol I.

«*Art. 2.* Vor vota toți Românii de 25 de ani, cari se bucură de drepturile lor civile și politice, și cari prin Legea Electorală însușesc condițiunile de alegători în comunele rurale și urbane.

«*Art. 3.* La primirea acestui Decret autoritățile comunale urbane și

rurale din toată România vor deschide Registre pentru înscrierea votului. In cele 48 de ore după primirea acestui Decret, Prefecții și Șefii Poliției în Orașe și Subprefecții prin Orașele și Sate se vor transporta în toate comunele jurisdicțiunii lor, spre a priveghia și a asigura înființarea și deschiderea acestor Registre.

«Art. 4. Aceste Registre vor rămânea deschise în toate cancelariile comunale ale României, dela 8 ore dimineața până la 6 ore seara, și aceasta din ziua de 2 Aprilie până la 8 Aprilie seara.

«Cetățenii vor înscrie înșiși sau, neștiind a scrie, prin alții votul lor în Registre, cu arătarea numelui și pronumelui lor.

«Art. 5. La sfârșitul termenului de mai sus și în cele dintâi 24 ore cel mult, numărul voturilor date se va constata în ședință publică și se va adeveri la finitul Registrului de Autoritatea Comunală, care apoi va trimite Registrul la Prefectul județului.

«Art. 6. In reședința fiecărui județ, Tribunalul de întâia instanță, față fiind Prefectul județului și în București Prefectul Poliției, va face de îndată recensământul voturilor date în cuprinsul județului. Rezultatul acestei lucrări se va adresa Ministrului de Interne prin calea cea mai repede.

«Art. 7. Recensământul general al voturilor date de poporul român se va face la București în sânul unei Inalte Comisiuni, care se va institui prin un alt Decret.

«Rezultatul se va promulga prin Puterea Executivă.

«Art. 8 și cel de pe urmă. Ministrul de Interne este însărcinat a activa și a regula formarea, ținerea, închiderea și trimiterea Registrului Plebiscitului.»

In 30 Martie/11 Aprilie, Locotenența Domnească publică următoarea Proclamațiune către popor:

«Români! In curs de zece ani ați dovedit de trei ori în fața Europei, prin Actele și Voturile voastre, că sunteți o națiune, care aveți conștiință de drepturile și trebuințele voastre, că voiți Unirea și ca scut al naționalității noastre un Domnitor Străin; și fiecare afirmare a voastră a fost aplaudată de toate națiunile, fiecare Act al vostru a fost recunoscut și confirmat de Puterile Garante.

«Faptul dela 11/23 Fevruarie, fiind o nouă și mult mai puternică afirmare, v'a atras și admirarea și iubirea mai a unanimității Puterilor celor mari. Această iubire, acest respect al Autonomiei și al Suveranității noastre, ele le-au arătat prin oprirea oricărei interveniri, prin primirea oficială a Rezentantului nostru și a Comisarilor de către Maiestatea Sa Sultanul și a Agentului Guvernului nostru de către Maiestatea Sa Impăratul France-

zilor, și prin amânarea Conferințelor, până ce, în fața nouălor împrejurări, veți fi vorbit din nou, veți fi pus cea de pe urmă mână la săvârșirea măreței voastre lucrări.

«Dacă însă Puterile cele mari v'au lăsat deplină domnie asupra voastră înșivă, ele au ochii țintiți spre noi; căci de destinele României sunt legate și interese mari ale Europei și este dovedit până la evidență că acele interese nu pot să le lase a permite ca gurile Dunărei să fie date în mâna unei națiuni desbinată, trunchiate, slabe, prin urmare și cu totul departe de a fi bulevardul puternic, pentru rădicarea căreia Puterile Garante au vărsat sângele și comorile lor.

«Pentru consolidarea acestui bulevard, națiunea a cerut, cum ziserăm, în 1857 și 1859 un Domnitor Străin.

«Cel ales însă la 11/23 Fevruarie, declarând oficial că, din cauze de familie, nu poate primi, noi, autorizați de voința națională, conduși de datoricia ce avem de a pune frâu tuturor intrigilor și uneltirilor ce au de scop zugrumarea naționalității noastre, și siguri că de astă dată voința națiunii va fi încoronată de cea mai deplină izbândă, — supunem la alegerea directă a națiunii ca Domnitor al Românilor pe **Principele Carol-Ludovic de Hohen-zollern**, care va domni sub numele de **Carol I.**

«Români! Dorința voastră nestrămutată de a fi o națiune tare, lumina ce ați dobândit prin atâtea lungi și dureroase suferințe, prăpastia dela gura căreia ne-a depărtat Actul dela 11/23 Fevruarie, și în care inimizii se silesc neconținut a ne prăvăli, ne dă credința că veți da în unanimitate Coroana Principelui Carol I, și veți face astfel ca peste puține zile Europa întreagă să repete unanima noastră strigare — *Trăcească România una și nedespărțită.*»

In 1/13 Aprilie, Consulul Mării Britanicii la București adresează d-lui Ion Ghica următoarea scrisoare:

«Sunt însărcinat de Guvernul Majestății Sale Britanice a comunica Guvernului provizoriu al Principatelor o hotărîre luată de Conferința din Paris în ședința dela 4 Aprilie, a cărei copie veți găsi-o aci alăturată.

«Veți vedea din ea, că în fața evenimentelor ce s'au săvârșit la București, Conferința a socotit nimerit să aștepte informațiuni ulterioare, înainte de a se gândi la măsurile de luat. Ea este prea puțin informată de împrejurările ce au însoțit ultimele Acte ale Guvernului provizoriu, pentru a aprecia cu dreaptă judecată cauza și importanța lor; astfel, ea lasă toată răspunderea Actelor pe seama acelor cari le-au plănuit, dar e foarte necesar ca nici Guvernul provizoriu, nici populațiunile Moldo-Valahe să nu se înșele asupra adevăratei lor pozițiuni.

«Sunt însărcinat a mă folosi de orice ocaziune pentru a aminti membrilor Guvernului și fruntașilor țării Înțelegerile Internaționale și a-i abate dela orice act, care ar tinde să schimbe relațiunile între Principate și Curtea Suserană. Dar tot ceea ce se va face de noua Adunare, ca reprezentantă a dorințelor populațiunilor, în conformitate cu aceste relațiuni și cu înțelegerile internaționale, va fi obiectul unei atențiuni binevoitoare din partea Puterilor, reprezentate în Conferință și mereu inspirate de dorința de a ajunge la o stare de lucruri, care va întări odihna, bunul traiu și prosperitatea Principatelor Moldo-Valahe. — Vă rog, Domnule Ministru, să binevoiți a aduce la cunoștința Guvernului provizoriu hotărîrea aci anexată.»

In 2/14 Aprilie, Consiliul de Miniștri publică următoarea Proclamațiune:

«Români! Înalta Locotenentă, prin proclamațiunea Sa, v'a dat în cunoștință că dela voi numai depinde acum fericirea României și putem zice ființa ei.

«Sunt zece ani, de când în trei rânduri și în cele mai mari și mai solemne ocaziuni ați declarat, ați volat în unanimitate, că cunoașteți că împrejurările politice și pozițiunea noastră geografică cer imperios: — sau să fim o națiune unită și tare, sau să perim, și că nu vom putea fi o națiune, de nu vom avea pe tronul României un Domnitor, care să fie membru al uneia din familiile domnitoare în Occident. Astăzi dorința voastră e împlinită, mai mult încă decât cea mai mare ambițiune națională ar fi putut pretinde.

«Principele Carol I este membru a două familii domnitoare, și cari încă sunt din cele mai strălucite, din cele mai puternice. Esle rudă de aproape, și încă din ramura de sus, cu familia Regească a Prusiei, cu aceea familie ce totdeauna a născut din sânul său eroi, și care a dat pe Frederic cel Mare, care prin știința și voința sa prefăcù Ducatul cel mic ce i-a încredințat națiunea într'unul din cele mai puternice Regate ale Europei.

«E rudă prin două ramuri cu Napoleon III, și încă considerat ca făcând parte din însăș aceea familie Bonaparte, însemnată de mâna lui Dumnezeu, ce dete lumii încremenite doi Napoleoni, cari-i adorați ca niște semizee, o conduseră, cum conduce magnetul fierul, la democrație, la respectul naționalităților, la gloria cea adevărată și neperitoare.

«E fiul Alleței Sale Regale Carol-Anton-Ioachim Principe de Hohenzollern, capul partidei liberale a națiunei celei mai liberale și celei mai învățate din lume, a națiunei germane. Fiul singurului Principe din lume, care pentru Unirea, pentru Unitatea Germaniei, a știut a merge cu sacrificiul până a se coborî de pe tron, și care astăzi stimat, adorat de glo-

riosa Germanie, este unul din cei mai de căpetenie conducători ai ei spre libertate și unitate.

«*Carol I al Românilor este el însuș unul dintre cei mai slimați și iubii Principi ai Europei, pătruns de cele mai nobile și liberale principii, modest cum este totdeauna virtutea, și tare ca credința, când are o datorie de împlinit.*

«Români! Cu mâna pe conștiință, în acest moment sacru, în care în adevăr cerul se deschide pentru România spre a înregistra nemurirea ei ca națiune, jurăm înaintea voastră, înaintea lui Dumnezeu și a Europei, că avem asigurarea că Carol I al Românilor va conduce România pe calea dreptății, a virtuții, a libertății, și că numai prin El și prin El ea va putea fi și își va putea îndeplini misiunea ce i-a însemnat Provedința. În picioare dar, Români! Oara mântuirii a sunat. Cartea vieții României s'a deschis înainte-vă: cu o mână pe ranele voastre cele sângerânde, și cari erau în ajun de a cangrenă, și în cealaltă cu pana vieții, mergeți și scrieți în plebiscit — Carol I Domn al Românilor. Provedința, voind a ne lumina prin semne chiar, a făcut ca în ziua de 8 (20) Aprilie, în care se încheie plebiscitul, Carol I împlinește 27 ani. Provedința, voind a ne deșteptă, a făcut ca Dunărea, acest fluviu căruia datorim protecțiunea Europei, să iea naștere, să aibă izvorul în țara chiar unde s'a născut Carol I, Domnul României. Votați dar, Români, cu vechea voastră credință, votați cu țaria românească, votați în unanimitate și fără un minut de șovăire, și intrigile toate se vor nimici, și cu proclamarea votului vostru se va proclama, se va afirmă Ființa Patriei Române.»

In 2/14 Aprilie, Principele Carol cetește în Cazino Regimentului său din Berlin următoarea telegramă adusă de ziare:

«*București 1/13 Aprilie. — Locotenența Domnească și Ministerul au propus astăzi prin afișe pe Principele Carol de Hohenzollern ca Principe al României, sub numele de Carol I. Circulă șvonul că Principele va sosi curând. Pare că poporul simte o bucurie foarte vie.*»

In 2/14 Aprilie, Regele Wilhelm al Prusiei trimite Principelui Carol-Anton de Hohenzollern următoarea telegramă:

«*Dacă ai primit știrea din București din 13, atunci răspunsul, sprijinindu-se pe mine, nu poate fi decât negativ. Iți scriu astăzi.*»

In 2/14 Aprilie, Regele Wilhelm al Prusiei trimite Principelui Carol-Anton de Hohenzollern următoarea scrisoare:

«*Am amănat din zi în zi acest răspuns la scrisoarea ta din (23 Martie) 4 ale luni curente. N'am crezut necesar a-l grăbi, fiindcă știrile dela Con-*

ferința din Paris, ca și cele din Constantinopole, lăsau a se înțelege, că cesțiunea română va fi amânată, pe câtă vreme Poarta s'ar opune în mod hotărît a admite vreodată un Principe Străin, și ar refuză chiar a mai luă parte la Conferință, dacă cumvâ o asemenea candidatură ar fi propusă. Așa steteau lucrurile, când azi dimineață am fost surprins de o telegramă din București, care m'a făcut să-ți scriu la rândul-mi pe aceea ce ți-am trimis. Întăiu, în ceeace privește această fază cu totul nouă a afacerii, nu s'ar putea așteptă de pe acum o hotărîre din parte-ți, dacă un demers oficial din București nu te obligă la aceasta în mod direct. Cum depeșa de astăzi nu vorbește decât de o propunere pentru fiul tău, a cărei primire, acolo în Principate, cât și la Constantinopole și Paris, trebuie mai întăiu așteptată, *mi se pare foarte prudent să fim din parte-ne cu băgare de seamă în răspunsul nostru.*

«Cât despre modul tău de a privi chemarea la tronul român, făcută fiului tău Carol, am fost firește surprins a vedeă, că tu ai examinat-o în toate amănuntele ei. Inainte de toate datorია unui părinte este a-și spune părerea asupra soartei copiilor săi. Tocmai aceasta ai făcut tu, supuind această părere la aprecierea mea ca Șef al Familiei.

«Înțeleg perfect modul tău de a privi cesțiunea din punctul de vedere politic, care reiese din comunicările lui Brătianu; îl înțeleg mai ales întru atât întru cât e vorba de Prusia, ca Statul care nu este direct interesat în cesțiune, prin urmare cel mai nimerit pentru a chemă un membru al Casei lui domnitoare la Tronul Român. *Dar răspunzând la un apel, Prusia de aci înainte n'ar mai putea păstră în fața vreunui conflict în Orient aceeaș situațiune neutră, pe care a observat-o până în prezent;* căci chiar dacă fiul tău ar ieși din cercul relațiunilor mai deaproape cu Casa noastră, ar rămâncă totuș un fel de obligațiune morală de a interveni în favoarea sa în caz de pericol. Inșă nu s'ar putea prevedea până unde o astfel de legătură morală ar putea să ducă Prusia; odată mijloacele diplomatice rămase fără succes, n'ar rămânea decât a-i refuză orice sprijin material, dată fiind situațiunea noastră geografică față de acele țeri. Tocmai pentru acest motiv Prusia s'ar vedeă constrânsă să respingă o astfel de obligațiune morală, ceeace pe de altă parte ne-ar pricinui de sigur un simțimânt dureros.

«*Deci din punctul de vedere politic prusian, n'aș putea dorî ca un Hohenzollern să fie chemat la Tronul României.*

«*Dar și în ceeace privește pozițiunea fiului tău și a urmașilor săi, fi-va ea așa de îmbucurătoare, cum și-o poate cinevâ închipui?* Inainte de toate Suveranul viitor al României rămâne Vasal Porții. Este aceasta pentru un Hohenzollern o situațiune acceptabilă și demnă? Chiar dacă se poate speră, că în viitor ea se va transformă într'o situațiune independentă, suverană,

momentul de a realiza acest țel este încă foarte depărtat. Și el ar putea fi precedat de svârcoliri politice, cari poate nu ar îngădui nici chiar Suveranului Principatelor Dunărene a se mănține în situațiune. În fața unor asemenea perspective, situațiunea actuală a fiului tău și viitorul său nu sunt oare mai fericite? *Pus fiind cazul că eu consimt la acceptarea alegerii, dacă unul din fiii tăi va fi ales la Tronul României, există vreo garanție ca această monarhie electivă, chiar dacă ar fi constituită în mod ereditar, să rămână credincioasă Principelui ales acum?* Trecutul acestor țări mărturisește contrariul, și experiența altor State cu tron electiv, atât vechi și puternic stabilite, cât și din nou întemeiate, arată cât sunt de nestatornice în timpul nostru niște asemenea edificii.

«Cecaco înainte de toate trebuie luat în băgare de seamă în cestiuncea aceasta, este atitudinea luată față de ea de către Puterile reprezentate la Conferința din Paris. *Sunt două cestiuni, cari încă nu s'au rezolvat: — Unirea, da sau nu; — Principele Străin, da sau nu.*

«*Rusia și Poarta* sunt contra Unirei; dar pare-se că Anglia s'ar uni cu majoritatea, dacă aceasta s'ar rosti pentru Unire, și în acest caz Poarta va trebui să se supună.

«Aceste două State sunt deasemenea contrarii alegerii unui Principe Străin ca Suveran al Principatelor Dunărene. Am și amintit la început acest fapt, în cecece privește Poarta; cât despre Rusia, am avut ieri o comunicare că ea nu se unește de loc cu proiectul numirii fiului tău și va reclama ca Conferința să-și reiea din nou lucrările. Toate acestea nu fac să se întrevadă o deslegare simplă a cestiunei. De aceea trebuie să te îndemni a supune cazul unei nouă examinări. Chiar dacă Rusia, firește contra voinței sale, ar trebui să consimtă la alegerea unui Principe Străin, e de prevăzut că vor fi în România intrigi peste intrigi între Rusia și Austria; și cum aceasta din urmă ar votă mai bucuros pentru o astfel de alegere, ar fi indicat ca România să se spriine pe Austria în contra Rusiei. Ar rezultă din aceasta, că *Regatul din nou întemeiat cu dinastia sa s'ar afla dela început în partea principalului adversar al Prusiei, care, cu toate acestea, trebuie să-i dea un Principe!*

«Din cele ce am spus, vei înțelege că, pentru considerațiuni dinastice și politice, nu-mi înfățișez această importantă cestiune în coloare așa de roză, ca tine. *Oricum, trebuie să așteptăm ce ne vor aduce zilele viitoare din București, Petersburg și din Constantinopole, și dacă Conferința din Paris se va întruni iarăși în curând.*

«*P. S. O comunicare primită astăzi dela Ambasadorul francez dă dovada, că Impăratul Napoleon e în dispozițiuni favorabile planului. Dar situațiunea n'ar putea fi asigurată decât dacă Rusia aderă; în puterea co-*

munității de religie, a vecinătății geografice și a vechilor relațiuni, Rusia posedă o influență în contra căreia un Principe nou n'ar putea să se mențină în mod durabil într'o țară slabă și sfâșiată. Deci dacă tu vrei să urmărești mai departe această afacere, fiul tău ar trebui înainte de toate să câștige azeziunea Rusiei. În tot cazul, până în prezent perspectiva de reușită în această direcțiune nu e favorabilă.

«Primesc chiar acum o telegramă importantă. Aștept scrisoarea ta...»

În 3/15 Aprilie, la 11 ore antemeridiane, *Ion Brătianu* trimite *Principelui Carol-Anton de Hohenzolern* următoarea telegramă, soșită la 12 ore 40 minute în aceeași zi la Düsseldorf:

«Cinci milioane de Români aclamă ca Suveran pe Principele Carol, fiul Alteței Voastre Regale. Toate bisericile sunt deschise și vocea clerului se înalță împreună cu a poporului întreg către cel Etern, ca să-l roage a binecuvânta pe Alesul Lor și a-l face demn de Străbunii săi și de încrederea ce națiunea întreagă a pus în El.»

Imediat *Principele Carol-Anton de Hohenzolern* telegrafiază lui *Ion Brătianu* următorul răspuns:

«Primit cu vie emoțiune știrea ce-mianunțați cu atâta vioiciune a inimei. Judecata asupra oportunității și hotărîrea cestiunei sunt acum în mâinile Regelui, căruia i-am supus îndată comunicarea D-Voastră.»

În 4/16 Aprilie, *Principele Carol* primește la 8 ore dimineața următoarea scrisoare autografă a *Regelui Wilhelm*:

«Tatăl tău îți va fi trimis alăturata depeșă a lui Brătianu. Ai să păstrezi o atitudine cu totul pasivă, căci sunt mari greutăți, Rusia și Poarta fiind până acum în contra Principelui Străin.»

Îndată după ce a primit scrisoarea autografă a Regelui cu depeșă alăturată, *Principele Carol* a răspuns prin următoarea scrisoare:

«Imi permit a remite Maiestății Voastre cu cel mai profund respect ce ați binevoit a-mi trimite cu respectuoasele mele mulțumiri. Conținutul ei m'a cuprins adânc, și recunosc că stau în față de mari greutăți, cari acum ies la iveală. Indicațiunile Maiestății Voastre vor fi continuu sprijinul meu.»

În aceeași zi *Principele Carol* care primise aceeași știre direct dela *Principele Carol-Anton* răspunde tatălui său imediat:— „că e foarte hotărît a primi Coroana Română, și a merge imediat la București, chiar în contra voinței Conferinței din Paris,

In 4/16 Aprilie, Principele Carol trimite din Berlin următoarea scrisoare Principelui Carol-Anton de Hohenzolern:

«Astăzi dimineață, la 8 ore, am fost surprins de o scrisoare a Maiestății Sale Regelui cu conținutul următor: — «Tatăl tău îți va fi trimis alăturata telegramă Brătianu. Ai să observi cea mai completă rezervă, fiindcă sunt mari obiecțiuni, Rusia și Poarta declarându-se până acum în contra Principelui Străin — ». Poți să-ți închipuești ce impresiune mi-a făcut telegrama. Hotărîrea pe care ți-am comunicat-o ieri stă astăzi încă mai tare.

«Am scris Maiestății Sale următoarele: — «Supun cu cel mai profund respect Maiestății Voastre mulțumirile mele cele mai devotate pentru telegramele ce ați binevoit a-mi trimite și pe cari le înapoez. Conținutul acestora m'a mișcat adânc; dar îmi dau bine seama de obiecțiunile politice cele mari, cari stau în primul plan. De aceea mă voiu povățui totdeauna de prescripțiunile Maiestății Voastre — ».

«Sperez că ești mulțumit cu acest răspuns și că nu am făcut vreo greșeală. Aci cestiunea a devenit «une cause célèbres» și este absolut de nevoie, ca să mă absentez de aici, până lucrurile se vor potoli. Cred totodată, că e necesar și bine, ca în asemenea momente să fii lângă tine. Indată ce mă întâlnesc cu cunoscuți, nu se mai sfârșesc întrebările: Ai să primești? Trebuie să primești! Nu trebuie să primești! etc.

«Dacă nu ai cerut Regelui un concediu pentru mine, te rog cere-l prin telegraf și dă-mi de știre, ca să pot porni mâine seară».

In 4/16 Aprilie, Doamna Hortensia Cornu trimite Principelui Carol următoarea scrisoare:

«O depeșă sosită la Paris la 1 Aprilie, și care mi-a fost comunicată în urmă de Agentul României, mi-a dovedit că erați satisfăcut; dar ziarele nu vorbise și deci m'am abținut a vă scrie. Acum însă, când Sufragiul Universal e consultat în România și până în prezent răspunde—Carol de Hohenzollern,— pot să vă spun toată bucuria mea. Doriați atât de mult un rol activ, ceva care să vă scoată din viața voastră monotonă și puțin utilă. Sper că sunteți satisfăcut; veți avea o frumoasă, dar și foarte grea sarcină. Nu veți cădea sub ea, sunt sigură. Aveți dragostea pentru bine, o judecată dreaptă și nimic din acea copilărie care se mulțumește cu foloasele exterioare ale unei mari pozițiuni. Aceste foloase le aveți și nu erați mulțumit. Veți veni fără îndoială în Franța înainte de a vă duce în România; veți voi să vedeți pe Împărat, care dela 1856 este protectorul viitorului vostru Principat și care va fi încă, cu atât mai mult, cu voi veți fi șeful acelu Principat. A nu veni să-l vedeți s'ar lua poate în nume de rău. — Se dorește

să vă căsătoriți. România are nevoie de exemplul unui Principe moral și al unei căsnicii princiare. Imoralitatea, aceasta e rana mare a acelei țări și urma îndelungatei ei atârnări de Turci.»

In 5/17 Aprilie, Ion Ghica, Președinte al Consiliului de Miniștri și Ministru al Afacerilor Străine, trimite următoarea Circulară Agenților și Consulilor Străini la București:

«Poporul român al Principatelor-Unite se pronunță în acest moment printr'un Plebiscit pentru un nou Principe, care trebuie să domnească cu titlu ereditar peste această țară. În orașe și prin sate toată lumea votează cu cel mai mare entuziasm: până în acest ceas, națiunea, aproape în unanimitate, a și destinat Coroana Principatelor-Unite Alteței Sale Principelui Carol-Ludovic de Hohenzollern. Vin, Domnule Agent, a vă expune pe scurt motivele cari au dictat Guvernului provizoriu hotărîrea ce a luat.

«*Declarațiunea oficială, prin care d-l Ministru al Afacerilor Străine al M. S. Leopold II a făcut cunoscut Delegaților, că d-l Comite de Flandra a crezut că nu poate răspunde la chemarea poporului român, a făcut să se nască iarăș speranțe amăgitoare în spiritul câtorvâ ambițioși. Acești oameni și partizanii lor, interpretând refuzul A. S. R. Comitelui de Flandra într'un chip rău voitor, aduceau îndoeala, turburarea și descurajarea în spiritul populațiilor.*

«Activitatea uneltirilor, datorite scopurilor personale sau având de obiect satisfacerea de interese politice, nu puțin contribuia a inspiră neliniște Guvernului. Eră cu atât mai greu a mai avea vreo îndoeală asupra gravității uneltirilor în cestiuine, cu cât urzitorii acestora, prin numele și protecțiunea lor, făceau pe câțivâ creduli să le atribue un sprijin din afară; și dealtmîntrelea, cum dânsii dispuneau de mijloace mari bănești, într'un moment de criză și chiar de mizerie, pot zice, le eră ușor a face înrolări pentru întreprinderea lor vinovată.

«Lipsit de autoritatea morală — însușire exclusivă a puterilor recunoscute, — guvernul provizoriu se află, veți binevoi a recunoaște, într'o pozițiune pe care numai simțimântul adânc al datoriei sale îl poate face s'o tolereze.

«Considerațiunea tuturor acestor cauze de pericol, unite cu aserțiunile unor ziare răspândite cu profuziune de către colportori interesați a prezintă zadarnicele aprecieri ale unor organe de publicitate europeană ca expresiunea fidelă a Puterilor respective, — *toate aceste motive au făcut ca Guvernul să se grăbească a propune Alegerei directe a țării un Candidat nou în persoana Principelui Carol-Ludovic de Hohenzollern.*

«Pentru acest scop și pentru a tăia scurt cu un moment mai curând

uneltirile și intrigile de tot felul, Guvernul s'a crezut îndatorat a face, pe de o parte, demersuri pe lângă un nou candidat la tron, și pe de altă parte a supune această candidatură la aprecierea națiunii. *Calitățile personale ale Principelui Carol-Ludovic de Hohenzollern, strălucirea numelui Său, înaltele alianțe ale familiei Sale, convingerea că pe lângă acestea El întrunește condițiunile voite pentru a atrage aprobarea generală a Puterilor, au fost atâtea motive cari au călăuzit Guvernul provizoriu în alegerea, asupra căreia națiunea se pronunță în acest moment cu entuziasm, pe calea unui Plebiscit.*

«Fără a căuta să știe dacă nu cumva împrejurările alegerii A. S. R. Comitetului de Flandra de către o Adunare, a cărei formare putea pune în bănuială calitatea ei, n'au participat întru câtva la motivele, cari au făcut pe Ales să refuze Coroana, — Guvernul provizoriu a socotit că oricare să fi fost autoritatea unei viitoare Adunării ieșite din liberul sufragiu, totuș acea autoritate n'ar putea să fie deopotrivă cu aceea care conține manifestarea unei dorințe exprimate direct de totalitatea națiunii însăș, prin urmare o manifestare în afară de orice idee de influință internă sau externă, și care deci oferă toate caracterele sincerității celei mai puțin contestabile.

«Aducând această hotărîre la cunoștința D-voastre, îmi place să sper, Domnule Agent, că motivele cari au dictat-o vor fi înțelese și apreciate de Guvernul ce aveți onoarea a reprezintă, și că rezultatul ce noi așteptăm dela ea va fi cu atât mai bine și mai general primit, cu cât acel rezultat, nefiind de natură a aduce vreo modificare în relațiunile noastre cu Sublima Poartă și cu Puterile Garante, e menit a pune capăt unei situațiuni, ale cărei pericole noi le-am arătat în atâtea rânduri.

«Recurgând la singurul mijloc în stare de a face să între Principatele într'o cale de ordine, de liniște și de prosperitate, Guvernul crede că corespunde intențiunilor binevoitoare exprimate de Conferință și că atrage și mai mult asupra Țării-Românești o bunăvoință, de care ea va ști să se facă vrednică.

«Avem ferma convingere — că Conferința din Paris, chemată să decidă de soarta Principatelor, va ști să facă o deosebire între dorințele țării întregi și aspirațiunile ambițioase și vinovate ale răsvrătorilor izolați, cari au reușit să atragă într'o manifestațiune, respinsă cu scârbă de toată națiunea, pe câțiva nenorociți, mai toți străini, în contra cărora la Iași a trebuit să se întrebuițeze forța armată. Arătând încă odată mai mult, cât de slab e acel partid, această încercare dovedește în acelaș timp adevărata voință a țării.»

In 6/18 Aprilie, Principele Carol-Anton de Hohenzollern răspunde la scrisoarea Principelui Carol din 4/16 Aprilie:

«Idea ta de a primi imediat și de a plecă vine dintr'un simțimânt drept, dar este irealizabilă din punctul de vedere al disciplinei de familie. Sunt în corespondență zilnică cu Regele și cu Ministrii și mă conving de marile dificultăți ce comportă în realitate situațiunea...

«Poimâini dimineata, Rauch pleacă la Berlin cu un nou Memoriu adresat Regelui, în vederea unei explicațiuni verbale. El e cu desăvârșire în curentul afacerii și se interesează de ea «cu inima și cu sufletul.»

Terminând Principele sfătuește pe fiul său să-și iea un concediu pentru a veni la Düsseldorf.

In 6/18 Aprilie Principele Carol-Anton de Hohenzollern trimite a doua scrisoare Regelui Wilhelm al Prusiei:

«Exprim Maiestății Voastre Regale bucuria mea cea mai recunoscătoare pentru prea grațioasa Sa scrisoare autografă. Din conținutul ei am putut din nou deduce, cât de mult Maiestatea Voastră se interesează de mine și de ai mei. Știu că interesele mele și ale Casei mele au în Maiestatea Voastră un puternic sprijin, sunt totdeauna privite cu bunăvoință; de aceea, pentru liniștea conștiinței mele n'ar putea fi o mai mare satisfacțiune decât a mă supune cu încredere la judecata și la hotărîrea Regelui și stăpânului nostru prea grațios. *Nu e nici simțimântul unei mândrii ilegitime sau al unei ambițiuni nesatisfăcute, care n'a putut face să expun motivele ce s'ar putea aduce în favoarea luării în considerațiune a cestiunei Tronului Român. Mi s'a părut că respingerea imediată a propunerilor nu eră admisibilă din două puncturi de vedere, cari își căpătau semnificarea, mai ales când se gândește cineva la viitor.*

«După comunicările ce mi-a făcut d-l Brătianu din viu graiu, ferma voință a întregii populațiuni în Principatele Dunărene este a nu se mai supune de aci înainte regimului de până acum al boierimei. De aceea, ca să scape de o formă de Guvernământ Republican, Româniii țin exclusiv și cu tărie la Principele Străin ca obiect al Alegerei. Marile Puteri Garante vor trebui în cele din urmă să ajungă și ele să recunoască pe Principele Străin, pentru a ieși din situațiunea periculoasă a unui Guvern provizoriu, plin de mari pericole și de materii inflamabile pentru cestiunea orientală.

«Dat fiind numărul însemnat de membri ai Caselor Princiare, se va găsi totdeauna unul ori altul gata a fundă o nouă dinastie, asupra căreia ar putea urmă o înțelegere a Puterilor garante. E poate cert că o asemenea înțelegere nu ar avea loc în cazul alegerei unui candidat austriac, rus sau francez; dar în Principatele Dunărene nu se îndoește nimeni, că o înțelegere va putea să intervie în cazul Alegerei unui Principe de Hohenzollern sau de Savoia.

«Al doilea punct de privire s'ar sprijini pe considerațiunea că, dacă ar putea fi primit ca Principe al României, de exemplu, al doilea fiu al Regelui Italiei, chiar din antipatie demonstrativă în contra Austriei, și dacă nu acesta, totuș Principele Alexandru de Hessa, Principele Nicolae de Nassau, Principele Cristian de Augustenburg, Principele Otto al Bavariei, Ducele Elimar de Oldenburg; ar putea și un principé din Casa Liniei Princiare de Hohenzollern să îndeplinească chemarea ce i s'ar adresă.

«Nu mă încerc a susține o dorință pentru o pozițiune îndoioasă, căci recunosc întreaga temeinicie a observațiunilor judicioase ale Maiestății Voastre în contra primirei Tronului Românesc, atât din partea cugetărilor adânci politice, cât și din partea îngrijirii ce aveți pentru familia mea. Cu cea mai mare liniște mă supun dar directivelor și hotărârilor Maiestății Voastre, privind întrînsele, cu cea mai deplină convingere, fundamentul solid al binelui Casei mele.

«Dacă totuș îndrăznesc, cu cel mai profund respect, să vorbesc asupra unora din observațiunile Maiestății Voastre, O rog să nu creadă că aș vrea să intru în discuțiune cu Maiestatea Voastră asupra unui obiect, asupra căruia voința Voastră a dat hotărârea definitivă. Câteva expresiuni binevoitoare din scrisoarea Maiestății Voastre îmi permit a reveni asupra cestiunei pendinte.

Maiestatea Voastră este neliniștită de complicațiunile ce ar putea pricinui Prusiei alegerea și stabilirea unui Hohenzollern în România. Această preocupare, oricât de cinstitoare este pentru un membru al familiei mele, aș vrea pe cât posibil să o slăbesc întru câtva, punând înainte rațiunea de Stat prusiană, a cărei pază este lăsată la înțeleapta apreciere a Regelui, care singur are competența de a indica până la ce punct un interes mai mic de familie va putea sau va trebui să cedeze binelui general al Statului. Se pot închipui cazuri în cari numai preponderența Prusiei va pune capăt tuturor complicațiunilor; asemenea pot fi cazuri când aceasta nu va fi posibil. Astfel, într'un asemenea caz, va trebui, precum ne arată anume istoria timpurilor din urmă, ca interesul particular să se sacrifice interesului superior.

«Wittelsbachii nu s'au putut mântui în Grecia, și există asemenea perspective și pentru Habsburgii din Mexic. Aceste exemple și aceste precedente, în adevăr, nu pledează de loc în favoarea sorților ce prezintă România; dar demonstrează că s'au aventurat să întemeieze Dinastii nouă membri mai apropiați de tronuri, ai celor mai vechi familii princiare, și anume rudonii de sânge, cu a căroră situațiune înaltă și înrudire nu se poate compară nici de departe un membru al liniei mele.

«Ca concluziune îmi permit a formulă aici dorințele mele. Maiestatea Voastră să binevoască a nu da un răspuns negativ, câtă vreme există po-

sibilități de aranjament; dar tot asemenea a nu recomanda nici un răspuns afirmativ, câtă vreme nu vor fi bine stabilite cele mai solide garanții de succes.»

*

In 6/18 Aprilie, Agentul și Consulul general al Rusiei, Baronul Offenbergh, a remis Nota Verbală următoare Ministrului Afacerilor Străine al Principatelor-Unite:

«Onorabilul Minister al Afacerilor Străine va găsi aci alăturat duplicatul unei hotărâri luate de Conferință în ședința sa dela 4 luna curentă.

«În fața evenimentelor ce s'au săvârșit în București, Conferința a găsit de cuviință să aștepte informațiuni ulterioare, înainte de a se gândi la măsurile de luat. Ea e prea puțin instruită de împrejurările ce au însoțit ultimele acte ale Guvernului provizoriu, pentru a aprecia cu dreptă judecată cauza și însemnătatea lor. Astfel ea lasă toată răspunderea Actelor pe seama acelor cari le-au plănuit. Dar e foarte necesar, ca nici Guvernul provizoriu, nici populațiunile Moldo-Valahe să nu se înșele asupra adevăratei lor pozițiuni.

«Subsemnatul a fost deci invitat a se folosi de orice ocaziune, pentru a aminti Membrilor Guvernului provizoriu și Frunțașilor țării Transacțiunile Internaționale și a-i sfătuî a se abține de la orice act, care ar ținti la schimbarea relațiunilor ce există între Principate și Curtea Suzerană.

«Dar tot ce se va face de noua Adunare, ca reprezentând dorințele populațiunei, în conformitate cu aceste relațiuni și cu transacțiunile internaționale, va fi obiectul unei atențiuni binevoitoare din partea Puterilor reprezentate în Conferință și neîncetat inspirate de dorința de a ajunge la o stare de lucruri, care să întărească liniștea, bună starea și prosperitatea Principatelor Moldo-Valahe.

«Subsemnatul profită de această ocaziune pentru a reînnoi d-lui Ministru asigurarea înaltei sale considerațiuni.»

In 7/19 Aprilie, d-l de Saint Pierre, Agent și Consul al Prusiei la București, a remis următoarea scrisoare d-lui Ion Ghica, Ministrul Afacerilor străine:

«Din ordinul Guvernului meu, am onoarea a vă comunica aci alăturat copia unei hotărâri luate de Conferința din Paris în ședința sa dela 4 luna curentă.

«Veți binevoi a vedea din aceasta, că în fața evenimentelor ce s'au săvârșit la București, Conferința a socotit de cuviință să aștepte informațiuni ulterioare, înainte de a se gândi la măsurile de luat. Conferința este prea puțin instruită asupra împrejurărilor ce au însoțit ultimele acte ale Guver-

nului provizoriu, pentru a aprecia cu dreptă judecată cauza și însemnătatea lor. Astfel ea lasă toată răspunderea pe seama acelor care le-au plănit, dar e foarte necesar ca nici Guvernul provizoriu, nici populațiunile Moldo-Valahe să nu se înșele asupra adevăratei lor pozițiuni.

«În acelaș timp sunt însărcinat a aminti Membrilor Guvernului și Frunțașilor țarei transacțiunile internaționale și a-i sfătui să se abțin de la orice Act, care ar tinde să schimbe relațiunile ce există între Principate și Curtea Suzerană. Dar tot ce se face de către noua Adunare, ca reprezentând dorințele populațiunilor, în conformitate cu aceste relațiuni și cu aceste transacțiuni internaționale, va fi obiectul unei atențiuni binevoitoare din partea Puterilor reprezentate în Conferință și neîncetat inspirate de dorința de a ajunge la o stare de lucruri, care să întărească liniștea, bună starea și prosperitatea Principatelor Moldo-Valahe.

«Rugându-vă, Domnule Ministru, să binevoiți a aduce la cunoștința Guvernului provizoriu conținutul acestei comunicări, profit de această ocaziune pentru a vă reînnoi asigurarea înaltei mele considerațiuni.»

In 8/20 Aprilie, d-l Techio di Bayo, Agent și Consul al Italiei, trimitea următoarea scrisoare d-lui Ion Ghica, Ministrul Afacerilor Străine:

«Am onoarea a vă transmite, din ordinul Guvernului meu, copia unei hotărâri luate în Conferința din Paris în ședința sa dela 4 ale lunii curente, în urma disolvării Adunării legislative Române.

«Binevoiți a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.»

*

Intrevederea Principelui Carol cu Comitele de Bismarck.

În cursul dimineții zilei de 7/19 Aprilie, Consilierul de Legațiune de Keudell se prezintă Principelui Carol, pentru a-l ruga din partea Președintelui de Consiliu, Comitele de Bismarck, să vină la dânsul, fiind împiedicat a ieși din odaia sa prin o durere de picior.

Principele Carol se anunță pentru ora 1 după amiazi.

Comitele de Bismarck a primit pe Principele Carol zicând:

— «Am rugat pe Alteța Voastră a veni să mă vadă, ca să discut sincer și deschis cu Ea, nu ca om de Stat, ci ca amic și sfetnic, dacă pot îndrăzni să întrebunțez această expresiune. *Sunteți ales Principe de o națiune întregă, cu unanimitatea vohurilor: — Urmați acestei chemări! Mergeți deadreptul în țara, asupra căreia sunteți chemat a domni.*

Principele a răspuns — «că aceasta este peste putință fără încuviințarea

Regelui, Șeful suprem al Familiei și Șeful său suprem militar, deși e aplicat spre această idee și simțeste destul curaj de a lua această hotărîre.

«Cu atât mai mult atunci!» zise Ministrul-Președinte. «*In acest caz nu aveți trebuință de încuviințarea directă a Regelui. Cereți Regelui un concediu, un concediu pentru străinătate. Regele e destul de fin, îl cunosc prea bine. El vă va înțelege îndată și va pricepe intențiunea. Afară de aceasta, îl scăpați prin acest mijloc de obligațiunea de a lua o hotărîre, ceace îi va fi foarte plăcut, deoarece politicește are mâinile legate! Din străinătate veți da demisiunea Voastră din armată și vă veți duce în cel mai strict incognito la Paris, unde veți cere Impăratului Napoleon o audiență secretă, pentru a-i expune vederile Voastre, cu rugămîntea ca să se intereseze de afacerea Voastră și să o apere pe lângă celelalte Puteri. Iată, după părerea mea, singurul chip și mijloc de a lucra în această afacere, dacă Alteța Voastră gândește în adevăr să primească Coroana în cestiune. Dar dacă afacerea vine mai întîiu la Conferința din Paris, ea nu va trăgîna luni, ci ani întregi. Puterile cele mai interesate, Rusia și Poarta, vor protesta în chipul cel mai hotărîtor în contra alegerii Voastre; Franția, Anglia, Italia vor fi de partea Voastră; și Austria va întrebuița toate mijloacele pentru a face să cadă candidatura Voastră. Totuș nu e mare lucru de temut din partea aceasta, căci am de gînd să dau de lucru Austriei pentru cîtva timp! In ce privește Prusia, ea dintre toate Puterile are o situațiune grea și ea s'a ținut în totdeauna departe de cestiunea Orientului, din cauza situațiunii sale politice și geografice, și n'a făcut decît să-și exprime votul, în Consiliul Marilor Puteri. In acest caz particular, voiu trebui, ca Ministru-Președinte Prusian, să mă pronunț în contra Voastră, oricît de greu mi-ar veni aceasta, căci n'aș putea în momentul de față să provoc o ruptură cu Rusia, nici să pun în joc interesele noastre de Stat, dînd preferință la interese de familie. Dacă Alteța Voastră va lucra din propria sa pornire, Regele ar ieși dintr'o situațiune penibilă, și sunt încredințat că n'ar fi nefavorabil acestei idei, pe care aș fi gata să I-o comunic verbal, dacă mi-ar face onoarea unei vizite, deși nu poate ca Șef al Familiei să dea încuviințarea Sa. Odată Alteța Voastră în România, cestiunea va fi curînd rezolvată, căci Europa va sta în fața unui fapt împlinit, și afacerea va intră atunci, în parte rezolvată, la Conferința din Paris. Puterile mai deaproape interesate vor protesta; dar protestul va rămînea pe hîrtie, și faptul nu va mai putea fi revocat!»*

D-l de Bismarck: nu admite obiecțiunea Principelui Carol, că Rusia și Poarta ar putea recurge la ofensivă. — «Cele mai grele consecințe ar putea rezultă, mai ales pentru Rusia, din întrebuițarea acestei măsuri. Aș sfătui însă pe Alteța Voastră ca, înainte de plecarea sa, să scrie o scrisoare autografă Impăratului Rusiei, în care ați spune că considerați pe Rusia

ca cel mai puternic al Vostru aliat, cu care la timp veți putea rezolva marea cestiune a Orientului. O alianță de familie, care ar trebui să fie pusă îndată în lucrare, încă V-ar permite să găsiți în Rusia un mare sprijin».

La întrebarea *Principelui Carol*, — «care ar fi atitudinea Prusiei față de faptul împlinit»; — d-l de Bismarck declară: «Nu vom putea face alta decât a recunoaște faptul împlinit și a arăta pentru afacere tot interesul nostru. Hotărîrea Voastră curajoasă va găsi de sigur aici o primire favorabilă.»

Principele Carol a întrebat atunci pe d-l de Bismarck: — «dacă el însuș personal îl sfătuește a primi Coroana, sau dacă e de opinie a lăsa să cadă afacerea cu totul.»

Răspunsul dat e următorul: «De n'aș fi pentru afacere, nu mi-aș fi permis a-mi exprima părerea asupra cestiunii. Soluțiunea cestiunii prin faptul împlinit este după mine cea mai fericită și pentru voi cea mai onorabilă. Ce-ați pierde, chiar în cazul când n'ați reuși? Situațiunea voastră în Casa Prusiei ar rămânea aceeaș. V'ați întoarce înapoi aci și v'ați putea aminti în totdeauna cu plăcere o încercare, care niciodată n'ar putea să vă fie imputată. Dar dacă reușiți — ceeace cred — această soluțiune poate să vă dea foloase incalculabile. Sunteți alës de unanimitatea unui întreg popor; răspunzând la acest apel, câștigați din capul locului încrederea națiunii întregi!»

La obiecțiunea *Principelui Carol* — «că nu are o încredere absolută în acest vot, pentrucă s'a dat prea repede», — d-l de Bismarck răspunde în acești termeni: — «Garanția sigură o puteți primi dela Deputațiunea, care trebuie să vină curând, și pe care n'o puteți primi pe teritoriul prusian: de altmintrelea nu voui întârziă a mă pune, la Berlin, în relațiune cu Agentul român dela Paris. După ce am aflat că *Impăratul Napoleon* dorește să cunoască vederile noastre, am comunicat sub discrețiune această idee *Ambasadorului francez Benedetti*, și acesta mi-a declarat că în Franța s'ar pune la dispozițiunea voastră un vas pentru a întreprinde dela *Marsilia* călătoria în România; dar mi se pare preferabil a utiliza un vapor ordinar, pentru ca astfel afacerea să rămână cu totul secretă.»

În timpul acestei conversațiuni, *Ministrul-Președinte* cetii *Principelui Carol* depeșile și documentele ce primise până în acel moment în privința candidaturii sale.

În aceeaș zi de 7/19 *Aprilie* *Principele Carol* are o întrevedere cu *Regele Wilhelm*, căruia îi comunică vederile *Comitelui de Bismarck* în cestiunea candidaturii la *Tronul României*.

Regele în genere nu împărtășește aceste vederi și insistă asupra dificultăților ce se opun întreprinderii. El crede că e mai prudent a aștepta rezultatul *Conferinței din Paris*. După părerea sa,

chiar dacă Conferința ar fi favorabilă; tot rămâne încă considerațiunea gravă, că e nedemn pentru un principe din Casa de Hohenzollern a se pune sub Suzeranitatea Sultanului.

La aceasta, *Principele Carol* răspunde: — «*Sunt gata de a recunoaște pentru moment suzeranitatea turcească, cu rezerva secretă de a mă liberă de ea cu arma în mână și de a cuceri pe câmpul de războiu întreaga Independință pentru țara care m'a ales astăzi; și rog să fii convins că voi face totdeauna onoare numelui meu, ori și unde și în orice situațiune m'aș afla.*»

Regele Wilhelm acordă *Principelui Carol* un concediu pentru a merge la Düsseldorf, și îi zice la despărțire: — «*Dumnezeu să te ocrotească!*»

La orele 5, *Principele Carol* vizitează la Potsdam pe *Principele Moștenitor al Prusiei*, care nu se pronunță cu desăvârșire în contra întreprinderii, dar se declară convins că *Principele* este la înălțimea sarcinii ce iea asupra-și.

După această convorbire, *Principele Carol* pleacă la Düsseldorf.

*

Plebiscitul Principatelor-Unite Române pentru Alegerea Principelui Carol de Hohenzollern din 8/20 Aprilie 1866.

Numim Principe Suveran al Principatelor-Unite Române, cu drept de Moștenire, pe Alteța Sa Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern-Sigmaringen sub numele de Carol I.

Noi subsemnații Membri ai Inaltei Comisiuni pentru numărarea voturilor Plebiscitului dela 30 Martie 1866, am constatat că alegerea Alteței Sale Principelui Carol-Ludovic de Hohenzollern-Sigmaringen ca Suveran al Principatelor-Unite Române, cu drept de moștenire, a întrunit 685.969 voturi afirmative, contra 224 voturi negative.

Pentru încredințarea căreia am semnat:

— Primatul României Nifon. — Primul Președinte al Curții de Casație, V. Sturdza.

— Președintele Curții Criminale dela Curtea de Casație — Al. Catargiu.

— Președintele Secției Civile dela Curtea de Casație — E. Predescu.

— Vicepreședintele Consiliului de Stat — I. G. Florescu.

— Președintele Curții de Conturi — A. Romalo.

— Șeful Diviziei teritoriale — Colonelul D. Kretzulescu.

— Decanul Facultății de Drept — C. Bozianu.

— Președintele Consiliului, Ministru al Afacerilor Străine — Ion Ghica.

In 8/20 Aprilie, Principele Carol-Anton de Hohenzollern adresează din Düsseldorf următoarea telegramă Comitelui de Bismarck:

«Las la absoluta apreciere a Excelenței Voastre de a trimite Ministrului la Constantinopole instrucțiunile ce veți crede de cuviință, pentru a hotări, dacă audiența, ce fiul meu Anton ar cere eventual dela Sultan, ar fi admisibilă sau inoportună.»

In 9/21 Aprilie, Comitele de Bismarck adresează din Berlin următorul răspuns Principelui Carol-Anton de Hohenzollern la telegrama din 8/20 Aprilie:

«Telegrama Alteței Voastre Regale din 20 l. c. am crezut să o tâlcuiesc astfel, că lăsați la aprecierea mea, dacă cererea unei audiențe eventuale a Principelui Anton făcută Sultanului ar fi considerată din punctul de vedere politic ca potrivită sau nu.

«După a mea supusă părere, ar bate la ochi dacă, în împrejurările actuale, fiul numit al Alteței Voastre Regale s'ar abține de a se prezenta Sultanului, în trecerea sa prin Constantinopole. De aceea am încunoștințat pe Ministrul regal din Constantinopole, că nimic nu se opune în contra unei audiențe a fiului Alteței Voastre Regale la Impăratul Turcesc și l-am autorizat să facă demersurile necesare, dacă Principele Anton ar cere-o».

*

In 8/20 Aprilie, renumitul Profesor de istorie și Director al Arhivei Regatului Prusiei, Max Duncker, adresează Principelui Carol-Anton de Hohenzollern următoarea scrisoare:

«Aduc Alteței Voastre Regale cele mai respectuoase ale mele felicitări pentru alegerea Principelui Carol în Principatele Dunărene. Veți fi ncîndoiros pătruns de considerațiunile, ce nasc din toate părțile împrejurul unui eveniment atât de important. Mi-ați dat totdeauna o binevoitoare atențiune, și de aceea cred că pot să vă expun aprecierile mele.

«Ieau ca punct de plecare, că originea cestiunei se află la Paris. Acolo e voința serioasă de a stabili naționalitatea românească, și convicțiunea că ea se poate fundă numai de un membru al unei Case princiare. Este acolo și intențiunea de a da Alteței Voastre Regale o dovadă de bunăvoință și totodată Prusiei o dovadă că sunt gata a sprijini în criza actuală interesele ei. Poate că se mai are în vedere la Paris că, desemnând pe un principe prusian, se va izbuti, prin relațiunile intime dintre Prusia și Rusia, a hotări și pe această din urmă Putere a primi Unirea Moldovei și a Valahiei sub un Principe Străin.

«Prusia nu are nici un interes a lua, în cestiunile ce i se ivesc în Orient, o pozițiune bine accentuată și care ar prejudeca viitorul. Aceste cestiuni sunt pentru Prusia de o natură secundară. Prusia posedă într'însele oarecari mijloace și echivalente, pe cari le poate oferi Angliei și Rusiei, sau Franciei și Austriei, după cum una ori alta dintre aceste Puteri s'ar arată gata a sprijini interese prusiane mai apropiate. Poate cineva să-și închipuască, de exemplu, un caz, în care ar putea fi de dorit a abandona Austriei Principatele Dunărene, ca compensațiune pentru retragerea ei din Germania.

«Făcând abstracțiuni de această necesitate a politicei prusiane, ar mai fi în contra primirei Coroanei și faptul, că Alteța Sa Principele Carol, chiar dacă Poarta ar admite Unirea sub un Principe Străin, nu ar putea rămâne Vasal al Porții fără o schimbare radicală a tractatelor respective. În fine, nici că e nevoie de a mai aminti dificultățile extraordinare ce se opun în Principatele Dunărene întăririi unui guvern regulat și unei dinastii.

«Cu toate aceste mi se pare că nu ar fi în interesul politicei prusiane de a spinge cererea Românilor.

«Este un avantaj că Austriacii văd peste tot locul inimi. Ziarele vieneze dovedesc că acest efect s'a și produs.

«Mai departe Prusia, pe cât pot judecă lucrurile, are a ține socoteală de Franca în criza actuală a afacerilor orientale. Rusia vine numai în al doilea rând.

«Prusia trebuie să se încerce a susține, în marginile posibilității, constituirea naționalității românești, care se dorește la Paris, pentru a atrage, de va fi cu putință, pe Impăratul Franciei spre constituirea națiunii germane. Pentru concesiunea făcută, i s'ar cere un contraserviciu. Aceste considerațiuni arată că ar fi indicat, ca primirea Coroanei Române să atârne de condițiunea consimțământului tuturor Puterilor, cari au semnat Tractatul de Paris și Convențiunea din 18 August.

«Fără de acest consimțământ, stabilirea unui guvern regulat în Principatele Dunărene este imposibilă. Agenții Puterilor cu opinii opuse vor mări dificultățile interne până la imposibilități, și se vor socoti îndreptățiți a atâta partidele în solda lor; unele în contra altora, și în contra guvernului. Inscenarea tristă din Grecia, la care Guvernul Regelui Otto a fost expus prin luptele dintre partide, conduse de Ministrii Plenipotențiarilor ai Angliei, Franciei și Rusiei, s'ar repetă într'un grad mai mare în România. Dar mai departe: Rusia s'ar crede îndreptățită a nu se mai socoti legată de Tractatul de Paris și de constituirea Principatelor Dunărene prin acest Tractat și prin Convențiunea din 1858, îndată ce Franța, sau Franța și Rusia, s'ar retrage unilateral din hotărârile formale ale acestor acte internaționale. Rusia atunci ar reclădi Sevastopolul, ar reînființa flota Mării Negre și, în împrejurări date, ar lua din nou în stăpânire teritoriul cedat dela gurile Dunărei.

«Astfel apare indispensabil prealabilul consimțământ al tuturor Puterilor. Cestiunea românească nu poate fi considerată și rezolvată în mod singuratec, ci în legătură cu actualul sistem al politicii prusiene. Această cestiune nu prezintă prin ea însăși o greutate îndestulătoare, pentru ca, urmărindu-se în mod unilateral și deosebit, situațiunea europeană favorabilă să fie pusă în joc.

«Austria cu greu se va mai afla într'o situațiune de dezastru intern și de izolare europeană, ca în momentele actuale. Este cert că nici Anglia, nici Rusia nu vor împiedica Prusia de a rezolvă reforma confederațiunii germane, că Rusia din contră e mai aplecată a exercita asupra Austriei o presiune în favoarea Prusiei, că Prusia poate avea pe Italia ca un aliat, care nu-i va sta totdeauna la dispozițiune. În fine, Guvernul lui Ludovic Napoleon este, din toate guvernele ce se pot succede în Franța, cel mai puțin defavorabil unei reforme a Confederațiunii Germane.

«Impăratul s'a așezat odată pe principiul naționalităților. El a constituit Italia prin vot universal, a fundat însuș tronul său pe votul universal, tot astfel a împins România sub Cuza spre Unire, și tot astfel are să o împingă mai departe, după acest sistem, până la deplina ei independință.

«Cum ar putea el să se încerce să împiedice, ca Prusia să constituască în acelaș mod națiunea Germană? Dacă ar voi una ca aceasta, i-am opune o rezistență, lucrând în contra-i cu propriile lui arme, și s'ar rădica de sigur în contra unei întreruperi a acțiunii naționale o agitațiune națională, care n'ar putea fi oprită în mersul și în rezultatele ei. Sudul Germaniei, cu Camera din Baden în frunte, se pronunță de pe acum pentru reforma Confederațiunii; tot astfel organe importante ale presei berlineze. Demonstrațiunile contrarii ale partidului progresist nu sunt de luat în serios. Aud că nu se vor opune, dacă conservatorii vor lua în mâinile lor deslegarea problemelor naționale, căci astfel lucrează pentru democrație, și dacă nu izbutesc sunt eliminați pentru totdeauna.

«Opiniunea mea este că Coroana României ar putea fi primită, cu condițiunea consimțământului Puterilor Tractatului de Paris și Convențiunii din 18 August 1858. Această primire ar ajutură sistemul politicii actuale și nu l-ar zădărnici. Prusia ar putea declara, cu această ocaziune, că-și va da din parte-i toată silința de a obține consimțământul neapărat al acelor Puteri.

«Am expus în cele de mai sus o opiniune, precum ea se prezintă unei judecăți obiective. De altfel nu posed nici o informațiune diplomatică.»

*

In 9/21 Aprilie, Baronul Eder, Agent și Consul general al Austriei, trimite d-lui Ion Ghica, Ministrul Afacerilor străine, următoarea scrisoare:

«Din ordinul Guvernului meu, am onoarea a vă transmite aci alăturat copia unei hotărâri luate de Conferință în ședința sa dela 4, luna curentă.

«Veți vedeă în ea, că în fața evenimentelor ce s'au săvârșit la București, ea a socotit de cuviință să aștepte informațiuni ulterioare, înainte de a se gândi la măsurile de luat.

«Conferința e prea puțin instruită despre împrejurările ce au însoțit ultimele acte ale Guvernului provizoriu, pentru a aprecia cu dreaptă judecată cauza și însemnătatea lor. Astfel ea lasă toată răspunderea pe seama aceloră cari le-au plănuit. Dar e foarte necesar ca nici Guvernul provizoriu, nici populațiunile Moldo-Valahe să nu se înșele asupra adevăratei lor pozițiuni.

«In acelaș timp am ordinul a aminti Guvernului provizoriu Transacțiunile Internaționale și a-l sfătui să se abție dela orice act care ar tinde să schimbe relațiunile ce există între Principate și Curtea Suzerană.

«Dar tot ceea ce se va face de către noua Adunare ca reprezentând dorințele populațiunilor, în conformitate cu aceste relațiuni și cu aceste înțelegeri internaționale, va fi obiectul unei atențiuni binevoitoare din partea Puterilor reprezentate în Conferință și neconținut inspirate de dorința de a ajunge la o stare de lucruri, care să întărească odihna, bunăstarea și prosperitatea Principatelor Moldo-Valahe.

«Vă rog să aduceți la cunoștința Guvernului provizoriu hotărârea aci anexată.

«Binevoțiți a primi, Domnule Ministru, asigurarea înaltei mele considerațiuni.»

*

In 10/22 Aprilie, d-l Ion Ghica, Președintele Consiliului și Ministrul Afacerilor străine, trimite următoarea scrisoare d-lui Ion Brătianu:

«Am onoare a vă trimite aci alăturat două scrisori—una destinată Alteței Sale Regale Principelui Carol-Anton de Hohenzollern—și cealaltă Augustului său fiu, Principelui Carol-Ludovic, Alesul națiunei române.

«Sunteți invitat a îmână personal aceste scrisori și a sta la dispozițiunea și la ordinele A. S. Principelui Carol-Ludovic.

«Imi fac o adevărată plăcere a vă anunța în acelaș timp, că continuați și sunteți confirmat în misiunea de membru al Deputațiunei delegate de diferitele Corpuri, pentru a notifica dorința națiunei.

«Indată ce vor fi sfârșite formalitățile ce rămân de îndeplinit pentru a da actului rezultat din Plebiscit caracterul cerut pentru validitatea lui, veți avea a vă uni cu d-nii Manolache Costache Epureanu, Ludovic Steege și Ioan Bălăceanu, pentru a îndeplini, atât pe lângă Altețele lor, cât și pe lângă Curțile Puterilor garante, misiunea patriotică cu care sunteți însărcinați.

«Urgența împrejurărilor și simțământul ce de sigur aveți despre această urgență mă dispensează a insista asupra necesității unei plecări imediate:

«Primiți cu această ocaziune, împreună cu expresiunea dorințelor mele pentru un succes, la care eu toții ținem, asigurarea înaltei mele considerațiuni.»

In 9/22 Aprilie, Scrisoarea lui *Ion Ghica*, Președintele Consiliului și Ministru al Afacerilor străine, adresată *Principelui Carol-Anton de Hohenzollern*:

«*Alteța Regală!* Subsemnatul Președinte al Consiliului și Ministru al Afacerilor străine al României, luând în dreaptă considerațiune votul solemn prin care poporul român, stăruind într'o dorință care trebuie să realizeze tăria și stabilitatea sa, a ales în mod solemn pe calea unui Plebiscit un *Principe Străin, cu titlu ereditar, în persoana Alteței Sale Principelui Carol-Ludovic de Hohenzollern, Augustul Vostru fiu, sub numele de Carol I* — s'a grăbit a provoca numirea unei deputațiuni, însărcinate a depune în mâinile Sale Actul, care constată această dorință și a solicita consimțământul Alteței Voastre Regale pentru această acceptare. Subsemnatul are deci onoarea a recomanda primirei Voastre binevoitoare pe onorabilii membri ai acestei Deputațiuni—pe d-nii Ioan Balaceanu, Ion Brătianu și Ludovic Steege.

«Subsemnatul ar fi prea fericit a spera că Alteța Voastră Regală și Alteța Sa Principele Carol-Ludovic veți binevoi a îndeplini o dorință îndreptățită atât prin calitățile personale ale Alteței Sale, Augustului Vostru fiu, prin virtuțile și strălucirea Casei Sale, prin prestigiul foarte firesc ce se leagă de ea, cât și prin toate conveniențele de natură a atrage aprobarea Puterilor ce se interesează cu adevărat de soarta României.

«Exprimând o speranță care îi este atât de scumpă, subsemnatul are onoarea a fi, cu cel mai profund respect, al Alteței Voastre Regale prea umilit și prea supus servitor.

In 10/22 Aprilie, *Ion Ghica* adresează *Comitelui de Bismarck următoarea scrisoare*:

«Poporul român, stăruind în dorința a cărei realizare îi pare singurul mijloc de a-și da puterea și stabilitatea ce-i lipsește, a ales în mod solemn printr'un Plebiscit, ca Suveran al României, cu titlu ereditar pe A. S. Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern, sub numele de Carol I.

«Legăturile ce unesc pe Alesul națiunii române cu glorioasa familie a Prusiei au deșteptat în inimile noastre convingerea de a vedea întemeindu-se la Dunărea de jos o Dinastie, care să illustreze națiunea noastră și familia de Hohenzollern.

«Acest Plebiscit s'a exprimat prin 685.969 de voturi afirmative, față de 224 voturi negative.

«Luând în considerațiune acest vot solemn, subsemnatul, Președinte al Consiliului, Ministrul Afacerilor străine, s'a grăbit a provoca numirea unei Deputațiuni însărcinate a depune în mânilor Alesului țării Actul care constată această dorință.

«Recomandând binevoitoarei Voastre primiri pe membrii Deputațiunii — d-nii Ioan Balaceanu, Ion Brătianu, Ludovic Steege, — invitați a expune acest fapt Excelenței Voastre, subsemnatul speră că Guvernul M. S. Regelui Prusiei nu va vedea într'însul decât un act în conformitate strictă cu stipulațiunile ce garantează poporului român liberul exercițiu al dreptului său intern și o soluțiune care n'ar putea să-i atragă o dezaprobare generală, fiind ea menită să aibă de efect, precum Principatele se așteaptă, a asigura pentru totdeauna liniștea și prosperitatea lor, la care Turcia și Puterile Garante sunt interesate ca și noi.

«Subsemnatul ar fi fericit a spera, că Guvernul M. S. Regelui Prusiei va binevoi să favorizeze o dorință, a cărei realizare, asigurând și bunăstarea României, nu poate decât să adauge încă recunoștința ce ea datorește Guvernului M. S. Regelui Prusiei pentru toată grija ce el a arătat, în diverse împrejurări, Principatelor-Unite.»

In 10/22 Aprilie, Ion Ghica, Președintele Consiliului și Ministru al Afacerilor străine, trimite următoarea scrisoare d-lui Drouyn de Lhuys, Președintele Conferinței din Paris și Ministru al Afacerilor străine al Franciei:

«După declarațiunea oficială, prin care d-l Ministru al Afacerilor străine al M. S. Regelui Leopold II a făcut cunoscut Delegaților Principatelor-Unite, că A. S. Monseniorul Comite de Flandra a crezut că nu poate răspunde la chemarea noastră; poporul român, stăruind într'o dorință, a cărei realizare îi pare singurul mijloc de a-i da tăria și stabilitatea ce-i lipsesc, a ales în mod solemn, pe calea unui Plebiscit, un Principe Străin ca Suveran al Principatelor-Unite, cu titlu ereditar, în persoana A. S. Principelui Carol-Ludovic de Hohenzollern, sub numele de *Carol I.*

«Acest Plebiscit s'a exprimat prin 685.900 de voturi afirmative, față cu 224 voturi negative.

«Luând în considerațiune acest vot solemn, subsemnatul, Președinte al Consiliului, Ministru al Afacerilor străine, s'a grăbit a provoca numirea unei Deputațiuni însărcinate a depune în mânilor Alesului țării Actul, care constată această dorință.

«Recomandând binevoitoarei voastre primiri pe membrii Deputațiunii in-

vitați a vă expune acest fapt, subsemnatul vă roagă ca, în calitatea voastră de Președinte al Conferinței din Paris, să binevoiți a comunica acest fapt Domnilor reprezentanți ai Puterilor chemate a hotărî în privința dorințelor noastre. Subsemnatul speră că Excelența Voastră și colegii săi nu vor vedea în aceasta decât un Act în conformitate strictă cu Stipulațiunile ce garantează popoului român liberul exercițiu al dreptului său intern și o soluțiune, care nu va putea decât să atragă deplina lor aprobare, fiind menită, precum Principatele-Unite se așteaptă, a pune capăt unei stări de lucruri de natură a produce turburare în spirite și a compromite o liniște, la care Turcia și Puterile Garante sunt interesate ca și noi.»

O notă identică s'a adresat de *Ion Ghica* — *Principelui Gorceakoff*, Vicecancelarul Imperiului Rusiei, — *Comitelui de Mensdorf-Pouilly*, Ministrul Afacerilor străine al Austriei, — *Comitelui Russel*, Ministrul Afacerilor străine al Mării Britanii, — și *Generalului La Marmora*, Președintele Consiliului de Miniștri al Italiei.

*

Conferința a șasea din 12/24 Aprilie se încheie prin o Declarațiune pe care Consuli dela București vor fi însărcinați a o remite Guvernului provizoriu.

Remarcabil este că în această cestiune Turcia nu are nici un reprezentant la București, cu toate că și în această a șasea ședință, toți membrii Conferinței declară că vor cere instrucțiuni dela Curțile lor, și iarăș se amână Conferința până în ziua când aceste instrucțiuni vor sosi.

Protocolul VI al Conferinței din Paris din 12/24 Aprilie 1866.

Imputernicirile d-lui Ambasador al Turciei sosindu-i dela ultima ședință încoace, ele sunt prezintate Conferinței și recunoscute în bună și cuvenită formă.

D-l Plenipotențiar al Rusiei zice că și-a permis a provoca întrunirea Plenipotențiarilor, pentrucă *a primit ordinul de a le ceti o depeșă, care expune vederile Guvernului său și de a cere înscrierea ei în Protocol*. Această comunicare, care poartă data de 4/16 Aprilie, este următoarea:

«Depeșile Excelenței Voastre dela 28 Martie (9 Aprilie), relative la cestiunea Principatelor Dunărei, au fixat atențiunea Maiestății Sale Impăratului. Depeșile expun situațiunea așa cum se prezintă, după cele trei dintâi ședințe ale Conferinței.

«Am ordinul Augustului nostru. Stăpân de a preciză punctul de vedere sub care noi privim cestiunea. Dacă ne-am pus din capul locului pe terenul Convențiunei dela 1858, aceasta e numai ca un punct de plecare, de care trebuie în mod necesar să se lege orice examinare, în Conferință, a pozițiunei Principatelor.

«Dar nu pot să vă repet deajuns și d-voastră nu puteți întrebuiță indetulă claritate întru a constată, că noi n'avem nici o hotărîre luată, nici pentru, nici contra Unirei.

«Antecedentele noastre mărturisesc aceasta destul de clar, ca să nu mai am trebuință de a insista asupra acestui punct.

«Noi am fost cei dintâi a pune bazele Unirei Administrative a Moldovei și a Valahiei, într'un timp când noi eram singurii a ne ocupa de soarta lor în înțelegere cu Curtea Soverană. Am aderat la acest principiu în Congresul dela 1856 și în Conferințele următoare, crezând că această fuziune a intereselor celor două Principate ar fi folositoare pentru prosperitatea lor.

«Cu toate acestea, încă din anul 1858 și mai târziu în 1859 și în 1861, noi am semnalat inconvenientele ce prezintă în ochii noștri modul cum această fuziune s'a săvârșit.

«Prevestiam că va ieși rău o operă bazată pe iluziuni, pe reticențe și pe obscurități.

«Ne-am învoit la ea ca la o transacțiune, menită a îndrepta încurcături mai mari, și ca la o experiență de făcut.

«Actualmente experiența e făcută. Ea e dinaintea ochilor Moldo-Valahilor și a Puterilor cari se interesează de soarta lor.

«Aprecierile pot fi deosebite în această privință. Dar există fapte vizibile incontestabile.

«Dezordinele administrațiunii Principelui Cuza, căderea sa, aclamațiunile unanime ce au însoțit căderea, mizeria țării, foametea pricinuită de Legile Agricole ce el a promulgat, abuzurile, delapidările de tot felul, cari au fost semnalate, sunt de notorietate publică.

«Dacă aceste fapte nu sunt conchizătoare, cel puțin trebuie să facă pe Puteri cari, ca și noi, se interesează de bunăstarea Principatelor, a fi la îndoială, dacă Unirea a avut fructele folositoare ce se așteptau dela ea. Această îndoială s'a prezentat poate și în spiritul Moldo-Valahilor.

«Și aici aprecierile pot fi deosebite, dar faptele vorbesc. Măsurile administrative, militare și de poliție, luate de către Guvernul provizoriu din Moldova, de sigur că nu arată o completă unanimitate în dispozițiunile celor două Principate, în ceeace privește Unirea.

«Deci convingerea noastră profundă este că cea dintâi datorie a Conferinței este a rezolvă îndoelile și nu a le perpetua.

«Atâta vreme cât eră de făcut o încercare, Conferința a putut, a trebuit poate, să primească această bază nesigură pentru opera ce aveă să întemeieze. Noi ne-am asociat la ea fără a ne face iluziuni.

«Astăzi, în fața rezultatelor constatate, noi nu credem că Puterile pot să

consimtă a prelungi această obscuritate. Rusia, ca putere limitrofă, ar putea mai puțin ca oricare alta să aprobe ca să se clădească în întunecime.

«Ceeace dorim noi, înainte de orice și în mod exclusiv, este lumina. Această lumină nu poate fi obținută decât printr'un nou recurs la votul celor două Principate, vot înconjurat de toate garanțiile ce pot să-i asigure sinceritatea.

«Am înțelege cu atât mai puțin ca Conferința să ezite a căuta lumina în acest izvor, cu cât Unirea n'a încetat de a fi în dorințele Moldo-Valahilor, precum alte Cabinete înclină a crede, după propriile lor date; ea ar primi dintr'un astfel de vot o nouă și strălucită confirmare care ar răsipi orice nesiguranță și ar pune la adăpost conștiința și responsabilitatea Puterilor.

«N'am putea admite, într'un asemenea caz, temerea că un recurs la votul populațiilor poate să aducă o agitațiune periculoasă.

«Dacă unanimitatea există, ea se va manifesta fără piedică. Dacă agitațiuni sunt de temut, aceasta însemnează că acea unanimitate nu există, și atunci o pentru Conferință un motiv îndestulător pentru a dori să se lumineze.

«Dar pentru ca votul să fie sincer, prima condițiune cerută este, ca nici o nesiguranță să nu fie lăsată populațiilor Moldo-Valahe, în ce privește limitele între cari trebuie să se ție dorințele lor, ca să se poată împăca cu pozițiunea de drept ce Tractatele hotăresc și pe care Puterile înțeleg s'o mântui.

«Avem convingerea că această nesiguranță este cauza principală a nestabilității, a agitațiilor și a pornirilor, cari s'au produs în aceste țări și cari au făcut și vor face încă imposibil orice guvern regulat. S'a lăsat să se nască în spiritul populațiilor speranța de a ajunge la independință sub un Principe Străin.

«Sub această impresiune, ele au întrunit voturile lor asupra Principelui Cuza, în speranță că această Unire, la început provizorie, ar conduce la Unirea definitivă, care ea însăș nu ar fi decât îndrumarea către independința sub un Principe Străin.

«Orice guvern care nu ar realiza acest scop suprem ale aspirațiilor lor, evident că n'ar fi în ochii populațiilor decât un provizorat fără prestigiu și fără garanție de stabilitate.

«Totuș Puterile consideră acest rezultat final ca incompatibil cu Tractatele, cari au regulat echilibrul Orientului și au consfințit Integritatea Imperiului Otoman și, de aceea, ele nu sunt dispuse a asigura Principatelor realizarea lui.

«Aceasta este o pozițiune echivocă, ce din parte-ne n'am putea-o primi.

«Este clar în ochii noștri, că atâta vreme cât populațiile Moldo-Valahe vor avea speranța de a ajunge la independință sub un Principe Străin, atâta vreme cât atitudinea Conferinței va fi de natură a le lăsa să creadă, că această combinațiune, a cărei încercare a fost primul act al Guvernului

provizoriu, nu întâmpină altă piedică decât refuzul candidatului asupra căruia s'a fixat alegerea, dar că o altă încercare ar putea fi mai fericită, populațiunile vor fi aduse să măntină Unirea cu toate inconvenientele sale, ca o scară necesară pentru a atinge încoronarea aspirațiunilor lor.

«Deci în aceste condițiuni ar fi imposibil a se bizui pe un vot sincer în cestiunea Unirii.

«Așa dar, dacă Puterile întrunite în Conferință doresc, ca și noi, să asigure Principatelor o organizare stabilă, conformă cu nevoile și cu dorințele lor reale și care să împace cerințele bunăstării lor cu pozițiunea politică ce Tractatele existente le-au dat lor; calea de urmat ni se pare că este a rezolvă, înainte de orice, în mod neted și categoric, cestiunea Principelui Străin, pentru ca populațiunile moldo-valahe să fie cu desăvârșire lămurite asupra limitelor între cari ele au să-și exprime dorințele lor; în sfârșit a consultă aceste dorințe separat în cele două Principate, prin votul unor Adunări alese într'acest scop, în afară de orice presiune morală sau materială, fie din lăuntru, fie din afară, sub controlul neadormit și nepărtinitor al Consulilor străini.

«În urmă Conferința va fi în măsură de a se pronunța cu toată siguranța conștiinței și în plină cunoștință de cauză.

«Aceasta este profesiunea noastră de credință. Ea ne este dictată de tradițiunile noastre simpatice pentru Principate, de interesele noastre ca Putere limitrofă și de datoriile noastre de Putere Europeană interesată la liniștea Orientului.

«Am fi fericiți a o vedea împărtășită de celelalte Cabinete.

«Augustul nostru Stăpân vă ordonă a ceti depeșa aceasta în Conferință și a cere alipirea ei la Protocol. Ținem a se constată că Rusia nu urmărește în această cestiune decât un scop imparțial, fără reticențe, fără gând ascuns, fără idei preconcepute, că ea nu are în vedere decât o operă trainică, întemeiată și pe dorințele reale ale Principatelor și pe necesitățile dreptului internațional, și că ea respinge orice parte de responsabilitate într'o operă trecătoare, care ar tinde să perpetueze printre Moldo-Valahi niște iluziuni irealizabile, și să-i măntină într'o stare de anarhie, care ar lăsa viitorului drept moștenire germenele unor grave complicațiuni.»

D-l Baron de Budberg adaugă că, în rezumat, după părerea Guvernului său, ar fi vorba, în primul loc, de a înlătura formal Alegerea unui Principe Străin, apoi a consulta populațiunile, chemându-le să voteze separat — în Valahia și în Moldova.

D-l Plenipotențiar al Franciei, întrebând dacă cineva ar dori să ia cuvântul asupra acestei propuneri, d-l Plenipotențiar al Marei Britanicii exprimă dorința ca d-l Ambasador al Turciei să facă cunoscut modul său de a vedea.

D-l Plenipotențiar al Turciei amintește rezervele ce a făcut dela început contra eventualității unui Principe Străin. Conferința a crezut că trebuie să amâne soluțiunea acestei chestiuni. Un Principe Străin a fost proclamat pentru a doua oară în Principate. Safvet Pașa adaugă că a primit instrucțiuni în privința acestui incident, și nu poate decât să stăruască în declarațiunile sale anterioare.

D-l Comite Cowley întreabă dacă propunerea prezentată de Rusia ar trebui să aibă ca consecință — anularea a tot ce s'a făcut până în prezent în Principate; și la răspunsul afirmativ al d-lui de Budberg, întreabă — ce ar fi de făcut dacă Guvernul provizoriu ar refuză să considere ca neavenite măsurile luate de dânsul.

D-l Plenipotențiar al Rusiei răspunde că s'ar găsi atunci în cazul prevăzut de Protocolul din 6 Septemvrie 1859; adică ar fi locul atunci de a se trimite la București un Comisar Otoman cu Delegați ai Puterilor Garante. Pentru moment, trebuie să se avertizeze Guvernul provizoriu, ca să iasă din drumul fals pe care a fost lăsat să intre.

D-l Plenipotențiar al Mării Britaniei observând că, dacă Comisarul și Delegații trimiși la București nu ar fi ascultați, ar fi nevoie să se facă un pas mai mult, — d-l Baron de *Budberg* amintește că acest caz a fost în adevăr prevăzut în transacțiunile precedente, — și *Safvet Pașa* cetește pasagiul din Protocolul dela 1859, care prevede că Delegații și Comisarul, dacă nu se dă ascultare intervențiunei lor — «vor face cunoscut Domnitorului, că față de refuzul de a li se da ascultare, se va aviză la întrebuintărea mijloacelor de constrângere; și că în acest caz Poarta se va înțelege fără întârziere cu Reprezentanții Puterilor Garante la Constantinopole asupra măsurilor ce vor fi de luat.» —

D-l Plenipotențiar al Rusiei adaugă că în genere toți s'au referit la acest articol. Socoate de altmintrelea, că o voință unanimă exprimată de Conferință ar fi de ajuns, ca să asigure executarea hotărârilor ce ea ar lua. Insistă ca Conferința să transmită la București o Declarațiune, care să fixeze limitele între cari populațiunile vor trebui să se mărginească pentru a-și exprima dorințele lor.

D-l Plenipotențiar al Franciei zice că ceace se cere Conferinței i se pare că a fost dejă făcut, în măsura posibilității. Hotărârea adoptată și transmisă la București, după propunerea d-lui Plenipotențiar al Angliei, n'a avut alt obiect decât de a aminti Guvernului provizoriu și populațiunilor Moldo-Valahe, că au a se conformă stipulațiunilor internaționale. Cât despre a doua parte a propunerii Rusiei, ea are ca obiect de a face separațiunea electorală; *d-l Drouyn de Lhuys* nu poate deci decât să amintească ceace a zis, într'o allă ședință, contra unei combinațiuni, care are gravul inconvenient

de a prejudeca soluțiunea cestiunei, și anume de a ști dacă Unirea va fi sau nu măntinită. Se propune ca Deputații moldoveni să formeze o Adunare deosebită și să voteze în Moldova; dar faptele cari, foarte de curând, s'au petrecut la Iași, nu sunt oare de natură a provoca îndoeli asupra sincerității și libertății voturilor în acest Principat? D-l Plenipotențiar al Franciei se crede deci mai mult decât oricând întemeiat a măntine observațiunile sale precedente; mai mult încă, sistemul ce a avut ocaziunea să prezinte ar satisface toate interesele, pentrucă, ținând socoteală, într'o dreaptă măsură, de demonstrațiunile de atâtea ori repetate în trecut în favoarea Unirei, acel sistem ar asigura garanțiile dorite Moldovenilor, cari ar voi astăzi să se pronunțe într'un sens contrar. D-l Drouyn de Lhuys n'ar putea deci să revină asupra celor ce a zis în această privință și să dea aprobarea sa unui mod de procedare ce îi pare în dezacord cu adevărata stare de lucruri. Cât despre eventualitatea privitoare la Principele Străin, aceasta se găsește cuprinsă în Hotărîrea adoptată de Conferință în 4 Aprilie, și d-l Plenipotențiar al Franciei nu crede că e necesar a se face mai mult în această privință.

D-l Plenipotențiar al Rusiei întrebă, dacă nu ar fi nimerit să se redacteze niște instrucțiuni, cari să se adreseze Agenților respectivi ai Puterilor în Principate, pentru a le recomanda să vegheze, ca operațiunile electorale să se facă în mod regulat.

După scurte explicațiuni schimbate între d-l Comite de Goltz și câțiva dintre colegii săi asupra cestiunei de a ști în ce măsură ultimul Plebiscit a putut să modifice caracterul nouăi Adunări convocate de Guvernul provizoriu, —

D-l Plenipotențiar al Mării Britaniei observă că propunerea Baronului de Budberg, trebuind să aibă ca consecință anularea acestei convocări, poate că n'ar putea fi aplicată fără a ajunge deadreptul la o intervențiune armată; în ceeace-l privește, nu se crede autorizat a merge până acolo.

D-l Plenipotențiar al Rusiei răspunde că recurgerea la măsuri de constrângere n'ar fi decât al doilea pas; mai întâiu nu e vorba decât a reproduce în termeni mai clari și mai formali hotărîrea dela 4 Aprilie.

D-l Plenipotențiar al Franciei, ca și d-l Comite Cowley, nu poate aderă la un demers, care ar ajunge la o intervențiune. Mai mult încă, el n'ar putea să se pronunțe în mod definitiv în contra Principelui Străin, fără a cunoaște rezultatul operațiunilor electorale începute în acest moment sau aproape de a se începe în Principate, și fără a fi în măsură de a aprecia, dacă combinațiunea finală, produsul unor elemente așa de complicate, va răspunde într'un mod satisfăcător la interesele politice generale și la ale țării puse sub Garanția Puterilor. Cât despre formarea a două Adunări, el o res-

pinge, pentrucă, cum a mai spus-o, nu se crede nici de cum autorizat a se asocia la o măsură care, fără a țineă socoteală de trecut, pune în discuțiune mântinerea Unirei. De altmintrelea, alegeri separatiste s'ar putea oare face cu Guvernul ce este astăzi la București și care e partizan declarat al sistemului Unirei? Ar trebui deci schimbat, și în acelaș timp anulat tot ce s'a făcut de el; evident că aceasta ar fi o cauză de complicațiuni, care ar conduce la intervențiune, și Guvernul Impăratului dorește ca să nu ajungă lucrurile la această extremitate.

D-l Plenipotențiar al Rusiei zice că toți Plenipotențiarii voesc, fără îndoială, ca voturile să fie date cu sinceritate. Deci, e vorba de a se ști care dintre două sisteme este acela, care ar oferi cele mai bune garanții de sinceritate? În toate cazurile, ar trebui declarat mai dinainte, că Conferința exclude Principele Străin; fără aceasta, Conferința va continua a se învârti într'un cerc vițios. Atât timp, cât să va lăsa populațiunilor speranța de a avea un Principe Străin, e clar că vor vota necontentit în acest sens; ar fi altmintrelea, dacă Conferința s'ar pronunța în termeni formali.

D-l Plenipotențiar al Marci Britaniei zice că, dacă ar fi a se conformă Tractatelor, n'ar mai fi îndoială; — ar trebui alegeri separate.

D-nii Plenipotențiar ai Franciei și Italiei răspund d-lui Comite Cowley că, dela Tractate încoace, au fost fapte împlinite și alte stipulațiuni internaționale, de cari încă trebuie ținută socoteală.

D-l Plenipotențiar al Prusiei amintește că, alături cu cestiunea Principelui Străin, este aceea de a se ști, dacă operațiunile electorale deja în curs de execuțiune vor fi anulate și dacă se vor provoca altele nouă. N'ar fi mai bine a se adresa Adunării, care e pe punctul de a se întruni, și a-i notifica declarațiunea Conferinței?

D-l Plenipotențiar al Rusiei răspunde că cestiunea Principelui Străin este, în ochii Guvernului său, prealabilă tuturor celorlalte și că dorește ca Conferința să se explice de pe acum cu Populațiunile, cât și cu Guvernul provizoriu din București.

D-l Plenipotențiar al Turciei aderă la observațiunea d-lui de Budberg; cestiunea Principelui Străin este și pentru el cea principală.

D-l Plenipotențiar al Austriei exprimă părerea de rău, că nu s'au putut preveni alegătorii dela început, declarându-le că nu trebuie să numească decât un Domn pământean.

D-l Plenipotențiar al Prusiei, făcând observațiunea că Conferința n'a avut timpul pentru aceasta și că a fost surprinsă de evenimente, —

D-l Plenipotențiar al Rusiei recunoaște aceasta, dar este de părere că s'ar putea adresa astăzi Consulilor o Depeșă Telegrafică, pentru a face să se știe la București, că Puterile n'au renunțat nici decum la aplicarea Ar-

ticolului XIII al Convențiunei dela 1858. Aceasta ar fi o măsură, la care toată lumea se poate asocia.

D-l Plenipotențiar al Franciei crede că ar fi mai bine a rămâne la hotărîrea adoptată în ședința dela 4 Aprilie. *In orice caz, nu poate admite a priori nici excluderea Principelui Străin, nici Separațiunea; și declină din capul locului răspunderea demersurilor ce pot conduce la întrebunțarea măsurilor de constrângere.*

D-l Plenipotențiar al Austriei se teme că dacă Curțile Garante nu au grija de a se gândi la ce e de făcut, vor izbucni inevitabil complicațiuni și dezordine, cari vor pune Puterile limitrofe în obligațiunea de a se gândi, prin comună înțelegere și pentru propria lor siguranță, la luarea măsurilor ulterioare.

D-l Plenipotențiar al Mării Britaniei crede că toți sunt de acord asupra întregii cestiuni, așa precum rezultă din hotărîrea, cu care toți Plenipotențiarii s'au unit în ultima ședință. Pentru ce d-l de Budberg ar refuza să adere la sistemul unei singure Adunări, cu facultatea de vot separat pentru Deputații Moldoveni?

D-l Plenipotențiar al Rusiei zice că n'ar putea să facă aceasta, fără să refere Guvernului său, Depeșa ce i-a fost adresată reclamând două Adunări.

D-l Plenipotențiar al Italiei, insistând asupra importanței ce există, ca Conferința să ia o hotărîre chiar astăzi; — *d-l Principe de Metternich* se asociază la această dorința și ar dori mult, ca să fie posibil a o satisface, unindu-se cu părerea exprimată de d-l Plenipotențiar al Franciei.

D-l Drouyn de Lhuys, după cererea câtorvâ dintre colegii săi, propune un proiect de declarațiune, a cărei redacțiune, după ce a dat loc la diverse observațiuni din partea membrilor Conferinței, e stabilită în terminii următori:

«Proiect de Declarațiune a Conferinței, pe care Consuli dela București vor fi însărcinați a o remite Guvernului provizoriu:

«Adunarea ce are să se întrunească la București este chemată a procedea la Alegerea de Domn. Alegerea nu va putea cădea decât asupra unui Pământean, după terminii Articolului XIII al Convențiunei dela 19 August 1858.

«Dacă Majoritatea Deputaților Moldoveni din Adunare ar cere, ei vor avea facultatea de a vota separat. In caz când Majoritatea Moldoveană s'ar pronunța contra Unirei, acest vot ar avea ca consecință separarea celor două Principate.

«Consuli sunt însărcinați a veghiă în comun acord la libera exprimare a voturilor, și vor semnală Conferinței orice atingere s'ar aduce liberei expresiuni.»

Conferința hotărăște ca această declarațiune să fie adresată în numele său colectiv diferiților Agenți la București.

S'a convenit, afară de aceasta, ca fiecare Plenipotențiar să supună Proiectul fără întârziere Guvernului său, și că Conferința se va întruni din nou, de îndată ce toți membrii săi vor primi Instrucțiunile Curților lor.

D-nii Plenipotențiarilor ai Austriei, Marelui Britanii, Franței, Italiei, Prusiei și Turciei anunță că Guvernele lor au aderat la propunerea făcută în ședința dela 28 Martie, de a prelungi cu cinci ani durata Comisiunii Europene a Dunărei de jos. D-l Baron Budberg face aceeași declarațiune, adăugând că Guvernul său adoptă acest termen ca ultimul, care în nici un caz nu trebuie să fie depășit.

«In ceea ce privește propunerea făcută de Comitele Cowley de a întinde până la Brăila autoritatea Comisiunii Europene, Plenipotențiarilor nu sunt încă în măsură a face cunoscută opiniunea Guvernelor lor, cărora ei au referat.

In 13/25 Aprilie D-na Baroneasa de Franque trimite Principelui Carol de Hohenzolern la Düsseldorf următoarea scrisoare :

«Noutățile nu sunt atât de favorabile, pe cât sperasem. Dacă aș fi putut porni aseară, aș fi adus eu însămi telegrama închisă în această scrisoare care va sosi mâine dimineață, de nu chiar astăzi. — Se pare că Consiliul de Miniștri s'a ținut astăzi, căci telegrama a pornit din Paris la o oră, la care Consiliul de ordinar e terminat. — Această telegramă nu răspunde decât la cestiunea pusă de mine, și anume — *dacă Împăratul ar încuviința un fapt împlinit, dacă l-ar susține în mod secret sau pe față și dacă ar da oarecari garanții, în caz când Principele Carol s'ar hotărî să primească îndată Suveranitatea, ce i se oferă, și să se ducă în mod secret în România, sau direct, sau pornind pe o corabie dintr'un port francez.* — Iată în puține cuvinte punctul la care se răspunde. In ce privește celelalte cestiuni, ele devin firește secundare, din momentul răspunsului de neprimire sau puțin favorabil făcut primului punct, baza tuturor celorlalte. *E probabil că mi se vor face în zilele acestea comunicări amănunțite prin scrisoare.* Indată ce o scrisoare va sosi, fără întârziere, precum sperez și cu informațiuni mai multe, voi comunica-o imediat, să nu vă îndoiiți un moment, sau venind singură la Düsseldorf sau prin scris, dacă ora ar fi prea înaintată ca astăzi. — Sunt foarte întristată de aceste împotriviri, cel puțin pentru *momentul actual*, căci situațiunile politice se schimbă iute, pe cât mi se pare. — In tot cazul sunt la ordinele Alteței Voastre în orice moment și în orice împrejurare.»

Telegrama d-nei Matilda Drouyn de Lhuys, adresată din Paris Baronesei de Franque la Ramersdorf:

«Lucrul e imposibil. Trebuie să vă abțineți a realiza planul, de care îmi

vorbești. Acesta este avizul marelui avocat, care a fost consultat și care nu ar putea primi apărarea acestei afaceri.»

In urma telegramei de mai sus, Baroneasa de Franque a primit următoarea scrisoare a d-nei Mathilda Drouyn de Lhuys:

«Precum v'am spus, Guvernul francez nu ar dori mai bine decât să vadă pe Principele Carol Suveran al Provinciilor-Unite; însă un articol formal al Tratatelor interzice Alegerea unui Principe Străin. Pentru a revoca acest articol, ar trebui consimțământul tuturor semnatarilor. Mai toate se pronunță într'un sens contrar, și Turcia e bine hotărâtă a nu da investitura.

«Planul pe care mi-l comunicați ar fi deci absolut o aventură, nedemnă de persoana în cestiune. Franția nu l-ar putea sprijini în nici un mod.»

In 13/25 Aprilie, Colonelul de Rauch adresează din Berlin scrisoarea următoare Principelui Carol-Anton de Hohenzollern:

«După o telegramă a Comitelui de Goltz, Conferința din Paris a hotărât cu cinci în contra trei voturi, că Adunarea ce se va întruni la București va pași la alegerea unui Domn Pământean. Românii se opun până acum. Ei persistă a fi pentru un Principe Străin și mântin Alegerea în persoana Principelui Carol. Franția a declarat că nu va suferi măsuri coercitive din partea altor Puteri (Rusia și Poarta). Aceasta este situațiunea momentului.

«In această stare de lucruri încurcată, Comitele de Bismarck mănține opiniunea sa, comunicată Principelui Carol: a se duce imediat în România, a serie Impăratului Rusiei și a primi Coroana. Pe altă cale nu e nimic de făcut, căci Puterile fiind unite pentru un Principe indigen, Românii vor trebui să cedeze.

«La observarea mea în privirea consimțământului Regelui, Comitele mi-a zis că Regele nu poate da consimțământul său, dar în fața faptului implinit, el va consimți. Dacă Principele Carol va simți în sine destulă energie și deciziune, pentru a realiza lucrul pe această singură cale posibilă, aceasta se poate hotări firește numai de dânsul singur.

«Am adresat azi dimineață Majestății Sale întrebarea, dacă pot să pornesc din Berlin, și am căpătat ordinul să mai aștept. Deputatul român Bălăceanu a fost ieri seară la Președintele Consiliului, care i-a vorbit în sensul celor mai sus expuse, că Regele nu poate acum hotări singur și încuviința alegerea Principelui Carol, pentru a nu produce încurcături politice.

«Comitele Bismarck a încheiat zicând: — Acum la Paris și de acolo, cu consimțământul lui Napoleon, la București; și să scrie Impăratului Alexandru. Dacă Rusia e câștigată, cestiunca e câștigată. O acțiune fizică a unuia ori a alleia din Puterile Protectoare nu e de temut.»

In 13/25 Aprilie, sosește la Düsseldorf Ofițerul Lenș cu următoarea scrisoare a d-lui Bălăceanu, adresată Principelui Carol :

«*Monsiorenne!* — Sosit la Berlin pentru a oferi Alteței Voastre omagiul profundului meu respect, O rog a-mi face cunoscut, dacă dorește să o aștept aci sau dacă trebuie să mă duc la Düsseldorf. Domnul Lenș, ofițer de stat-major, atașat la misiunea cu care sunt însărcinat, va avea onoarea a lua și a-mi transmite ordinele Alteței Voastre.»

In 14/26 Aprilie, Principele Carol-Anton de Hohenzollern trimite următoarea scrisoare Colonelului de Rauch :

«Am primit astăzi mult interesanta Domniei-tale scrisoare. Cu toată judecata foarte dreaptă și bine fundată a Comitelui de Bismarck, totuș mă voiu abține de a-i da pentru moment o urmare, pentrucă știrile ziaristice din Principatele Dunărene sunt de natură foarte alarmantă. Pe cât timp nu se știe cu certitudine că Plebiscitul nu e falsificat, întreprinderea rămâne o aventură și fără fundament. Cestiunea fiind încă deschisă în Conferință, în urma celor petrecute în ultima ședință, e în tot cazul mai înțelept și mai prudent a aștepta rezultatul unei nouă întruniri a Conferinței Puterilor. *Mai e absolut necesar a cunoaște dispozițiunile Impăratului Napoleon, înainte de a face un pas îndrăzneț.*»

In aceeaș zi de 15/27 Aprilie, Locotenența Domnească trimite Principelui Carol următoarea scrisoare :

«Românii chemați să aleagă pe Principele lor, vă oferă Coroana României ! Până ce Plebiscitul va fi investit cu formele prescise de Lege și proclamat, d-l Ioan Constantin Bălăceanu este însărcinat cu marea onoare de a aduce acest mare fapt la cunoștința Alteței Voastre și de a O saluta în numele nostru și în numele României.

«*Chemat de Divina Prevedință și de Voturile unui Popor întreg a lua locul Vostru printre marii Principi întemeietori de Dinastii Europene, geniul Vostru, Principe, Vă va da, fără îndoială, puterea de a învinge dificultățile diplomatice, ce pot să Vă încunjure în prezent. Mijlocul cel mai sigur de a învinge acele dificultăți, de a le înlătura, este a le preîntâmpina, a le putea opune faptul implinit, a lua cât mai curând posibil în stăpânire Tronul, pe care cu începere de azi nimenea nu Vi-l mai poate răpi. Numai ezitarea, dacă ea ar fi posibilă într'o inimă mare, ar putea da loc la dificultăți reale.*

«Principe ! Cinci milioane de Români Vă așteaptă cu brațele deschise, cu entuziasm. O lume întreagă salută de pe acum cu arănt pe Suveranul României !»

In 15/27 Aprilie, Locotenența Domnească trimite Principelui Carol-Anton de Hohenzollern următoarea scrisoare:

«D-l Ion C. Brătianu, trimis anume pe lângă Augustul Vostru fiu, Principele Carol I, Alesul națiunei române, este în acelaș timp însărcinat a felicită respectuos pe Alteța Voastră în numele nostru și în numele României. Alteța Voastră a jertfit Coroana Sa pentru realizarea marei Unități a glorioasei Sale patrii. Dumnezeu Vă răsplătește astăzi, punând prin mâinile poporului român, o altă Coroană pe capul fiului Vostru prea iubit.

«Principe! Lunga Voastră experiență și legitima Voastră influință, dobândită de Alteța Voastră pe lângă Maiestatea Sa Regele Prusiei, prin patriotismul Vostru exemplar, ne sunt chezași că Maiestatea Sa va binevoi să dea învoirea și aprobarea Sa pentru alegerea atât de fericită a poporului român.

«Alteța Voastră, care a știut să renunțe la o Coroană în favoarea unei mari idei, va ști să aprecieze importanța votului pronunțat de poporul român, care aspiră la realizarea unei idei nu mai puțin mărețe, aceea de a întemciă la gurile Dunărei un Stat, care să poată deveni de cea mai mare importanță pentru Europa și pentru Orient.

«*Inaltele Voastre virtuți, iubirea Voastră pentru libertate și dreptate au dat tuturor Românilor convingerea, că Augustul Vostru fiu va ști să-i conducă pe calea prosperității și a măririi. Românii așteaptă cu fericire ziua, când vor putea primi în mijlocul lor pe Principele Carol. Ar fi cea mai sigură chezașie pentru un viitor fericit, dacă Augustul și adoratul lor Ales ar urcă treptele tronului, sprijinit de brațul Augustului și virtuosului Său părinte.*»

In 15/27 Aprilie, Principele Carol-Anton de Hohenzollern și Principele Carol au o întrevedere cu d-l Ioan Bălăceanu la Ramersdorf, la Baroneasa de Franque.

D-l Bălăceanu dă socoteală despre întrevederea sa cu d-l de Bismarck, care ar fi declarat că nici Maiestatea Sa Regele, nici Guvernul Prusian n'ar putea împiedică pe Principele Carol a primi Coroana oferită. In ceea ce privește faptul împlinit, d-l de Bismarck ar înclină mai mult către această cale și n'ar ezită nici de cum a se pronunță pentru acest modus procedendi. Nici Regele n'ar putea să se opună unei serioase hotărâri în acest sens, cu condițiune ca Principele să se angajeze a renunța la situațiunea sa de rudenie.

Apoi d-l Bălăceanu anunță că Deputațiunea însărcinată a aduce rezultatul Plebiscitului va sosi în orice caz la Düsseldorf,

și că nu se va opri dinaintea a nici o considerațiune în executarea misiunii ce-i este dată de toată națiunea. *Un refuz ar fi pentru moment fără importanță, căci s'ar putea continua pur și simplu a guvernă în România sub numele de Carol I, și totdeodată s'ar vedea în sfârșit de ce mijloace de presiune ar dispune Puterile Garante. România nu va lăsa să fie sfărâmată.*

La aceste declarațiuni, Principele Carol-Anton și Principele Carol se arată amândoi foarte rezervați, căci, față de știrile senzaționale ale ziarelor din România, precum și față de recente încheieri ale Conferinței și de atitudinea îndoelnică a Împăratului Napoleon, li se pareă indicat a aștepta, ca situațiunea să se lămurască.

Ziarul «Düsseldorfer Anzeiger» publică în 15/28 Aprilie următoarele:

«Știrea că Principele Carol de Hohenzollern a refuzat de a primi alegerea sa ca Principe al României e în tot cazul prematură, căci până în momentul de față nu s'a luat nici o hotărîre. Aceasta nu atărnă în nici un mod de Guvernul Prusian, care din capul locului nu a avut nimic a face cu această cestiune. Știrile cari arată Prusia ca foarte interesată și ca foarte activă în această cestiune, provin numai dintr'o temere nemotivată a Austriei, de a vedea pe Tronul Princiar al României un Hohenzollern. Interesele Statului Prusian stau foarte departe de faza cea mai nouă, în care se află astăzi Principatele Dunărene; iar interesele Casei Princiare nu se pot identifica întru toate cu ale Statului Prusian, și ele ar putea admite ca primirea alegerii să fie indicată. Lucrul esențial este, în ce grad de siguranță poate spera Principele Carol, că se va putea întări Domnia lui cea nouă.»

În 16/28 Aprilie, Principele Carol trimite la Paris următoarea scrisoare, adresată d-nei Hortensia Cornu :

«Afacerea Principatelor s'a complicat îndestul în ultimele zile. Am văzut ieri pe d-l Bălăceanu, Agentul politic al Principatelor-Unite, care vine de dreptul din Berlin, unde ați avut bunătatea a mi-l trimite și unde a fost primit de Comitele de Bismarck. Acesta i-a zis, că acum eu însumi am să hotăresc această cestiune, căci nici o Lege de Stat sau de Familie nu mă poate reține. D-l Bălăceanu vă va da cunoștință despre toată conversația sa cu Ministrul. Cunoașteți îndestul cestiunile noastre de familie, că Regele e Șeful nostru și că el judecă că e un ce aventuros pentru moment de a urmă consiliile Comitelui de Bismarck. D-l Bălăceanu vă va spune că Deputația trebuie să sosească cât de curând, pentru a-mi înmâna rezultatul Plebiscitului, dar nu se dorește să treacă prin Berlin. Va trebui deci să o

primim noi aci. Nu e de îndoit că Comitele de Bismarck, vorbind cum a vorbit, cunoștea intențiunile Regelui; însă, precum Regele nu e singur a decide, ar fi foarte de dorit a ști, care va fi atitudinea Impăratului în fața unui fapt împlinit. Numai Domnia-ta poți să-mi dai o părere, care ne va ajuta a îndreptă hotărîrea noastră.»

Ziarul «*Mémorial Diplomatique*» publică la Paris în 16/28 Aprilie, următoarea notă oficială :

«Plebiscitul Român, care a chemat la tronul Principatelor-Unite pe Principele Carol de Hohenzollern, nu pare să fie urmat de primirea lui de către acela pe care l-a avut în vedere. Prin urmare, noua încercare a populațiilor Moldo-Valahe pentru a obține un Principe Străin poate fi considerată ca sterilă. Cu toate acestea, rezultatul va fi că se va constata încă odată tăria simțământului românesc, de a mănținea Unirea și de a închide gura acelor, cari nu se mulțumesc numai a vorbi în favoarea separatismului, demonstrat cu cheltueala răscoalei dela Iași.

«*Recunoaștem că Românii au tot dreptul de a cere Europei mai mult decât recunoașterea definitivă a Unirii lor, în urma crizelor politice, prin cari au străbătut.* În ziua în care ei ar întâlni un Principe, dispus a primi tronul gospodăria în condițiunile ce-i sunt făcute prin Tractate, ei ar putea întrebă Europa: întru ce alegerea unui Suveran Străin ar întrece dreptul ce li s'a recunoscut de Puterile Garante din 1864, de a modifica de aci înainte sau de a schimba Legile cari guvernează administrațiunea lor internă?

«Însă până acum cestiunea nu se pune astfel. Principele Străin reclamat de Principate nu e găsit; și cât timp lucrurile vor sta aci, se înțelege ușor, cum Articolul 13 al Convențiunei din 1858, care stipulează indigenatul pentru funcțiunile de Gospodar, stă în picioare întreg, în contra unei alte combinațiuni.

«Nu se ține destulă socoteală de pozițiunea Francei în această cestiune. Singură din toate Puterile, ea nu are nici un interes direct în ea. Aceasta explică, cum ea a putut recomandă în 1858 Unirea Română sub un Principe Străin și în acelaș timp a semnă un Act de transacțiune.

«Ceeace a determinat atunci pe Francia, ca să facă acest sacrificiu al opiniunilor sale pentru a ajunge la o comună înțelegere, îi impune o rezervă cu totul deosebită în privirea eventualităților, cari ar alteră caracterul Convențiunei din 1858.

«*În principiu*, Francia rămâne convinsă, ca și acum zece ani, că combinațiunea Principelui Străin este scumpă populațiilor Române; *în realitate*, ea e legată printr'un Act diplomatic, care înlătură această combinațiune. Tot ce poate face Franța, e de a recunoaște fără dificultate schimbările inte-

rioare ce se vor întâmpla în România și de a respecta, acolo ca și aiurea, dorințele simțământului național, superioare în cugetarea sa tuturor Proto-coalelor și tuturor Firmanurilor. Dar se va înțelege, că *inițiativa Franciei n'are de obiect decât faptele împlinite și nu faptele de împlini!* Ea nu poate în nici un mod impune ca regulă Puterilor purtarea sa, care persistă a da Convențiunei din 1858 o interpretare mai liberală».

Principele Carol solicită în 16/28 Aprilie prin scris un congediu suplementar dela Colonelul de Redern, Comandantul Regimentului Său.

In 16/29 Aprilie, Regele Wilhelm al Prusiei trimite Principelui Carol-Anton de Hohenzollern scrisoarea următoare prin Colonelul Rauch :

«Dela primirea scrisorii tale dela 18 ale acestei luni, afacerea română a intrat într'o nouă fază, în acest sens că Conferința s'a pronunțat. Hotărîrea sa trece cu tăcere alegerea fiului tău, considerând-o ca *neavenită*. Ea are cuprinderea următoare : — 1. Adunarea reprezentativă a Principatelor, care are să fie aleasă, trebuie să procedeze la alegerea unui Principe. — 2. Acest Principe trebuie să fie pământean. — 3. Dacă nu se poate ajunge la o înțelegere în privința mănținerii Unirei, votarea se va face prin *itio in partibus*, și deciziunea majorității celor două fracțiuni deliberând separat (Moldovenii și Valahii) va hotărî de va fi Unire sau nu.

«Am trebuit să mă unesc cu această hotărîre a Conferinței, deși am făcut să încline discuțiunea pentru Principele Străin, fără a înclina pentru un Hohenzollern.

«*Prevăd de pe acuma, că Reprezintanții Principatelor nu vor primi această propunere a Conferinței, ci vor confirma mai curând Plebiscitul. Atunci Conferința va trebui să delibereze din nou, și mie mi se pare că n'ar putea atunci să se împotrivească la dorința de două ori exprimată a Românilor. Atunci numai se va pune cestiunea confirmării alegerii fiului tău. Dacă el se decide să accepte, pe mine mă va privi atunci a deslegă cestiunea de a se ști, dacă, ca Șef al familiei, consimt sau nu la această alegere. Astfel mi se pare că este mersul evenimentelor ce trebuie să așteptăm.*

«*Deocamdată, d-l Bălăceanu a fost la Bismarck pentru a-l întreba, dacă eu aș primi o Deputațiune din București, cu misiunea de a mă ruga să aprob din parte-mi alegerea fiului tău. Am însărcinat pe ministru a răspunde că Prusia făcând parte din Conferință, eu nu pot face un demers izolat și că prin urmare nu pot primi o asemenea Deputațiune. Atunci Bălăceanu, înțelegând acest scrupul, a declarat numai decât că Deputațiunea în acest caz nu va veni. Dacă se va duce la Düsseldorf, nu știu ; de va fi*

așă, tu firește vei avea de luat o atitudine rezervată, ca și până acum, și în conformitate cu cele spuse mai sus.

«Observațiunile tale reînnoite în cestiunea motivelor exprimate de d-l Brătianu, motive pentru cari se reclamă un Principe Străin, sunt de sigur întemeiate, dar pentru un moment ele își găseseră concluziunea în desbaterele ce au avut loc la Paris. Nu cred într'un mod absolut, că Principii numiți de tine s'ar hotărî să primească acest tron, pentru că, ori cum, ar fi foarte penibil pentru un Principe creștin, și mai ales pentru un Principe german, de a fi supusul unui Suzeran. Mai o de observat, că la numiții principii *nu* intră la mijloc pozițiunea unei mari Puteri Europene, care e înrudită cu candidatul și care nu vrea să fie amestecată în conflictele orientale; tocmai de aceea *Capul de familie* al acelor principii poate da mai ușor consimțământul său.

«In ceeace privește Rusia, ea este și acum, precum știi, adversarul cel mai hotărît al Unirei și al Principelui Străin. Dacă ea ar părăsi această atitudine, numai atunci s'ar putea gândi cineva la alte combinațiuni; până atunci este cu totul imposibil a face ceva.

«La observațiunea mea, că existența fiului tău ar fi continuu extrem de precară, tu opui exemplul Greciei și al Mexicului, la care ne-am putea aștepta eventual, și crezi că ar trebui în acest caz să ne supunem la astfel de lovituri ale destinului, cum a făcut Bavaria. Aceasta e cu desăvârșire drept; dar oare aceste nenorociri contribuiesc la gloria, la strălucirea și demnitatea Statului, căruia aparține un asemenea fugit? Oare o familie domnitoare, din care un membru al ei a fost îndepărtat dela tron și pentru scăparea căruia nu s'a putut face nimic, nu-și simte în inimă o rană sângerândă?

«Iată atâtea considerațiuni, cari mă fac neîncetat să mă gândesc cu neplăcere la rizicurile de a ști pe un Hohenzollern într'o situațiune precară.

«*În sfârșit, trebuie să așteptăm ce primire vor găsi la București propunerile Conferinței.*

«*In aceste împrejurări, am acordat numai decât fiului tău un concediu de șase săptămâni și vă recomand încă odată cea mai mare prudență, dacă Deputațiunea — de altfel n'am nimic de obiectat ca s'o primiți — vine la Düsseldorf.*»

In 18/30 Aprilie, d-na Hortensia Cornu trimite din Versailles, prin d-l Ubicini, două scrisori la Düsseldorf, la adresă Principelui Carol-Anton de Hohenzollern.

Prima scrisoare :

«Mulțumesc pentru scrisoare, cu toate că ea este cam scurtă și nu-mi spune care e deciziunea ce ați luat Domnia-Vastră și fiul Vostru.

«Scrisoarea lui Carol a fost mai explicită. Cel puțin am putut vedea că primirea tronului României e subordonată bunăvoinței Conferinței sau a cutărui membru al acesteia. Dă-mi voie, dacă lucrul stă astfel, să Vă spun că aceasta ar face un rău efect asupra opiniunii publice de aici și cred și din toată Europa. *Un popor întreg numește pe fiul Vostru, adecă pe un alt Voi înșivă, și ați refuză pentru o deferență de Curte?* Cunoașteți cât interes am pentru tot ce privește pe Domnia-Voastră și pe familia Voastră, și știți cât de scumpă îmi este prosperitatea Voastră. *Credeți-mă dar, primiți Plebiscitul care numește pe fiul Vostru, fără să Vă preocupați de Conferință. Titlul de Principe al României să rămână al Casei Voastre. Chiar dacă forța superioară l-ar împiedică să ieă posesiune de acest Principat, tot el va rămâneă voința a cinci milioane de oameni, și mai curând sau mai târziu această alegere va triumfă. Știu din vești dela Berlin, că Regele e favorabil acestui proiect. Dovadă este că Vă lasă liber în acțiunea Voastră. Și cum ar putea să nu fie favorabil? Prin Voi Prusia își va înlinda influința, și i se va fi dat un ajutor moral în contra Austriei.*

«*Încă odată, primiți pentru numele Vostru în istorie. Nu dați spectacolul de a da înapoi dinaintea considerațiunilor, cari nu sunt decât mizerii, în comparație cu acest mare fapt: că o națiune chiamă sângele Vostru ca să guverneze, ca să fundeze la extremitatea Europei o monarhie; căci Suzeranitatea nominală a Porții va dispărea în puțini ani, iar Hohenzollernii vor dură, cât timp ei se vor inspira de înțeleptul Vostru liberalism, de simplitatea și onorabilitatea vieții Voastre, șeful lor. Nu știu dacă d-l Brătianu V'a văzut și V'a descris cum s'au petrecut lucrurile. Reputația Voastră și a fiilor Voștri, iertați-mi cuvântul, a pătruns până în România. Intr'o notă dată Impăratului se cerea un membru din familia Hohenzollern. Ei Vă doriau pe Voi, cari ați guvernat ca Principe și ca Ministru. Au înțeles însă că nu veți primi pentru Voi, că de vreme ce ați fost Suveran, nu puteți primi o suzeranitate, chiar trecătoare.*

«Nu eră cu puțință de a aveă pe fiul Vostru mai mare, căsătorit cu o Princesă prea credincioasă, cum se intitulează principii portugezi, căci nu ar fi putut plăti tribut necredincioșilor. Fiul Vostru Carol eră dar în situațiune de a primi, ca cel mai tânăr, nefiind căsătorit, și fără altă alianță ori angajament decât cu Voi și cu țara sa. Prin urmare el a fost ales. Vi s'au spus toate acestea? *Și acum, când o întreagă nație Vă chiamă în persoana fiului Vostru, cum ați putea răspunde prin un refuz? E imposibil. Încă odată: nu puteți da înapoi. Lăsați pe Carol să primească și lăsați-l astfel să săvârșească faptul implinit. Acesta este un element victorios, care știe să triumfe singur, și chiar de s'ar întâmplă să nu triumfe, ceace nu e posibil, veți aveă pentru Voi adeziunea Europei. Aceasta ar vedea*

semnul unei inimi mari din partea unui Principe, care primește pentru fiul său Apelul unei națiuni, care vrea să-i încredințeze destinele sale. *Un ziar francez — „Le Mémorial Diplomatique“ — zicea ieri, vorbind despre România — «Francia primește și protejează faptul împlinit —». Acest articol a fost inspirat de ministrul de aci.*

«Primiți dar, Principe, și nu consultați decât pe Voi, pe fiul Vostru și interesele țării Voastre. Nu cereți aprobarea membrilor Conferinței, legați între dânsii prin legea majorității: *ei trebuie să se abțină.*

«*Aveți să consultați numai conștiința Voastră, inima Voastră. Lasă să vie ce va veni, iată deviza cea bună. Primiți! Datoriți aceeași unei națiuni, care a pus în Voi speranța sa. Lăsați să iasă din Conferință ce se va putea.*»

A doua scrisoare:

«Sfârșisem scrisoarea alăturată, când unul din amicii mei îmi anunță că se duce la Colonia pentru câteva zile. Ii dau scrisoarea. E mai sigur. El Vă va îmbrăna-o. Doresc foarte mult să-l vedeți și-mi icau permisiunea a Vi-l prezintă.

«*Domnul Ubicini e Francez, cu toate că poartă un nume italianesc. El a scris mai multe cărți însemnate asupra țărilor orientale. Cunoaște foarte bine România. A călătorit de trei ori în această țară. Casa lui a fost aceluiași deschisă tuturor exilaților ai tuturor partidelor române. El Vă va vorbi despre ce este bun și despre ce este rău în această țară și în această situațiune. Credeți ce Vă spun eu: nimeni nu cunoaște mai bine Principatele decât el. Inteligența sa răspunde de dreptele sale observațiuni și de dreapta sa judecată. Voi și Principele Carol veți fi mulțumiți de dânsul. Binevoiți a-l prezintă Principesei, ca să-mi aducă știri proaspete și de visu.*»

In 20 Aprilie (21 Maiu), A. Ubicini adresează din Düsseldorf următoarea scrisoare Principelui Carol:

«Precum am avut onoarea a spune Alteței Voastre ieri, mă pornesc în astăzi dimineață la Colonia, de unde mă voiu reînturna aci pentru a primi ultimele instrucțiuni dela Alteța Sa Regală, precum și răspunsurile la scrisorile ce am adus. Doresc mult ca hotărârea ce veți lua în această împrejurare solemnă, în unire cu Augustul Vostru părinte, să fie conformă cu dorințele ce d-na Cornu mi-a exprimat atât de des pentru mărirea și prosperitatea Casei Voastre, precum și cu așteptarea legitimă a acestui popor de cinci milioane de suflete, care Vă ales și care Vă așteaptă ca pe un al doilea Mesia. Nu se poate ascunde că criza a ajuns la terminul ei

extrem și că e de o necesitate absolută, ca ea să se deslege în puține zile, ori spre bine, ori spre rău. Măsura dilatorie, adoptată de Conferință, nu e de bun augur. Ea este una din măsurile ordinare ale diplomației, care crede că a ieșit din încercătură câștigând timp. A câștiga timp adesea devine a-l pierde. Se dă astfel puțința influințelor externe, ostile combinațiunii Principelui Străin, de a agita și de a neliniști țara, — partidelor cari dezarmase, de a-și strânge forțele; — tendințelor separatiste, cari în Moldova au ieșit la lumina zilei, să se accentueze tot mai tare și să realizeze schisma, care ar fi ruina tuturor speranțelor noastre. *Fără Unire Principele Străin e imposibil, precum și fără Principe Străin Unirea nu poate fi menținută. Amândouă propunerile sunt solidare.* A le desface precum vrea Conferința, și a le prezintă izolate primirei națiunii, aceasta este a provoca răul. Poate că aceasta este și scopul.

«Alteța Sa Regală a binevoit a-mi zice ieri, că a autorizat pe d-l Brătianu a anunța la București primirea eventuală. Oricât de importantă este această declarațiune, ar putea ea să înlătore toate pericolele situațiunii? Să admitem că ea va reuși a menține liniștea în țară, întretinând speranța în fundul inimei națiunii. Situațiunea îmbunătățită în lăuntru se complică în afară. Primirea Voastră, chiar condițională, fiind cunoscută, nu mai este un principiu, ci persoana Voastră însuș e pusă în discuțiune. Atunci nu va mai fi vorba în sânul Conferinței de Principe Străin, ci de Principele de Hohenzollern, și cestiunea pusă astfel va deveni mai delicată și mai grea de rezolvat.

«Ar mai fi, mi se pare, un alt inconvenient de a aștepta ca Conferința să-și formuleze un nou program; și anume, că acest program odată cunoscut face încă mai greu de executat hotărîrea discutată și care în adevăr e vrednică de Voi, și anume aceea de a lua imediat în stăpânire tronul, la care ați fost chemat; căci pe când acum nu ați face decât a prejudeca deciziunea Conferinței, atunci aveați o acțiune direct contrarie. Prin aceasta pasul făcut ar fi mai delicat. Cu atât mai mult revin la idea pusă înainte, cu cât ea nu este numai a mea, nici numai a persoanei cunoscute, atât de devotată intereselor Voastre și totodată în cea mai bună pozițiune a judecă în mod sănătos lucrurile. Am auzit expunându-se aceeași idee de oameni foarte competenți, foarte în curent cu afacerile și cari prin caracterul și pozițiunea lor nu sunt aplicați spre fapte romantice. *Președintele Senatului Serbiei*, care în momentele de față e la Paris, și cu care am vorbit de aceste afaceri, ce îl interesează foarte viu, îmi zise, mai acum vreo opt zile, după ce a vorbit cu toți membrii Conferinței: — Majoritatea e ostilă Principelui Străin și această majoritate nu se va schimba, afară de evenimente neprevăzute. Insuș d-l Drouyn de Lhuys nu e pentru principiul pe

care e însărcinat să-l apere. Conferința va pierde tot. Numai Principele poate salva totul. În locul lui, eu n'aș ezită. M'aș porni imediat. Aș merge să mă pun în fruntea poporului meu, zicându-i — M'ați chemat. Iată-mă-s! Europa în primul moment va fi cuprinsă de mirare, dar în urmă toți vor aplauda, și diplomația va fi silită să recunoască faptul împlinit. Singur mi-ați vorbit de o scrisoare a d-lui de Breda, în care idea eră exprimată sub o altă formă.

«Acest asentiment aproape universal nu e el ca o manifestare a vederilor secrete ale Provedinței și a hotărîrilor luate de ea pentru Voi?

«Alteța Sa Regală și voi înșivă ați făcut ieri oarecari obiecțiuni bazate pe considerațiuni de pozițiune și de familie. Nu mă pot decât înclină dinaintea lor și nu-mi rămâne decât a Vă ruga să scuzați că am îndrăznit să Vă vorbesc cu francheță, în măsura largă de tot, pe care ați binevoit a mi-o acordă.»

În 21 Aprilie (3 Maiu), d-l A. Ubcini trimite Principelui Carol următoarea scrisoare din Paris :

«De abia sosit acasă și în momentul de a mă duce la Versailles, primesc vizita Agentului României, care mi-a comunicat o conversație foarte interesantă ce a avut azi dimineață cu d-l Drouyn de Lhuys. Autorizat de d-l Bălăceanu a nu țineă secretul asupra acestei comunicări, cred de a mea datorie a Vă trimite o relațiune despre dânsa.

«D-l Bălăceanu a găsit pe Ministru foarte iritat în urma votului Plebiscitului, și i-a vorbit foarte de sus și cu un fel de emfază de Convențiunea din 1858 și de faimosul Articol 23 (acela care zice că Gospodarul va fi Moldovean ori Muntean), de respectul datorit tractatelor, de angajamentele cari leagă Puterile, și în fine de rezoluțiunea luată în ședința de ieri de Conferință, de a publică un fel de declarațiune amenințătoare.

— «Vezi dar bine, a adaos Ministrul, că idea de a alege un Principe Străin este o himeră; ați face mai bine să renunțați.

— «Și pentru ce, vă rog, domnule Ministru?

— «Pentru că Conferința refuză a Vă da consimțământul.

— «Atunci noi ne vom găsi în penibila necesitate de a nu ne ocupă de acest consimțământ.

— «A! foarte bine, domnul meu, și vă închipuiți că Principele pe care l-ați ales va primi?

— «Domnule Ministru! Nu avem nici un motiv să credem că el va refuză; dar va primi ori va refuză, țara nu va consimți niciodată nici la numirea, nici la alegerea unui Principe Pământean, oricare ar fi acesta și sub orice titlu ar fi. Mi-ar fi permis a adresă Excelenței Voastre o întrebare în această privire?

— «Care, domnul meu?

— «Acea, dacă e adevărat, că ați autorizat pe d-nii Știrbei și Bibescu a scrie și a zice (Guvernul Român are în mâni numeroase Acte, cari dovedesc aceasta), că ei sunt candidații pe față ai Guvernului Impăratului, și că agenții de sub ordinele voastre au primit instrucțiuni de a-i susține în țară.

«La această interpelare directă, Ministrul nu a putut disimula o ușoară turburare.

«După ce s'a recules: — «Nu, domnule, Guvernul Impăratului n'a autorizat pe nimeni a răspândi asemenea șvonuri, și de altfel nu are nici un candidat pe față ori ascuns.

— «Foarte bine, domnule Ministru, voi comunica acest răspuns Guvernului meu și vă mulțumesc că mi l-ați dat. Peste două zile el va fi inserat în «Monitorul Român». Fiindcă Excelența Voastră este atât de binevoitoare, mă voi încumeta să fac o altă cestiune, și această cestiune o fac în numele Guvernului meu. Vorbiți de o notificare oficială, lovind alegerea Principelui Străin cu un vot suspensiv: Aveți un mijloc de a face ca acest vot să fie respectat?

— «Nici unul».

— «Veți interveni cu mâna armată?

— «Nu noi, nici altcineva».

— «Atunci, domnule Ministru, îmi pare rău de această hotărâre. Ați ars ultimul vostru cartuș. De acum înainte suntem noi stăpâni pe câmpul de bătălie.

— «Ministrul, care nu era obicinuit cu un asemenea limbajiu dela fostul Agent al Principatelor, a rămas interzis și-si pierduse cumpătul. În fine el se puse pe un scaun, făcând o mie de complemente, o mie de protestări de bunăvoință personală, vorbi mult de interesul Impăratului pentru România, și convorbirea se sfârși, cel puțin din partea sa, pe un ton foarte cordial.

«Vă arăt faptele astfel, precum mi-au fost spuse. Voi veți putea trage morala ce ele conțin. Pentru mine, văd confirmarea ideii, ce am avut totdeauna, și anume că **Românii sunt stăpânii situațiunii; dar Românii și Voi sunteți astăzi una.**»

În 21 Aprilie (3 Maiu), Ion Ghica telegrafiază din București lui Bălăceanu la Paris :

«Refuzul lui Carol de Hohenzollern ar fi o catastrofă. Nu poate fi vorba de Principe Pământean. Consecința ar fi separațiunea. Evitați prin toate mijloacele un refuz absolut. Goleșcu nu poate face nimic pentru o înțelegere cu Poarta, fără o presiune din Paris asupra lui Aali Pașa.»

In aceeaș zi, Ion Brătianu telegrafiază din Düsseldorf Locotenenței Domnești din București :

«Să nu aveți nici o teamă. Lucrați deci fără ezitare. Ordine, energie, stăruință pentru a susține pe Alesul nostru. Nu lăsați să fiți intimidati nici de amenințări, nici de intimidări. Sunteți expresiunea națiunii. Fiți executorii energici ai voinței ei.»

In 22 Aprilie (4 Maiu), se înmânează Nota Colectivă a Agenților Consulari ai Puterilor Garante la București, adresată lui Ion Ghica, Președintelui Consiliului și Ministrul Afacerilor străine, pentru a-i comunica Declarațiunea Conferinței din Paris dela 2 Maiu :

«Conferința, instruită despre evenimentele ce s'au petrecut în Principate, a socotit necesar a face Declarațiunea anexată, declarațiune ce sunt însărcinat a o remite în copie Guvernului provizoriu din București.

«Dorința Conferinței este a lăsa Principatelor-Unite întreaga libertate de acțiune, potrivit cu îndatoririle internaționale ce ea este chemată a face să se respecte.

«Conferința crede că Guvernul provizoriu și populațiunile vor înțelege intențiunile sale binevoitoare în privința lor și că Adunarea își va conforma actele în sensul declarațiunii.

«Pe lângă aceasta sunt însărcinat a invita Guvernul provizoriu să publice în ziarul oficial textul Documentului anexat.

«In consecință am onoarea de a mă înștiința despre publicarea lui în Monitor.»

In 22 Aprilie (4 Maiu), Principele Carol-Anton de Hohenzollern trimite următoarea telegramă Regelui Wilhelm al Prusiei :

«Cu voia Maiestății Voastre voui fi în Berlin mâne dimineață.»

In aceeaș zi, Principele Carol-Anton de Hohenzollern telegrafiază Comitelui de Bismarck :

«In urma încuviințării Maiestății Sale sosesc mâne dimineață la Berlin. Aș fi recunoscător Escelenței Voastre, dacă mi-ați da de știre la Palat, la ce oră aș putea să vă vizitez Sâmbătă.»

Punctele menite a fi comunicate Regelui Prusiei și Ministrilor de Bismarck și de Schleinitz de către Principele Carol-Anton de Hohenzollern, relativ la forma sub care Regele ar putea considera ca acceptabilă primirea Tronului Românesc :

1. Maiestatea Sa, ca Marc Putere și ca Garant al Tractatului de Paris din 30 Martie 1856, refuză a da consimțământul său Alegerei Principelui Carol ca Principe al României, alegere făcută de Principatele-Unite Dunărene.

2. Maiestatea Sa, în calitate de Șef Suprem al Casei Regale și Princiare de Hohenzollern, se abține a da consimțământul său expres pentru această alegere, însă — *considerând* că prin primirea acestei alegeri Principele Carol nu mai aparține Casei de Hohenzollern,

— *considerând* mai departe, că prin această alegere Principele Carol a primit în mod tacit și necontestat naționalitatea românească,

— *considerând* în fine, că unanimitatea alegerii și stăruința ce se pune în ea pot fi motive de a nu împiedică pentru acest Principe crearea unei existențe cu totul nouă și independentă,

— *se acordă Principelui Carol liberul arbitru al acțiunii sale*, declarându-se întru nimic răspunzător de orice urmări s'ar putea ivi.

3. Maiestatea Sa acordă, pur și simplu, Principelui Carol demisiunea din Armata Regală, în urma respectuoasei sale cereri.

4. Maiestatea Sa admite ca Principele Carol să iasă din legămintele familiei de Hohenzollern, pe baza unei renunțări formale din partea sa, prin care drepturile sale de moștenire fideicomisare trec asupra Principelui Anton, ca urmaș după vârstă.

5. Maiestatea Sa lasă în sarcina Șefului Casei Princiare a liniei Hohenzollern-Sigmaringen facerea acestor renunțări și acte ulterioare, având Capul acestei linii a declara că nu este nici o cauză binecuvântată a se opune dorinței Principelui Carol de a primi Alegerea la Tronul Român, această renunțare fiind îndreptată numai și numai asupra ieșirii sale din legămintele de familie și din drepturile sale, aceasta cu atât mai mult cu cât Principele Carol de trei ani de zile a atins majoritatea în privirea vârstei.

6. Maiestatea Sa încuviințează ca, în caz când Principele Carol, din împrejurări politice sau din propria sa hotărâre, ar fi silit sau ar voi să se demită din Guvernul României, atunci să se considere articolele 4 și 5 ale acestor condițiuni ca anulate, reintrând pe deplin în drepturile sale de naștere.»

În 23 Aprilie (5 Maiu), Principele George Știrbei, unul din Membrii Delegațiunii însărcinate a remite Principelui Carol Plebiscitul Alegerei sale, sosește la Düsseldorf, și neaflând acolo pe Principele Carol Anton de Hohenzollern, dus la Berlin, Consilierul de Werner îl primește. Principele Carol nu poate să-l primească, pentrucă dânsul face parte din Deputațiunea românească.

În 23 Aprilie (5 Maiu) au loc la Berlin întrevederile Principelui Carol-Anton de Hohenzollern.

Ministrul de Schleinitz declară că și el este de opiniunea unui fapt accompli și sperează din punctul său de vedere, că nu se va ivi nici o împiedicare.

Comitele de Bismarck rămâne hotărît la opiniunile emise mai înainte și sfătuește ca faptul împlinit să fie realizat cât de curând. In cât privește punctele propuse, el e absolut de părerea de a nu le prezintă Regelui, pentru că se fac din capul locului multe condițiuni. Toate se reduc a căpătâ dela Rege un asentiment verbal și tacit.

Conversațiunea Principelui Carol-Anton de Hohenzollern cu Regele are loc între Charlottenburg și Berlin. Regele va închide ochii asupra unui fapt accompli. Principele Carol să trimită demisiunea Sa din armată dela ultima stațiune de fruntarie.

Principele Carol-Anton de Hohenzollern scrie Principelui Carol, că Regele e foarte bine dispus, că trebuie ținut secretul cel mai mare și că să cheme prin telegramă dela Paris la Düsseldorf pe Brătianu și pe Bălăceanu, pentru a se sfătui cu dânșii asupra dispozițiunilor ulterioare.

Telegrama Principelui Carol adresată la Paris lui Brătianu:

« Dacă poți, vino aci numai cu Bălăceanu, însă fără Deputațiune. Pornesc chiar astă seară. »

In 24 Aprilie (6 Maiu), Regele Prusiei trimite Principelui Carol-Anton de Hohenzollern un bilet, primit la gara din Potsdam, în momentul plecării Principelui la Düsseldorf:

« Conferința anulând alegerea fiului tău, orice pas înainte pare a nu putea fi consiliat, până nu se va cunoaște, ce efect a făcut acolo anularea. In tot cazul reîntoarcerea ta aici nu trebuie să coincida cu ceilalți. »

In 24 Aprilie (6 Maiu), d-l A. Ubcini trimite Principelui Carol următoarea scrisoare :

« Am remis chiar în mâinile d-nei Cornu scrisoarea Alteței Sale Regele, însoțind-o de comentariile ce eram autorizat să adaug. Afecțiunea ce ea are pentru Alteța Voastră, dorința ce are de a Vă vedea luând o pozițiune, care Vă poate conduce la destinele cele mai înalte, o fac foarte împacientă de a cunoaște rezultatul Colonelului la Berlin. Românii sunt foarte îngrijii de soarta lor. Pentru dânșii e vorba de a fi ori de a nu fi. Am văzut ieri pe d-l Brătianu, care sosiă dela Düsseldorf. Conversațiunea lui nu mi-a adus nimic nou, ce nu știam. Azi dimineață am avut vizita d-lui Bălăceanu și a celor doi delegați români, d-nii Bocrescu și Steege. Colegul

lor Costaforu a sosit ieri cu Plebiscitul, Epureanu e așteptat astăzi. Se zice că d-l Știrbei e la Düsseldorf.

«Alegerile în România sunt toate în favoarea cauzei naționale, d-l Bălăceanu a fost ales în două colegii, în Valahia și în Moldova.

«D-na Cornu mă însărcinează să Vă aduc la cunoștință următorul fapt mic: *Acum trei zile, D-na Cornu se află într'un salon ministerial (nu este acela al d-lui Drouyn de Lhuys). Se agită tocmai cestiunea primirei Voastre, Ministrul, care venia dela Consiliu, se apleacă la urechea d-nei Cornu și-i zice foarte încet: — Dar să pornească odată!*

«Aud că o înțelegere cu Poarta nu ar fi tocmai grea. D-l Drouyn de Lhuys însuș a spus Ministrului român, că a trimis Ambasadorului nostru la Constantinople instrucțiuni în acest sens.»

In 25 Aprilie (17 Maiu), Marele Vizir al Sublimei Porți, Fuad Pașa trimite următoarea scrisoarea Membrilor Guvernului provizoriu al Principatelor Unite:

«Știți că Sublima Poartă, Suzerană a Moldo-Valahiei, a manifestat în tot deauna via sa îngrijire pentru bună starea lor.

«Numeroasele concesiuni, dinaintea cărora ea nu s'a dat îndărăt, de îndată ce a putut să le creadă proprii a fi spre folosul real al țării, mărturisesc statornicia sa bunăvoință. Dispozițiunile sale sunt astăzi aceleași, și în numele lor Guvernul Imperial se adresează patriotismului luminat al Moldo-Valahilor în general și al D-voastre în particular, în momentul când Puterile întrunite în Conferință la Paris vin să deschidă Principatelor calea, pe care ele pot să reintre în ordine și legalitate.

«Punctele la cari s'a oprit Conferința sunt următoarele:

«1. Adunarea care se va întruni la București este chemată a procedă la alegerea gospodarală și nu poate fi aleasă decât persoana unui pământean, după terminii Articolului 13 al Convențiunei dela 19 August 1858;

«2. Dacă majoritatea Deputaților Moldoveni din Adunare cere, acești Deputați vor avea facultatea de a vota separat; în cazul când majoritatea Moldovenească se va pronunță în contra Unirei, acest vot va implica Separațiunea.

«Aceste puncte, conforme în bazelē lor cu principiile puse din capul locului de către Sublima Poartă și stabilite prin bună înțelegere între ea și Inaltele Puteri semnatare ale Convențiunei dela 19 August 1858, au primit adeziunea completă a Maiestății Sale Imperiale; și am ordin, Domnilor, de a vă exprima oficial, că Guvernul Imperial așteaptă și speră, că nu veți lipsi a dovedi cât de mult meritați încrederea, cu care v'a onorat Curtea Suzerană și Puterile Garante, lăsând în grija D-voastre executarea conștiințioasă și leală a hotărîrii de care e vorba.

«Cred că trebuie să adaog, Domnilor, că orice încercare de a mai face alegerea unui Principe Străin și de a face să izbutească astfel o combinațiune pe care Guvernele Garante, ca și Sublima Poartă, au respins-o hotărît și unanim, n'ar ajunge la altceva decât să compromită țara D-voastre.

«Sublima Poartă ține să declare, în acelaș timp, că e ferm hotărîtă, în calitatea sa de Putere Suzerană, a face să se respecte zisa hotărîre a Conferinței, care e totodată și a sa, și a nu se depărta în nici un caz de stipulațiunile internaționale, cari precizează condițiunile necesare pentru a putea deveni Gospodar al Principatelor. Dealtmintrelea, o soluțiune, care ar avea de bază numirea unui Principe străin, n'ar putea aduce nici un folos țarei; din contră, primul rezultat al ei ar fi de a face să piardă imensa binefacere a garanției Tractatelor, de care se bucură actualmente.

«In consecință, Guvernul Imperial nu se îndoeste, Domnilor, că împreună cu concetățenii D-voastre luminați și înțelepți, nu veți vedea în această declarațiune decât via noastră dorință de a feri Principatele de complicațiunile, pe cari nelipsit le-ar pricinui un dispreț arătat solitudinii binevoitoare a Curții Suzerane și a Puterilor Garante.

«Terminând, Vă conjur a nu pierde un timp prețios, pe care țara are dreptul de a dori să-l vadă consacrat îngrijirii de a ușura suferințele, la cari au expus-o de prea mult timp pasiunile politice.»

In 25 Aprilie (7 Maiu) are loc întrevederea Principilor Carol-Anton de Hohenzollern și Carol cu Bălăceanu și Brătianu, veniți dela Paris.

Principii le comunică, spre marea lor bucurie, ultimele știri dela Berlin și deciziunea unui fapt accompli.

Principele Carol le anunță că e decis a plecă fără întârziere în România pentru a luă frânele guvernului. Se preitinde dela Delegați secretul cel mai absolut în interesul afacerii.

Itinerariul, discutat provizoriu, va fi hotărît a doua zi.

In 26 Aprilie (8 Maiu) dimineața, Principele Carol-Anton de Hohenzollern are o întrevedere cu Bălăceanu, cu Brătianu și cu Consilierul de Werner. Călătoria prin Austria pare riscată, așteptându-se dintr'un moment într'altul Declarațiunea de războiu dintre Austria și Prusia, și Principele Carol putând să fie arestat ca Ofițer prusian și reținut. Drumul maritim prin Marsilia și Genova prezintă dificultăți analoge, Principele expunându-se a fi arestat la Constantinopole. Călătoria prin Rusia încă este puțin recomandabilă.

Principele Carol se decide în fine pentru itinerarul prin Viena și Baziaș, ca fiind cel mai scurt. S'a stabilit atunci că: — Bălăceanu se va întoarce la Paris și va trimite la München pasapoarte românești prin Locotenentul Lenș, — 2) Principele Carol va plecă singur cu Consilierul de Werner, iar d-l Mayenfisch va urmă după 24 de oare. După alte 24 de oare, Locotenentul Lenș va plecă dela München cu tot bagajul, și va întâlni pe Principe la Turnu-Severin. Brătianu se va întoarce în Paris.

In 27 Aprilie (9 Maiu) sosește dela Turnu-Severin o telegramă, felicitând pe Principele Carol de apropiata Sa sosire.

Imediat se telegrafiază la Paris lui Bălăceanu și lui Brătianu :

«Călătoria amănată și compromisă, pentrucă o telegramă din Turnu-Severin, primită în acest moment, dovedește că sosirea este cunoscută. Trimiteți pe Lenș cu explicațiune.»

In urma indiscrețiunii ce s'a comis, călătoria este din nou discutată în privirea itinerarului.

Comandantul Principelui, Colonelul de Redern, roagă prin scrisoare pe Principele Carol a se întoarce îndată la Berlin, Austria amenințând a intra în Saxonia, ceea ce ar fi considerat ca un *casus belli*.

Mai sosesc 14 telegrame din România, din Moldova și Țara-Românească, exprimând bucuria lor pentru apropiata sosire a Principelui. Toată Europa are acum cunoștința de primirea definitivă a alegerei.

In 28 Aprilie (10 Maiu) sosește dela Paris la Düsseldorf Locotenentul Lenș cu următoarea scrisoare a lui Ioan Bălăceanu către Principele Carol :

«Telegrama prin care Alteța Voastră mă informează că plecarea Sa este amănată și compromisă m'a sdorbit. Nu pot să-mi explic faptul ce s'a produs decât printr'o indiscrețiune, în care eu sunt sigur că n'am nici o parte și nu țin de mine a-i căută autorul.

«Cu toate acestea, aș crede că lipsesc dela datoriile mele, dacă aș ascunde Alteței Voastre, că scăparea Principatelor atârnă de grabnica Sa plecare și de sosirea Sa în mijlocul poporului său. Itinerariul la care S'a oprit ieri Alteța Voastră nu mai e cu puțință; dar prin chiar faptul că el poate fi cunoscut, drumul pe mare devine mai sigur. Din moment ce Alteța Voastră este așteptată la Turnu-Severin, ea nu trebuie să ezite a merge să debarce la Brăila.

«Am onoarea a adresă Alteței Voastre două pasapoarte, și termin această scrisoare, cum am început-o, rugând pe Alteța Voastră să plece cu o oră mai curând. Dumnezeu știe ce ne păstrează ziua de mâine!

«*Cel mai bun itinerar ar fi: Elveția, Genova (punct de ambarcare), Messina, Constantinopole, Brăila.* Această călătorie și această sosire neașteptată vor da poporului român o idee adevărată despre caracterul Alteței Voastre.»

Ion Brătianu însoțește această scrisoare cu următoarea telegramă dela Ion Ghica:

«*Deputații Moldoveni vor veni toți: vor vota ca un singur om. Publicarea Declarațiunii Conferinței nu va produce nici o dezordine; ea nu va schimbă hotărîrea noastră. Dacă Principele Carol vine, entuziasmul și devotamentul poporului vor fi fără margini, va da bani și oameni pentru apărarea țării.*»

Principele Carol, întărit în hotărîrea Sa prin această telegramă, preferă, între toate itinerariile propuse, să iea drumul prin Austria, ca cel mai scurt, dar trecând mai întâiu prin Elveția, ca să-și procure un pasaport elvețian cu destinațiune pentru Odesa.

Principele își petrece în 28 Aprilie (10 Maiu) ultima seară cu părinții săi la Düsseldorf.

Principele Carol își iea rămas bun dela părinții săi și în 29 Aprilie (11 Maiu) pleacă din Düsseldorf, înlovărașit de Consilierul de Werner.

Protocolul VII al Conferinței din Paris din 20 Aprilie/2 Maiu 1866.

D-l Plenipotențiar al Franciei amintește că membrii Conferinței trebuiau să supună Guvernelor lor Proiectul de Declarațiune propus în ultima ședință, și le cere să binevoască a face cunoscute instrucțiunile lor.

D-nii Plenipotențiarilor ai Austriei, Italiei, Prusiei și Turciei declară că sunt autorizați a aderă la Proiect.

D-l Plenipotențiar al Rusiei aderă de asemenea. Cu toate acestea el crede că trebuie să reamintească nota ce a avut onoarea de a prezintă Conferinței la 4 Aprilie și Depeșa Principelui Gorceacoff din 4/16 ale aceleiaș luni, pe care a citit-o Conferinței în ședința dela 24. Obiectul principal, pe care acele comunicări îl aveau în vedere, eră, adaoage d-l de Budberg, a împrejmului exprimarea dorințelor populațiunilor Moldo-Valahe de toate garanțiile posibile de sinceritate și independință. Acest țel ar fi fost fără nici o îndoială mai complet atins prin mijlocul convocării a două Adunări deosebite. In

lipsa acestei combinațiuni, s'ar mai fi putut face, fără a suspenda alegerile deja începute, ca să voteze Deputații Moldoveni la Iași, unde dânsii ar fi fost puși în contact direct cu spiritul general al celor ce i-au ales. Declarațiunea, pe care Plenipotențiarii, în ultima lor întrunire, au fost de părere s'o adreseze Consulilor Puterilor la București, cuprinzând o mențiune anume despre necesitatea de a îndepărta orice presiune de natură a împiedica libera exprimare a voturilor, d-l Plenipotențiar al Rusiei, asociindu-se pe deplin la această mențiune, aderă în numele Guvernului său la Proiectul propus Conferinței.

D-l Plenipotențiar al Turciei declară că se unește cu modul de a vedea exprimat de d-l Baron de Budberg.

D-l Plenipotențiar al Mării Britaniei zice că, supunând Guvernul său Proiectul de Declarațiune, adoptat *ad referendum* de către Conferință, și-a permis a exprima oarecari îndoeli asupra redacțiunii acestui document. Deci, *Guvernul Majestății Sale Britanice crede că e imposibil, ca Conferința să treacă sub tăcere Plebiscitul, prin care Guvernul provizoriu din București a provocat numirea unui Principe Străin. I se pare mai logic a se explica înainte de a aminti principiul Domniei Pământene.* D-l *Comite Cowley* propune în consecință redacțiunea următoare: **Declarațiune.** Guvernul provizoriu din București, provocând printr'un recent Plebiscit numirea unui Principe Străin, s'a abătut dela Convențiunea din 19 August 1858, care prin Articolul XIII dă Adunării sarcina Alegerei de Domn. Conferința, referindu-se la hotărîrea sa dela 4 ale lunci trecute, decide că grija de a rezolva cestiunea menținerii Unirei trebuie să fie lăsată Adunării ce are a se întruni. Dacă Majoritatea, fie a Deputaților Moldoveni, fie a Deputaților Valahi, ar cere, și unii și alții vor avea facultatea de a vota separat. In caz când Majoritatea fie moldovenească, fie valahă, s'ar pronunța în contra Unirei, acest vot ar avea de consecință Separațiunea celor două Principate. Această cestiune isprăvită, Adunarea va procede la Alegerea de Domn, care, după terminii Articolului XIII al Convențiunii, nu trebuie să se facă decât dintre pământeni. Consulii sunt însărcinați a veghia în comun acord la libera exprimare a voturilor și a semnală imediat Conferinței orice atingere s'ar aduce acestei libertăți.

D-l Plenipotențiar al Rusiei zice că această redacțiune i se pare mai completă și că aderă cu totul la ea.

D-nii Plenipotențiar ai Franciei, Austriei, Prusiei o aprobă deasemenea.

D-l Plenipotențiar al Italiei aderă asemenea, din moment ce ceilalți Plenipotențiar i s'au pronunțat în acest sens.

D-l Plenipotențiar al Mării Britaniei crede că ar fi util a însoți Declarațiunea cu o Instrucțiune sumară adresată Consulilor; el a redactat

deci un *Proiect de depeșă* pe care o cetește Conferinței și care, după câteva modificări, e adoptată în termenii următori:

«*Domnule*, Conferința, instruită despre evenimentele ce s'au petrecut în Principate, a socotit necesar a face Declarațiunea anexată la această depeșă, și pe care sunteți însărcinat a o remite în copie Guvernului provizoriu din București. Dorința Conferinței este de a lăsa Principatelor-Unite toată libertatea de acțiune compatibilă cu îndatoririle internaționale, ce ea este chemată a face să se respecte. Conferința crede că Guvernul provizoriu și populațiunile vor înțelege intențiunile sale binevoitoare față de ei, și că Adunarea își va conforma actele sale în sensul Declarațiunii. Declarațiunea prescrie linia de purtare, pe care consulii au a urmă, și Conferința nu se îndoește de zelul ce veți pune, dimpreună cu colegii D-voastre, a veghiă la executarea hotărîrii ce ea vă aduce la cunoștință. Veți binevoi a invita Guvernul provizoriu să însereze în ziarul oficial textul documentului aci anexat și a mă informă prin telegraf despre aceasta publicare.»

Plenipotențiarilor Curților Garante fiind autorizați a adresa direct Consulilor respectivi Declarațiunea și Depeșa adoptate de Conferință, se iea înțelegerea, că transmiterea acestor documente se va face imediat în numele tuturor prin telegraf. Afară de aceasta, fiecare Plenipotențiar le va adresa, cât mai curând posibil, pe calea ordinară, Agentului Guvernului său la București.

D-l Plenipotențiar al Turciei atrage atențiunea Conferinței asupra utilității ce ar fi, ca *Poarta să poată trimite în Principate un Comisar sau Delegat, care ar avea misiune a veghiă, în înțelegere cu Agenții Curților Garante, ca să asigure libertatea și sinceritatea voturilor*, și care ar procura în acelaș timp Guvernului Otoman informațiunile directe de cari ar avea nevoie.

D-l Plenipotențiar al Prusiei crede că Poarta trebuie totdeauna să poată fi în măsură de a-și procura informațiuni în Principate, dar dacă e vorba de o autoritate de exercitat în numele său, atunci e cu totul altceva.

D-l Plenipotențiar al Rusiei face observațiunea, că nu poate fi cestiunea despre trimiterea unui Comisar Otoman, căci ar trebui în acest caz ca Curțile Garante să trimită Delegați, și nu este locul de a lua această măsură.

Conferința adoptând acest mod de a vedea, nu se dă urmare propunerii d-lui Ambasador al Turciei.

D-nii Plenipotențiarilor ai Italiei și Prusiei anunță că Guvernele lor își dau aprobarea pentru propunerea făcută de d-l Comite Cowley, de a întinde până la Brăila autoritatea Comisiunii Europene a Dunărei de jos. *D-l Plenipotențiar al Franciei* se pronunță într'un sens favorabil pentru acelaș proiect.

Adunarea numită „Constituantă“ se deschide în 28 Aprilie (10 Maiu) prin următorul Mesagiu al Locotenenței Domnești:

«Domnilor Deputați,

«Sesiunea care se deschide astăzi are să fie una din cele mai însemnătoare în Analele patriei noastre; misiunea ei este mare și glorioasă; ea are să însemne o eră nouă în Analele României; cestiunile cele mai vitale pentru existența noastră politică și națională vor fi supuse chibzuirii Domniilor-Voastre și dela Domniile-Voastre atârnă ca faptele ce va avea să înregistreze istoria să fie strălucite. Soluțiunea ce veți da lucrărilor, asupra cărora sunteți chemați a desbata, va asigura în viitor o soartă stabilă și prosperă pentru țara noastră.

«De șapte secolî Români au căutat să așeze un Stat puternic, întemeiat pe instituțiuni solide și liberale; luptele lor în această privință au fost eroice și nici o istorie nu este mai bogată în fapte mari, în sacrificii și abnegațiuni, ca istoria noastră.

«De când Radu Negru și Dragoș au aruncat temeliele a două Principate, istoria acestor țări surori a fost semănată de un șir de lupte sângeroase pentru libertate, pentru naționalitate și pentru existența neamului român, a cărui seminție a aruncat-o Traian, ca să dea roade strălucite sub Mircea cel Bătrân, sub Mihaiu Viteazul, sub Ștefan cel Mare și sub Alexandru cel Bun și ca să se deștepte, puternic și setos de drepturile sale, la 1821, la 1848, la 1859 și la 1866.

«Toți suntem mândri de istoria țării noastre. Puși între neamuri numeroase și cotropitoare, pozițiunea noastră geografică a făcut ținta noastră mai anevoie de atins decât a celorlalte națiuni. Români, dela fundarea patriei noastre și până acum, au avut a se lupta cu multe obstacole, cu multe ambițiuni, cu multe aspirări de cotropiri; ei au avut a combate și intrigi, cari semănau discordia între dâșii, și cercări cu mână armată; ei au avut a înlătura și năvălirile barbarilor și lăcomia națiunilor puternice de prin prejur de a-i incorpora; și din toate aceste lupte ei au ieșit triumfători; tari de credință și de voința lor, tari de originea și de bărbăția lor, trecând prin toate vicisitudinile, ei au rămas Latini, mai Latini decât frații lor din Italia și din Spania.

«In toate epocele, în toate fazele prin cari au trecut ei, dela fundarea acestor țări și până acum, Unirea a fost aspirațiunea principală, ținta urmărită de dâșii ca o cestiune de vicață politică și națională. Unirea a existat de fapt; o găsim strălucită și puternică în mai multe din fazele istoriei noastre, și luptele cele mai stăruitoare au fost pentru a o conserva sau pentru a o redobândi, când ea a fost pierdută. Vicisitudinile politice, prin cari au trecut

Românii, au putut să-i despartă pentru un timp mai mult sau mai puțin provizoriu, dar niciodată să-i desnaționalizeze; dovadă de aceasta este că, după nenumăratele pierderi, după ani îndelungați de zugrumări politice, nimic nu a putut schimba nici limba, nici tradițiunile, nici drepturile noastre de autonomie.

«Aspirările Românilor către Unire, deși manifestate cu energie și tăria dreptului, nu s'au putut realiza într'un mod definitiv decât la începutul anului 1859; după ce țara întreagă fusese consultată, nu a avut decât o voce ca să o ceară, decât o unanimă înfrățire în dorința și în voința de a o realiza.»

«Ziua de 11 Februarie a fost cea mai puternică dovadă despre simțimintele Românilor pentru Unire; intriga, inimică românismului, s'a cercat a ne-o smulge; dar Dumnezeu, care protege România și care a implantat în inima fiilor ei credința naționalității, nu a iertat și nu va ierta ca o mână sacrilege să se atingă de dânsa și să ne răpească ceea ce s'a dobândit cu atâtea sacrificii. Din contra, cercările acelora, ale căroră intrigă și egoism au secat în inima lor dulcea simțire a iubirei de patrie, a întărit mai mult credința națiunei în Unire.»

«Unirea este astăzi un fapt puternic, intrat în dreptul ginților; l-am susținut cu prețul a imense sacrificii și voim să-l măntinem neatins în viitor. Dar acestui fapt îi lipsia până acum consolidarea aceea, care are să facă din România o națiune, care să aibă rangul ce i se cuvine în lucrarea progresului și a civilizațiunei; consolidarea aceea pe care au dorit-o Români în toate timpurile, pe care au cerut-o Divanurile ad-hoc, pe care au cerut-o toate Corpurile constituite ale Statului în toate ocaziunile, pe care în cele din urmă au cerut-o și Adunările Legiuitoare și Comisiunea Centrală în mai multe rânduri; consolidarea aceea, în sfârșit, care a făcut pe Români, în urma căderii celui din urmă Domnitor, să puie capăt perturbărilor și sfâșierilor, proclamând un Domn dintr'o familie regească.»

«Idea de a avea un Principe Ereditar dintr'una din familiile suverane ale Europei este o idee de iubire și de înfrățire între Români, este o idee de stabilitate, de întărire națională, este o pavază în contra aspirărilor și ambițiunilor hrânite de speranțe nesocotite, este garanția cea mai asigurătoare în contra vicisitudinilor ce am cercat până astăzi. Această idee, care a găsit ecou în toate inimile Românilor, a făcut să tacă toate ambițiunile, a stins toate pasiunile, a înfrățit toate taberele, a unit toate inteligențele și dela un capăt la celălalt al României cu o singură voce a realizat voturile Divanurilor ad-hoc în persoana Comitelui de Flandra.»

«Deși Plenipotențiarii mai multor Puteri vedeau în cererile Divanurilor ad-hoc singura soluțiune raționabilă, ce se putea da unei cestiuni arzătoare

care a mișcat toată Europa, singura garanție de a se înființa la gurile Dunărei un Stat durabil; deși această idee a găsit apărători călduroși în oamenii cei mai eminenti, ca Comitele Walewski, Cavour și ca Generalul Kisseleff, bărbat care cunoștea România, și a cărui memorie este între noi înconjurată de respect și de recunoștință; deși acești bărbați s'au pronunțat atunci să ni se acorde un Domnitor din una din familiile domnitoare ale Europei, ca singurul mijloc de a înlătura pe viitor orice împrejurări ulterioare de complicațiuni și de turburări; dar opozițiunile aduse de Inalta Poartă și de Austria au reușit a înlătura adevărata soluțiune și a se adopta în Convențiunea din 19 August o soluțiune care, nesocotind trebuințele noastre, eră condamnată din cea dintâia zi, chiar de acei cari ne supuneau la o nouă încercare de Domnitor Pământean.

«Ca să vedem cât idea de un Principe dintr'o familie domnitoare din Europa este salutară și de indispensabilă pentru prosperitatea și liniștea țării, nu avem decât să ne aducem aminte cele petrecute la Alegerea celui din urmă Domnitor și nenorocirile cari amenințau țara, dacă principiul Unirei nu ar fi venit să puie capăt tristelor scene și sfâșierilor, ambițiunilor și luptelor înverșunate, ce s'au ivit atunci într'un grad așa de mare, încât întrepusesse ura și discordia în societate, și al căror rezultat a fost Alegerea unui om care eră negațiunea a orice convicțiunii, a orice principiu, a orice credințe.

«Toți avem întipăriți în mîntea noastră șapte ani de înjosire, de suspiciuni, de persecutări, în cari instituțiunile țării, compromise, erau aduse la o desăvârșită decădere, în cari administrațiunea ajunsese la culmea arbitrarului și a corupțiunei, în cari toate drepturile, toate legile, toate libertățile erau violate, sfâșiate, călcate în picioare și înlocuite cu un sistem de guvernare desbrăcat de orice respect uman, de orice capacitate, de orice simț de justiție. Toți avem încă în fața noastră acei șapte ani de umiliri, de delapidări și de suferințe; toți știm câtă resemnațiune și câtă abnegare a trebuit, cu câtă bărbăție Români au suferit acea nenorocită stare de lucruri, numai și numai că se temeau ca nu cumva perturbațiunea ce putea să aducă răsturnarea Domnitorului să vatăme Unirea. Această considerațiune a ținut pe Români pironiți în suferințele lor, căci această religiune politică fusese compromisă de către acel guvern, și într'un așa de mare grad, încât oamenii de rea credință putuse exploata credulitatea publică în unele localități și făcuse a se atribui acestui principiu măreț al Unirei ranele dureroase, cari proveniau din rătăcirile unei administrațiuni cupide și incapabile.

«La 11 Fevruarie, aduși la culmea desperărei și nevoind să lase să piară o țară, pentru care străbunii lor au vărsat eroicul lor sânge, Români; indignați de a vedea drepturile și libertățile lor batjocorite și nimicite; Ro-

mâinii, *popor și armată în unanimitate*, setoși de a scăpa țara, au dărâmat o stare de lucruri ucigătoare și, deodată cu aclamarea principiului de Domnitor dintr'o familie regească, au scris pe frontispiciul național, în locul arbitrarului și al prevaricațiunii — *justiție și libertate*.

La 11 Februarie, Corpurile Statului au proclamat principiul stabilit de Divanurile ad-hoc. Înalta Poartă, întemeindu-se pe Protocoalele dela 1859 și dela 1861, a invitat îndată pe reprezentanții Puterilor Garante, cerând ca o Cameră să se adune la București și alta la Iași, să aleagă pentru fiecare din vechile Principate câte un Domn. *Europa întregă însă într'o glăsuire a judecat cestiunea deschisă în ziua de 11 Februarie, o cestiune de drept internațional, că trebuie cercelată acolo unde a fost tractată întâiu, și astfel Conferințele s'au convocat la Paris*.

«Camera, Senatul și Guvernul au numit șase delegați, cari să stăruască pe lângă Înalta Poartă, pe lângă Puterile Garante și pe lângă Conferință, pentru realizarea votului dela 11 Februarie.

«Aci oarecari aspirații și temeri, izolate în adevăr, dar îngrijitoare, se manifestară. Știrile dobândite despre dispozițiunile Conferinței, interpretate cu rea credință, într'un sens defavorabil, de oameni rău intenționați; imposibilitatea în care s'a crezut Comitetele de Flandra de a primi Tronul României ce i se oferă, au început a frământă spiritele acelora, pe cari Dumnezeu i-a condamnat a nu crede nici în iubire de țară, nici în lealitate, a nu mai crede nici în virtute, nici în devotament, nici măcar în zile solemne și critice. O luptă de opozițiune serioasă se pregătiă repede în Cameră, luptă care ar fi compromis viitorul țarei, de nu s'ar fi izbutit la timp, cu atât mai lesne, cu cât în afară se zicea, pe de o parte că reprezentanții națiunii nu mai erau în unire cu guvernul în privința principiului dela 11 Februarie, iar pe de altă parte se negă acelei Camere dreptul de a vorbi în numele națiunii. În fața unei asemenea situațiuni, guvernul a crezut de datoria sa să facă apel la națiune, și această datorie a împlinit-o.

«*În intervalul convocării colegiilor electorale pentru alegerile Camerei, Tronul României a rămas vacant prin Declarațiunea făcută de Majestatea Sa Regele Belgiei, că fratele său nu poate primi Coroana României*. Tot într'acest interval, intriga nu încetă manoperele sale, ea vărsă chiar bani, și bani mulți, și se gătiă a face să izbucnească în țară o acțiune fatală, o acțiune de moarte politică și națională pentru noi, a cărei încercare fu durerosul eveniment din Iași. Laudă și onoare însă patriotismului Bărbaților Români! La orice om de valoare s'au adresat Agenții acestei intrigi, la orice cetățean matur și cu conștiință s'au adresat instigatorii ei, au fost respinși cu indignațiune. Armata noastră a probat încă odată, că știe să apere drepturile și instituțiunile patriei.

«In aceste condițiuni situațiunea deveniă și mai grea. Aceste manopere culpabile și sodițioase, deși nu aveau nici un ecou, nici o putere în țară, îngrijiră însă în străinătate chiar și pe cei mai binevoitori ai cauzei noastre. Cabinetele și presa în străinătate începură a se preocupă de dănsese și inimicii căutară a le exploata, dând un sens defavorabil aspirărilor și voinței Românilor, și mai cu deosebire unanimității ce există în aceste aspirări și voințe.

«In urma disolvărei Adunărei, Conferințele întrerupte după încheierea făcută în ziua de 4 Aprilie—*până se va vedea ce va face noua Cameră, ale cărei arătări despre dorințele populațiunilor să facă obiectul unei atențiuni binevoitoare din partea Puterilor, totdeauna animate de dorința de a ajunge la o stare de lucruri, care să consolideze liniștea, bună starea și prosperitatea Principatelor,*—fură convocate, prin stăruința Baronului de Budberg, îndată ce știrile întâmplărei dela Iași au ajuns la Paris.

«*Imprejurările devenind astfel din ce în ce mai complicate, o datorie nouă nășteă din ele pentru Guvern, datoria de a curmă cu un fapt împlinit toate consecințele vătămătoare ce ele ar fi putut avea și de a le stărpi prin o inițiativă energică și serioasă, care să aibă o importanță în balanța deciziunilor Europei și să ridice orice bănuială despre ezitațiunile ce ar fi putut fi despre dorința și stăruința Românilor în Unire.*

«Indată ce avu știință despre aceste intrigi, Guvernul, urmând nestrămutat pe calea ce și-a tras la 11 Fevruarie și credincios angajamentelor sale către națiune, a luat toate măsurile, ca să nu lase să se compromită existența noastră politică și națională. *După indicațiunile Agentului său la Paris și ale Delegașilor numiți de Puterile Constituite ale Statului,*—a supus *Votului Universal candidatura Principelui de Hohenzollern, sub numele de Carol I; și mulțumită patriotismului, înțelepciunii și credinței națiunei—685.969* voturi au răspuns la acest apel și s'au pronunțat pentru, pe când numai 224 au respins soluțiunea salvatoare, această soluțiune de vicață pentru noi.

«Astăzi, în urma determinațiunei Principelui Carol de Hohenzollern de a primi Coroana ce-I oferim, și în urma declarărei din urmă a Conferinței, *declarațiuni cari vi se vor depune la biurou, soarta țării este în mâinile Domniei Voastre, și este în mâni bărbate. Guvernul nu are cea mai mică îndoeală, că veți perseveră și că veți încoronă opera începută de noi. Răspundeți la marea misiune ce aveți, strigând într'un singur glas—Să trăească Carol I, Alesul Poporului Român întreg!—Fiiți tari în credința, că glasul Vostru va fi auzit.*

«Domnilor Deputați,

«Chiar în urma Plebiscitului, care a dovedit într'un mod atât de solemn persistența națiunii în a voi un Principe dintr'o familie regească și a făcut dintr'această voință un fapt împlinit în persoana Principelui de Hohenzollern sub numele de Carol I, tot nu se curmară încercările, tot pare că în afară nu sunt încă ridicate pe deplin toate greutatețile. Inalta Poartă crezând a vedea în suirea pe tron a lui Carol I o lovire a Articolului XIII al Convenției dela Paris, Puterile Garante, spre a se asigura prin toate modurile de voința națiunii și a dobândi astfel negreșit unanimitatea dorită de Conferință, au hotărît ca națiunea să fie consultată încă odată prin Domniile Voastre, aleșii ei de astăzi. Totodată Inalta Poartă și Puterile Garante s'au pronunțat în două rânduri, că vor țineă seamă de voința popoarelor și vor acorda Românilor tot ce va voi această Adunare, pe cât ea va sta în limitele legăturilor internaționale ce există între Inalta Poartă și Puterile Garante.

«Avem încredere că Carol I va veni între Români și va domni asupra țării, ai cărei locuitori L-au ales, și că acest fapt spre a fi îndeplinit nu cere decât sancțiunea votului Domniilor Voastre.

«Cu această alegere, în care pentru noi nu poate fi un minut îndoială că Adunarea va persista, ca să arate că ea este adevărata și sincera expresiune a națiunii; cu acest fapt noi credem că nu se ating întru nimic drepturile Puterilor Europei, că toate ezitațiunile Cabinetelor vor dispărea, și că atât Inalta Poartă, cât și Puterile Garante vor vedea în stăruința noastră nestrămutată dorința de a intra pe calea adevărată și serioasă a progresului și civilizațiunii, care nicăieri nu s'a dobândit, decât după ce s'a asigurat viitorul națiunii.

«Domnilor Reprezintanți! Putem zice cu mândrie lumii întregi, că în ceea ce atinge acele două mari principii de stabilitate, de putere, de viață pentru România, Unirea și Domnitor dintr'o Familie Suverană, și națiune și guvern și-au făcut datoria, și națiune și guvern au fost nestrămutați într'această dorință, care a devenit o religiune politică și națională pentru Români.

«Națiunea astăzi v'a delegat puterile sale, și v'a făcut reprezentățiunea ei legală: ea așteaptă dar, ca și guvernul, cu nerăbdare, dar cu cea mai neclintită credință, să dați aspirărilor, voințelor și Actelor ei, consecrațiunea Domniilor Voastre, ca să puneți astfel un capăt bănuelilor, neliniștei, ca să curmați îndată toate durerile ce ne bântue de ani lungi, toate pericolele de cari neconținut am fost amenințați.

«Reprezintanți ai Poporului Român! Desbaterile Adunării sunt deschise.

Deliberați în cea mai deplină liniște. Să afirmăm înaintea Europei, a națiunii și a lui Dumnezeu, că s'a deschis o viață nouă pentru România.

«Dat în București. În 28 Aprilie, Anul 1866.

«Generalul Nicolae Golescu.

«Colonelul Nicolae Haralambie.

«Lascăr Catargiu.

«Ion Ghica, Președintele Consiliului de Miniștri, Ministru de Externe.

«Dimitrie Ghica, Ministrul de Interne.

«Petru Mavrogheni, Ministrul Finanțelor.

«Constantin A. Roselli, Ministrul Instrucțiunii publice și al Cultelor.

«Ioan Cantacuzino, Ministrul Justiției.

«Dimitrie Lecca, Ministrul de Războiu.

«Dimitrie A. Sturdza, Ministrul Lucrărilor publice.»

*

În 29 Aprilie (11 Maiu), Principele Carol-Anton de Hohenzolern trimite Regelui Prusiei următoarea scrisoare:

«Biletul Maiestății Voastre din 6 Maiu l-am primit în momentul pornirii mele la Düsseldorf și mi-am impus datoria de a supune observațiunile Sale unei reinnoite deaproape și conștiințioasă cercetări.

«Telegrama biroului Wolff din București din 5 Maiu cuprinde numai hotărîrea cunoscută a Conferinței din Paris din 1 Maiu. Această hotărîre amintă, precum nici nu se putea altfel — Respectul și mănținerea Tractatelor; ea are dar numai un caracter formal.

«Cevă nou nu s'a petrecut între convorbirea memorabilă, ce am avut onoarea a avea cu Maiestatea Voastră în 5 Maiu, și momentul actual, dacă de altfel nu s'ar consideră ca ceva nou faptul, cunoscut de nimeni, că situațiunea de acolo a rămas continuu arzătoare și că deciziunea de mai în urmă de a face un fapt accompli a devenit încă mai urgent de executat. Fiecare minut de întârziere ar fi putut compromite întreaga situațiune.

«Pentru a nu aduce vreo relațiune între întoarcerea mea dela Berlin și faptul îndeplinit, s'a întârziat pornirea până astăzi, și ea s'a desăvârșit într'un mod atât de acoperit, încât nici nu s'a putut presimți nemărginita importanță a acestei acțiuni pentru inima părintească.

«Numele Prea Înalt al Maiestății Voastre nu a fost numit nicăieri, și toată răspunderea o poartă în prima linie fiul meu, în a doua linie eu ca părințele său, și în a treia linie nimeni mai departe!

«Jeu asupra mea toate câte se vor întâmplă, nu însă disgrația Maiestății

Voastre, care în împrejurările actuale m'ar atinge în modul cel mai nesuferit și mai dureros.

«Inchideți Maiestatea Voastră, cu bunătate, ochii Voștri.»

In aceeași zi, Principele Carol-Anton de Hohenzollern a adresat Comitelui de Bismarck următoarea scrisoare secretă:

«Trimit cu aceasta o copie de pe o telegramă din București, care nu poate fi decât liniștitoare (telegrama lui Ion Ghica din 6 Maiu).

«Alea iacta est.

«Pornirea astăzi cu Pasaporturi Elvețiene.

«Pozițiunea: neguțători.

«Țel: Odesa, unde locuiesc multe familii elvețiene.

«Dumnezeu să-l binecuvinteze, să-l ocrotească și să-l apere, precum a făcut-o în 7 Maiu pentru Excelența Voastră.

«Nu aștept nici un răspuns la această scrisoare cu totul personală».

*

Ședința din 1/13 Maiu 1866 a Adunării României numită «Constituantă».

Președința Vicepreședințului Manolache Costache Epureanu.

Ședința publică se deschide la 4 oare după miezăzi.

Prezinenți 115 deputați.

Nu răspund la Apelul nominal 21 deputați, și anume:

(16) *Moldoveni*

Alcaz Eugeniu	*Balș Alecu
*Cananău Sebastian	Catargiu Calimah
Gridov Neculae	Mavrocordat Nicu
Murguleț Costache	*Pilat V. Nicolae
Roznovanu George	Rufu Mantu
Sturdza Grigore Al.	*Sturdza Dimitrie C.
*Sturdza Ioan	Varlam Constantin
Vârnav George	Ventura Iancu

(5) *Munteni*

Bălăceanu Ioan	Brătianu Ion
Boerescu Vasile	Costaforu George
Știrbey B. George	

Sumarul Ședinței precedente se aprobă.

Vicepreședințele Manolache Costache Epureanu: Domnilor! Vă comunic rezultatul Apelului nominal, ca să fie bine cunoscut atât numărul complet al Adunării întrunite, precum și numărul Deputaților fiecărei Adunări separate.

Așa dară veți ști cum că *Deputații aleși ai României de dincolo de Milcov sunt 75, din cari scăzându-se 10 îndoile alegeri și 3 alegeri a căror verificare s'a amânat, din cari doi sunt prefecti, rămâne dară numărul real al deputaților 62. Majoritatea absolută ce se cere ca Adunarea Moldovei*

să fie completă este 32 deputați. Deputații din județele de peste *Milcov*, prezenți astăzi, sunt 39; prin urmare Adunarea Moldovei e completă (1).

Totalul Deputaților ambelor Adunări întrunite se suie la 115. Așa dară Adunarea e completă, atât întrunită din ambele Adunări surori, Moldova și Valahia, precum și separate.

Acum, Domnilor, mai înainte de a procedea la ordinea zilei, vă rog să-mi dați voie cu această ocaziune, ca să vă adresez adâncă mea recunoștință pentru onoarea ce mi-ați făcut ca într-o zi atât de solemnă, care amintește atât de apropiat acea zi neferice a lui 2 Maiu 1864, acea zi nefastă în care libertatea acestei tribune s'a sfâșiat, că în această zi de astăzi mă gădesc Președintele Adunării. (Aplauze numeroase în Adunare).

Mă felicitiez îndoit, Domnilor, fiindcă votul ce aveți a da astăzi, va avea cea mai mare importanță în privirea viitorului României!

Domnilor, oricât de mare e credința noastră în Dumnezeuul părinților noștri, oricât de mare e credința noastră în devotamentul ce avem pentru binele public, cred că mă fac interpretul simțimentelor d-voastre, ca mai înainte de a păși la votul acesta solemn, cu toții, Domnilor, să mărturisim a noastră vie recunoștință atât Inaltei Porți. (Ura! Ura! Să trăească Inalta Poartă! Ura!), precum și Puterilor Garante (Ura! Ura! Ura! Trăească Puterile! Trăească Puterile Garante! Ura!).

Totodată, Domnilor, fiindcă ne găsim în fața unui public așa de numeros, mă cred dator ca, în fața gravelor împrejurări cari ne înconjoară azi, să fac apel la dânsul, ca să se conforme în totul Regulamentului Adunării, să se abțină de orice manifestare aprobătoare sau dezaprobătoare, să dăm astfel pildă cu toții, că ca niște deputați liberi ai României, putem, în deplină libertate de conștiință, emite votul nostru pentru fericirea și mărirea Națiunii Române. (Prea bine! Prea bine!).

Se comunică Adunării:

1. O depeșă telegrafică din partea d-lui N. Bosie, alegător, prin care arată că a înaintat Adunării un protest contra alegerii de deputat a d-lui M. Kogălniceanu.

Adunarea decide a se comunica Comisiunii însărcinate cu verificarea acestei alegeri.

2. Depeșă telegrafică a d-lui D. Cozadini, prin care arată că a demisionat din funcțiunea sa de prefect și a optat pentru mandatul său de deputat.

Asemenea se comunică Adunării și următoarele depeșe:

(1) In cursul ședinței au mai venit 2 deputați (Iancu Rosetti dela Botoșani, Teodor Rosetti dela Dorohoiu), așa că la vot au luat parte 41 Deputați Moldoveni.

Bârlad.

«În fața grelelor împrejurări politice, cari amenință neatârarea noastră, în fața deciziunii Conferințelor dela Paris, care arată îndoință despre voința noastră de a fi, noi cetățenii urbei și ai județului Tutova, am salutat cu respect și admirare entuziasmul spontan, manifestat de d-nii Deputați la cetirea mesagiului, unde se menționează despre alesul nostru Carol I. Exortăm dară încă odată pe reprezentanții noștri în numele Prea Sfintei Treimi și a prea iubitei noastre Patrii, ca unirea României cu Alteța Sa Regală Carol I, Principe ereditar, să fie dogma credinței lor spre a binemerită dela Patrie și dela concetățenii lor. În această speranță salutăm pe aleșii națiunii, pe guvernul provizoriu, cari lucrează cu sinceritate și devotament pentru acest mare și patriotic rezultat. Trăească în etern România una și nedespărțită, sub sceptrul ereditar al lui Carol I.

«Ioan Paladi, G. Lambrino, Ganea, Apostoliu, Coroiu, V. Mitrea, I. Sturdza, N. Crețeanu, Racoviță, Carp, Lăpădatu și încă 100 subsemnături. 1866 Aprilie 30.»

Adunarea mulțumind colegiului electoral dela județul Tutova, decide ca depeșa citată să se înscrie în procesul verbal al ședinței.

Dorohoiu.

«Imprejurări neatârinate de voința mea mă opresc a veni acum îndată la Cameră; vă rog însă, ca mai presus de orice scuze, să faceți a se ști și a se constată în fața onor. mei colegi, că credința mea politică este pentru Unire cu Principele proclamat Carol I. Asta e mai mult decât o adeziune, este vocea sufletului și a conștiinței mele, despre care Dumnezeu și toți compatrioții mei sunt în drept a-mi cere socoteală; căci numai în realizarea acestui mare principiu văd adevărata mântuire și consolidarea țării mele.

«Deputat Pilat».

Adunarea primește cu aclamațiune această declarațiune.

După cererea Adunării se cetesc din nou și următoarele depeși telegrafice comunicate în ședința dela 30 Aprilie:

Iași.

«Concetățenii mei în genere și colegii mei din Adunare în special, câți au avut prilejul a mă cunoaște, vor afirmă că numai o necesitate imperioasă mă poate opri a fi la postul meu ori când se atinge de a lupta pentru interesele țării. Vă rog dară, dacă alegerea mea este validă, și dacă prin urmare votul meu poate avea vreo greutate în deliberațiunile onor. Adu-

nări, să declarați în numele meu, că precum dela început, așa și acum, vitez pentru Unirea completă și definitivă a Principatelor Moldova și Valahia într'un singur stat, sub denumirea de România și pentru Alteța Sa Régală Principele Carol de Hohenzollern, ca Domnitor ereditar al Românilor sub denumirea de Carol I. Binevoîți, d-le Președinte, a primi și transmite onor. Adunări ce prezidați asigurarea p.rea înaltei mele considerațiuni.

«*Deputatul jud. Vasluiu, I. Sturdza*».

Iași.

«Necesități imperioase oprindu-mă a fi față la deschiderea Adunărei, vă rog, dacă alegerea mea este validă, să binevoîți a declară în numele meu Onor. Adunări, că prin votul de acum reinnoesc și întăresc votul dat prin plebiscitul din 2 Aprilie, pentru Unirea definitivă a țărilor noastre sub domnia ereditară a Principelui Carol I-iu.

«Binevoîți, Domnule Președinte, a primi și transmite Onor. Adunări ce prezidați asigurarea prea înaltei mele considerațiuni.

«*Deputatul jud. Cahul, Em. Filipescu*».

Iași.

Telegramă cu conținut identic dela *deputatul orașului Roman, D. C. Sturdza*.

Iași.

«Neputând porni acuma spre a lua parte la lucrările Camerei, din cauză de boală, vă rog să înaintați Camerei cererea mea pentru un concediu cel mult de trei săptămâni. Prin poștă am expediat atestatul medical. Dați-mi voie a vă exprima părerea de rău a nu fi în Cameră spre a aclama cu țara întreagă pe Carol I-iu ca Domn ereditar al României, singura mântuire a iubitei noastre patrii.

«*Deputatul jud. Putna, A. Balș*».

Botoșani.

«Oprit de împrejurări grave, în neputință de a fi prezent la deschiderea Adunărei, mă găsesc în foarte mare părere de rău. Vă rog, Domnule Președinte, să binevoîți a anunța Onor. Camere încredințarea adeziunii mele pentru Unire și Domnia ereditară a Prințului Carol I-iu. Măine plec la București.

«*Deputat, Sev. Cananău*» (Aplauze).

Vicepreședintele Manolache Costache Epureanu: Domnilor, Rămâne bine constatat că domnii Deputați de peste Milcov, cari până azi din diferite împrejurări n'au putut veni la Adunare (în număr de 6), declară a d-lor adeziune la votul ce veți da în privința Domnitorului.

Totdeodată, Domnilor, sunt dator a constată în public, în plină ședință, că în ședința secretă ce s'a ținut, s'a făcut o întrebare domnilor Deputați din partea României de dincolo de Milcov, precum și d-lor Deputați din partea de dincoace de Milcov, dacă voesc a se despărți spre a votă Unirea, și că în urma acelei întrebări toți au declarat că voesc să voteze împreună alăt cestiunea Unirei cât și a Principelui străin. (Aplauze prelungite).

Această declarațiune a domnilor Deputați odată constatată, nu ne rămâne decât să pășim la ordinea zilei, la care nu avem alt nimic, decât comunicarea făcută de Guvern, prin care s'a depus pe biuroul Adunării — *âmbele declarațiuni ale Conferinței dela Paris, ale Puterilor Garante și la care hotărîre Camera este chemată azi a da respectuosul său răspuns.*

Comisiunea ce ați binevoit a numi, spre a cercetă toate actele și a face un proiect de răspuns, a depus pe birou lucrarea și această lucrare este subscrisă de 101 domni Deputați și asupra căreia urmează să vă roștiți.

Se cetește Proiectul de Răspuns al Adunării Principatelor-Unite la Mesagiul Locotenenței Domnești din 28 Aprilie:

«*In considerațiunea deferenței ce datorează Inaltei Porți și Puterilor Garante, Adunarea, interpretă fidelă a voinței naționale necurmăte și afirmate cu atâta tărie de Divanurile ad-hoc, de toate Adunările ulterioare și, acum în urmă, de Corpurile Legiuitoare la 11 Fevruarie, precum și de Plebiscitul din 2—8 Aprilie;*

«*Declară pentru ulla oară, înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor, că voința neștrămutată a Principatelor-Unite este de a rămâneă pururea cecace sunt, o Românie una și nedespărțită sub domnia ereditară a unui Principe străin, luat dintruna din familiile suverane ale Occidentului și că Principele ereditar al României una și nedespărțită este Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern-Sigmaringen, pe care și Adunarea la rândul său îl proclamă sub numele de Carol I-ii.*

Subsemnați:

30 Deputați din Moldova.

Adrian Gh.	Forăscu V.	Morțun Em.	Romalo V.
Bărescu Al.	Golescu St.	Pascal Aristide	Sihleanu Al.
Cantacuzin A. I.	Gridov N.	Plagino Al.	Strat I.
Ciolac G.	Iosefescu G.	Pogor V.	Sutzu N. C.
Ciurea L.	Lapati A.	Rășcanu G.	Tufelciică Panait
Cnezovici G.	Lecca Casian	Rosetti S. D.	Vucinic I.
Costache Epureanu M.	Mărzescu G.	Rosetti I.	
Filipescu Em.	Mavrogheni Sc.	Rosetti St.	

70 Deputați din Muntenia.

Arghiropol Gr.	Cezianu S.	Lahovari Em.	Polizu Dr.
Arion Anton	Ciocărlan C.	Lahovari Gr.	Poroianu I.
Bălțeanu Al.	Costacopol N.	Lahovari N.	Racotă Hariton
Berindei D.	Enescu G.	Lapati C.	Racoviță C.
Berindei Gr.	Fălcoianu S. I.	Laurian Tr. A.	Racoviță D.
Blarenberg C.	Fălcoianu St.	Magheru G.	Racoviță N.
Blarenberg N.	Filipescu Gr.	Măldărescu N.	Romanescu C.
Brăiloiu C.	Fussea C.	Marcovici Al.	Scărlătescu G.
Brătianu D.	Grădișteanu C.	Mărgăritescu Al.	Serurie P. Gr.
Budurescu S.	Ghica Gr. C.	Mihăilescu Sim.	Sutzu Gr.
Buescu Pană	Ghica I.	Niculescu I.	Tătăranu N.
Cantacuzin Adolf	Ghica Vladimir	Olănescu Pană	Theohari Ahil
Cantacuzin C.	Golescu Al.	Opran P.	Turnavitu Sc.
Cantacuzin Gr. Gh.	Grigorescu T. C.	Paciurea Leonida	Văleanu G.
Cantacuzin Gr.	Hiotu V.	Păcleanu N.	Văleanu C.
Cantar N.	Iatropol V.	Petrescu S. A.	Zissu T. A.
Caramanlău C.	Ionașcu I.	Pleșoianu N.	
Cernătescu I. P.	Ionescu Radu	Polizu V. D.	

(Aplauze prelungite și repetite în toata Adunarea).

D-l M. Kostache, Vicepreședinte: Domnilor! Aclamațiunile D-voastre sunt negreșit o încurajare pentru toți aceia cari au subseris această propunere; însă eu ca președinte, înainte de toate, sunt chemat a lăsa tuturor opiniunilor cea mai mare libertate. Prin urmare această propunere, în conformitate cu Regulamentul, o pun în discuțiunea D-voastre.

Domnilor, Vă fac cunoscut că această propunere, conform Regulamentului, e declarată de urgentă. Așa dar, după art. 81 din Regulament, când se cere urgența, urmează a se suspenda ședința. Consult dar Adunarea, dacă voește a se mai suspenda ședința pe un sfert de oră.

Voci foarte numeroase: Nu, Nu.

Se pune la vot urgența și se primește de Adunare cu unanimitate.

D-l Manolache Kostache Vicepreședinte: D-l Tell are cuvântul.

D-l Tell: Domnilor! Nu sunt mulțumit cu redacțiunea acestei propuneri; aș fi vrut să fie astfel, cum o cer împrejurările, să fie astfel cum suntem chemați a ne rosti. De ce este vorba aci? De două lucrări: să ne pronunțăm asupra Unirei și asupra unui Principe indigen, și aceasta în urma comunicării ce ni s'a făcut despre declarațiunea Conferințelor dela Paris. În cestiunea Unirei nu mai este trebuință să se pronunțe cineva, pentru că și țara și noi toți suntem și vom fi pentru Unire. Este vorba acum să ne pronunțăm pentru Principe străin sau indigen. Domnilor! Nimeni din noi, câți suntem aici, nu suntem în putere să ne pronunțăm într'aceasta, fiindcă țara s'a pronunțat

odată: țara a ales pe Carol I. Și a veni noi să afirmăm sau să infirmăm votul țării nu este de competența noastră. Așa dară nu avem să ne pronunțăm dacă avem să alegem Prinț străin sau indigen.

Cu toate acestea, Conferințele ne impun a ne pronunța pentru Principe pământean, fără a lua în considerațiune Plebiscitul. Este dară cestiunea acum, să vedem dacă putem să hotărîm noi asupra acestei cestiuni, dacă putem noi infirmă Plebiscitul, și eu zic că nu putem.

Dară să presupunem, Domnilor, că ar fi cinevă dintre noi, care ar voi să se conforme cu totul Declarațiunei Conferințelor dela Paris; să vedem ar fi aceasta cu puțință sau nu?

Suntem puși într'un impas, pe care țin să-l constat. Dacă am infirmă Plebiscitul, am fi necredincioși votului acelora cari ne-au trimis aici. De altă parte fiind credincioși acelora cari ne-au trimis, ne punem în pozițiune de a nu ne supune Conferințelor, a nu ne supune Puterilor Garante, și a nu ne supune este a ne declară... nu gădesc terminul... a ne declară că nu luăm în considerare Hotărîrea Inaltelor Puteri Garante. Pozițiune dificilă!

Acum, Domnilor, pentrucă suntem învățați să mergem drept, vă voi spune opiniunea mea despre alternativa în care ne aflăm.

De ne-am supune Conferințelor, ne-ar dezavuă națiunea întregă; de nu ne supunem Conferințelor, am putea să fim amenințați, să fim atacați. Iată două pericole, două amenințări, una din afară și alta din lăuntru; fiindcă după spiritul tuturor, este un pericol de a nu ne conforma cu voința națiunei. Așa dară, Domnilor, dela noi se cere o hotărîre matură, trebuie să punem în cumpănă deciziunile noastre, ca să nu ajungem la pericol, și D-voastră știți, Domnilor, că înțelepciunea națiunilor a zis că din două pericole, cel mai mic e mai preferabil. E vorba dară să vedem acum care pericol e mai mic. De nu ne vom supune Puterilor Garante, vom avea pericolul de a fi amenințați. Dară cu Europa nu avem ce face; să facă ea ce va voi cu noi. A nu ne supune însă voinței naționale, avem Răsboiu Civil și răsboalele civile sunt cele mai teribile.

Acum, Domnilor, după ce v'am expus toate aceste considerațiuni, n'am trebuință să vă mai spun votul meu... Mă pronunț cu națiunea! (Aplauze prelungite).

Dară, Domnilor, am avut onoare a vă spune că nu sunt mulțumit cu redacțiunea propunerei.

După părerea mea, dacă nu mă înșel, această propunere trebuie să fie redactată în forma aceasta, care am avut onoare să vă spun. Dacă credeți, Domnilor, că se poate redacta în felul acesta, ca să poată servi de un răspuns conform atât comunicațiunei Guvernului, cât și comunicațiunei Conferințelor dela Paris, faceți-o. Dacă credeți însă că putem trece peste forma

aceasta, căci deși nu e redactată astfel cum am avut onoare să vă spun, însă e în opiniunea tuturor D-voastre, atunci puteți să o lăsați așa; să se știe însă bine, că aceasta este intențiunea noastră, acesta e cugetul nostru, adică să răspundem la două cestiuni cari le pune Guvernul: cestiunea Unirei asupra căreia nu ne despărțim nici de cum și cestiunea Domnului străin, pe care l-a ales națiunea și pe care alegere noi nu o putem să o infirmăm. (Aplauze).

D-l Vicepreședinte Manolache-Kostache: Voiu să vă comunic, Domnilor, că în momentul de față au sosit și au luat parte la lucrare încă doi deputați din Moldova, frații Roseteștii, cari amândoi au aderat la propunere. (Aplauze). Atâta grăbire care o pun d-nii deputați din Moldova a veni de a lua parte la ședința de astăzi, precum și depeșile telegrafice ce vi s'au cetit, prin cari unii din d-lor, cari nu au putut veni în persoană, exprimă adeziunea d-lor, este o dovadă vie, că d-lor nu au fost supuși vreunei presiuni a capitalei, despre care diplomația manifestase oarecare îngrijire.

D-l N. Ionescu: Domnule Președinte, am luat cuvântul ca să exprim în numele a câțiva, foarte mic număr din colegii noștri, o opinie diferită într'un sigur punct din cele atinse în propunerea în deliberare.

Am onoare și eu, ca onor. reprezentant dela Gorj, a spune că Unirea este fapt îndeplinit și irevocabil; voiu zice mai mult, Unirea este o lege de Stat, este trecută în deprinderile noastre politice, e trecută în legislațiunea noastră; mai mult decât atâta, Unirea realizată, așa cum a fost până acum, este o dorință seculară a națiunii noastre, a acestor două trunchiuri ale aceleiaș naționalități. Noi suntem uniți și voim a fi uniți cu orice preț, pentru că voim a păstră scump și neatins patrimoniul părinților noștri dela Radu Negru și Bogdan Dragoș, până la cei din urmă principii pământeni, cari au păstrat independința patriei. Suntem în unire, pentru că în acest secol de desvoltare a naționalităților, cum am putea fi dezuniți, când suntem aproape a avea războiu pentru această idee a unirei naționalităților? Noi cești mai mici cu atât mai vărtos trebuie să ne strângem inimă la inimă, suflet la suflet, pentru ca în ziua când toți caută unirea, noi să nu fim despărțiți.

De aceea, Domnule Președinte, dau adeziunea mea din tot sufletul la partea întâia a propunerei, Unirea fiind o dorință seculară a națiunii române, o dorință realizată prin sânge de Domnii noștri cei glorioși, realizată prin voturile Adunării din 1859, Unirea este și va rămânea în ființa noastră, în sufletul sufletului nostru.

Dar, Domnule Președinte, e o altă cestiune mai gravă și chiar decât această întrupare a naționalității noastre, este intrarea noastră în familiile popoarelor europene, pentru că după cum nu e bine omul să trăacă ne-

sociabil, astfel națiunile trebuie să treacă în societate cu celelalte națiuni. De aceea dela 1857 încoace, pentru a intra în acel concert al națiunilor, pentru a câștiga alianța altor națiuni, s'a pus înainte, nu zic Unirea, Unirea eră pusă înainte, s'a pus Codificarea realizării Unirei sub un Principe Ereditar dintr'una din Familiile Domnitoare ale Europei; au vrut Divanurile ad-hoc, ale căror voturi se invoacă totdeauna, ca țara noastră să intre în familia popoarelor libere și independente.

Aceasta a fost cugetarea adâncă a tuturor acelor care la 1857, în fața Europei, au exprimat dorința Unirei sub un Principe Ereditar. Precum foarte bine s'a zis atunci în actul explicativ al dorințelor emise de Divanul ad-hoc din București, noi am voit să dăm Europei o garanție că suntem un popor care are conștiință de existența sa, că suntem un popor care simțim în sânul nostru elemente puternice de vitalitate și că sub protecțiunea Europei putem deveni în scurt timp o națiune civilizată; dară Europa atunci a răspuns cu un refuz la această magnanimă dorință a noastră. Europa în înțeleptele ei deciziuni, privind cestiunea Orientului, a zis: nu e bine ca să se constituie România liberă și independentă, pentru că deodată, fără o matură dezvoltare a acestei june naționalități, dacă i s'ar acordă independința, s'ar arunca aceeaș ardoare în toate celelalte naționalități ale Orientului, cari asemenea sunt aprinse de acelaș dor de independință,—ne-a condamnat din nou a zăcăa șapte ani lungi și amari sub un regim, pe care Divanurile ad-hoc îl condamnase, îl stigmatizase, precum această Adunare l-a stigmatizat astăzi — Regimul Domnilor Pământeni, Vasali și Servi ai Străinilor.

Să punem dară cestiunea pe adevăratul ei tărâm: voim sau nu ca astăzi să declarăm această independință națională? Atunci să cerem franc la Europa un principe dintr'una din familiile domnitoare.

D-l M. Kostache, vicepreședinte: Dați-mi voie, d-le Ionescu, să vă amintesc că în propunerea prezintată Adunării nu se pomenește nimic de aceasta.

D-l N. Ionescu: Imi pare că amintirea ce mi-ați făcut, Domnule Președinte, nu este meritată, pentru că eu nu sunt dator să mă țiu numai de ceea ce ni se spune în propunere, eu îmi sprijin opiniunile mele. Eu cred că D-voastre toți sunteți geloși a lăsa ca opiniunile fiecăruia să se exprime în deplină libertate.

D-l Vicepreședinte: V'am amintit propunerea, d-le Ionescu. D-voastră acum sunteți liber a vă exprima opiniunile D-voastră.

D-l N. Ionescu: O cunosc foarte bine din câte am auzit în ședință. Pentru că mi-au făcut onoare colegii mei, fiindcă eram într'un punct în diferință cu d-lor, de a mă crede opus; sunt opus numai într'un punct: că eu răspunzând la deciziunea Conferinței, așa precum se cere a i se răspunde, cred că nu e nici franc, nici demn de această Adunare de a răspunde pieziș prin-

tr'o tangentă. Nu e demn, Domnilor, de națiune a o pune pe astă cale periculoasă; trebuie să spunem Europei cu curaj și cu francheță, că respectăm independința noastră națională, că această independință am avut-o de drept și astăzi Europa să n'o nege, să n'o micșoreze. . . . (O voce: Nu, nu se poate). Nu se poate! Dară noi ne punem pe tărâmul faptelor îndeplinite. Ni s'au comunicat documente diplomatice, din cari am luat convicțiunea, unii din noi, că îndată ce vom avea un fapt îndeplinit prin votarea Prințului Străin, acest Prinț trebuie să fie numai decăt. De aceea să nu mi se zică, că nu se poate; când cer să fim franci, să fim franci pe tărâmul independinței naționale, și aici nu înțeleg să se zică că nu se poate: s'a putut pentru Grecia, se va putea și pentru România! (Sensațiuni; mai multe aprobări).

Domnilor! Tocmai în numele deferinței ce trebuie să avem pentru interesele generale ale Europei, pentru aceste interese cari în deosebi sunt legate cu marea cestiune a Orientului, tocmai pentru această deferință, zic că noi astăzi, după a mea opiniune, nu ar trebui să privim discuțiunile Conferinței cu altă manieră, decăt a declară pur și simplu, că Unirea nu mai e pusă în cestiune de nici un Român: Unirea s'a făcut și Unire va fi cu orice preț, fie și cu un Principe ales de națiune. . . . Unirea, Domnilor, Unire cu orice preț. (Aplauze).

Dacă acum d-l Președinte mi-ar da voie, aş cere prin d-lui favoarea acestei Adunări, ca să-mi permită a desvoltă considerările generale pe cari le susțin prin un amendament, ce aş dori să se adauge la propunerea făcută.

Domnilor! Noi nu cerem, cred, Prinț străin, pentru ca acesta să continue a guvernă în aceleași condițiuni în cari au guvernat, dela un timp încoace, Prinții noștri indigeni; pentrucă eu unul am ferma convicțiune că străinii, ca și indigenii, aflându-se în aceeaș pozițiune în fața politicei din afară și a intereselor Puterilor, oricare ar fi Prințul, fie cel mai mare din Europa, nu poate fi acel gigante politic, înarmat cu atâta forță ca să curme nu sfășierile noastre din lăuntru, dară invidia Puterilor vecine asupra acestei țări.

Puterile garante ne-au zis: Recunoaștem relațiunile voastre seculare cu Poarta; Poarta le va respectă asemenea și noi le vom înscrie în Dreptul Public European, și întrucăt vă veți țineă în marginile acestei politice, noi vă garantăm independința voastră interioară, garantându-vă libera reformare a instituțiunilor voastre.

Cu acest preț Europa ne-a acordat și acordă încă și astăzi garanția sa. Așă dară cestiunea pentru noi este, dacă astăzi, la 1/13 Mai 1866, putem zice Europei, că mai scumpă ne e consolidarea Unirei sub un Principe Străin, decăt Garanția Colectivă și Politica noastră seculară. Pentrucă, Domnilor, nu trebuie să uități că de secole politica noastră națională a fost aceea de a trăi

în bune relațiuni cu Turcii, de îndată ce aceștia și-au făcut o putere în Constantinopole. Bătrânii noștri Prinți cari, cu sabia la coapsă, au apărat ani îndelungi teritoriul și independența noastră națională, ne-au lăsat un testament precis. Ei ne-au zis: Trăiți în relațiuni cu Turcii, căci Turcii niciodată nu vor răpi naționalitatea voastră, și în momentul când veți avea a vă teme pentru legea și religiunea voastră, în acel moment să periți cu toții și să nu vă supuneți lor. Știți pentru ce bătrânii noștri ne-au lăsat acest testament? Pentrucă bătrânii noștri Prinți au văzut un pericol mai mare pentru naționalitatea noastră de a ne uni cu statele vecine, cu Polonia și cu Ungurii. Astăzi dară, dacă vecinii noștri cei puternici, dacă Puterile Europei nu primesc combinațiunea Prințului Străin, eu unul sunt de părere, ca să nu sacrificăm Garanția Colectivă a Puterilor Europene pentru Principele Străin. Aceasta e opiniunea mea, Domnilor. Iată dară pentru ce o combinațiune, care astăzi n'ar îndeplini nici condițiunea de bună vecinătate cu puternicii noștri vecini, nici condițiunea de a fi respectați în deplina noastră independență, o asemenea combinațiune ne-ar face mai mult rău decât bine. De aceea noi să despărțim în totdeauna aceste două cestiuni, precum le-au despărțit și Conferințele.

Unirea o vom mănținea cu orice preț cu instituțiunile libere, iară nu despotice, ca acelea cari s'au sfărmat pentru totdeauna cu aprobarea unanimă a națiunii în ziua de 11 Fevruarie. Unirea a trecut în deprinderile noastre publice, a trecut în vicața noastră civilă și politică. Unirea s'a făcut și va fi pentru totdeauna; noi înșine chiar n'o mâi putem desface, necum o intervențiune străină. În punctul acesta nu e Român, dela Gorj până la Dorohoiu, dela un capăt al țării până la altul, care să n'o dorească și să n'o mănție.

Dară în cealaltă cestiune, Prințul străin, această parte a considerațiunilor mele este cea mai grea. S'a zis, Domnilor, că Plebiscitul e deasupra acestei Adunări, că noi, Adunarea, nu putem nici infirmă, nici confirmă un decret al poporului. Dară tocmai aici este nodul cestiunii. Eu, Domnilor, trebuie să vă spun franc opiniunile mele; respect foarte mult decretul poporului, dară numai în principiu, fiindcă până acum la noi aplicarea s'a făcut în niște condițiuni, încât poporul nu avea deplină cunoștință de cauză. (A! A!) Socotesc că îmi împlinesc o datorie de a face această declarațiune, pentrucă aş dori că, dacă plebiscitul este să treacă în instituțiunile noastre constituționale, apoi să facem așa ca să dea mai multe garanții de libertate, de independență individuală și de matură deliberare. Un plebiscit negreșit că este mai mult decât o alegere. Ei bine, D-voastre cu toții știți și țara întreagă mărturisește, că alegerile generale din urmă nu s'au făcut bine și că legea Statutului, o lege despotică, nu s'a aplicat acum bine, decât numai

pentru că a fost un spirit liberal, care a insuflat plebiscitul dela 8 Aprilie și că a fost destul o aplicare sinceră, pentru ca să dea acestei Adunări o viață liberă.

Vedeți dară că o instituțiune rea ieri, astăzi s'a făcut bună, fiindcă spiritul libertății a insuflat-o.

Ei bine, Domnilor, eu cer ca acest spirit al libertății, această protecțiune a constituționalismului luminat, aceste deprinderi în adevăr politice și liberale să treacă în sângele nostru, să treacă în popor, și numai în asemenea condițiuni să mai facem plebiscite, pentru că altmintrelea ne expunem ca chiar noi înșine să nu profesăm pentru un principiu salutar respectul absolut ce datorim.

Dară se poate ca Europa, care știe foarte bine, ca și noi, ce va să zică Plebiscit, să nu țină seamă de dânsul, ca noi.

Plebiscitul dela 2 Maiu 1864 n'a scăpat pe Domnitorul de atunci de a cădea în cea mai completă inconsecvență și în dezafecțiunea poporului, ba tocmai aceasta a făcut de a întrunit toate spiritele generoase în contra sistemului său.

Ei bine, fără a asemăna câtuș de puțin Plebiscitul dela 2 Maiu 1864 cu acesta dela Aprilie 1866, voi zice că oricum țara este acum surprinsă, când se chiamă deodată sub o formă neregulată, acimatată de ieri, de alaltăieri la noi, să se pronunțe asupra destinatei ei. Această generațiune nu are dreptul să lege toate generațiunile, fără o matură cugetare, fără ca să i se fi pus de mai înainte cestiunea în cunoștință. De aceea, zic că prea bine a făcut Conferința Puterilor Garante de nu a lăsat ca Plebiscitul să fie unica noastră lege, cerând deciziunea sa să se pronunțe această Adunare, Adunarea liberă, care este produsul unor alegeri libere. Când dară Adunarea vine astăzi și zice: «voi u ceeace a zis Plebiscitul», Europa poate să țină cont de aceasta, dară să nu se zică că cu aceeaș conștiință s'a volat și legea plebiscitului.

Acum rămâne ca D-voastre cari votați astăzi, D-voastre apărătorii Plebiscitului, D-voastre, cari votați în cunoștință de cauză, D-voastre cari sunteți luminați, să luați toată răspunderea asupra-vă. (Voci: O luăm!).

Cât pentru mine mă înfierez de asemenea responsabilitate. În lupta care întreprindem astăzi pentru consolidarea națiunii și pentru dobândirea libertății noastre, în lupta aceasta o să avem furtuni de petrecut, pentru că independința unei națiuni nu se face cu apă de roză, de aceea poate soarta să ne aducă în momente de acelea, unde să trebească tot așa de matură deliberare pentru cestiunile cele mai simple, cele mai mici, ca și pentru cele mai mari.

Așa privind lucrul, chem serioasa D-voastre atențiune asupra consecin-

țelor cari ar avea persistința D-voastre de a legă aceste două cestiuni, pe cari istoria noastră le-a deslegat, adică Unirea Principatelor și Unirea cu un Prinț străin.

Eu v'ăș rugă, v'ăș conjură să le despărțiți, pentrucă dacă în starea lucrurilor de față Puterile Garante nu ar socoti de cuviință ca să exercite o presiune asupra Porții, pentru ca Poarta să încuviințeze acest nou fapt îndeplinit, atunci noi ne aruncăm în nouă dificultăți. Noi suntem într'un provizoriu de nestabilitate și o să avem toate dezavantiile unei stări de lucruri pe care o deplorăm, fără să avem nici unul din avantiile stării de lucruri pe care o dorim.

Afară de aceasta mai este încă o considerațiune, care-și are valoarea sa.

In urma declarațiunei Conferințelor dela Paris dela 2 Maiu, nu avem din partea Principelui Carol nici o declarațiune, cum că acceptă de a veni între noi pentru a lucră la consolidarea Patriei.

În punctul acesta nu ne-a dat Guvernul nici o lămurire, suntem cu totul în întunec, nu vedem dată o singură confirmare, care poate astăzi ar determina pe alesul plebiscitului să vie. Înțeleg că este gelos, cum trebuie să fie, de a intra pe carul triumfal al suveranității în România; este trebuință însă ca și națiunea care l-a ales să se îngrijească de acceptiunea sa.

Ei bine, dacă D-voastre socotiți că astăzi Conferința se poate deszice în punctul acesta, votați; dacă socotiți însă că nu este așa lesne de a se deszice, atunci abțineți-vă.

Iată cum se prezintă cestiunea. *Unirea să o mănțineți, pentrucă este un fapt irevocabil și îndeplinit, însă de dânsa să nu legăm nici o allă cestiune, pentrucă fundarea unei nouă dinastii, relațiunile ce această dinastie va avea cu Poarta, este o cestiune care aparține nu numai dorințelor noastre, ci ne trebuie să împăcăm încă și dorința Europei.*

Ei bine, dacă Europa cu aceeaș persistință, cu care cerem noi un Prinț străin, va zice că este incompatibil acest Prinț străin cu interesele sale, ce ați avea atunci de zis?

Domnilor! Eu vă voiu cită un singur cuvânt din debaterile ce au avut loc în parlamentul Marei Britaniei, puțin mai înainte Conferințelor de Paris din 1858. D-l Gladstone, marele vistier de astăzi, eră atunci în opoziție și ceruse ca Guvernul englez să meargă de acord cu cel francez în cestiunea Unirei, cerută de Divanurile ad-hoc. D-l Gladstone zise: Ce e adevărat, Românii au cerut Unirea cu un Principe străin, dară dacă aceasta nu convine Europei, să dăm cel puțin Unirea cu un Principe indigen. Aceasta ne-au și acordat Puterile mai în urmă, pentrucă e o cestiune de organizațiune interioară.

Dară după opiniunea răposatului bătran diplomat, Lordul Palmerston, o

dinastie care s'ar întronă în România, care în curând s'ar da în partea uneia sau alteia din Puteri, nu convine Puterilor Occidentale. Eu din deferință pentru opiniunea bătrânului diplomat englez, Lord Palmerston, din deferință pentru protecțiunea inteligentă și luminată, pe care Englitera o acordă Imperiului otoman, aş zice că trebuie să ne aducem aminte totdeauna de acele cuvinte ale Lordului Palmerston, că sub un Principe străin Principatele ar fi trase în voia uneia din Puterile cele mari și atunci n'ar mai atrage interesul Europei de a le garantă o protecțiune colectivă.

Voiți să avem simpatia Puterilor occidentale? Voiți să aveți totdeauna protecțiunea obligată a tuturor Puterilor? Garante? Voiți ca să trăim în bună armonie cu Puterile vecine, pentru ca să putem crește și să ne facem mari? Atunci despărțiți de votul Unirei votul Principelui Carol!

D-l I. Ghica, Prim-Ministru: Orice cuvinte de depreciare a tractatelor cari ne leagă cu Inalta Poartă, adică de tendința la independință, prin cari d-l N. Ionescu a voit să facă ca un reproș Guvernului, Guvernul le respinge dela sine.

Mai multe voci: Și Camera.

D-l A. Sihleanu: Domnilor, nu voiu întreprinde să urmez pe d-l N. Ionescu pe calea pe care a apucat, căci aş intra, sunt sigur, într'un labirint, de unde Dumnezeu știe dacă voiu putea găsi un fir de ieșire. Eu am luat cuvântul numai ca să exprim tot aceeaș opiniune ca și d-l Tell, ca să-mi fac confesiunea mai înainte de a luă comuniunea cea mare, însă în alt mod decât d-sa.

D-l Tell a arătat Adunării și națiunei întregi, că astăzi, în ziua cea mare, ne găsim între două pericole și că, după zisa înțelepciunii națiunilor, din două pericole rele să preferim pe cel mai mic. Un pericol, a zis d-lui, e națiunea, care a votat odată pe Carol I, și celălalt pericol sunt Conferințele, cari ne chiamă să alegem pe Principele indigen; și că de e să fim în pericol, d-l Tell zice să fim mai bine în pericol cu națiunea decât cu străinii...

Mai multe voci: Din contra, din contra!

...Mai bine să împărtășească pericolul împreună cu națiunea, care e amenințată, cred, Domnilor, că aceasta a înțeles d-l Tell. D-lui se va explica, dacă a zis altceva.

În cât pentru Uniunea țărilor, precum au zis toți, credeam că nu vom mai reveni; această cestiune e adânc săpată în inima tuturor Românilor; Unirea este trecută în registrele lui Dumnezeu și nu este putere care să o poată atinge.

Cât pentru pericolul care ni-l pune înainte d-l Tell, eu declar că, pe cât timp suntem garantați de Puterile Europăi, nu mă tem de orice pericol din

afară; în lăuntru fie să pier, voiu pieri cu cea mai mare mulțumire cu națiunea și voiu fi fericit. (Aplauze).

D-l Tacu: Domnilor, nu e un moment mai solemn în vieța națiunilor și a popoarelor, decât acel moment când ea e chemată a se pronunța asupra unor cestiuni mari, cari au să serve de bază, de fundament Statului nostru politic și social. In această stare se află astăzi națiunea română, specialmente această onor. Adunare, care are a se pronunța asupra unor cestiuni foarte mari, asupra Unirei și asupra Principelui, dacă trebuie să fie străin sau indigen. Domnilor, o idee frumoasă, națională, se arată între Români, un principiu salutar, principiul Unirei, Unirea țărilor Moldova și Țara-Românească. Au fost tendințe naționale neîntrerupte, mai cu seamă dela 1857 încoace și s'a lucrat ca această idee să nu fie numai o idee, dară o realitate. Printr'o impulsione comună, Românii—Munteni și Moldoveni—au fundat un singur Stat, o Românie nedespărțită pentru totdeauna. Domnilor, împrejurări politice au adus ocaziunea ca astăzi să fie iarăș discuțiune asupra acestui punct, adică asupra Unirei. Dară cu o vie mulțumire am văzut că s'a manifestat înaintea D-voastre, că toți sunteți uniți, suntem și vom fi. Asemenea declar și eu înaintea Adunării naționale și înaintea D-voastre, că voese și voiu mănțineă Unirea. (Aplause).

Dară e încă o cestiune de deslegat, cestiunea Prințului. România unită va aveă ea un Domn român? Domnilor, când vorbesc aici despre Principe, vreau să fac abstracțiune de persoane și pun în discuțiune numai persoana Principelui român față cu idea Principelui străin. Am auzit, Domnilor, că s'a cetit o propunere, prin care se zice că Românii primesc să fie uniți și nedespărțiți sub un Principe străin ereditar. Două considerațiuni de o mare însemnătate mă fac pe mine a nu mă uni cu această propunere. Prima considerațiune e pentru mine o considerațiune curat națională și a doua o considerațiune politică internațională, aș zice o considerațiune care merge pe calea diplomatică. Considerațiunea națională, Domnilor, totdeauna am susținut-o, când am avut ocaziune, înaintea concetățenilor mei: Unirea n'are a face cu Principele; trebuie să despărțim aceste două cestiuni, dacă în adevăr vrem a fi o țară unită. Să despărțim aceste cestiuni, căci unindu-le, vine separatismul. (O! O! numeroase dezaprobări). Noi trebuie să dorim Unirea numai, căci numai Unirea e singura noastră speranță de mântuire.

D-l I. Strat: Cer cuvântul.

D-l Tacu (continuând): Domnilor, libertatea opiniunii este cel mai mare cuvânt ce un deputat e dator să reclame dela colegii săi, mai cu seamă în asemenea momente. (O aveți, vorbiți!).

Am zis că eu nu unesc cestiunea Unirei cu cestiunea Principelui, chiar și pentru considerațiunile mari politice, pe cari fiecare dintre noi trebuie să

le înțelegem și să le cunoaștem. Nu! popoarele nu se regenerează prin Domnitor, dară prin ele însele; numai ele singure își pun fundamentul naționalității, și aceasta se conservă prin puterea morală, care deșteaptă spiritul public, care face să aibă o vicia liberă și independentă. Avem dovadă istoria, Domnilor, că popoarele se regenerează singure, singure au declarat dreptul omului în lume, singure au dat lumii libertatea, acest cuvânt așa de sacru pentru umanitate.

Ei bine, Domnilor, dacă poporul numai el singur e în drept de a-și crea vicia lui politică, atunci nu văd care ar fi necesitatea imperioasă în momentul de față, ca să avem un Principe străin. Se zice că sunt lupte interioare cari opresc pe Români să aleagă Domn român. Va să zică considerațiunea numai că în lăuntru țării suntem amenințați de turburare, este rațiunea care chiamă aducerea Prințului străin. Dară această turburare este numai imaginară și nu se mai poate întâmpla, cu atât mai mult când națiunea are prudență și când această Adunare mănținând guvernul actual va face să iasă guvernul ce va plăcea națiunii și nouă. Dară se mai zice că Principele străin între Români aduce stabilitate, aduce justiție bună, legi bune, instituțiuni bune. Nu e așa, stabilitatea nu poate depinde decât dela noi; dacă noi vom iubi stabilitatea, va fi stabilitate pentru țară și supliciu pentru străin, căci străinul totdeauna a dorit nestabilitatea noastră, spre ajungerea scopurilor sale. Intrucât noi nu o vom iubi, o repet, stabilitatea, să fim singuri că ea va fi cu atât mai puțin sub Principele străin. Așa dar, Domnilor, adevăratul pericol, la care ne expunem, nu e de loc, cum s'a zis, resbelul civil, guerra civile, este votul ce vom da contra deciziunii Conferinței.

Am văzut cu părere de rău că unii domni preferă a se declara contra Puterilor, decât a admite un resbel civil. Ei bine, am curajul să vă spun că eu unul nu mă tem de resbelul civil... (O! O! întreruperi)... Mă tem însă de resbelul din afară, care în adevăr ne amenință; sabia venită din afară, aceea va fi sabia care, după dreptul internațional, ne va ridica naționalitatea... (mare sgomot; dezaprobări din toate părțile).

Deși întrerupt, cu toate acestea nu-mi voi pierde curajul de a continua, pentrucă, Domnilor, atunci când e vorba de drepturi naționale, nime nu trebuie să-și piarză curajul, ci toți suntem datori să-l avem aici, în acest sanctuar național. Când se pun în joc, când se pun în discuție drepturi de ale națiunii, precum sunt acestea: dreptul de a avea Principe român sau dreptul de a avea Principe străin, nu trebuie să fim așa de ușori în deciziunile noastre, nu trebuie să nesocotim diplomația; din contra, când avem a face cu diplomația Europei, cu acest haos nedefinit, atunci trebuie să mergem pe o cale bine cunoscută, să ne facem calcule matematice.

«N'ar fi, Domnilor, o politică prudentă când n'am merge pe această cale.

Mănțin dar Unirea ca singurul punct pentru Români, dară nu admit un Principe străin. Aș dori, Domnilor, din suflet, ca această idee să-și aibă locul ei, pentrucă n'aș mai dori ca națiunea să fie expusă diplomației Europei. Eu unul nu vreau să o mai expun. După convicțiunile mele vreau să fundez un stat român. Să facem așa dară legile acele constituționale, cari să ne aducă viață publică și națională și atunci, fiți siguri, vom scăpa și de anarhie și de despotism și vom duce viața liberă, care au dus-o strămoșii noștri, după dreptul lor cel vechiu strămoșesc.

D-l G. Mârzescu: Domnilor Deputați! Din urna colegiului elector al districtului Iași a ieșit d-l Tacu împreună cu mine. Tribuna aceasta, care odinioară n'a fost nici cum liberă, astăzi a dat exemplul cel mai briliant de libertate, căci dela dânsa d-l Tacu a exprimat astăzi o opinie cu totul alta decât aceea ce a exprimat la Iași, adică înainte de a veni aici. Libertatea totală de opiniuni o înțeleg; înțeleg ca un om astăzi să aibă din eroare o convicțiune și mâne să și-o schimbe, crezând că e greșită...

D-l Lateș: Protestez în contra unor asemenea cuvinte în cunoștință de împrejurări, fiindcă și eu sunt de acolo dela Iași.

D-l G. Mârzescu (continuând): D-l Lateș, onor. profesor de filozofie dela colegiul din Iași, protestează. Domnia-sa protestează însă în contra unei probe evidente. Vedeti, Domnilor, am aici un document cu care susțin zisele mele și atunci nu mai încape vorbă. Imi cer permisiune dela d-l Tacu, dară, a scoate acest document în care d-sa este subscris dimpreună cu d-nii Pogor și Maiorescu... (Bravo! Să se cetească! Să se cetească!).

Il voiu ceti, Domnilor:

«Rezoluțiune.

«Subscrișii cetățeni români din Iași recunoaștem că mântuirea țării noastre «în împrejurările de față este Unirea și Principele străin de viță latină, două «puncte nedespărțite și în cari trebuie să persistăm cu energie, ca să vadă «Europa iarăș și iarăș că aceasta este, și astăzi ca totdeauna, cea mai scumpă «dorință a națiunii și singura ei speranță de viitor...» (Aplause frenetice pe toate băncile).

V'aș rugă, Domnilor, să nu mă întrerupeți cu aplausele D-voastre binevoitoare, căci cu aceasta eu nu fac decât să-mi împlinesc o datorie de conștiință către d-l Tacu, fiindcă d-sa m'a ajutat ca să fiu ales la Iași, după cum l-am ajutat și eu pe d-sa. (Aplause).

«Declarăm încă că Unirea o înțelegem cu deplină descentralizare și totodată, pentru asigurarea deplinei realizări a acestor dorințe ale noastre, că «vom da deputaților aleși de noi mandat imperativ de a vota pentru Principe Străin de viță latină și Unire cu descentralizare». (Aplause).

Și acum, Domnilor, cer cea mai serioasă luare aminte a Adunării asupra cuvintelor ce urmează :

«Și de a nu votă în nici un mod vreun *Principe Indigen*, oricare ar fi, «căci acest vot ar rămânea dela sine nul, ca fiind făcut în contra voinței «expresse a mandanților alegători». (Aplause unanime, ilaritate).

Domnilor, Documentul ce am avut onoare a vă ceti nu este certificat de nici o instanță judecătorească, dară fac apel la onor. d-l Tacu să mărturisească dacă nu este iscălitura d-lui aceasta.

D-l Tacu: Cer cuvântul, Domnule Președinte, cer cuvântul

Sunt iscăliți, dimpreună cu d-l Tacu, d-l Pogor și d-l T. L. Maiorescu, care nu a fost ales. Am zis. (Aplause). Dați-mi voie, Domnilor, să depun acest document pe biuroul Adunării, ca o dovadă că Adunarea astăzi a dat curs liber la orice discuțiune. (Aplause prelungite).

D-l Tacu: Domnilor, am văzut pe onor. d-l Mărzescu viind la tribună și prezintând Adunării o hârtie, în care aș fi iscălit și eu. Prin aceasta d-l Mărzescu însă nu a dovedit că credința mea politică ar fi fost pentru Prințul care e pus în discuțiune. Eu am iscălit pentru Prințul Străin de viță latină. (A! A! A! ilaritate pe toate băncile).

Al doilea punct...

O voce: Mai e și alt punct? (Sgomot).

D-l Tacu: Este, cari sunt împrejurările în cari ne aflăm astăzi? Noi știm că Conferințele au decis ca să ne alegem un Prinț Român și noi astăzi trebuie să ne gândim, de este mai bine a alege pe unul sau pe altul. Aici este cestiunea și această cestiune cuprinde în sine existența naționalității noastre. Așa dară vedeți, Domnilor, că departe de a nu mă ținea de credința mea politică, din contra nu există nici o contradicțiune.

D-l Manolache-Kostache, Vicepreședinte: Onor. Adunare voește ca să se treacă în procesul verbal acest document în întregul său. (*Voci*: Negreșit. Da, da.) Onor. d-l Tacu recunoaște că subscrierea de pe acest document este a sa; învoește și d-sa a se trece în procesul verbal?

D-l Tacu: Primesc, și, dacă ar fi cestiunea de Prinț latin, îl votez și acum. (Ilaritate).

D-l I. Strat: Domnilor, vă rog să mă scuzați dacă, în momentele aceste solemne, cuvintele mele nu vor avea puterea aceea ce aș voi să le dau, căci nu pot să-mi stăpânesc emoțiunea. (Bine, bine, prea bine!).

Au vorbit doi din membrii acestei onor. Adunări în contra propunerii prezintate la biurou: D-l Ionescu N., onor. d-l deputat de Dorohoiu și d-l Tacu. Nu voiu mai răspunde nimic d-lui Tacu, căci i-a răspuns îndestul d-l Mărzescu. (Da, da, da). Voiu răspunde dară numai obiecțiunilor d-lui N. Ionescu. Eu îl cred pe d-l Ionescu fervent, cel mai fervent apărător al

Unirei, dară să-mi permită a-i spune cu francheță, că d-sale se întâmplă astăzi cu Unirea tocmai ca unei mame, care din multă dragoste își strânge la piept copilul atât de tare, încât îl omoară. (Ilaritate). D-l Ionescu crede că putem avea Unirea astăzi cu un Domn pământean. Eu cred aceasta cu neputință în momentul de față. Nu am de zis nimic asupra credinței, convicțiunii ce are fiecare, cred însă că fiecare din noi trebuie să facă apel la un judecător mai mare decât noi, la acei cari ne-au trimis aici. Fac apel dară la toți D-voastre și mai ales la acei din D-voastră, cari încă se numesc deputați de dincolo de Milcov, să declare aici în conștiință, ei cari vin de acolo, sub impresiunile locale, să declare, zic, dacă este cu puțință Unirea astăzi cu un Domn indigen. (Nu, nu).

Domnilor, Noi cu toții știm că, din nenorocire, în țara noastră sunt prea mulți candidați la domnie; noi știm asemenea că nimic nu e mai terribil decât sfâșiarea partidelor pentru a ajunge la tron și nimic nu distruge mai mult prestigiul autorității, decât lupta intenstivă a tutorora pentru a ajunge la tron.

Domnilor, Această luptă continuă între partide, această luptă, căreia D-voastre i-ați da întâiul semnal, dacă ați pune astăzi pe tapet cestiunea alegerei unui Domn indigen, această luptă va avea de cel dintâiu rezultat desbinarea ambelor țări și pe urmă peirea fiecăreia în parte. (Aplause).

Dacă, Domnilor, recuzați arbitrul meu, recuzați judecata colegilor D-voastre, atunci de sigur că nu veți recuza arbitrul unei puteri mai mari decât noi: istoria. Așa dară istoria are să se pronunțe între onor. D-l Ionescu și mine.

Acum, Domnilor, e cu puțință ca în curs de 10 ani — căci pornesc dela 1857, de atunci de când țara aceasta a fost pusă în pozițiune să spered a fi cunoscută de Europa; — e cu puțință, zic, ca în curs de 10 ani, când s'au schimbat atâtea oameni la guvern și țara a trecut prin atâtea faze și bune și rele, e cu puțință să presupunem ca națiunea să vie și să re-pele cu necontenire Unirea sub un Principe străin (aplauze), fără ca aceasta să fie adevăratul simțământ ieșit din fundul inimei sale?

Dară, Domnilor, cea mai mare putere despotică din lume ar fi fost incapabilă de a întoarce prin presiune asemenea manifestări repeșile; și dară putem afirmă că Principele străin este credința unanimă a țării.

Domnilor, Adevărat că această credință a devenit o religiune, și dacă onor. D-l Ionescu vine și pune, până la oarecare punct, la îndoeală sinceritatea votului dela 8 Aprilie, atunci nu va putea să pună la îndoeală voința expresă de atâtea ori în țară, repetată cu atâtea tărie de caracter, care indică profunditatea convicțiunii.

Așa dară, fiindcă nu voesc să fac un discurs lung, voi zice: că noi suntem astăzi convinși că această Unire la care pare că țineți atât de mult,

și mă adresez mai cu osebire la D-l Ionescu, că această Unire nu e cu puțință să o avem decât atunci, când vom îndeplini voturile memorabile dela 1857. (Aplause).

Domnilor! De îndestul timp, cred că s'a pus în joc naționalitatea noastră, existența noastră ca Stat român și cele mai sacre drepturi ce poate și trebuie să aibă o națiune; de îndestul timp, Domnilor, rătăcim întocmai ca un vas lăsat în prada valurilor și a furtunilor, fără ca să putem intra în port; ei bine, pânzele s'au rupt, catarturile s'au sfărâmat și dacă nu vom intra în curând în port, sigur ne vom duce în fundul mării. (Aplauzo prelungite). Ei bine, Domnilor, acel liman, acel port e Principele Străin.

Domnilor! Sfârșese cu o considerațiune, care mi-a inspirat-o chiar D-l Ionescu. D-sa a zis mai alaltăieri niște cuvinte, cari mi-au rămas adânc gravate în inimă și în memorie, a zis: «In politică ororile nu sunt nimica, inconsecințele sunt totul». Dară, Domnilor, e cu puțință ca să greșim, pentrucă suntem oameni și ni se iartă; dar ceace nu ni se poate iertă ar fi inconsecința; prin urmare când noi mandatarii națiunei am veni să dăm o desmintire voinței națiunei, de atâtea ori și cu atâta tărie repetată, nu ar fi cea mai mare inconsecință politică, care în adevăr ar avea de efect peirea acestei țări? (Aplause).

Dară, Domnilor, mă țin de argumentul D-lui Ionescu, mă închin la această credință: «inconsecința e totul». Și, Domnilor, un stat mic ca al nostru, care nu poate pune 100.000 de baionete în contra forței brutale din afară, care ar veni să ne impună voința sa, un asemenea stat nu are altă forță, decât a veni cu demnitate de a arăta Puterilor Garante, că știe a-și respecta voința sa. (Aplause).

Domnilor! Onor. d-l Ionescu vine și zice că e un pericol serios, la care trebuie să vă gândiți, e pericol că votând această propunere, vom fi lipsiți de acea Garanție Colectivă a Puterilor Garante, care este cel mai puternic scut al existenței noastre.

Două cuvinte, Domnilor, pentru ca să lămuresc pe D-l Ionescu. Noi suntem cei dintâi cari trebuie să ne felicităm de protecțiunea și sentimentele cari ne-au arătat totdeauna Puterile Garante. Puterile Garante totdeauna au manifestat pentru noi dorința ca să fim un Stat.

Ei bine, când țara astăzi, prin mandatarii săi legali, vine și supune respectuos Puterilor, că după convicțiunea noastră a tutorora, acest Stat Român nu e cu puțință să fie fără un Principe Străin, ele vor consimți pentru dânsul și vor privi această mare cestiune, ca cestiunea unui bulevard de asigurare pentru Orient.

Să votăm dară, Domnilor, această propunere, în credința că geniul cel

bun al Românilor, care ne-a ajutat totdeauna, ne va ajuta și de astă dată. (Aplause prelungite).

D-l I. Negură: Domnilor, s'a făcut mare caz de contradicțiunea, în care se pare că e d-l Tacu, și poate că și este. Dară aș întrebă și eu pe toți acei cari au subscris în câmpul libertății pentru Principele Român, mai au și astăzi aceeaș credință? Și mă adresez mai cu osebire la onor. d-l Rosetti, care atunci a fost cel mai cuprins de entuziasm.

D-l C. A. Rosetti, Ministrul Cultelor: Nu va găsi niciodată nimeni o singură subsemnătură a mea, care să nu fie consecinte cu toată vieța mea. Pe câmpul libertății am subscris: Libertatea și niciodată pentru Domn. (Aplause).

Se cere închiderea discuțiunei.

D-l M. Costache, Vicepreședinte: Domnilor, In conformitate cu Regulamentul, întreb dacă voește cinevă a lua cuvântul pentru sau contra închiderei discuțiunei.

Mai multe voci: Inchiderea discuțiunei.

D-l M. Kostache, Vicepreședinte: Este Camera dispusă pentru închiderea discuțiunei?

Voci numeroase. Nu, nu, să urmeze discuțiunea.

D-l M. Costache, Vicepreședinte: Discuțiunea urmează, Domnilor. D-l Lecca are cuvântul.

D-l I. Lecca: Domnilor, Contra dreptului nu există drept; n'am eu drept să desființez instituțiunea cea mai veche a țării mele: Domnia pământeană. Pentru acest drept strămoșii mei au pierit în Câmpia Turdei, și-au vărsat sângele peste Dunăre și peste Nistru. Am de datorie către strănepoții mei să le transmit patrimoniul strămoșesc. Noi nu suntem trimiși ca să renunțăm la drepturile țării, ci să-i mai căpătăm, de se poate; nu voesc să implic țara mea în complicații, contra voinței întregii Europe, când acea voință și legalitatea ne asigură viitorul. D-voastre sunteți mai îndrăzneți, faceți, de aveți curajul; eu n'o fac, și sănătate.

D-l N. Ionescu: Domnilor, Voiu urmă pe d-l deputat de Tecuciu în argumentația sa. Nu pot admite a se zice că este imposibilă Unirea cu un regim național, căci aceasta a fost posibil în timp de atâtea secole, și a zice azi că Unirea este imposibilă fără Domn străin, este a nu recunoaște toată existența noastră trecută, existență atât de glorioasă. Când d-l Strat invoacă istoria, se bazează pe un singur fapt, pe Divanul Ad-hoc, care este un mic, prea mic fragment al istoriei noastre. Eu ieau istoria întregă și nu văd nici o adunare, nici un singur om, care să fi dorit Domn străin; nu numai că n'a dorit, dară țara a respins orice străin și chiar pe candidații susținuți de străini. Astfel dară istoria ne spune din contra, că nu se poate Unire fără

Domn pământean. Ei bine, Domnilor, când domnia națională a fost susținută cu atâta tărie, este ingratitudine din partea noastră, către trecutul nostru chiar, ca să zicem că nu se poate Unire cu regim național.

Voci: Nu cu regim național, ci cu Domn pământean.

D-l N. Ionescu: Dacă onor. Cameră nu mai are paciența să mă asculte.

Voci numeroase: Să vorbească, să vorbească!

D-l M. Kostache, Vicepreședinte: Domnilor, Vă rog să lăsați pe oratori să vorbească, fără a-i întrerupe.

D-l N. Ionescu: Nu pot să admit că Unirea este imposibilă cu un regim național și din alt punct de vedere. Noi nu suntem ca Papa, numai Papa poate să răspundă Europei: Non possumus. Când însă noi vom spune această vorbă de voința Europei, mă tem să nu vie Europa să ne arate că se poate, precum s'a putut dela 1859 până acum.

Când Divanurile Ad-hoc au cerut Domn Străin, au vrut să arate dorința de a intra în familia statelor occidentale, punând în capul său un Principe de sânge monarhic. Dară când Europa ne-a spus: se poate să aveți o monarhie și cu Principe indigen, pentru ce atunci să mai cerem Principe străin?

Dară se zice că am avut triste experiențe cu Domnii indigeni. Ei bine, dacă am avut câteva domnii rele, trebuie oare să zicem că Unirea este imposibilă cu Domn pământean? Contestez aceasta în numele istoriei întregi, care ne arată că domnia indigenă, bazată pe sistemul electiv, cum a fost în toate țările la început, a fundat și dezvoltat instituțiunile țării noastre.

Trec acum la alte două puncte atinse de d-l deputat de Tecuciu. Unul este Garanția Colectivă a Europei. D-l Strat zice că Europa nu ne va retrage protecțiunea ei, dacă contravenim în hotărîrea ei. În aceasta eu cred că Europa este cel mai bun judecător. Când ea ne zice: «Măntineți Unirea cu principe pământean», noi să-i răspundem: «N'ai dreptate; noi vrem cu Principe Străin». În asemenea caz, mi se pare că precum Europa ține cont de dorințele noastre, tot asemenea și noi ar trebui să ținem cont de interesele generale ale Europei.

Pentru întâia dată am intrat și noi sub garanția europeană; este un moment unic în viața noastră; trebuie deci să ținem cont de deciziunile ei și să nu continuăm a merge din bravadă în bravadă, căci se va sătura Europa de bravadele noastre, și cred că de astădată nu are să le mai treacă cu vederea.

Mai este un argument al d-lui Strat, la care țin particularmente să răspund. Am zis că erorile în politică nu sunt nimic, dar înconsecințele sunt grave. Aceasta am luat-o și eu dela școala mare diplomatică, de unde aș vrea să învățați și D-voastre respectul pentru garanția colectivă. Erorile dară nu sunt nimic. Am făcut eroarea cu Plebiscitul, să nu facem înconsecința

de a ne uni numai cu Principe Străin. Aceasta e o inconsecință, comparând istoria noastră. Inconsecința în politică e mai rea decât eroarea. Ce zicem noi în propunerea aceasta? Avem cel mai mare respect pentru Garanția colectivă, cu o singură condițiune — de a nu respecta ceea ce vine dela garanția colectivă.

D-l Strat a făcut o comparațiune destul de justă, cu toate că puțin cam gravă. A zis că eu iubesc Unirea așa de tare, încât o strâng în brațe, până când o înăbușesc, și că aceasta e o inconsecință din partea mea, fervent unionist, ca să nu doresc Unirea numai cu Principe Străin. Când cineva respectă ceva, mi se pare că nu începe prin a-l călca în picioare; când iubim și respectăm Garanția colectivă, mi se pare că n'ar trebui să o desfidem.

Eu nu strâng Unirea în brațe, pentru ca să o ucid; eu, cel mai umil fiu al României, strâng România întreagă în brațe, pentru ca să mă pot însuflă de spiritul ei secular; nu pot să-i dau eu viață, pentru că noi Românii, cari aspirăm la independință, noi avem mai mult nevoie de viața care o are Unirea, dară nu Unirea are nevoie de a-i da viață. Dară cestiunea este de a înțelege spiritul Unirei și când ne punem pe tărâmul absolutului, când ziceți D-voastre, că nu putem trăi altfel, decât cu Principe Străin, mi se pare că D-voastre strângeți pe Principele Străin în brațe așa de tare, încât îl omoriți. (Ilaritate). Inconsecința nu e din partea noastră. Noi cerem Unirea, precum au cerut-o părinții noștri, precum au realizat-o Ștefan și Mihaiu, precum am realizat-o noi sub un Principe, care n'a răspuns la cugetările noastre.

Declar însă că noi nu suntem chemați aici ca să votăm pe cutare sau cutare Principe. Această Adunare nu trebuie să voteze nici Principe străin, nici pământean; misiunea sa e de a face constituțiunea, de a da respectul cuvenit garanției colective europene și tradițiunilor noastre naționale și apoi, după ce vom face constituțiunea, va veni altă Adunare, care să voteze pe Principe. (Dezaprobari). Noi, Adunarea Constituantă, n'am venit să votăm pe Principe, și întru aceasta aș zice și eu Conferințelor, că ne-au cerut un lucru, pe care nu putem să-l dăm.

Așa dară, ca să mă rezum, zic: Să mănținem Unirea cu orice preț, ca realizarea dorințelor seculare ale națiunii noastre, să o mănținem chiar cu pericolul de a ne agită în elecțiunea Principelui, căci nu voim să ne jucăm cu destinele României. D-voastre cari vreți Unirea numai cu Principe Străin, apărați cauza Unirei ca o cauză desperată. Pentru mine însă Unirea nu este o cauză desperată, fiindcă mănținând-o astăzi și cu Principe pământean, nu suntem supuși a pierde prețioasa garanție a Europei.

Mai multe voci: Nu o vom pierde.

D-l I. Eliade-Rădulescu: Domnii mei, Sunt de 64 de ani, sunt eu acela care, împreună cu onor. d-l Tell și cu onor. d-l Ștefan Golescu, la 1848, am

ridicat stindardul la Islaz. Acolo am dat o constituțiune, am scris-o și am jurat pe dânsa. Aceea e credința mea. Am respectat credința tuturor, cu condițiune însă ca să mi se respecte și a mea, și până acolo am respectat credințele tuturor, încât le-am iertat și fanatismul. Rog dară să mi se respecte și credințele mele, fără a fi fanatic într'însele.

La Islaz, Domnilor, acolo am jurat pentru Prinț român pe cinci ani, astăzi dară nu pot să calc acest jurământ.

Religiunea mea politică, din copilărie, a fost aceea de a nu cunoaște nici un stăpân, decât singură națiunea mea. Națiunea dară este suverana mea. Acum dacă mă întreb: Cine suntem noi? Ce rol avem noi aici? Opiniunea mea este că noi suntem aici solii națiunii, veniți a ne da cuvântul de ceeace ne-a ordonat națiunea. Ca soli dară n'avem dreptul nici a infirmă, nici a confirmă votul națiunii, care nu-l pot numi Plebiscit, ci Sufragiu Universal. Deci națiunea pronunțându-se și alegându-și de Demn al ei pe Carol I, a veni eu astăzi să votez și să confirm ceeace Suveranul meu a hotărît, este a-l socoti mai jos decât mine; a veni să votez în contra deciziunii națiunii aș fi un apostat către Suveranul meu. Aici dară nu e cestiunea de a votă, ci e cestiunea de a răspunde că Românii au hotărît cu toții să moară susținând Unirea și pentru ceeace va fi să răspundă Pute-rilor, națiunea a hotărît că va răspunde...

(Voci: Cu noi împreună).

Așa dară, în cât pentru mine; nu mă simt competente nici a infirmă, nici a confirma hotărîrea Suveranului meu, căci mi-e teamă, Domnii mei, a nu periclită viitorul națiunii. D-voastre, cari aveți sentimente și inimi îndestul de nobile, din cari aș dori să mă inspir și eu, D-voastre, cari sunteți juni și aveți viitorul înainte, cari la orice pericol puteți decide de soarta și fericirea țării, puteți face totul; eu însă care mă găsesse în vârsta în care vedeți, eu... mi-am făcut rândul meu.

Sunt 48 de ani, de când lucrez neîntrerupt pe fiecare oră, pe fiecare minut pentru fericirea acestei țări. Vedeți ruinele caselor mele, ele sunt astfel, căci n'am avut chip a mă ocupa de starea mea; și astăzi cu cinci copii umblu din casă în casă și pe drumuri.

Hotărîți dară cu toții, faceți ceeace credeți că e mai bine, dară respectați bătrânețele mele, convicțiunea mea; nu cereți votul meu!

O voce: Dară ați scris plebiscitul, domnule Eliad.

D-l Eliad: Da, acolo ca singur, aici însă sunt în plină Adunare generală și v'aș rugă, Domnii mei, să nu mă provocați. Am scris cu poliția lângă mine. (Protestări din toate părțile: Nu e adevărat!).

D-l D. Ghica, Ministru de Interne: Cer cuvântul.

(*D-l Eliad* părăsește tribuna).

D-l M. Kostache, Vicepreședintele: D-l Ministru de Interne are cuvântul.

D-l D. Ghica, Ministru de Interne: Domnilor, Eram hotărît să nu ieau cuvântul în această cestiune, fiind cestiune așa de justă și așa de simțită de D-voastre toți, încât n'avea trebuință de vocea mea; dară sunt nevoit a vorbi văzându-mă provocat și astfel vă rog să-mi acordați ascultarea D-voastre pentru câteva minute.

Am fost provocat, Domnilor, de bătrânul d. Eliad. Credeam că în etatea în care a ajuns, acest bătrân nu va veni înaintea națiunei întregi să susțină un lucru pe care putem a-l desmînți cu toții. Fac apel la sentimentele de dreptate și de adevăr ale D-voastre tuturor să spuneți, vă rog, dacă Plebiscitul s'a subscris prin presiunea poliției.

(Voci unanime: Nu, ci în cea mai mare libertate).

Domnilor, A veni cineva să susție pe această tribună lucruri cari se pot proba până la un oarecare punct, aș înțelege; dară nu m'am așteptat dela un om în etatea d-lui Eliad să vie a susține, că poliția l-a silit a subscrie Plebiscitul. Aceasta este peste toată așteptarea mea.

Dară, Domnilor, cine au fost comisarii Guvernului pentru plebiscit în Moldova? Iată: d-l Nicolae Ionescu, Negură și alții. Ei bine, se poate oare crede că d-l N. Ionescu să fi luat puterea armată, ca să întrunească sutele de mii de iscălituri cu cari s'a acoperit Plebiscitul?

(Voci: Nu, nu!).

D-l Eliad. Cer cuvântul. Rog să-mi dați dreptul să mă apăr.

D-l D. Ghica, Ministru de Interne: Putea d-l Eliade să vină să zică, că țara care i-a votat pensiune și recompensă națională, îl lasă să moară de foame (Aplauze. Prea bine!); dară nu să vină să mă insulte pe mine, zicând că am întrebuintat forța armată ca să-l silească a subscrie pe D-sa, care voește a îndemna națiunea a nega o dorință exprimată în timp de zece ani dearândul. (Aplauze).

Profit de această ocaziune, Domnilor, spre a răspunde d-lui N. Ionescu, că se înșeală d-lui, crezând că astăzi Adunarea—precum a zis d-sa—voește să desfidă Europa. Nu, Domnilor, departe de noi a face o asemenea copilărie. Avem tot respectul și toată recunoștința către Europa. Noi, cari ne-am lăudat până azi de protecțiunea ei, nu facem decât a desvăli în toată libertatea opiniunea noastră și a demonstra înaintea Europei, că Unirea fără Prinț Străin este moartea României. (Aplauze prelungite).

Domnilor, Nu voesc să abuzez prea mult de aceste prețioase momente. Nu voesc a face un discurs. Am voit numai a răspunde la provocările d-lui Eliad, din nou să înțeleagă cât de tare m'am simțit mahnit, văzând că acel om pe care l-am stimat, ca pe acela care mi-a pus, ca profesor,

cel dintâiu pana în mână, să-l auz zicând astăzi, că eu i-am pus pana în mână sa cu poliția, ca să subscrie în Plebiscit.

D-l Eliad: Nu, d-le Ministru, protestez; n'am zis aceasta: să mi se dea cuvântul să mă explic. (D-l Eliad se urcă la tribună).

D-l M. Kostache, Vicepreședinte: Rog pe d-l Eliad să se mărginească în cursul discuțiunii. V'am lăsat, d-le Eliad, toată libertatea în emiterea opiniunii D-voastre; D-voastră însă ați aruncat un blam d-lui Ministru, care a fost nevoit să vă răspundă. Vă rog dară să vă măntineți în cercul discuțiunii.

D-l Eliad: Domnii mei, Am început cuvântul, arătându-vă religiunea mea la vârsta de 6½ de ani. Nu m'a văzut nime profesând vreodată credința de Principe Străin, ci totdeauna pe aceea de pământean, și cauza este că atunci când eram copil, am crescut sub regimul Principilor Străini, și când am început să cuget, să răsuflu libertatea și naționalitatea, luând exemple dela Lazăr și dela Vladimirescu, aceasta a fost sub Principii pământeni, și eu cel dintâiu am fost acel care am felicitat pe Principele român, care a fost răposatul Gr. Ghica, tatăl d-lui Dimitrie Ghica. Și cuvintele mele de naționalitate, cu care am felicitat pe Domnul Pământean, au fost simțite.

De atunci am început să lucrez și eu pentru naționalitatea noastră sub Domnitori români.

Dacă astăzi, d-lor, am ajuns la ceea ce aflăm, este numai după urma Domnitorilor pământeni. Cine a plecat din Țara-Românească la 1822, când se află sub Domni străini, n'o mai cunoaște acum, atât de mare e progresul în care a ajuns.

Sub Prinți pământeni m'am învățat să văd progresul în țara mea și nu am decât să vă enumăr ce am văzut făcându-se sub Prinții Ghiculești, Știrbei, Bibescu și chiar sub Cuza, căci cine a plecat din Țara-Românească la 1859, astăzi vede în Dealul Spirei turnătorii de tunuri, puști și celelalte.

(*O voce:* Vede sărăcie lucie!).

Nu s'au făcut multe poate, însă tot s'a făcut ceva în proporțiune.

Eu sub Prinți români am văzut progresul, căruia i-am fost martor ocular.

Eu am dorit și doresc Unirea încă dela 1856, am arătat că doresc Unirea, dară unirea vieței, iar nu unirea morții. Doresc să văd două surori îmbrățișate și în vicață, fără să aibă o barieră între dănsese, nu doresc însă să văd două surori într'un cosciug!

Apoi, după mine, ca să existe această Unire, ca să poată trăi în unire, îmi trebuie capul meu, d-lor: alt cap nu pot să am. (Ilaritate). Nu voesc ca două surori să fie puse sub un cap străin; nu voesc ca două corpuri în cari curge sângele românesc, să fie sub un cap, în care curge sânge străin. Aceasta nu poate să intre în convicțiunile mele.

Iată pentru ce am fost totdeauna pentru Prinț pământean.

Terminând adineaori cuvintele mele, poate să nu fi plăcut la toți; dară eu am zis că, cât pentru mine, însumi eu mi-am dat votul pentru națiune, însă nu pot să hotăresc viitorul ei cu mintea mea cea bătrânească și încă, socotesc, că nici nu suntem chemați astăzi aici să votăm pentru națiune, căci ea și-a dat votul odată și eu mă rog la Dumnezeu ca Puterile Garante să țină socoteală de votul națiunii. Din nenorocire însă am văzut că nu se ține în seamă și că l-au infirmat și nu pot să viu ca să-l mai infirm și eu acum. Acestea au fost cugetările mele.

Domnilor, în conștiința mea vă spun curat, că și astăzi votez în contra conștiinței mele, dacă aș ști că se face rebel civil, de n'am votat. Când cu Plebiscitul mi s'a spus că de nu voi subscrie, se va desbină orașul în două, și eu am hotărât să sacrific sufletul meu, pentru ca să fiu acolo unde sunt și Românii ceilalți. Aceasta am spus-o și în jurnal. Nu pot să zic că am fost forțat, dară adevărul este al lui Dumnezeu. Din norocire sau din nenorocire, cel care a venit la mine a fost d-l Gheorghe Mihail Ghica, prefectul, familiei căruia am fost cel mai devotat amic. D-lui, când a venit la mine, a zis că mă roagă să merg să subscriu Plebiscitul, ca să nu se facă desbinare.

(O voce: Ca prefect de poliție a venit?).

Mi-a zis: Nene, Domnule, în fine m'a rugat foarte mult. Eu însă văzând că vine d-l prefect și îmi zice: «Nene, hai că mă duc fără d-ta, fiindcă subscrierea d-tale face mult, etc., atunci am fost în bănuială, de, știu și eu... (Ilaritate). Mi-am zis însă, ca să nu se facă sânge, eu merg. M'am dus deci la municipalitate și am găsit pe prefectul poliției stând acolo; mi-a părut rău pentru asta. Dumnealui însă a șezut lângă mine, până am iscălit, fără să fiu însă forțat.

Această subscriere, Domnilor, alătura cu prefectul poliției, am socotit-o eu de execuțiune... Să mă iertați. (Ilaritate). A fost sau nu o execuție? Aceasta nu știu, dară lumea astfel a tălmăcit-o; au venit mulți acasă la mine să vadă dacă sunt închis sau nu. Nu, Domnilor, le-am zis: Eu sunt aici, n'am fost închis, nu m'a forțat nime, m'am dus și am subscris, pentru ca să fiu și eu acolo, unde sunt și Românii ceilalți.

Acum dară, Domnilor, dacă astăzi cineva mă încredințează că se va face gueră civilă, dacă nu vom vota, atunci mai bine voesc ca toată Europa să treacă peste cadavrul meu, decât să se verse sânge între frații mei!

Cuvintele pentru cari am subscris în Plebiscit contra convicțiunii și religiunii mele, tot acele cuvinte mă fac să fiu și astăzi cu națiunea. (Ilaritate).

Puteți să râdeți, Domnilor, dară respectați-mi convicțiunile mele.

Când scriam acestea în jurnal, am văzut că un alt jurnal a zis că mi-am luat vorba îndărăt printre linii, eu însă declar că nici printre linii, nici peste linii, nu mi-am luat vorba îndărăt.

Adineaori, Domnilor, provocat fiind, am spus că am fost silit a subscrie Plebiscitul. Nu însă, Domnilor, prin baionete, ci numai prin forță morală, care e mai mare decât cea materială. V'aș rugă să nu grăbiți întru a-mi interpreta rău cuvintele. Eu mi-am explicat declarațiunea prin ziare. Acum, dacă acel care m'a pus în contradicere cu religiunea mea, din norocire sau nenorocire, a fost prefect de poliție, eu fac însă abstracțiune de prefect și zic că a fost la mine fiul unei case, al căreia amic am fost în totdeauna, și acela conjurat în virtutea prieteșugului cel vechiu, și așa am subscris.

D-l M. Kostache, Vicepreședinte: In urma declarațiunei făcute de d-l Eliade, prin care desminte zicerea, cum că d-lui ar fi fost silit de putere pentru a subscrie plebiscitul, și că aceasta a făcut-o împins numai de forța morală a unui amic al d-sale, trebuie să constatăm că dacă d-l Eliade ar veni și astăzi a subscrie răspunsul Adresei, d-lui nu va putea zice că a fost împins la aceasta decât prin forță morală, supuinđu-se dorinței națiunei.

Se cere închiderea discuțiunei.

D-l M. Kostache, Vicepreședinte: Domnilor, Proiectul de răspuns din partea Adunărci, ce vi s'a celit, s'a transcris în un anume act. Așa dară d-nii deputați, cari vor fi pentru acest proiect, votând, vor binevoi a și subsemna actul.

(Voci numeroase: Da! Da!)

Domnii deputați chemați unul după altul, subscriu actul următor:

«In considerațiunea deferenței ce datorează Inaltei Porți și Puterilor Garante, Adunarea, interpretă fidelă a voinței naționale, necurmată și afirmată «cu atâta tărie de Divanurile ad-hoc, de toate Adunările ulterioare și acum «în urmă de Corpurile Legiuitoare la 11 Fevruarie, precum și de Plebiscitul «din 28 Aprilie, —

«Declară pentru ultima oară, înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor, «că voința nestrămulată a Principalelor Unile este de a rămânea pururea ceea- «ce sunt, o Românie una și nedespărțită sub domnia ereditară a unui Prin- «cipe străin, luat dintr'una din familiile suverane ale Occidentului, și că Prin- «cipele ereditar al României una și nedespărțită este Principele Carol-Ludovic «de Hohenzollern-Sigmaringen, pe care și Adunarea la rândul său îl pro- «clamă sub numele de Carol I.»

Votanți 115.

S'au abținut dela vot 6.

Voturi exprimate 109.

Votează pentru 109, și anume :

35 Deputați Moldoveni :

Adrian G.	Lapati A.	Rășcanu G.	Vărgolici I.
Brăescu Al.	Lecca Casian	Romalo V.	Sihleanu Al.
Ciurea Lascăr	Mavrogheni Sc.	Rosetti I.	Pogor V.
Ciolac G.	Marcovici Al.	Rosetti D.	Lupașcu Al.
Cnezovici G.	Mărzescu Gh.	Rosetti St.	Kostache Epureanu M.
Filipescu Em.	Morțun Em.	Rosetti T.	Voinov N.
Forăscu V.	Pascal Aristid	Strat I.	Vucinic G.
Ghica Comănescu D.	Plagino Al.	Sutzu C. N.	Golescu St.
Iosefescu G.	Plesnilă I.	Tufelcic Panait	

74 Deputați Munteni :

Arghiropol Gr.	Cantar N.	Magheru Gh.	Racoviță N.
Arion Anton	Enescu G.	Mihăiescu S.	Racotă Har.
Bălțeanu Al.	Fălcoianu S.	Măldărescu N.	Romanescu C.
Berindei Gr.	Filipescu Gr.	Mărgăritescu Al.	Serurie Gr.
Blarenberg C.	Fussea C.	Negulescu Istr.	Scărlătescu G.
Blarenberg N.	Ghica C.	Olănescu Pană	Slăvitescu C.
Brăiloiu C.	Ghica Vladimir	Opran P.	Slăvescu N.
Budurescu S.	Golescu A.	Paciurea Leonida	Sutzu Gr.
Buescu Pană	Eliad R. I.	Petrescu Al.	Tătăranu N.
Cesian S.	Hiotu V.	Păcleanu N.	Turnavitu Sc.
Cernătescu I. P.	Ionescu R.	Pleșoianu M.	Teohari Ahil
Ciocărlan C.	Ionașcu I.	Polizu G.	Văleanu G.
Cantacuzin Adolf	Lapati Cornel	Polizu D.	Văleanu C.
Cantacuzin C. Gr.	Lahovari Em.	Poroineanu S.	Zissu Al.
Caramlău C.	Lahovari N.	Racoviță C.	Fălcoianu Al.
Costacopol N.	Laurian A. Tr.	Racoviță D.	Berindei D.
Cantacuzin Gr. Gh.	Iatropol P.	Ghica Gr. I.	Tell Chr.
Cantacuzin I. Al.	Lahovari Gr.	Cantacuzino C. G.	Grigorescu
Grădișteanu C.	Brătianu D.		

Voturi exprimate prin telegrame: Balș A., Cananău Sev., Pilat N., Sturdza I., Sturdza C.

S'au abținut dela vot : Ionescu N., Lateș T., Lecca I., Negură I., Tacu D., Iamandi N.

D-l M. Kostache, Vicepreședinte : Domnilor, Proclam că Adunarea a adoptat propunerea cu 109 voturi, fiind 6 abțineri dela vot. (Ura! Aplause prelungite).

Acum, Domnilor, vă fac o propunere, că după cum am început ședința, asemenea să o terminăm prin exprimarea de recunoștința noastră către Ma-

iestatea Sa Sultanul și Puterile Garante, ca ele să fie bine convinse că din partea noastră a fost acesta un act de cea mai mare deferență și de încredere, că dela dânsle atârână salvarea națiunii noastre.

Domnii Deputați se ridică în picioare și exclamă :

Să trăească Majestatea Sa Sultanul !

Să trăească Puterile Garante !

Să trăească România una și nedespărțită ! Să trăească Carol I.

D-l I. Fălcoianu : Domnilor Deputați, Împlinirea tuturor dorințelor României o datorim Guvernului dela 11 Fevruarie. Să trăească Guvernul ! (Urale prelungite. Să trăească Guvernul !)

D-l M. Kostache, Vicepreședinte : Aș dori ca întru această zi să nu rămâe amărit sufletul nici unui deputat. Să trăească deci acei Deputați cari, deși au fost pentru Unire, nu au fost însă pentru Principele Străin (Ura ! Aplause).

D-l I. Ghica, Președintele Consiliului : Vă mulțumesc, Domnilor, de aprobarea ce ați dat Guvernului pentru osteneala lui. Guvernul și-a împlinit datoria și meritul nu e al lui, ci al națiunii, pentrucă națiunea l-a susținut, căci altfel, Domnilor, slabele noastre puteri nu ne-ar fi putut pune în pozițiune a împlini un fapt așa de mare. Toată mulțumirea deci se cuvine Poporului Român, care a simțit atât de bine interesele naționale. Toată lumea poate mărturisi că o națiune, deși tânără, dară care a avut atâta maturitate, atât de mult simț politic, cum au avut Românii în aceste din urmă trei luni, merită să trăească. Să trăească dară România !

Adunarea aclamă : Trăească România !

Alle voci : Trăească Locotenența Domnească ! Trăească Guvernul !

O voce : Nu mai puțin suntem datori, Domnilor, să mulțumim și biuroului, și în deosebi d-lui Președinte M. Kostache, care a condus astăzi desbaterile noastre atât de bine. (Ura ! Aplause prelungite).

D-l M. Kostache, Vicepreședinte : Să nu uităm, Domnilor, o parte însemnată a națiunii, care a participat foarte glorios întru mănținerea ordinii și a libertății române : Armata Română. Să declarăm prin aplausele noastre, că ea a binemeritat dela Patrie ! (Trăească Armata Română ! Ura !)

D-l I. Ghica, Președintele Consiliului prezintă Mesagiul Inaltei Locotenențe Domnești, pe lângă care se trimite în desbaterea Adunării proiectul de Constituție. (Aplause prelungite în Adunare).

Sedința se ridică la 7 $\frac{1}{2}$ ore după amiază, anunțându-se viitoarea ședință pe Marți, 2 Maiu.

Domnii Deputați părăsesc sala în mijlocul uralelor entuziaste și aclamațiilor de bucurie.

Deputații Adunării Elective a României
dela 1/13 Maiu 1866.

Moldova.

			Alegeri Indoite
1. <i>Jud. Bacău</i> : Al. Lupașcu, I. Negură	2	}	5 * 1
Bacău (oraș): N. Ionescu, I. Lecca			
Tg. Ocna: *Chr. Tell	3		
2. <i>Jud. Belgrad</i> : *D. Ghica Comănescu, G. Rășcanu	2	}	4 * 1
Bolgrad (oraș): Arștid Pascal, G. Cnezovici	2		
	2		
3. <i>Jud. Botoșani</i> : N. Mavrocordat, I. Ventura	2	}	5
Botoșani (oraș): Seb. Cananău, G. Ciolacu			
Hârlău: Iancu Rosetti	3		
4. <i>Jud. Cahul</i> : Cassian Lecca, Em. Filipescu	2	}	4 * 2
Cahul (oraș): *N. Ionescu, *Chr. Tell	2		
5. <i>Jud. Covurluiu</i> : I. Plesnilă, Costache Varlam. Galați: Mantu Rufu, C. Varlam	2	}	4
	2		
6. <i>Jud. Dorohoiu</i> : T. Rosetti, N. V. Pilat	2	}	6 * 3
Dorohoiu (oraș): *M. Kostache Epureanu, *N. Ionescu			
Mihăileni: *I. Strat			
Herța: Colonel G. Adrian	4		
7. <i>Jud. Fălciu</i> : St. Rosetti, I. Mârza	2	}	4 * 1
Fălciu (oraș): *N. Ionescu, I. Iamandi	2		
8. <i>Jud. Iași</i> : D. Tacu, G. Mârzescu	2	}	8
Iași (oraș): Eug. Alcaz, Gr. M. Sturdza, D. Rosetti Solescu, T. Lateș, A. Brăescu, Al. Lapati	6		
	2		
9. <i>Jud. Ismail</i> : Al. Plagino, Lascăr Ciurea	2	}	4
Ismail (oraș): I. A. Cantacuzin, Em. Filipescu	2		
10. <i>Jud. Neamțu</i> : C. N. Sutz, Calimah-Catargiu. Piatra-N.: Colonel G. Roznovanu, N. Gridov. T. Neamțu: *Gr. Cozadini	2	}	5 * 1
	3		
11. <i>Jud. Pulna</i> : V. Pogor, Al. Balș	2	}	5
Focșani: Panait Tufeleică, N. Voinov			
Odobești: Al. Sihleanu	3		

12. <i>Jud. Roman</i> : I. Vucinic, D. Ghica Comănescu. Roman (oraș) : D. C. Sturdza, *I. Bălăceanu .	2 } 2 }	4	* 1
13. <i>Jud. Suceava</i> : C. Murguleț, V. Forăscu . . . Fălticeni : Em. Morțun, *G. Mărzescu	2 } 2 }	4	* 1
14. <i>Jud. Tecuciu</i> : St. Goleșcu, I. Strat Tecuciu (oraș) : G. Iosefescu, I. Lecca Nicorești : *D. Copețchi	2 } 3 }	5	* 1
15. <i>Jud. Tutova</i> : M. Kostache Epureanu, Sc. Ma- vrogheni Bârlad : V. Romalo, I. Vărgolici	2 } 2 }	4	
16. <i>Jud. Vaslui</i> : T. Rosetti, I. Sturdza Vasluiu (oraș) : *D. Cozadini, G. Vărnăv	2 } 2 }	4	* 1
Deputați de județe 32 } » » » orașe 43 }			75
Indoite alegeri 10 } Prefecți 2 }			13
Contestați 1 } Totalul deputaților 62			
<i>Muntenia.</i>			
1. <i>Jud. Argeș</i> : Al. Zissu, N. Slăvescu Pitești : G. Enescu, Radu Ionescu Curtea de Argeș : Al. Bălțeanu	2 } 3 }	5	
2. <i>Jud. Brăila</i> : Gr. Filipescu, N. Blarenberg . . . Brăila (oraș) : Al. Știrbei, Al. Marcovici	2 } 2 }	4	
3. <i>Jud. Buzău</i> : I. Fălcoianu, M. Pleșoianu Buzău (oraș) : N. Cantar, D. Racoviță Mizil : N. Păcleanu	2 } 3 }	5	
4. <i>Jud. Dâmbovița</i> : V. Hiotu, S. Fălcoianu Târgoviște : Tache Poroianu, C. Fussea Găești : Pană Olănescu	2 } 3 }	5	

5. <i>Jud. Dolj</i> : Gr. Arghiropol, P. Opran	2	}	5	
Craiova : G. B. Știrbei, N. Racoviță	3			
Calafat : A. Treb. Laurian				
6. <i>Jud. Gorj</i> : Gh. Magheru, *Em. Crețulescu .	2	}	4	* 1
Târgu-Jiu : Chr. Tell, C. Brăiloiu	2			
7. <i>Jud. Ialomița</i> : Gr. Sutz, N. Costacopol .	2	}	4	
Călărași : Sim. Mihăilescu, C. Blarenberg . .	2			
8. <i>Jud. Ilfov</i> : C. Gr. Ghica, Adolf Cantacuzin .	2	}	9	* 1
București : I. Brătianu, D. Brătianu, Panait Ia-	7			
tropol, C. Ciocârlan, Gr. Serurie, *G. Adrian .				
Oltenița : C. Caramlău	7			
9. <i>Jud. Mehedinți</i> : I. Ionașcu, C. Romanescu .	2	}	5	
T. Severin : C. Racoviță P. Cernătescu, V.	3			
Boerescu		3		
10. <i>Jud. Muscel</i> : G. Costaforu, Sc. Turnavitu .	2	}	4	* 1
C.-Lung : I. E. Rădulescu, * Șt. Goleșcu . .	2			
11. <i>Jud. Olt</i> : Vladimir Ghica, C. Văleanu . . .	2	}	4	
Slatina : G. Văleanu, Dr. G. Polizu	2			
12. <i>Jud. Prahova</i> : Cornel Lapati, C. G. Cantacuzin	2	}	6	
Ploești : Anton Arion, C. T. Grigorescu . . .	4			
Văleni : Istrati Negulescu				
Câmpina : Gh. Gr. Cantacuzin	4			
13. <i>Jud. Râmnicu-Sărat</i> : C. Grădișteanu, I. Gr.	2	}	4	
Ghica	2			
R.-Sărat (oraș) : D. V. Polizu, Al. Mărgăritescu		2		
14. <i>Jud. Râmnicu-Vâlcea</i> : A. Goleșcu, St. Bu-	2	}	6	
durescu	4			
R. Vâlcea (oraș) : C. Slăvitescu, Gr. Lahovari .				
Ocele Mari : N. Lahovari	4			
Drăgășani : Al. Sc. Popescu		4		
15. <i>Jud. Romanți</i> : Ahil Teohari, Gr. Berindei .	2	}	4	
Caracal : V. Măldărescu, Stănuță Cezianu . .	2			

16. <i>Jud. Teleorman</i> : D. Berindei, I. Bălăceanu	2	}	6
T. Măgurele: Hariton Racotă, Leonida Pa- ciurea			
Alexandria: G. Scărlătescu	4		
Roșiori: Gr. C. Cantacuzin	4		
17. <i>Jud. Vlașca</i> : G. M. Ghica, N. Tătăranu	2	}	4
Giurgiu: Pană Buescu, Em Lahovari	2		
Deputați de județe 34	}	84	
» » orașe 50			
Indoite alegeri 2	}	3	
Renunțări 1			
Totalul Deputaților	81		

*

Deputații Adunării Elective a României.

	Județe	Orașe	Total	Indoite alegeri, etc.	Total
Moldova	32	+ 43	= 75	— 13	= 67
Muntenia	34	+ 50	= 84	— 3	= 81
	66	+ 93	= 159	— 16	= 143

* * *

Scrisoarea Guvernului Provizoriu din 1/13 Maiu, adresată Sultanului:

«Sire,

«In urma abdicării Principelui Alexandru Ioan în 11 Februarie anul curent, Adunarea Generală a Principatelor-Unite, compusă de Deputații Țării-Românești și ai Moldovei s'a întrunit în București.

«La 1 Maiu, Adunarea, interpretă fidelă a voinței naționale, exprimată de Divanurile ad-hoc, de toate Adunările succesive și în ultiul loc de Corpurile legislative la 11 Februarie și de Plebiscitul din 2 la 8 Aprilie, a declarat că voința unanimă a Principatelor-Unite este de a rămâne pentru totdeauna unite, și a aclamat prin 109 voturi contra 6 abțineri, ca Principe Ereditar pe Alteța Sa Serenisimă Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern-Sigmaringen.

«Plină de încredere în Augusta bunăvoință a Maiestații Voastre Imperiale pentru Români, totdeauna fideli legăturilor seculare ce-i unesc cu Curtea Suzerană, Adunarea vine, cu cel mai profund respect, a supune

această alegere la cunoștința Maiestății Voastre Imperiale, rugând-O să recunoască pe Alesul Țării.

«Dumnezeu să prelungească Augustele zile ale Maiestății Voastre Imperiale! Dumnezeu să proteagă Imperiul Vostru! Aceasta este cea mai vie și cea mai statornică dorință a națiunii și a Adunării Române.»

Scrisoarea Președinților Adunării Legislative către Principele Carol de Hohenzollern din 1/13 Maiu:

«Subsemnații, Președinți ai Adunării Naționale a României, vin respectuos a face cunoscut Alteței Voastre Regale, că Adunarea, în număr de 115 Deputați prezenți în ședința sa de astăzi, în prezența Agenților Inaltelor Puteri Garante, a votat cu 109 voturi pentru și 6 abțineri, prin apel nominal și înscrierea votului, rezoluțiunea următoare:

«In considerațiunea deferenței ce datorează Inaltei Porți și Puterilor Garante, Adunarea, interpretă fidelă a voinței naționale, necurmată și afirmată «cu atâta tărie de Divanurile ad-hoc, de toate Adunările ulterioare, și acum «în urmă de Corpurile Legiuitoare la 11 Fevruarie, precum și de Plebiscitul «din 2 la 8 Aprilie; — Declară, pentru ultima oară, înaintea lui Dumnezeu și «înaintea oamenilor, că voința nestrămutată a Principatelor-Unite este de a «rămâneă pururea aceea ce sunt—o Românie una și nedespărțită, sub Domnia «Ereditară a unui Principe Străin luat dintr'una din familiile Suverane «ale Occidentului, și că Principele Ereditar al României una și nedespărțită «este—Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern-Sigmaringen, pe care Adunarea, la rândul său, îl proclamă sub numele de Carol I-*iu*».

«Aducând această Declarațiune la cunoștința Alteței Voastre Regale, Vă rugăm să primiți sentimentele de dovotament a întregii națiuni pentru Suveranul său.»

*

Principele Carol serie Regelui Wilhelm al Prusiei o Scrisoare personală, însoțită de Demisiunea Sa din armata regală.

«Maiestatea Voastră Regală

«Va binevoi să primească cu o iertare și cu o indulgență particulară cererea mea de demisiune din serviciul regal, ce li adresez cu o adâncă emoțiune.

«Când această cerere va ajunge în mâinile Regelui meu, nu voi mai fi credinciosul soldat al Maiestății Voastre, ci mă voi afla în cel mai scurt timp în capul unei cârmuiri, la care votul unanim al poporului român m'a chemat.

«Plin de încredere în Dumnezeu și cu nestrămutată credință, că o inimă leală și o voință dreaptă compensează multe defecte individuale, ieau asu-

pră-mi acceptarea unei pozițiuni dificile, atacată din toate părțile; dar sper să izbulesc a-i da o temelie stabilă și durabilă, deși această sarcină este astăzi obscură încă și încurcată de politică.

«Pentru a ajunge la acest scop, bazându-mă pe o conștiință curată și liberă, am trebuință pentru liniștea mea morală de a putea cel puțin să mă bizui în totdeauna pe simpatia tacită, pe favoarea și grația neîntreruptă a Maiestății Voastre.

«A nu avea siguranța în această privință, aceasta ar îngreui în mod extraordinar marea mea sarcină și mi-ar răpi curajul de a-mi îndeplini cu bucurie datoria.

«Dumnezeu să binecuvinteze pe Maiestatea Voastră, pe toată Casa Regală și scumpa mea Patrie Prusiană.

«Victoria, gloria și onoarea să fie în totdeauna și pentru totdeauna oriunde falfăe drapelul prusian.

«Cu o fidelitate nestrămutată, sunt în toată vicața cu iubire și respect al Maiestății Voastre cel mai umil și mai supus servitor și văr,

«Carol, Principe de Hohenzollern.»

Demisiunea Principelui Carol din Armata Regală a Prusiei:

«*Prea August și Prea Puternic Rege,*

«*Prea grațios Senior și Văr,*

«Rog prea umilit pe Maiestatea Voastră a binevoi să acorde demisiunea mea din Armata Regală. Aceasta este o hotărîre plină de consecințe, și pe care am luat-o numai cu mari lupte interioare. Ea mă obligă a mă departa dintr'o pozițiune, căreia îi aparțineam cu inimă și suflet.

«Ceeace-mi face îndoit de măhnitoare această hotărîre, este de a face acest pas într'un moment când aș fi putut, pe cât slabele-mi puteri mi-ar fi permis, să servesc pe Regele meu cu devotamentul cel mai fidel și cu cea mai mare abnegațiune.

«Maiestatea Voastră să nu judece cu neinduplecata severitate a legii și disciplinei militare modul meu actual de a lucra, ci să se îndure a aprecia cu măsura Clemenței și Indulgenței regale o întreprindere pentru care cred că posed cu ajutorul lui Dumnezeu puterea de a reuși.

«Cu cel mai profund respect și în simțământul intim simțit despre înalta gravitate a nouăi mele soarte, rămân pentru totdeauna, în toată iubirea și recunoștința, al Maiestății Voastre Regale cel mai umilit și cel mai supus servitor și văr,

«Carol de Hohenzollern.»

Scrisoarea adresată din Zürich în 1/13 Maiu Impăratului Napoleon III de Principele Carol:

«Sire,

«*Sufragiul Universal al României, fără să-l fi căutat eu, m'a chemat la cărmuirea Principatelor-Unite. N'am crezut că pot să declin această misiune, ce Provedința îmi impuneă.*

«*Am plecat, încrezător în Dumnezeu și în Maiestatea Voastră. Indrăznesc a spera că Ea nu va dezaproba hotărîrea ce am luat.*

«*Am în mine sânge de al Său și, deși într'o pozițiune mult mai modestă, am voit să urmez exemplul Maiestății Voastre.*

«*Ea sacrifică existența Sa țarei care, inspirată de Dumnezeu, a chemat-O la tron prin vocea Sufragiului Universal. Am crezut deci, după exemplul Său, că trebuie să merg a mă devotă acelor populațiuni, cari m'au ales, amintindu-și înrudirea mea.*

«*Drepturile Porții vor fi respectate, și puterile și grijile mele vor tinde la mântuirea concordiei și păcii și la aducerea prosperității în Principate.*

«*Indrăznesc deci a spera că Maiestatea Voastră va binevoi a păstra României și Principelui său puternica Sa protecțiune, care face să renască și susține naționalitățile asupra.*

«*Impăratul să binevoască a prezintă omagiile mele prea respectuoase Maiestății Sale Impărătesei și a mă recomanda Augustei Sale binevoînțe, etc., etc.*»

Scrisoarea adresată din Zürich în 1/13 Maiu Impăratului Rusiei Alexandru II de Principele Carol:

Sire,

«*Maiestatea Voastră Imperială știe în urma căror evenimente am fost chemat, într'un mod neașteptat, a mă pronunța asupra Plebiscitului, care mi-a încredințat Domnia României. Ales în mod spontan de un popor, pe care o lungă și dureroasă experiență nu-l lăsă să mai întrevadă o altă cale de mântuire decât alegerea unui Principe Străin; recunoștința, onoarea, în privința căreia Maiestatea Voastră este un așa bun judecător, totul îmi făcea o datorie de a nu înșelă așteptarea și speranțele Românilor. Am acceptat deci tronul ce mi se oferia, și astăzi, în momentul de a lua în slăbănire noul meu Stat, privesc ca una din cele dântâi datorii ale mele a adresa această scrisoare Maiestății Voastre Imperiale, nu numai pentru a-I anunța venirea mea în Principate, ci mai mult pentru a-I explica, precum încerc s'o fac aci, motivele cari au delerminat deciziunea mea într'o ocaziune așa de gravă și așa de neașteptată.*

«*Inalta judecată a Maiestății Voastre Imperiale mă face să sper, că Ea va privi aceste motive sub adevăratul lor punct de vedere și că Ea va binevoi să-mi acorde, în noua condițiune în care Provedința m'a pus, Inalta Sa protecțiune, de care mă voi face demn. Mulțumită lui Dumnezeu, Sire, interesul marelui Imperiu, la ale cărui destine prezintă Maiestatea Voastră, și acela al României, nu sunt așa de deosebite, încât să nu fie în stare a împacă datoriile mele de Principe Român cu venerațiunea și iubirea ce de mult timp am închinat Maiestății Voastre. Prin urmare nu va atârna de mine, ca înțelegerea, ce a subsistat atât de mult timp între cele două popoare, și la umbra căreia România a crescut, să nu se restabilească pe o bază solidă și stabilă, strângându-se din zi în zi, până în oara însemnată de Provedință pentru desrobirea Orientului și a Creștinătății.*»

Serisoarea Principelui Carol, adresată Sultanului Abdul-Aziz, serisă în Zürich în 1/13 Maiu și trimisă la Constantinopole, îndată după sosirea Principelui Carol la Turnu-Severin în 8/20 Maiu prin Locotenentul Sergiu Lenș:

«*Sire,*

«*Ales Principe al României prin alegerea liberă și spontană a națiunii, am trebuit să răspund fără a șovăi la apelul acestui popor, care îmi făcea onoarea a-mi încredința destinele sale.*

«*În acelaș timp onoarea aceasta împune, cu privire la țara ce m'a ales, datorii pe cari sper că voi ști să le împlinesc cu ajutorul lui Dumnezeu.*

«*Accastă acceptare îmi creează față de Maiestatea Voastră Imperială obligațiuni ce nu le pot nesocoti. Naș puleă uită, în adevăr, că Tractate seculare leagă Principatele de Imperiul Otoman.*

«*Aceste Tractate am ferma intențiune de a le respectă. Gelos de a măntine pe de o parte drepturile națiunii al cărei cetățean am devenit, voi întrebuița pe de altă parte toate silințele mele, ca să strâng legăturile ce unesc cele două State, pentru folosul lor mutual, și lealitatea cu care fac această declarațiune Maiestății Voastre Imperiale îmi dă putința de a speră că din parte-I Ea va binevoi să-mi ușureze îndeplinirea îndoitei mele sarcini, continuând pentru România simțimintele de bunăvoință, ce în totdeauna a arătat față de ea.*

«*În această așteptare, am onoarea de a fi, Sire, al Maiestății Voastre Imperiale prea umilit servitor și credincios amic.*»

In 5/17 Maiu, Principele Carol-Anton de Hohenzollern adresează din Düsseldorf următoarea scrisoare d-lui Ioan Bălăceanu la Paris :

«Fiul meu îmi trimite două scrisori, cari trebuie să ajungă la destinația lor.

«*Scrisoarea adresată Impăratului Francezilor poate fi încredințată Doamnei Cornu; dar scrisoarea pentru St. Petersburg nu o pot trimite eu, fiindcă nu mă pot servi de intermediarul Legațiunii Rusești din Berlin. Vei avea deci bunătatea a te însărcina să aflu un mijloc pentru a o transmite.*

«*Măne ori poimăne, după îndemănările călătoriei, fiul meu va ajunge pe teritoriul nouăi sale patrii. Dumnezeu să-l lumineze, ca să priceapă marea însemnătate a nouăi sale misiuni!*

«*Vei înțelege că inima noastră de părinte bate, în măsură ce fiul nostru se apropie de îndeplinirea datoriei celei sfinte, căreia va trebui să răspundă cu toată tragerea de inimă a unui bărbat onest.*

«*Știrile din ziare, privitoare la atitudinea Porții și Rusiei, nu sunt prea asigurătoare. S'ar părea că și Franția se retrage în urma articolului din «Le Constitutionnel». Pe de altă parte, votul Adunării, pe care ai avut bunătatea să mi-l faci cunoscut, și pe care mi l-a comunicat direct și Guvernul din București, dau curajul și avântul necesar, pentru a rezista la orice dificultăți se vor ivi. Aștept Deputațiunea pe Sâmbătă sau Duminică. Sper să-i pot anunța reușita faptului împlinit.»*

*

In 30 Aprilie (12 Maiu), Principele Carol trece prin Maiența și Darmstadt și sosește dimineața la Friburg, continuând călătoria prin Bâle, Waldshut, Turgi și Zürich, unde sosește la orele 2.

Baronul de Mayenfisch îl primește aci și apoi îl întovărășește, precum și doi servitori ai Casei părintești.

In 1/13 Maiu, d-nul de Werner trimite Principelui Carol-Anton de Hohenzollern o telegramă și o scrisoare.

Telegrama din Zürich :

«Manuscriptele vechi mi s'au promis pe Marți. După aceea pornesc.»

Scrisoarea din San Gallen :

«Sperez că Alteța Voastră Regală ați primit telegrama mea din Zürich. Călătoria noastră a mers bine până acum. Suntem sănătoși. Mayenfisch sosește cu o oră mai înainte și ne așteptă la gară. Am telegrafiat imediat

lui Aepli la San Gallen și ni s'a răspuns că seara va fi la Zürich. Indată după sosire, Mayenfisch și eu l-am întâlnit, și ne-a aratat toată bunăvoință; dar erau două dificultăți și anume, — că nu poate să se reîntoarcă acasă decât a doua zi seara și că șeful departamentului poliției e un coleg al lui. Pe acesta îl va ruga să pregătească hârtiile. Aceasta ne-a silit să mergem la San Gallen și sperăm să ajungem la München Marți, destul de timpuriu ca să ne pornim cu trenul de seara mai departe. Principele Carol e foarte bine dispus și scrie diferite scrisori, cari se vor trimite dela San Gallen la Düsseldorf, pentru a se trimite unde trebuie. Principele dorește să comunice că ziarele nu-l neliniștesc. În realitate, nici mie nu mi se par neliniștitoare. Mayenfisch mi-a spus că-și închipuia, fără a ști, de ce a trebuit să se pornească, și e foarte dispus. Zürich și împrejurimile lui sunt atât de frumoase, încât ne atrag, chiar în dispozițiunea în care suntem. Timpul este ploios. Ne gândim în ce dispozițiune sunteți la Düsseldorf. Lenș nu ne-a adus nimic nou. O nouă dificultate este, că nu s'a putut înscrie pe pasaportul său un servitor. Vom vedea ce vom face; în cel mai rău caz, va trebui să vie după noi. Pe pasaportul lui Mayenfisch e înscris numele Wachter de 54 ani, încât Seelos nu-l poate înlocui. Cu ajutorul lui Dumnezeu vom fi sosiți Vineri seara la țel.»

In 2/14 Maiu, d-l de Werner scrie Principelui Carol-Anton de Hohenzollern din San Gallen următoarea scrisoare :

«Ieri am făcut multe planuri și le-am părăsit unul după altul. Mayenfisch s'a pornit azi dimineață la München cu Seelos și va cere acolo pasaportul necesar. Și Lenș s'a pornit la München, și ne vom întâlni cu dânsul pe vapor. Ar fi fost de dorit să aibă o voie de a trece vămile; căci altfel nu poate lua nimic cu sine. Hârtiile cele mai importante le luăm cu noi, însă un portofoliu vom trimite dela San Gallen la Düsseldorf, unde sper că nu se va deschide, plătindu-se la vamă taxa cea mai urcată. Ar fi însă de nevoie ca acest portofoliu să se trimită cât mai iute la adresa tovarășului meu, îndată ce va sosi știrea că a ajuns la locul destinației.»

In 3/15 Maiu, Landammanul Aepli trimite din San Gallen următoarea scrisoare Principelui Carol-Anton de Hohenzollern :

«Am onoarea a comunica Alteței Voastre Regale, că Principele Carol și d-l de Werner în acest moment ies dela mine cu hârtiile dorite. D-l de Werner m'a rugat să trimit Alteței Voastre la Düsseldorf, cu posta, alăturatele scrisori și un portofoliu mare cu hârtii. Pe acest din urmă îl voi remite la poștă după amiază.»

In 2/14 Maiu, Principele Carol se duce la San Gallen cu d-l de Werner. Ziarele aduc știrea că Rusia și Turcia vor să ocupe militărește România.

In 3/15 Maiu, Principele Carol își procură în San Gallen, prin intermediul Consilierului cantonal Aepli, un pasaport svțteran — sub numele de Carol Hettingen, mergând la Odesa pentru afaceri. Principele își continuă drumul prin Rolerschach și Lindau și sosește prin Kempten la Augsburg, unde rămâne noaptea.

Insemnările autentice ale Landammanului de San-Gallen — Arnold Otto Aepli — asupra dărei Pasaportului Elvețian Principelui Carol de Hohenzollern.

Aepli eră Președintele unei Societăți patriotice elvețiane, care se pregătia a serba 50 de ani de existență prin o călătorie festivă la Zürich, Basel, Mülhausen și Waldshut.

In seara de 12 Maiu membrii societății trebuiau să se pornească din San Gallen.

La 4 ore seara *Aepli* primi o telegramă din Zürich a Baroului de Mayenfisch: — «Te pot află acasă mâne dimineață, trecând spre Weinburg? Sau unde te pot află?»

Weinburg e Castelul Principelui Carol-Anton de Hohenzollern în Elveția.

Aepli a răspuns imediat, că seara la 9 ore va fi în Zürich.

Cum sosi la Zürich, la Otel Baur, *Aepli* a fost încunoștințat că doi domni îl așteptau în sala de întrunire. Acolo erau doi domni la o masă. Cel mai în vârstă se prezintă ca *Baronul de Mayenfisch*; al doilea ca *de Werner*. Amândoi exprimară dorința de a avea o convorbire secretă.

De Werner îmmâncază lui *Aepli* o scrisoare a *Principelui de Hohenzollern*. Totodată i se comunică că *Principele Carol*, al doilea fiu a Principelui, a primit să fie Principe al României, ales fiind de unanimitatea poporului românesc, și că prin urmare are de gând să meargă acolo îndată, trecând prin Austria. Temându-se că va fi oprit în Austria, dacă va călători ca Principe și pe numele său, El dorește a avea un pasaport de San Gallen. Dacă nu ar putea căpăta un asemenea pasaport, *Principelul Carol* ar trebui să-și îndrepteze călătoria sa prin Constantinopole, ceea ce trebuie evitat. Un asemenea pasaport ar fi de nevoie și pentru *de Werner*. *Baronul de Mayenfisch* avea un pasaport prusian pe numele său.

Scrisoarea *Principelui de Hohenzollern* confirmând cele zise,

insistă ca *Aeppli* să faciliteze această călătorie a *Principelui Carol*, nu numai pentru a îndeplini o dorință a acestuia, ci și o dorință a Românilor, cari speră că prin *acest Principe* vor ieși din certurile periculoase și din greaua situațiune în care se află în fața vecinilor lor.

Cererea eră greu de îndeplinit. Stă împotriva iuteala cu care se cerea îndeplinirea dorinței, serbarea condusă de *Aeppli*. Reîntoarcerea la San Gallen ar fi produs neîndoios o senzațiune, cu atât mai mult că întreaga serbare se împiedică și că *Aeppli* căpătase un pasaport francez pentru toată societatea, pentru a merge și la Mühlhausen. Mai eră împrejurarea, că trebuia dat un pasaport d-lui *de Werner* ca neguțător, călătorind la Odesa, în care să fie cuprins și *Principele* ca fiu al său. În fine, pasaportul eră dificil de obținut din cancelaria polițienească a Cantonului, unde nimeni nu cunoștea pe acei cari trebuiau să figureze în pasaport.

Cunoscând mai deaproape pe *Principele Carol-Anton de Hohenzollern* din relațiunile urmărite de *Aeppli* cu Guvernul prusian și privitoare la construcțiunea unei căi ferate alpestre prin Lukmanier, cererea nu se putea ocoli ușor. Trebuia în tot cazul ca *Aeppli* însuș să facă lucrul posibil.

Se hotări în comună înțelegere, că Luni în 14 Maiu se va țineă o nouă consfătuire în San Gallen.

Înainte de culcare, *Aeppli* a ars scrisoarea *Principelui de Hohenzollern* după stăruința lui *de Werner*. Scrisoarea eră foarte agitată și atingeă și politica generală. Se ziceă între altele: — «Stăm sau în ajunul unui mare războiu dintre popoare, sau în fața unei nouă ere de pace». — Speranța întrunirii unui Congres, dorit de Împăratul *Napoleon*, nu se stinsese încă.

Scrisoarea și cererea au agitat foarte mult pe *Aeppli*. La stațiunea Olten, *Aeppli* ceti în ziare o telegramă din București, care anunță că *Principele Carol* a primit chemarea poporului român. Această știre a surprins pe *Aeppli*, care își închipuia că primirea alegerei de către *Principe* nu eră cunoscută în România.

La reîntoarcerea sa dela serbare, trecând iarăș prin Zürich, *Aeppli* întâlne la gară pe *de Werner*, și-i comunică că-i va fi imposibil de a aveă pasaportul fără a iniția în secret pe Șeful poliției din San Gallen. Această propunere a fost primită și se hotări a da două pasapoarte: — unul pe numele adevărat de *Frederic Werner*, particular din Thal, și altul pentru *Principe* sub numele de *Carol Hettingen*, fiindcă familia sa posedă un castel cu acest nume, și

că persoanele din familiile princiare, când călătoresc incognito, își iau numele proprietăților lor. Afară de aceasta, *Principele* se înfățișă lui *Aeppli* ca o simplă persoană privată. Fiind proprietar în Cantonul San Gallen (prin Castelul Weinburg), și locuind adesea luni de zile în Canton, i se putea da un pasaport chiar fiind străin. Vreun pericol nu eră pentru Canton, ca ei să-și piardă drepturile de cetățeni, căci nu erau cetățeni elvețiani.

Se conveni deci, ca toți să iea trenul de noapte la San Gallen, și să se întrunească în 15 Maiu, la 9 ore dimineața, în biuroul lui *Aeppli*. Baronul de *Mayenfisch* pornise spre München, *Principele* și de *Werner* au mers la San Galen la otelul «zur Linde».

În 15 Maiu, înainte de 9 ore, *Aeppli* a inițiat în cestiuno pe Consilierul de Guvern *Eduard Steiger de Flavil*, care arată toată bunavoință de a da concursul său. La 9 ore dimineața, de *Werner* și *Principele Carol* au venit în localul Guvernului.

Aeppli scrie despre această întrevedere următoarele:

«Principele, cu care numai atunci am făcut cunoștință, eră un tânăr amabil de 26 de ani. El mi-a spus că, îndată ce va pune piciorul pe teritoriul românesc, va anunța sosirea sa la București, și va trimite scrisori la Constantinopole și la San-Petersburg, pentru a anunța acelor Curți, că el nu are de gând a schimba ceva în relațiunile dintre Principate și Poartă. Principele credea cu siguranță, că intrarea sa în Principate va constitui un fapt împlinit, care va fi hotărîtor pentru rezolvirea cestiunei alegerei sale.

«Eu nu am putut să mă stăpănesc a observa, că Principele și-a luat asupra-și o grea problemă, nu numai în privirea călătoriei sale, ci și în privirea viitoarei sale pozițiuni. Îl făceam atent, că e de mare importanță a se pune în relațiuni bune cu Rusia, și că Serbia va fi pentru dânsul un vecin neliniștit. Principele a aprobat prima parte a observațiunilor mele, dar pentru Serbia a zis că va fi un bun vecin.

«Mi s'a părut că de *Werner* privia viitorul cu oarecare îngrijire. Consilierul de *Steiger* a însoțit pe amândoi domnii în camera poliției cantonale, unde s'au luat semnalamentele și s'au întocmit pasapoartele.

«Pasaportul Principelui purtă numele de *Carol Hellingen*, particular din Thal, circumscripti'a Unterherenthal, pentru călătorie la Odesa. Semnalamentele, astfel cum se află în Arhiva Cantonului de San Gallen, sunt: — Vârsta 26 ani, Statura 5 picioare 7 $\frac{1}{4}$ zoli. Infățișarea înaltă, părul și sprincenele negre, ochii..., nasul ascuțit, gura mijlocie, bărbia rotundă, barba brună, fața lungăreață, semne — poartă ochelari. Data pasaportului: 15 Maiu 1866. Numărul 160. Pasaportul e semnat în numele Landammanului și al Consilie-

rului de Guvern, pentru Secretarul de Stat, de registratorul Bleiker. Sigiliul are inscripțiunea: Respublica Helvetiorum Foederata. Pagus Sangallensis.

«Pasaportul *d-lui de Werner* eră pe numele *Frederic Werner*, particular din Thal, pentru a călători în Germania, Austria și la Odesa.

«Cred că domnii au desemnat astfel în mod diferit felurile călătoriei, pentru a fi despărțiți unul de altul, și a nu da loc la presupuneri.

«Pasapoartele au fost plătite de *d-l de Werner*, fiecare cu 1½ franci, conform cu taxa. Am înlăturat a se da ceva jandarmului, care a îmmănat pasaportul. *De Werner* mi-a dat o scrisoare sigilată către Principele *Carol-Anton de Hohenzollern*. Ea conținea, după asigurarea dată, o scrisoare către Împăratul Napoleon. *De Werner* se temeă ca să nu i se cunoască scrisoarea pe adresă și prin aceasta să se trădeze că a trecut prin San-Gallen, dacă scrisoarea va fi remisă la poștă. Asemenea mi s'a îmmănat un portofoliu mare învălit cu pânză, cu observațiunea că el conținea Acte, cari nu se puteau lua în călătorie, fiind expuse la vizite vamale. Rugămintea mea eră a se trimite scrisoarea și portofoliul la adresa Principelui *Carol-Anton* la Düsseldorf.

«După ce pasapoartele au fost îmmănate, ne-am luat ziua bună în modul cel mai prietenesc. Am urât *Principelui* noroc bun în călătorie. Consilierul de guvern *Steiger* își luă și el ziua bună, zicând *Principelui*, că ar fi preferat să rămână Principe de Hohenzollern, în loc să devie Suveran al Principatelor Dunărene.

«Imediat am scris o scrisoare scurtă Principelui *Carol-Anton*, în care îi anunțam, că Principele și *d-l de Werner* au ieșit în aceste momente dela mine «cu hârtiile dorite», și că cel de al doilea m'a însărcinat să-i trimit o scrisoare, pe care mi-a și îmmănat-o. Adăogeam că, după cum m'a rugat de *Werner*, îi voi trimite prin poștă un portofoliu mare.

«*Principele Carol* mi-a spus, că el sperează că Duminecă, în 20 Maiu, voi fi încunoștințat prin firul electric despre sosirea sa în București. Am primit Sâmbătă dimineața, în 19, următoarea telegramă dela Baziaș din 18 Maiu, 11 ore: — Nu ne putem porni spre Odesa înainte de Duminecă: dă de știre părinților mei. *Hettingen*». Această depeșă am trimis-o imediat, la 9 ore dimineața, cu o scurtă scrisoare la Düsseldorf, la adresa Principeului de Hohenzollern.

«In 21 Maiu am cetit în ziarul «*Patrie*» din Paris, că Puterile întrunite în Conferințe (Austria, Prusia, Rusia, Anglia, Italia, Franța, Turcia) au trimis Consulilor din Principate o Declarație, prin care se hotărește că Adunarea este autorizată a alege un Principe Pământean, iar nu un Principe Străin. Cu toate acestea Camera, întrunită în București în 13 Maiu, a confirmat aproape în unanimitate alegerea *Principelui Carol*, puindu-se astfel în opozițiune cu Conferința. Din ziarele de astăzi, se vede că Turcia e gata să ocupe Prin-

cipatele cu armata sa și că pe malurile Dunărei s'au și întâlnit oștirile. Oare *Principele Carol* a ajuns în țara care-l cere ca Principe Domnitor? Nu am până în seara de 21 Maiu nici o știre dela Principe, nici dela tatăl său.

«In 23 cetese în ziarul «Baseler Nachrichten» o telegramă din 21 Maiu din București, cu știrea că Principele Carol a sosit în Valahia Duminecă seara în 20 Maiu. Surprindere plăcută. Incunoștințare la Poartă, că Principele respectează Tractatele cu Turcia. Astăzi Marți, intrarea solemnă în București.»

In 4/16 Maiu Principele Carol sosește la München, unde află pe d-l de Mayensisch, care plecase cu El spre Salzburg și Viena.

In 5/17 Maiu Principele Carol sosește la Viena, de unde-și continuă drumul prin *Pressburg*, *Pesta* și *Segedin* la *Baziaș*.

In 6/18 Maiu, Principele Carol sosește la Baziaș și trimite imediat Landammanului Aepli la San Gallen telegrama următoare:

«Nu ne putem porni la Odessa. Dă de știre părinților mei.»

Hettingen.

In 7/19 Maiu, Principele Carol petrece ziua la Baziaș, pregătind scrisori și depeși a se expediă imediat după sosirea sa pe teritoriul românesc.

In 7/19 Maiu, Landammanul A. Aepli trimite următoarea scrisoare Principelui Carol-Anton de Hohenzollern:

«Am onoarea a trimite Alteței Voastre Regale telegrama următoare primită astăzi, de dimineață. Aș fi încredințat-o telegrafului, dacă nu aș fi crezut că ar fi mai plăcut Alteței Voastre Regale să o căpătați prin scrisoarea aceasta. Sperez că veți fi primit scrisoarea recomandată, trimisă la Düsseldorf Marți în 15, precum și pachetul cel mare trimis în aceeaș zi, cu posta la adresa Alteței Voastre Regale, cu declarațiunea — «Scripte de valoare de 1.000 franci.»

In 8/20 Maiu, Alteța Sa Serenisimă Principele Carol I sosește la Turnu-Severin, însoțit de Ion Brătianu, de Locotenentul Sergiu Leuș, și de Consilierii Alteței Sale Regale Principelui Carol-Anton de Hohenzollern—Baronul de Werner și Baronul de Mayensisch.

La 5 ore 40 minute A. S. S. Principele Carol I trimite la Düsseldorf următoarea telegramă, care a fost primită acolo la 7 ore 59 minute:

«Am sosit foarte bine și ne pornim imediat incognito la București.»

«Hettingen.»

In 9/21 Maiu, Principele Carol-Anton de Hohenzollern a trimis următoarea scrisoare d-lui Aepli la San Gallen.

«Mulțumirile mele călduroase pentru pachet și scrisoare, precum și pentru a doua scrisoare cu telegrama alăturată.

«Recunoștința mea însă în toată vicața pentru concursul dat în călătoria la București, unde fiu-nîeu trebuie să fi luat în acest moment frânele guvernului, pe baza votului dat de popor.

«Ce să-ți spun de situațiunea noastră? Speranțele pentru mănținerea păcei atárnă de un fir subțire, deși nu sunt de tot excluse; însă în fața unui milion de ostași este aproape imposibil a face să stea locului soarta care se rostogolește înainte.

«Norocita Elveție, care astădată va rămâne neatinșă de ciocnire! Incurcăturile italienești vor putea să o înconjoare ușor, căci cestiunea italienească sau va ieși din luptele din valea fluviului Po, sau se va deslega politicește, fără pulbere și fără plumb.

«Dumnezeu cu Domnia Ta și cu frumoasa Elveție!»

In 8/20 Maiu, ziarul „Kölnische Zeitung“ publică următoarele:

«Aflăm chiar acum, că *Principele Carol de Hohenzollern*, conștient de pasul important dinaintea căruia el sta, s'a decis iute a urmă chemării ce i se făcea, a lua în stăpânire tronul românesc. El este astăzi pe teritoriul românesc. Această hotărîre surprinzătoare, într'o cestiune care sta de câteva săptămâni în cumpănă, nu a fost influințată din nici o parte. Guvernul prusian nu stă în nici un fel de relațiune cu această cestiune, și toate știrile presei, cari vor ieși fără îndoială la iveală, că ea este legată de o acțiune dușmănoasă în contra Austriei, sunt lipsite de orice fundament real. Deciziunea *Principelui Carol* este rezultatul propriei sale convicțiuni, care nu i-a îngăduit a respinge o alegere aproape unanimă, mănținută cu o tenacitate credincioasă în contra tuturor împotrivririlor politice ce s'au ridicat în contra ei. Această deciziune mai este încă rezultatul unei speranțe bine întemeiate, că mănținerea energică de către noul Regent a punctului de plecare internațional al Principatelor Dunărene, precum și al respectului Tratatelor, cari sancțiunează formațiunea de Stat a acestor țări, le dă acea desvoltare morală și acea desvoltare culturală și liniștită, cari le vor ridica întru a deveni un membru egal îndreptățit în familia Statelor Europene. Dacă în contra tuturor așteptărilor, întreprinderea nu va reuși din cauza desbinărilor și ciocnirilor de interese ale Puterilor Ocrotitoare și Garante, atunci Românii își vor aduce aminte faptul împlinit, că un fiu de Principe

german, și anume un Hohenzollern, s'a încercat să fundeze dreptul său de a guvernă pe temelia votului liber al unui popor.»

*

Serisoarea Locotenenței Domnești adresată lui Fuad Pașa în 8/20 Maiu:

«Alteță! Avem onoarea a Vă înștiința că am primit scrisoarea Vizirială cu data de 7 Maiu curent (25 Aprilie), prin care, atrăgând atențiunea noastră asupra hotărîrii Conferinței, Alteța Voastră ne invită a îndreptăți încrederea Curții Suzerane și a Puterilor Garante printr'o leală și conștiințioasă executare a hotărîrii de care e vorba.

«Cu simțimântul celei mai dureroase surprinderi am primit, Alteță, această invitare, care, mărturisind puținul efect al motivelor înaintate de noi în favoarea unei hotărîri contrare, ne siliă a deschide o luptă prea penibilă între dorința noastră foarte mare de a dovedi respectul nostru către Curtea Suzerană și între imposibilitatea prea evidentă de a da curs acestei bunevoiențe.

«Alteța Voastră va binevoi să dea Guvernului provizoriu această dreptate, că n'a neglijat nimic pentru a realiză aici, în marginile mijloacelor sale, o ordine și o liniște, cari erau importante pentru liniștea generală și pentru a îndreptăți prin aceasta o încredere care îl onorează.

«Dar că această sarcină nu eră ușoară pentru o putere, căreia nerecunoașterea sa de către cei în drept îi lăsă puțină autoritate, într'o țară încercată prin atâtea crudă restriște și în sânul căreia fierbeau, atunci ca și azi, atâtea pasiuni grăbite a ieși la iveală, — convenind, zicem, în privința dificultăților acestei sarcine împlinite în mod fericit; Alteța Voastră nu trebuie să piardă din vedere aceasta, că liniștea relativă, ce noi am izbutit să realizăm, a fost obținută numai și numai mulțumită așteptării în care eră țara pentru o schimbare, pe care împrejurările și dreptatea o arătau ca singura în stare de a modifica serios o stare de lucruri desnădăjduită.

«Alteța Voastră, cu acel spirit imparțial și luminat pe care lumea întreagă îl stimează și la care noi cu multă stăruință facem apel, va binevoi să recunoască, prin urmare, că a da urmare hotărîrii Conferinței, adică o bruscă decepțiune a legitimei speranțe ce serviă ca punct de sprijin la o răbdare obținută cu atâtea sfortări, ar fi fost să se iea liniștei generale temelia sa cea mai sigură, ar fi fost să se trezească spiritul de dezordine și de intrigă, reaua voință înfrânată, nemulțumirea potolită; ar fi fost să se deschidă bariera pentru toate ambițiunile, pentru toate pasiunile lacome de a se asvârli într'o luptă, care, pâna acum fără țel, ar fi reluat astfel toată rațiunea sa de a fi.

«De altmintrelea, după ce am reprodus în promisiunile noastre către țară încurajările date în 1857 de unele Puteri mai puțin pătrunse decât altele

despre dificultățile situațiunei; după ce ne-am înaintat până la acest punct, să venim să luăm îndărăt națiunei niște speranțe întemeiate, declarându-i că trebuie să înceapă din nou să îndure acele restriști strâns legate de Domnia pământeană, al căror șir ea se măguliă că l-a isprăvit; aceasta ar fi fost, veți binevoi a o recunoaște, Alteță, să primim un rol prea în afară de orice condițiune acceptabilă, un rol de natură a face să se pună în discuțiune desăvârșita lealitate a Actelor noastre de către Camere, pornite poate să ne învinuească de a nu fi lucrat deajuns în sensul dorinței naționale și de a nu fi rămas credincioși acestei dorințe. Exaltarea spiritelor, exploatate de toți acei cari sunt interesați a profita de ea, n'ar fi lipsit de a produce atunci o anarhie, care ar fi pus guvernul în imposibilitatea de a merge și care de sigur ar fi dat loc acelor complicațiuni, de cari Poarta tocmai ține foarte mult să se ferească.

«Admițând, afară de acestea, că noi n'am fi ținut nici o socoteală de aceste considerațiuni foarte serioase, Alteța Voastră va binevoi să se gândească la insuficiența desăvârșită a mijloacelor noastre de acțiune asupra Adunărei, pentru a o face să dea un vot, pe care ea îl refuză atât de energic, împreună cu țara întreagă. Căci, în sfârșit, la ce mijloace să se recurgă, Alteță, pentru a silii pe un popor ca să facă alegerea unui Principe pământean, atunci când prin manifestări repetate, cari dovedesc statornicia voinței sale, el refuză să-și dea de bună voie un regim, căruia îi atribue toate suferințele sale, întemeindu-și opiniunea pe datele irecuzabile ale unei experiențe pe cât de lungă, pe atât și costisitoare?»

«Această imposibilitate prea manifestă, în care eram, de a executa hotărîrea Conferinței, nu ne pune ea, Alteță, mai întâiu cu desăvârșire la adăpost de învinuirile ce puteau să ne fie adresate în această privință? Astfel de învinuiri, admițând că ar fi juste, oare asupra noastră trebuie să cadă, nu asupra națiunei în viitor? I se poate face o crimă acestei națiuni, din faptul că ea aspiră la un viitor mai bun, respingând orice combinațiune care implică pentru ea reînnoirea stipulațiunilor, cari îi asigură libera exercitare a dreptului său intern, dându-și șeful care îi convine, atunci mai ales când e atât de puțin important pentru Sublima Poartă, ca viitorul Principe să fie de rasă română sau germană, și din moment ce e bine înțeles că această alegere nu trebuie să modifice întru nimic drepturile de Suzeranitate? I se poate face o crimă din faptul că se împotrivește a se așeza iarăș, de bună voie, pe o cale fără țel; din faptul că, după șapte ani de suferințe în pierdere curată, ea refuză a se condamna însăș ca să facă neconținut o mișcare fără progres într'un cerc desperat de vițios?»

«Hotărîrea evidentă a Românilor fiind astfel clar exclusivă, în ce privește alegerea unui Principe pământean, s'ar avea oare în vedere a se recurge la

forță, pentru a le impune acest Principe printr'o voință străină și superioară dorințelor țarei?

«In acest caz, Alteță, fără a prejudeca urmările imediate ale unui astfel de Act, în ce privește calea violentă și desnădăjduită, spre care el ar împinge poate națiunea doritoare de a afirma dreptul său, deși în neputință, fără îndoială de a răspunde la argumentele forței, fără a prejudeca, zicem, urmările imediate și posibile, e cel puțin îngăduit, mulțumită unei experiențe conchizătoare, a determina mai dinainte cele ce vor urma apoi din starea de lucruri, pe care ar realiza-o o hotărîre atât de regretabilă.

«In asemenea condițiune, ar fi posibil ca, nedându-și stabilitatea ce-i lipsește, țara să se ridice vreodată din discreditul fatal pentru finanțele sale; simțimântul provizoratului ar plană neconținut asupra situațiunei și, silit să cărmuească de azi pe mâne, noul guvernământ, lipsit de putere prin reprobarea fățișă sau tăcută a țarei, ar trebui, pentru a se mănține, să întrebuițeze efortări neîndestulătoare, poate, pentru a obține chiar acest slab rezultat; neputând găsi în lăuntru un razim indispensabil, ar fi fără îndoială adus prin forța lucrurilor să caute în afară sprijinul refuzat în lăuntru. Aceste condițiuni de slăbiciune neînlăturată l-ar împinge poate pe calea mijloacelor violente, a leacurilor eroice, și în acest caz nu e greu de prevăzut pentru viitorul guvern o soartă la fel cu a acelora de mai înainte.

«Afară de aceasta, Sublima Poartă ar vedea astfel perpetuându-se la neșfârșit necazuri periodice.

«Astfel este, Alteță, rezultatul, pe care experiența și cunoștința noastră intimă despre lucrurile românești permit a-l atribui hotărîrii mai sus zise, chemată prin urmare a dovedi odată mai mult, că oricare ar fi simțimântul ce prezidă la hotărîrile diplomatice, acestea sunt departe de a avea în mod exclusiv un caracter absolut de infalibilitate.

«Incredzători în bunăvoința pe care o mărturisesc numeroasele concesiuni ce Alteța Voastră binevoește să le amintească și dinaintea cărora Sublima Poartă niciodată nu s'a dat îndărăt, oridecâteori a putut să le creadă potrivite și spre folosul real al țarei, noi am fi fericiți a spera, Alteță, că și de această dată, Guvernul Maiestății Sale Sultanului, pătrunzându-se de foloasele învederate, ce ar rezultă pentru țară din realizarea dorinței sale neîncetate, nu va refuza a se învoi la o combinațiune care, pe de o parte, nu lovește întru nimic drepturile sale de Putere Suzerană și care, pe de altă parte, ar avea de efect, suntem convinși despre aceasta, a pune un capăt acelor suferințe, «obiect al îngrijirii binevoitoare» pe care Sublima Poartă ne-a arătat-o în mod statornic, așa precum ne facem o datorie a o recunoaște; această îngrijire nimeni dintre noi n'a uitat-o. Astfel, Alteță, Vă

puteți bizui pe devotamentul și fidelitatea poporului român care, aclamând pe Principele ce și-a dat, aclamă în acelaș timp pe Suzeranul său.

«Oricare ar fi, Alteță, hotărîrea ce ar lua în această privință Guvernul Maiestății Sale Imperiale, în tot cazul ne place a gândi că el n'ar putea să refuze a da lealității Actelor noastre dreptatea ce credem că merită, și că va binevoi asemenea să țină socoteală și de dificultățile grave inerente împrejurărilor și de imposibilitatea materială, cât și morală, ce rezultă pentru noi din acele împrejurări, de a ne supune la cererea Sublimei Porți, așa precum am fi fericiți a o face, în orice ocaziune în care acest act de supunere s'ar fi mântînit în limitele posibilului.»

In 9/21 Maiu, Ioan Bălăceanu din Paris adresează Principelui Carol-Anton de Hohenzollern la Düsseldorf următoarea telegramă:

«Alteța Sa Serenissimă Principele Domnitor al României a sosit ieri la Turnu-Severin. Marți va intra în București. Entuziasmul provocat prin sosirea Sa nu se poate descrie.»

In 9/21 Maiu, d-nii V. Boerescu și G. Costaforu adresează la Düsseldorf Principelui Carol-Anton de Hohenzollern următoarea scrisoare:

«Am crezut, în momentul pornirii noastre, că ar fi de un interes istoric a publică în câteva ziare din Paris Plebiscitul, care conține alegerea Alteței Sale Regale Principelui nostru Domnitor Carol I-ii. Neavând o copie a acestui Act, rugăm pe Alteța Voastră Regală — dacă Ea aprobă această idee, — să binevoască a trimite la adresa d-lui V. Boerescu la Paris, Rue du Helder 10, o copie a textului francez, pe care îl vom publică imediat.

«Profităm de această ocaziune, pentru a mulțumi Alteței Voastre Regale și ilustrei Sale familii pentru afabilitatea ce a binevoit a ne arăta, și mai ales pentru buna primire ce a făcut dorinței țarei noastre, care de astăzi înainte e strânsă prin legături indisolubile de nobila familie a Hohenzollernilor.»

Protocolul VIII al Conferinței din Paris din 5/17 Maiu 1866.

Comitele de Goltz crede că trebuie să se observe, că aprobarea, ce a fost autorizat să dea propunerii de a întinde până la Brăila autoritatea Comisiunii Europene, nu poate fi modificată prin dificultățile ce ar întâmpina executarea acestui proiect din partea Statelor Riverane ale Dunărei de jos.

«D-l *Plenipotențiar al Italiei* zice că aprobarea Guvernului său pentru aceeaș propunere este fără rezervă.

D-l Plenipotențiar al Franciei spune că a primit, ca Președinte al Conferinței, o depeșă cu data de 16/28 Aprilie dela d-l Ion Ghica, Ministrul Afacerilor străine al Guvernului provizoriu din București, anunțând că Poporul Român a ales pe calea unui Plebiscit, ca Suveran al Principatelor-Unite, pe Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern-Sigmaringen, sub numele Carol de I; — această Alegere ar fi întrunit 689.969 de voturi afirmative, contra 224 voturi negative. Rugând pe Președintele Conferinței de a aduce această alegere la cunoștința colegilor săi, d-l Ion Ghica exprimă speranța că d-nii Plenipotențiarilor o vor judeca conform cu stipulațiunile ce garantează Poporului Român liberul exercițiu al dreptului său intern, și vor da aprobarea lor unei soluțiuni, care va pune capăt unei stări de lucruri, de natură a aduce turburare în spirite și a compromite liniștea pe care toate Puterile, precum și Principatele, sunt interesate a o mântui.

Conferința, după ce a ascultat cetirea acestei comunicări, hotărăște că răspunsul ce se va face se va referi pur și simplu la Declarațiunea adoptată în ședința dela 2 ale lunei curente, care amintește că numirea Gospodarului aparține Adunării, și că ea nu trebuie să aleagă decât un Pământean; că în consecință, Conferința nu poate recunoaște validitatea numirii Principelui de Hohenzollern.

D-l Drouyn de Lhuys, ca Președinte al Conferinței, se însărcinează, după dorința exprimată de Conferință, a adresa acest răspuns la comunicarea d-lui Ion Ghica.

D-l Plenipotențiar al Franciei, amintind că întrunirea de astăzi a fost provocată de d-l Ambasador al Turciei, —

Safvet Pașa zice că Guvernul Otoman, animat pentru populațiunile moldo-valahe de o binevoitoare îngrijire, care niciodată nu le-a lipsit, dorește să asigure odihna și liniștea Principatelor și să liniștească spiritele, dându-le timpul de a reveni la idei mai sănătoase și mai conforme cu adevăratele lor interese. În consecință, el a fost însărcinat, prin depeșa telegrafică dela 13 ale acestei luni, a face declarațiunea următoare, cerând ca ea să fie inserată în Protocolul Conferinței: — «Sublima Poartă este și astăzi pentru un Principe Pământean pe viață, dacă Unirea este cerută de Adunare, după ultima hotărîre a Conferinței. Ca consecință naturală a acestui punct de vedere, noi suntem pentru doi Gospodari tot Pământenii, în cazul când separațiunea ar fi votată. Guvernul Imperial Otoman n'ar face cu toate acestea nici o obiecțiune, ca Adunarea să aibă facultatea de a desemna pe un Pământean, sub titlul de Guvernator sau de Gospodar pentru trei, patru sau șapte ani, — dacă alegerea unui Gospodar pe viață întâmpină, pentru moment, dificultăți ce nu se pot înlătura». — Safvet Pașa adaugă că o altă depeșă telegrafică a fost adresată de Ministrul Afacerilor străine al Sulta-

nului, la 15 Maiu, adică după ce a avut cunoștința de votul Adunării în favoarea Principelui de Hohenzollern. Acest vot, după depeșă, ar fi pătat de mai multe ilegalități, cari vor putea fi dovedite la timpul și locul lor. Guvernul Otoman persistă în hotărîrea sa de a nu accepta principiul pe care Guvernul provizoriu din București pretinde a-l mănține în contra Tractatelor și Hotărîrilor Puterilor; și tocmai pentru a sfârși toate mijloacele de împăcare ce sunt în puterea sa, *Guvernul Otoman propune numirea unui Guvernator sau Principe pentru un termen pe care l-ar hotărî Conferința.*

D-l Plenipotențiar al Rusiei combate această combinațiune sub raportul oportunității. Dacă ar fi fost cerut-o Moldo-Valahii, Conferința ar putea de-liberă asupra-i; dar ce puțință este de a fi ascultat, când li se oferă un sistem și mai puțin stabil decât Gospodaratul pe vicață, care, după a lor opinie, nu prezintă destule garanții de stabilitate? De altmintrelea la București s'a adus prea destulă atingere transacțiunilor existente: *rolul Puterilor Garante și Curții Suzerane n'ar putea fi de a lua inițialiva unei nouă abateri dela dispozițiunile adoptate în comun acord și de a slăbi astfel baza pe care stă existența Principatelor.*

D-l Plenipotențiar al Prusiei observă că d-l Ambasador al Turciei a vorbit de ilegalitatea votului Adunării, nu numai în ce privește rezultatul, ci și pentru modul în care s'ar fi petrecut lucrurile. El amintește terminii Declarațiunei de 2 a acestei luni, și întreabă dacă s'a contravenit în acest sens, spre exemplu, dacă votul ar fi avut loc înainte ca majoritatea Deputaților să fi fost prezentă?

D-l Plenipotențiar al Angliei răspunde că după informațiunile ce i-au venit, majoritatea Moldoveană a luat parte la vot: prin urmare în această privință nu e nimic de zis.

Cea mai mare parte din membrii Conferinței aderă la observațiunea Comitetului Cowley.

D-l Plenipotențiar al Italiei se exprimă în aceiași termini, și întreabă care este sensul comunicării d-lui Ambasador al Turciei? Este ea o propunere formală?

D-l Plenipotențiar al Turciei răspunde afirmativ: prima depeșă ce a primit implică o simplă sugestiune; a doua exprimă o propunere.

D-l Plenipotențiar al Franței observă că în propunerea d-lui Ambasador al Turciei există o îndoită protestare, una în contra modului în care a fost emis votul Adunării, cealaltă chiar în contra votului. E important a ști mai întâiu, dacă a fost un viciu în votare. Dacă votul a fost regulat, numirea Principelui străin tot ar fi contrară Tractatelor, dar Unirea ar fi un fapt câștigat, pentrucă a fost mănținută de Adunare. Din informațiunile Agentului Franciei la București rezultă că procedurile votului au fost regulate.

«D-l Plenipotențiar al Turciei, invitat să arate ilegalitățile ce ar fi fost comise, zice că ele n'ar putea fi constatate decât prin mijlocul unei anchete la fața locului, și că până atunci Conferința ar trebui, după părerea sa, să constate infracțiunea comisă de Guvernul provizor și de Adunare.

D-l Plenipotențiar al Prusiei, observând că rezultă din ceea ce a spus d-l Ambasador al Turciei, că d-sa renunță a invoca viciile de formă, pentru a nu atacă decât rezultatul însuș al votului,—

Safvet Pașa zice, că în adevăr Sublima Poartă protestează în contra faptului numirii unui Principe Străin.

D-l Plenipotențiar al Franciei amintește că după declarațiunea dela 2 Maiu, eră de datoria Consulilor să denunțe Conferinței neregularitățile ce s'ar fi produs în vot, și dânsii nu au semnalat nici una. De altmintrelea, nu este nevoie a intra în discuțiune asupra acestui punct, fiindcă d-l Ambasador al Turciei nu insistă. Rămâne cestiunea rădăcată de comunicarea lui Safvet Pașa, aceea a numirii unui Gospodar pe timp limitat. După idea d-lui Plenipotent al Franciei, ar fi vorba, nu de a impune un Gospodar temporar, ci de a lăsa Principatelor-Unite facultatea de a-l adopta. Această părere i se pare că are o adevărată valoare. Pentrucă Populațiunile pretind că nu există printre ele un om, care să ofere în mod invederat garanțiile de dorit pentru a-i da Gospodaratul pe vicață, n'ar fi indicat ca ele să facă întru câtvã o încercare, numind mai întâiu un Gospodar pentru câțivã ani? Dacă el ar răspunde la încrederea țarei, s'ar prelungi puterile sale, și s'ar putea confirmă pe vicață printr'o nouă numire. Dacă, din contra, alegerea s'ar găsi că este rea, n'ar fi mai bine ca alesul să înceteze a domni, prin chiar expirarea mandatului său decât printr'o revoluțiune?

D-l Plenipotențiar al Turciei aderă la considerațiunile prezintate de d-l Drouyn de Lhuys.

D-l Plenipotențiar al Angliei asemenea.

D-l Plenipotențiar al Rusiei vede în aceasta inconvenientul de a se întoarce îndărăt către trecut și de a perpetua Provizoratul, și vede pericolul că nu se dă toată importanța de dorit unei astfel de alegeri; în orice caz Populațiunile trebuie să ceară, dacă vor, Gospodaratul pe timp mărginit, Conferința nu are a-l propune. Dacă o asemenea cerere s'ar face Conferinței, Rusia ar avea să examineze dacă alegerea persoanei ar oferi garanțiile la cari, în calitatea sa de Putere mărginașă, are dreptul și datoria de a veghiă.

D-l Plenipotențiar al Angliei crede că în adevăr Conferința poate să dea a înțelege că ar primi numirea unui Gospodar pe termin, dar că ea nu trebuie să facă mai mult. Pentru ce Poarta nu ar da ea ideea acestei combinațiuni la București?

D-l Plenipotențiar al Franciei este de aceeaș părere; ceea ce i s'ar părea

mai nimerit este ca *Principatele și Poarta să se înțeleagă direct în această privire*. O astfel de inițiativă ar fi cu totul în rolul Puterei Suzerane. Când ea va face cunoscută dorința populațiilor în această privire, Conferința va fi gata a o primi. Rămâne stabilit, și aceasta e ceva cert, că Conferința, precum și Poarta, nu ar avea vreo obiecțiune de făcut la această combinațiune.

D-l Plenipotențiar al Italiei, observând că prin urmare Conferința n'ar avea decât să iea Act de Comunicarea lui Safvet Pașa, lăsând Porții de a da la București ideea combinațiunii propuse,—

D-l Plenipotențiar al Franciei adaoge că în adevăr nu e vorba nici de cum de a impune Principatelor un Gospodar pe timp mărginit, cum s'ar fi putut deduce din Declarațiunea prezentată de d-l Ambasador al Turciei, ci numai de a-l admite, dacă populațiunile l-ar cere; cât despre calea de urmat pentru a recomanda și a da ideea acestui sistem, Poarta va face așa precum va socoti mai nimerit; rămâne ca ea să se gândească la acea cale. — Cât despre protestarea Porții în contra proclamării de către Adunare a unui Principe Străin, d-l Plenipotențiar al Franciei este în obligațiunea de a se asocia la ea, ca și ceilalți membri ai Conferinței. Guvernul Impăratului este legat în această privire prin stipulațiunile internaționale pe cari le-a scris. D-l Drouyn de Lhuys n'are nevoie să spună cu o adâncă părere de rău, că unele Puteri continuă a se pronunța în contra Principelui Străin; mai mult ca totdeauna el este convins de excelența acestei combinațiuni și se va recunoaște fără îndoială că votul solemn, care a exprimat încă odată dorința țării în această privință, nu este de natură a modifica opiniunea sa. El persistă a crede, că această rezistență în o dorință statornică, unanimă și îndreptățită de rațiune, poate provoca un conflict material și poate aduce complicațiunile cele mai grave în Orient.— În privința Principelui Străin, el întrebă dacă vreun membru al Conferinței ar fi în măsură să informeze pe colegii săi asupra adevăratelor intențiuni ale Principelui de Hohenzollern. Ar fi interesant de știut, dacă a refuzat formal titlul ce i-a fost conferit.

D-l Plenipotențiar al Austriei consideră această informațiune ca foarte importantă.

D-l Plenipotențiar al Rusiei adaoge că d-l Comite de Goltz ar putea, fără îndoială, să informeze Conferința asupra acestui punct.

D-l Plenipotențiar al Prusiei bătusește, conform cu ceace s'a anunțat prin ziare, că demersuri au fost făcute pe lângă Principele de Hohenzollern în numele Principatelor-Unite, pentru a obține acceptarea sa. Altfel Sa are, precum se știe, legături cu familia regală a Prusiei; nici o îndoială, prin urmare, ca ea să nu fi înțeles obligațiunea de a se conforma hotărârii Conferinței, la care Prusia a luat parte. Protocoalele sunt față

pentru a mărturisi că, dacă Prusia a regretat, întocmai ca și Franția, că Puterile nu s'au înțeles pentru a recunoaște Populațiunilor Moldo-Valahe facultatea de a numi un Principe Străin, ea a anunțat în totdeauna intențiunea sa de a observă în această privire respectul Tractatelor. D-l Comite de Goltz crede prin urmare, că pozițiunea Principelui de Hohenzollern a fost aceeaș, care rezultă din înseși Protocelele Conferinței.

D-l Plenipotențiar al Franciei crede că trebuie să atragă atențiunea Conferinței asupra svonurilor ce circulă, despre concentrări de trupe în vecinătatea Principatelor.

D-l Baron de Budberg zice că aceste svonuri sunt absolut lipsite de temei, în ceea ce privește Rusia.

D-l Drouyn de Lhuys adaoge că informațiunea venită din București vorbește în particular despre concentrarea de trupe turcești, și amintește cu această ocaziune Articolul XXVII al Tractatului de Paris, după terminii căruia Turcia nu poate exercită nici o interverțiune armată în Principate.

D-l Plenipotențiar al Turciei răspunde că Populațiunile Moldo-Valahe, fiind dedate la oarecare agitațiune, Poarta se găsește firește nevoită să ia oarecari măsuri de precauțiune, dar cari nu au nimic neobicituit.»

*

Călătoria Alteței Sale Serenissime Domnitorului României dela Turnu-Severin la București și luarea frânelor Guvernului țării.

In 8/20 Maiu — Turnu-Severin.

A. S. S. adresează din Turnu-Severin Locotenenței Domnești următoarea telegramă:

«Punând piciorul pe pământul României, noua Mea patrie, Mă grăbesc a exprimă membrilor Locotenenței Domnești simțimintele cele mai sincere. Fericit că Mă aflu în mijlocul națiunei care M'a onorat cu încrederea sa, adresez, înainte de toate, rugăciunile mele Cerului, pentru ca să-Mi ajute a împlini cu demnitate marea și frumoasa misiune ce Provedința Mi-a impus.»

Locotenența Domnească s'a grăbit a da următorul răspuns:

«Salutăm buna venire a Măriei Voastre pe tărâmul patriei noastre. Înălțăm mulțumiri către Dumnezeu, că a îndeplinit astăzi visul unui întreg popor. Să trăească Carol I, alesul națiunei!»

In 9/21 Maiu — Pitești-Slatina.

Sosirea A. S. S. Principelui Carol la Pitești.

Generalul Nicolae Golescu, membru al Locotenenței Domnești, și *Ion Ghica*, Președintele Consiliului de Miniștri, adresează A. S. S. Principelui Carol următoarea cuvântare :

«Principe ! Bine ați venit în Staturile Alteței Voastre Serenisime. Să domniți ani îndelungați și să faceți fericirea și mărirea acestui popor, care Vă primește cu urări unanime. Să trăască Principele Românilor».

A. S. S. Domnitorul răspunde :

«Vă mulțumesc că ați venit întru întâmpinarea Mea. Primiți expresiunea întregii mele grațitudini pentru membrii Locotenenței și ai Guvernului, cari, printre atâtea încercări grele, au știut a mănține ordinea și unirea. Prin fermitatea și prudența Domniei-Voastre Mi-ați înlesnit greaua sarcină ce Mi s'a încredințat; cu concursul Domniei-Voastre sper a realiza aspirațiunile Românilor. Vieța mea întregă va fi consacrată fericirii lor.»

Deputațiunea orașului Pitești adresează *A. S. S. Domnitorului* următoarea cuvântare :

«Prea Înălțate Doamne ! Reprezentanți ai Comunei Urbane Pitești, venim cu cel mai profund respect a Vă depune devotamentul nostru și a striga cu cel mai mare entuziasm : Să trăască România una și nedespărțită ! Să trăască Domnitorul ei Înălțimea Sa Carol I.»

A. S. S. Domnitorul Carol I răspunde :

«Sunt fericit de a mă afla în mijlocul unei urbe, care a susținut cu o atât de inteligentă energie spiritul naționalității și Unirii. Din minutul în care am pășit pe pământul nouăi Mele patrii, am devenit Român. Vieța mea întregă o voi consacra pentru fericirea Românilor și pentru prosperitatea lor, cari de acum înainte au devenit compatrioții Mei.»

A. S. S. Principele Carol I adresează din Slatina telegrama următoare Principelui Carol-Anton de Hohenzollern la Düsseldorf :

«Cu inima mișcată, dar veselă, trimit prea iubiților mei părinți, scumpultr mei frați și surori, primele și inimioasele mele salutări din noua Mea patrie. Ii voi aparține din tot sufletul Meu, dar păstrând în totdeauna pentru țara în care n'am născut cele mai scumpe amintiri și simțimintele cele mai recunoscătoare. Chiar acum am avut la Slatina o primire cordială. Măne sosirea la București.»

In 10/28 Maiu. Intrarea solemnă a A. S. S. Domnitorului în Capitala București.

Cuvântarea Primarului Capitalei Dimitrie Brătianu :

«Principe ! Consiliul Comunal și Reprezintanții Corporațiunilor Orașului București, în numele concetățenilor lor, salută cu respect, prin organul meu, buna venire a Alteței Tale, și-I depun omagiul credinței și al devotamentului lor. In calitatea mea de Primar, am onoarea fără semenea ei, Principe, de a oferi Alteței Tale, după vechea tradițiune a țării, pâinea și sarca, simbolul îmbelșugărei, al bogăției României și cheile Capitalei, simbolul nemărginitei încrederi a poporului român în Augustul său ales. Placă lui Dumnezeu să se îplinească dorințele cele mai vii ale Românilor ! Placă lui Dumnezeu să fie Domnia Ta lungă, ferice, glorioasă ! — Suverane al României ! Ți-am dat Coroana lui Ștefan cel Mare și a lui Mihaiu Viteazul, de astăzi înainte Străbunii Tăi ; redă-i și Tu antica sa splendoare ! Fă din această frumoasă țară sentinela înaintată a libertăților moderne, bulevardul nebirit al Civilizațiunei Occidentale ! Trăească Domnitorul României ! Trăească Carol I.»

*

In 10/22 Maiu. Depunerea Jurământului A. S. S. Domnitorului în Adunarea Deputaților.

Jurământul A. S. S. Domnitorului Carol I :

«Jur a fi credincios Legilor Țării, a păzi religiunea Românilor, precum și integritatea teritoriului ei, și a domni ca Domn constituțional.»

Cuvântarea Președintelui Adunării Manolache Costache Iepureanu, adresată A. S. S. Domnitorului :

«Măria Ta ! In numele Adunării, al căreia organ sunt, vin a Vă prezintă mulțumirile ei entuziastice și urările ce face pentru fericirea Domniei Măriei Tale. Națiunea, ai cărei reprezentanți Vă încunjoară aci, jură a nu cruță nici silințe, nici sacrificii, pentru a consolidă Tronul și Dinastia Măriei Tale, și a lucră împreună cu Măria Ta la nobila misiune ce Vă este dată, de a stabili pentru vecinicie mărirea și prosperitatea României ! — Trăească Măria Sa Carol I.»

Adunarea de mai multe ori repetă : «Trăească Măria Sa Carol I.»

Răspunsul A. S. S. Domnitorului :

«Ales de către națiune, cu spontaneitate, Domn al Românilor, Mi-am părăsit, fără a sta la îndoială, și țară și familie, spre a răspunde la chemarea acestui popor, care Mi-a încredințat destinatele sale.

«Puind piciorul pe acest pământ sacru, am și devenit Român. Primirea Plebiscitului Imi impune, o știu, mari datorii; sper că Imi va fi dat a le îndeplini. Eu vă aduc o inimă teală, cugetări drepte, o voință tare de a face binele, un devolament fără margini către noua Mea patrie și acel neînvins respect către lege, pe care l-am cules în exemplul alor Mei.

«Cetățean astăzi; mâne, de va fi nevoie soldat, Eu voi împărtăși cu Domnia-Voastră soarta cea bună, ca și pe cea rea. Din acest moment, totul este comun între noi; credeți în Mine, precum Eu în Domnia-Voastră!

«Singur numai Dumnezeu poate și ceace viitorul păstrează patriei noastre! Din parte-ne să ne mulțumim întru a ne face datoria. Să ne întâlnim prin concordie! Să unim puterile noastre, spre a fi la înălțimea evenimentelor!

«Provedința, care a condus pe Alesul Domniilor-Voaș're până aci și care a înlăturat toate piedicile din calea Mea, nu va lăsa neîndeplinită opera sa.

«Trăească România!»

In 10/22 Maiu, Adunarea, pentru a curmă orice opunere a Puterilor la recunoșterea faptului împlinit, votează Legea pentru naturalizarea Familiei Princiare de Hohenzollern.

Propunerea unanimă a Membrilor Adunării legislative:

«In considerațiunea recunoștinței ce datorăm Principelui de Hohenzollern-Sigmaringen, Carol I, Domnitorul României, care a binevoit a primi Coroana și a lucră dimpreună cu noi la statornicirea Statului român, și spre a stabili legături mai strânse între familia Sa și țară, mai cu seamă că prin votul Adunării s'a stabilit și principiul Eredității în familia Hohenzollern,—

«Subscrișii propunem ca Adunarea Generală să dea indigenatul Familiei Hohenzollern-Sigmaringen, acordând naturalizațiunea mare tatălui Domnitorului Carol I — Alteței Sale Regale Principelui Carol-Anton-Ioachim-Zefirin-Frederic-Mainrad de Hohenzollern-Sigmaringen.»

Urmează 92 semnături.

Puindu-se la vot propunerea aceasta, se adoptă de Adunare cu aclamațiune.

Scrisoarea Președintelui Adunării adresată Principelui Carol-Anton de Hohenzollern în 10/22 Maiu.

«Augustul Vostru fiu intră astăzi în Capitala Sa, și un popor întreg adresează Cerului mulțumiri, văzând visul națiunei împlinit. Reprezintanții poporului român, în acest moment solemn, vin a Vă rugă să binevoiți a primi

marea naturalizare română, votată pentru Alteța Voastră Regală în unanimitate și prin aclamațiuni de Adunarea Națională.

«Primiți, Alteță Regală, simțimintele devotamentului celui mai sincer și ale respectului celui mai profund.»

In 11/23 Maiu se constituie primul Minister al A. S. S. Domnitorului Carol I, și se anunță Adunării Deputaților prin următorul Mesaj Domnesc:

«Domnilor Deputați,

«In urmarea demisiunii colective ce Mi-a prezentat Ministerul Locotenenței Prințiare, —

«Eu formând noul Cabinet, după cum urmează:

«D-l Lascăr Catargiu, Ministru de Interne și Președinte al Consiliului de Miniștri,

«D-l Ion Brătianu, Ministru de Finanțe,

«D-l Ioan Cantacuzin, Ministru de Justiție,

«D-l Petru Mavrogheni, Ministru de Externe,

«D-l Constantin Al. Rosetti, Ministru al Instrucțiunii publice și al Cultelor,

«D-l General Ion Ghica, Ministrul de Răsboiu,

«D-l Dimitrie Sturdza, Ministrul Agriculturii, Comerțului și Lucrărilor publice, —

«Fac despre aceasta cunoscut Domniilor Voastre.

«Dat în București, la 11 Maiu 1866.

«Carol.

«Ministru Președinte, L. Catargiu.»

In aceeaș zi, A. S. S. Domnitorul Carol I a adresat Poporului Român următoarea proclamațiune:

«Români,

«In destinele omenești nu este o datorie mai nobilă decât aceea de a fi chemat a mântui drepturile unei națiuni și a consolida libertățile ei.

«O misiune așa de însemnată M'a decis să părăsesc fără preget o pozițiune independentă, familia și țara, de cari am fost legat prin legămintele și suvenirile cele mai sacre, pentru a urmă apelului vostru.

«Primirea Plebiscitului, care a pus pe capul Meu Coroana lui Ștefan cel Mare și a lui Mihaiu Viteazul, Imi impune o mare răspundere. Sper însă că-Mi va fi dat, cu ajutorul lui Dumnezeu și cu un întreg devotament, a asigura nouăi mele patrii o existență fericită și demnă de trecutul ei.

«Români! Sunt al Vostru din toată inima și din tot sufletul. Puteți să vă întemeiați pe Mine în orice timp, precum Eu Mă întemeiez pe voi.

«Dată în Capitala Noastră București, în 11 Maiu 1866.

«Carol».

«Ministri: Lascar Catargiu, Ion Brătianu, Ioan Catacuzino, Petru Mavrogheni, Constatin A. Rosetti, Ion Ghica, Dimitrie A. Sturdza.»

In 13/25 Maiu, Principele Carol-Anton de Hohenzollern adresează următoarea scrisoare Președintelui Adunării Manolache Costache:

«Sunt foarte măgulit de votul, prin care Adunarea Națională îmi acordă naturalizațiunea cea mare în momentul venirii fiului meu.

«Binevoiiți a fi interpretul simțimintelor mele către Adunare și a-i spune că am trebuință—înainte de a primi onoarea ce-mi face—să cer învoirea Regelui.

«Primiți, Domnule Președinte, expresiunea gratitudinii mele.

«Principele de Hohenzollern.»

Protocolul IX al Conferinței din Paris din 13/25 Maiu 1866.

D-1 Plenipotențiar al Franciei invită pe Safvet Pașa să facă cunoscut Conferinței obiectul, pentru care a provocat întrunirea Conferinței de azi.

D-1 Plenipotențiar al Turciei zice că are misiunea de a protesta în contra actelor săvârșite de curând în Principale și anume contra luării în stăpânire a cârmuirii de către Principele de Hohenzollern. În consecință, prezintă o Notă, pe care o cetește și care este astfel concepută:

«Conferința, în hotărîrea sa de a face să se respecte Tractatele, și în particular Convențiunea dela 19 August 1858, a declarat Plebiscitul, provocat de Guvernul provizoriu din București, ca să aleagă pe un Principe Străin la Gospodarat, precum și ratificarea acestei Alegeri de către Adunare, ca contrare spiritului și literei acestor Acte Internaționale. Guvernul Provizoriu din București și zisa Adunare n'au ținut nici o socoteală, nici de aceasă hotărîre a Conferinței, nici de sfaturile adresate de ea de a rămâne în marginile Tractatelor; și de altă parte primirea votului Adunării de către Principele Carol de Hohenzollern, intrarea sa neașteptată pe teritoriul Valahiei și luarea în stăpânire a Guvernământului Principatelor, sunt o serie de Acte nu numai pătate de mai mult de o ilegalitate, ci și o violare a stipulațiunilor Tractatelor și a voinței Curții Suverane și a Puterilor Garante. În consecință, cred de datoriu mea a protesta, în numele Sublimei Porți, și într'un mod formal și solemn, în contra actelor ce am enumerat, declarându-le de ilegale, lovite de nulitate și neputând să aibă nici o tărie și

valoare în ochii Puterei Suzerane. Afară de aceasta, rezerv Guvernului Maiestății Sale Sultanului dreptul ca, în fața acestor evenimente, să uzeze de facultatea ce i-o dau Tractatele, în vedere de a face să se respecte dispozițiunile lor și de a restabili o ordine de lucruri legală și conformă cu intențiunile binevoitoare ale Curții Suzerane și ale Puterilor Garante față de Principatele-Unite ale Moldovei și Valahiei.»

Partea din această protestare, unde se face mențiune de dreptul de intervențiune rezervat Porții de Tractate, dă loc la observațiuni din partea câtorvâ Plenipotențiarilor asupra întinderii acestui drept și a condițiunilor în cari el se poate exercită.

D-l Plenipotențiar al Franciei amintește că aceste condițiuni sunt regulate prin Articolele XXVII al Tractatului de Paris și VIII al Convențiunei dela 1858. El cetește aceste dispozițiuni, după cari Turcia, în cazul când ordinea ar fi turburată în Principate, trebuie să se înțeleagă cu Curțile Garante asupra măsurilor de luat pentru a o restabili, și nu poate exercită nici o intervenție militară fără o înțelegere prealabilă. În rezumat, Poarta nu ar putea lucra singură și ar trebui ca mai întâiu ea să se adreseze Curților Garante.

D-l Plenipotențiar al Mării Britaniei adaoge că de fapt nu există acum în Principate nici turburări, nici dezordine. Cazul actual nu este prevăzut de stipulațiunile existente; ar fi deci necesar ca Savfet Pașa și ceilalți membri ai Conferinței să ceară instrucțiuni dela Guvernele lor respective pentru un caz care este cu totul nou.

D-l Plenipotențiar al Austriei zice că nu este posibil a-și închipui că la Constantinopole nu este voința de a se conformă dispozițiunilor Tractatelor; după părerea sa, calea de urmat nu are nevoie de a fi reamintită.

D-l Plenipotențiar al Rusiei crede, și ceilalți Plenipotențiarilor ai Curților Garante dau semne de aprobare la acest mod de a vedea, că Conferința trebuie, pentru moment, să se mărginească a luă Act de Protestarea d-lui Ambasador al Turciei. Fiecare Plenipotențiar ar putea în urmă să iea ordi-nele Guvernului său.

D-l Plenipotențiar al Turciei crede că recursul la guvernele respective nu e necesar, Conferința fiind întrunită și având puterea de a aviză. De altfel, nu face nici o propunere.

D-l Plenipotențiar al Rusiei adaoge că suirea Principelui de Hohenzollern în Principate îi pare că trebuie să moliveze o comunicare a Guvernelor către Agenții acreditați la București, pentru a le prescrie să nu întrețină nici o relațiune oficială cu Alleșa Sa. Cu această ocaziune, d-l Baron de Budberg ar dori ca d-l Plenipotențiar al Prusiei să binevoască a spune, cum se face că Principele de Hohenzollern, aparținând armatei prus-

sianc, a putut să părăsească serviciul pentru a se duce în Principate; dacă a lucrat fără autorizare, s'ar afla în caz de dezertare, și atunci Guvernul prusian ar crede fără îndoială că trebuie să ia măsuri severe în privința Sa.

D-l Plenipotențiar al Prusiei răspunde că Principele Carol de Hohenzollern și-a trimis demisiunea de ofițer prusian. Pe lângă aceasta, tot ce mai știe încă d-l Comite de Goltz, este că Alteța Sa ceruse și obținuse un concediu pentru a se duce la părintele său la Düsseldorf, pentru a aștepta acolo ceea ce ar decide Puterile în privința numirei sale. De acolo, Principele a plecat pe neașteptate în Principate. Prusia declină orice responsabilitate în această hotărâre a unui supus prusian, care a lucrat din propria sa pornire și n'a luat sfat decât dela el însuș. In ceea ce-l privește, d-l Comite de Goltz își rezervă toată libertatea sa de apreciere ca membru al Conferinței, fără socotință pentru calitatea persoanei. De altmintrelea se va înțelege, că nu e de atribuțiunea sa a discuta aici consecințele hotărârei Principelui de Hohenzollern, în ceea ce se atinge de pozițiunea Alteței Sale în Prusia și de raporturile sale față de Rege.

D-l Plenipotențiar al Mării Britaniei întreabă, dacă un ofițer Prusian este în drept a-și da demisiunea; ar dori să știe de cine a fost acordat concediul Principelui de Hohenzollern?

D-l Comite de Goltz răspunde că nu știe ce permit regulamentele în privința demisiunii unui oficer. Cu privire la concediu știe numai că a fost acordat pentru a călători în lăuntru țării.

D-nii Plenipotențiar ai Turcici, Rusici și Austriei cer să se ia Act de ceea ce a spus d-l Comite de Goltz.

D-nii Plenipotențiar ai Turcici și Austriei sprijinesc părerea exprimată de d-l Baron de Budberg în ce privește oportunitatea unei comunicări de adresat Agenților rezidenți în București.

D-l Plenipotențiar al Franciei zice că Conferința e chemată, mai întâi ca să ia Act de protestarea d-lui Ambasador al Turcici, și apoi ca să determine atitudinea pe care Agenții acreditați la București vor trebui s'o aibă față de Principele de Hohenzollern. Acest Principe nefiind recunoscut și pozițiunea sa fiind nelegală, rezultă că raporturile Consulilor generali cu Guvernul său n'ar putea avea nici un caracter oficial.

Conferința decide că o Depeșă identică va fi adresată, fără întârziere, de fiecare Plenipotențiar către Guvernul său.

Această Depeșă este imediat redactată și adoptată în terminii următori:— «Conferința a luat Act de Protestarea d-lui Plenipotențiar al Turcici în contra luării în stăpânire a Guvernului din București de către Principele Carol de Hohenzollern. Recunoscând ilegalitatea acestui Act, Conferința a decis că Agenții cari rezidă în București se vor abține dela orice de-

mers, care ar implica recunoaşterea Principelui Carol de Hohenzollern. In consecinţă relaţiunile acestor Agenţi cu administraţiunea moldo-valahă nu vor avea decât un caracter pur oficios.»

D-l Plenipotenţiar al Franciei fusese însărcinat, în ultima şedinţă, a răspunde în numele Conferinţei la scrisoarea, prin care d-l Ministru al Afacerilor străine al Principatelor-Unite anunţase numirea prin Plebiscit a Principelui de Hohenzollern. El spune că s'a achitat de această sarcină.

După dorinţa Conferinţei, se ceteşte acest răspuns, care e astfel conceput:— «Domnule! Am primit scrisoarea ce mi-aţi făcut onoarea a-mi adresă la 16/28 ale lunii trecute, şi prin care, anunţându-mă că Poporul Român a ales, pe calea unui Plebiscit pe Principele Carol-Ludovic de Hohenzollern-Sigmaringen, sub numele de Carol I, exprimaţi speranţa că numirea Alteţei Sale ar obţineă învoirea Plenipotenţiarilor întruniţi în Conferinţă la Paris. Conform cu dorinţa ce mi-aţi exprimat, am adus comunicarea D-voastre la cunoştiinţa Reprezentanţilor Marilor Puteri, şi ei au fost de părere că eră cu cale de a se referi la Declaraţiunea cu data de 2, care aminteşte că atribuţiunea Adunărei e de a numi un Gospodar, şi că ea nu poate să aleagă decât pe un pământean. Conferinţa a decis, în consecinţă, în şedinţa sa dela 17 ale acestei luni, că ea nu poate recunoaşte validitatea Alegerii Principelui de Hohenzollern şi m'a însărcinat de a vă înştiinţa de hotărîrea sa. Primiţi, etc., etc. Făcut la Paris. In 25 Maiu 1866.»

*

In 15/27 Maiu, Landammanul de San Gallen Aepli trimite din Berna următoarea scrisoare Principelui Carol-Anton de Hohenzollern:

«Am primit scrisoarea din 21, în momentul de a mă porni spre Berna.

«Cu o seară mai înainte am aflat, spre marea mea linişte, dintr'un ziar, că Principele Carol a sosit bine la locul destinaţiei sale. Această ştire m'a liniştit foarte mult, căci până atunci eram cuprins de îngrijire, ca nu cumvă un eveniment neprevăzut să fi împiedicat călătoria. Urările mele cele mai sincere însoţesc pe Principe, şi am speranţa că curajul şi devotamentul, cu care a sburat spre deslegarea grelei probleme ce a luat asupra-şi, vor fi încoronate cu un succes meritat. Situaţiunea se pare a se însenina, căci cu toată amărăciunea cu care Austria a întâmpinat luarea în posesiune a guvernului de către Principele Carol, totuş voinţa naţiunii, energică şi hotărîtă, se va respectă de celelalte Puteri Garante, şi astfel se va putea întemeia un viitor mai bun pentru aceste ţări. Aici în Elveţia suntem întru atâtă atinşi de criză, încât nu putem ascunde, că în caz de *răsboiu general* vom trebui să ne dăm mari silinţe şi să facem mari sacrificii, pentru a

sustineă neutralitatea noastră, pe care voim să o măntinim cu toată hotărîrea și despre toate părțile. Unii se tem de urmările Congresului, crezând la o eventuală rectificare de fruntării în Europa; Elveția nu va putea să nu fie și ea atinsă. Alții însă, și mă număr între aceștia, nu se tem de asemenea eventualități, având convicțiunea că Impăratul Francezilor — și numai din această parte ne-ar putea amenința o primejdie — nu are intențiunea să micșoreze teritoriul elvețian. In astă seară mă întorc la San Gallen.»

Protocolul X al Conferinței din Paris. Ședința din 23 Maiu/4 Iunie 1866.

D-1 Plenipotențiar al Franciei amintește că ședința de azi are loc după cererea d-lui Ambasador al Rusiei.

D-1 Baron de Bulberg spune că Guvernul său, căruia i-a dat socoteală de rezoluțiunea luată în ședința dela 25 Maiu, i-a dat ordin a declara că nu consideră ca îndestulătoare linia de purtare, adoptată față de luarea în stăpânire a puterii de către Principele Carol de Hohenzollern. Instrucțiunile adresate Agenților la București le-au prescris a păstra față de Principele de Hohenzollern aceeaș atitudine, care fusese luată față de Guvernul Provizoriu, adică de a nu avea cu el decât relațiuni pur oficioase. Dar între cele două situațiuni este o diferență esențială, de care e imposibil Conferinței să nu țină socoteală. Guvernul provizoriu eră produsul necesar al împrejurărilor aduse prin căderea Principelui Cuza, pe câtă vreme Principele Carol de Hohenzollern, profitând de pornirea necugetată a Moldo-Valahilor, nu prezintă Europei decât o putere stabilită cu violarea flagrantă a tuturor drepturilor. Incă dela deschiderea Conferinței, Plenipotențiarul Puterii Suerane protestează dinainte în contra venirei unui Principe Străin. In cursul deliberațiunilor, Puterile semnatare ale Tractatelor au adresat în unanimitate Principatelor invitațiunea solemnă și repetată de a se conforma stipulațiunilor internaționale, cari conțin singura garanție a Imunităților de cari ele se bucură. Prusia s'a asociat la aceste demersuri și cu toate acestea, tocmai un membru al familiei regale, un ofițer din armata sa, a comis această uzurpare de putere. O astfel de stare de lucruri, prelungindu-se, amenință liniștea și prosperitatea Principatelor, pentrucă măntinerea nouăi puteri nu poate fi tolerată; ea aduce în acelaș timp cea mai supărătoare atingere demnității Puterilor, a căror voință a fost nesocotită cu o îndrăzneală, care nu-și avea tăria decât în speranța nepedepsirei: în adevăr, nici o îndoeală nu eră cu putință, după ce Consulii amintise anume, în numele Conferinței, clauzele Articolului XII al Convențiunei dela 19 August 1858. E dar indicat de a intră îndată în previziunile Protocolului dela 6 Septemvrie 1859, care conține o dispozițiune astfel concepută: «Odată faptul abaterei constatat în împreună înțelegere cu Reprezintanții Puterilor Garante la Constantinopole,

Curtea Suzerană va trimite în Principate un Comisar ad-hoc, însărcinat a face ca măsura care a dat loc abaterii să fie retrasă. Comisarul Porții va fi însoțit de Delegații Reprezentanților din Constantinopole, cu cari el va proceda împreună și de comun acord. Dacă nu se va da ascultare acestei reclamațiuni, Comisarul Porții și Delegații vor face cunoscut Domnului, că avându-se în vedere refuzul de a se supune, se va aviză la întrebuițarea mijloacelor de constrângere. In acest caz, Sublima Poartă se va înțelege fără întârziere cu Reprezentanții Puterilor Garante la Constantinopole asupra măsurilor ce se vor lua.»—Astfel este, după d-l Plenipotențiar al Rusiei, calea prescrisă de o stipulațiune internațională. El o recomandă celei mai serioase atențiuni a colegilor săi, și crede că s'ar putea evita complicațiuni mai grave, dacă s'ar face cunoscut Guvernului stabilit de fapt în acest moment la București, că nu trebuie să se bizue pe o îngăduire nesfârșită. — *Prin urmare este indicat a se trimite în Principate un Comisar Otoman și Delegați ai Reprezentanților Puterilor Garante la Constantinopole, cari ar fi însărcinați a reclama Anularea Actelor Ilegale, cari au conferit puterea Principelui de Hohenzollern.* Responsabilitatea Conferinței este direct angajată, ca măsurile de luat, pentru a face să dispară această cauză de îngrijiri și de turburări, să fie grabnice și eficace.

D-l Plenipotențiar al Marci Britaniei întreabă pe *d-l Baron de Budberg*, dacă ceeace a spus constituie o propunere formală.

D-l Plenipotențiar al Rusiei răspunde că este însărcinat a recomanda acest mod de procedare; dar dacă Conferința ar avea un altul de indicat, ar fi gata să-l examineze.

D-l Plenipotențiar al Turciei amintește că a doua zi după revoluțiunea care a silit pe Principele Cuza să depună puterea, Sublima Poartă declarase că ea înțelegea să se țină numai și numai de Tractatele, cari garantează Autonomia Principatelor Moldo-Valahe și Drepturile Curții Suzerane. Puterile Garante având acelaș mod de a vedea, Conferința hotărîse că Guvernul provizoriu din București nu trebuie să depășească marginile acelor Tractate; dar în loc de a urma linia de purtare ce-i era trasă, el a provocat un Plebiscit pentru Alegerea unui Principe Străin, atribuindu-și astfel pe de o parte dreptul de alegere, care aparține Adunării, și pe de altă parte luând asupra-și responsabilitatea unui Act contrar cu hotărîrea unanimă a Conferinței bazată pe stipulațiunile internaționale. In sfârșit, provocând intrarea Principelui Carol de Hohenzollern în Principate, Guvernul Provizoriu a agravat situațiunea. Mijloacele de convingere, întrebuițate dela început de către Guvernul Otoman, au rămas infructuoase, ca și sforțările făcute de Agenții Puterilor Garante la București. Guvernul Provizoriu n'a putut să fie întors de pe calea în care intrase, și în momentul în care Poarta eră să

facă o ultimă încercare, propunând la București, după idea Conferinței, un Gospodar pe timp mărginit, ca a aflat, spre marea sa uimire, sosirea Principelui Carol pe teritoriul românesc. În fața atâtor abateri, Poarta nu mai are decât să apeleze la simțimintele de dreptate și de demnitate ale Curților Garante cari, luând în considerațiune o stare de lucruri așa de anormală și ilegală, vor aviză, fără îndoială, la mijloacele cele mai eficace, pentru a operă restabilirea unei ordine legale de lucruri în Principate. *Acest rezultat, după d-l Plenipotențiar al Turciei, nu ar putea fi atins decât prin ocupațiunea Principatelor; totuș, Guvernul Otoman, vrând să dea o nouă dovadă de spiritul său de conciliațiune, a însărcinat pe Safvet Pașa să declare că Poarta e dispusă a lăsa Conferinței timpul de a călă, în termenul cel mai scurt posibil, un alt mijloc care să poată duce la ținta ce este de atins, adică la retragerea Principelui Carol și la executarea Tractatelor.*

D-l Plenipotențiar al Franciei, rezumând cele două comunicări ce s'au făcut Conferinței, zice că d-l Plenipotențiar al Rusiei propune trimiterea unei Comisiuni în Principate, în timp ce d-l Ambasador al Turciei lasă a se înțelege că recurgerea deadreptul la intervenția militară ar trebui să fie întrebuințată din capul locului.

D-l Plenipotențiar al Turciei, la o interpelare a d-lui Comite Cowley, declară că trimiterea, mai întâiu, la București a unei Comisiuni i se pare preferabilă, și că se unește cu propunerea Baronului de Budberg.

D-l Plenipotențiar al Prusiei consideră cele două moduri indicate ca fiind în fond aceleași, căci țintesc la acelaș scop.

D-l Plenipotențiar al Austriei se întrebă ce s'ar întâmplă, dacă Comisarul și Delegații trimiși la București nu vor fi ascultați? E important a prevedea aceasta, și d-l de Metternich se conformă instrucțiunilor Guvernului său, emițând părerea că ar fi cu cale a recurge, în acest caz, la măsuri de constrângere. — Pe de o parte Conferința, constatând încă odată ilegalitatea Alegerii Principelui de Hohenzollern, a hotărât că Agenții rezidenți la București nu vor întreține nici o relațiune oficială cu noua cărmuire; pe de altă parte, câteva Puteri par a se pronunță în contra oricărei intervenții militare din partea Turciei. Cu toate acestea, în punctul în care au ajuns lucrurile, n'a rămas decât a se plecă în fața rezultatului votului Adunării din București, sau a recurge la măsuri de constrângere, pentru a face să precumpănească hotărârile Conferinței. Dacă Puterile nu ieau această ultimă cale, vor trebui să se resemneze a vedea autoritatea lor cu totul nesocotită și să renunțe de aci înainte a exercită în Principate influința colectivă, pe care le-o atribue Tractatele. Dar, în acest caz, fiecare Putere, după părerea Guvernului Austriac, ar fi în drept a lucra izolat și a lua față de Moldo-Valahia atitudinea pe care i-ar comandă-o propriile sale interese.

D-l Plenipotențiar al Franciei celește o depeșă telegrafică, a cărei copie i-a fost transmisă de Consulul francez din București. Această depeșă, adresată de Principele Carol Agentului său din Constantinopole, declară, din contra, hotărîrea sa de a mînușinecă neatinse drepturile Puterei Suzerane.

D-l Plenipotențiar al Prusiei observă că în realitate nu există decăt un singur interes, care trebuie să preocupe Conferința: acela al Suzeranității Turciei. El amintește diversele modificări, ce s'au făcut în starea organică a Principatelor dela 1858 încoace; toate au fost pe rând acceptate, și numai când a fost vorba de Principele Străin, a început a se face împotrivire. Cu toate acestea, interesul unic, pe care-l are Europa aici, este Respectul Suzeranității întru atăta, întru cât implică principiul Integrității Imperiului Otoman. Pentru ce deci să ne opunem Principelui Străin, din moment ce acesta se supune Suzeranității?

D-l Plenipotențiar al Mării Britaniei exprimând regretul că Poarta nu a căutat, încă dela originea evenimentelor, să se înțeleagă direct cu Guvernul provizoriu,—

Safvet Pașa răspunde că Guvernul său a încercat, dar fără succes; poate că Comisiunea ce s'ar trimite în Principate ar putea obține un rezultat mai bun, întrebuintând mijloace de convingere.

D-l Plenipotențiar al Italiei observă că nu e de făcut nici o iluziune despre ceeace s'ar putea aștepta dela trimiterea Delegaților. Aceasta ar duce la ocupațiune. Această măsură ar fi fără îndoială conformă cu dreptul, dar Guvernul său e de părere că nu ar fi oportună.

D-l Plenipotențiar al Franciei, revenind asupra acestor precedente observațiuni, zice că mai întăiu cră o cestiune de drept. Conferința a pus-o întrucătva la adăpost, dând asupra acestui punct o completă satisfacțiune. Acum cade-se a merge mai departe, a pune acest drept, astfel recunoscut și ocrotit, sub protecțiunea forței materiale? O astfel de măsură n'ar putea fi pusă în execuție fără vărsare de sânge, și *d-l Plenipotențiar al Franciei* crede că nu există o hotărîre mai rea decăt aceea care aduce un asemenea rezultat. Prin urmare, n'ar fi decăt un câștig amănând cestiunea, căci nu e vorba de a o da la o parte în mod definitiv și pentru totdeauna. În adevăr Principele, astăzi în stăpânirea puterii, poate întâmpină obstacole cari să-i aducă căderea; poate ajunge lucrul să se producă o atingere la dreptul de Suzeranitate al Porții, sau că turburări interne să izbucnească, sau că dezordinea și anarhia să turbure țara: ei bine, atunci s'ar interveni. — Pentru ce deci să nu se aștepte un act violent, material, o agresiune în sfârșit contra buncii ordine sau Suzeranității Porții? A interveni militărește astăzi, este a creă o turburare materială, ale cărei consecințe sunt imposibil de prevăzut, vrând să se reprime numai o turburare simplu legală până acum.

D-l Plenipotențiar al Marii Britanici zice, că aderă la considerațiunile prezintate de Președintele Conferinței; ele sunt, după părerea sa, de natură a satisface pe Sublima Poartă și pe membrii Conferinței.

D-l Plenipotențiar al Turciei nu împărtășește această opinie și zice că e vorba de a asigura executarea Tractatelor.

D-l Plenipotențiar al Rusiei întreabă, ce ar deveni, într'un astfel de sistem, dreptul Curților Garante.

D-l Comite Cowley răspunde, că discuțiunea este numai asupra cestiunei de oportunitate; în principiu nu se interzice nici o acțiune; din contra se rezervă de a lucra în urmă după împrejurări.

D-l Plenipotențiar al Rusiei crede, că Conferința nu poate refuza Turciei exorcitarea dreptului ce-i aparține. În cece-l privește, față cu opiniunile contrare cu a sa, trebuie să rezerve hotărârile Curții Sale, și nu știe până la ce punct va fi posibil Rusiei să continue a lua parte la Conferințe.

D-l Plenipotențiar al Franciei răspunde d-lui de Budberg, că interesul esențial, capital, rezidă în cestiunea Suzeranității, care este acela al Integrității Imperiului Otoman. Pentru rest, nu există decât o cestiune de oportunitate. Este abatere și abatere; este vorba de a se ști, dacă cecace se produce e destul de grav, dacă prezintă un pericol destul de iminent, pentru a trage după sine o ocupațiune armată. A recurge la această măsură extremă în acest moment, ar fi să se producă în Principate dezordinea materială. *D-l Drouyn de Lhuys* nu exclude de altmintrelea, o repetă, cazurile în cari ar fi în adevăr cu cale a interveni.

D-nii Plenipotențiar ai Rusiei și Turciei observă, că Tractatele fac un tot, și că nu este permis a le violă într'un punct mai mult decât într'altul.

D-l de Budberg adaugă că Tractatele nu stabilesc punct de deosebire între turburarea materială și turburarea legală.

D-l Plenipotențiar al Prusiei răspunde, că dreptul absolut nu este contestat; discuțiunea este asupra oportunității unei măsuri prevăzute, o știe, dar care oferă pericole grave. Cât despre trimiterea unei Comisiuni la București, el nu se poate asocia la aceasta. În tot cazul el ar trebui să refere Curții Sale.

D-l Plenipotent al Rusiei zice, că în ochii Rusiei oportunitatea există tot așa de bine ca și dreptul. După părerea sa, n'ar putea fi dezordine materială mai considerabilă decât aceea de a vedea nesocotindu-se neîncetat și nepedepsit dispozițiunile Tractatelor și hotărârile Conferinței.

D-l Plenipotențiar al Marii Britanii recunoaște împreună cu *D-l de Budberg* gravitatea acestor abateri, dar trebuie luat seama ca remediul la care se recurge să nu fie mai rău decât răul. Impotrivirea la o intervenire va fi foarte energetică, nimeni nu se poate îndoi de aceasta; este chiar în in-

teretul Porții însăș de a nu pripî nimic. Dacă se întîmplă ca purtarea noului Principe să fie respectuoasă față cu Turcia și proprie a asigura mîntinerea liniștei, dacă el guvernează bine, n'ar fi deci cu putință mai târziu pentru Poartă a-l recunoaște și a-i acorda investitura în condițiunile stipulate de Tractate?

D-l Plenipotențiar al Rusiei contestă acest mod de a vedea, în numele Puterilor megieșe.

D-l Comite Cowley adaoge că nu vede interesul ce ar putea avea aceste Puteri de a continuă să respingă pe Principe, dacă el ar face binele Principatelor și ar asigura mîntinerea bunei ordine. Cât despre propunerea făcută de d-l Plenipotențiar al Rusiei, Comitele Cowley, după declarațiunile prezintate de d-l Președinte al Conferinței, o consideră ca imposibilă; el socoate inutil a referi despre ea Curții Sale.

D-l Plenipotențiar al Rusiei, după cererea Principelui de Metternich, zice că nu-i este posibil a referi Guvernului său asupra cestiunei de oportunitate. El se va mărgini a da socoteală despre ceace s'a zis în ședință. El e dator să facă să se presimtă hotărîrea Guvernului său; el crede că Guvernul său se va retrage din Conferință. D-l Baron de Budberg împărtășește de altmintrelea opiniunea exprimată mai înainte de Principele de Metternich, în ce privește libertatea de a lucra izolat, libertate ce ar trebui în mod eventual să aparțină Puterilor megieșe.

D-l Plenipotențiar al Austriei declară, că Guvernul său, făcând rezerve în această privință, n'are nici decum dorința a se află în obligațiunea de a exercita această acțiune izolată. In ceace privește cestiunea de oportunitate, el nu o poate lua decât *ad referendum*.

D-l Plenipotențiar al Franciei rezumează pe scurt discuțiunea și conchide zicînd că, în ceace privește pe Franția, el nu se poate asocia la măsurile propuse. Explicîndu-se apoi asupra rezervei prezintate de d-l Plenipotențiar al Austriei, amintește dreptul Curților Garante și pe acela al Franciei în particular. *Oricare ar fi forma în care sunt desbătute cestiunile, cari înterează Orientul, fie prin mijlocul unei Conferințe sau altmintrelea, Franția își păstrează și mîntine dreptul său de a se amestecă în aceste afaceri și de a participa la regulara lor. Ea a cumpărat acest drept destul de scump, pentru a nu voi să renunțe la el.*

D-l Plenipotențiar al Austriei comunică Conferinței o depeșă dela d-l Ministru al Afacerilor Străine al Austriei, din care rezultă că Curtea din Viena aderă, cu oarecari rezerve, la propunerea de a întinde până la Brăila autoritatea Comisiunei Europene.

D-l Plenipotențiar al Turciei zice, că Guvernul său nu vede motive îndestulătoare pentru a autoriză asupra acestui punct o abatere dela stipu-

lațiunile Tractatului de Paris. El crede că cu atât mai puțin poate adera la propunerea Comitelui Cowley, cu cât ea ar putea aduce atingere drepturilor Comisiunii Riverane, în care sunt interesate alte țări, nereprezentate în Conferință. Prin aceste considerațiuni, pe cari Conferința va binevoi să le aprecieze, Sublima Poartă se vede în obligațiunea de a declina propunerea Maiestății Sale Britanice.

D-l Plenipotențiar al Rusiei zice, că se asociază în întregime la acest mod de a vedea.

D-l Plenipotențiar al Franciei zice, că tot ce s'a propus ori s'a sugerat implică în fond ocupațiunea militară a Principatelor. Fără îndoială, Conferința nu se va mira, că Guvernul Impăratului se arată puțin favorabil acestei idei. Plenipotențiarul Maiestății Sale nu și-a ascuns urmările liniei de purtare adoptată de Conferință, și și-a permis a spune încă din prima zi, că hotărârile sale vor ajunge necesarmente la complicațiuni extreme. Totuș, legată de Tractate, Franția s'a asociat la rezoluțiuni cari aveau de obiect a da satisfacțiune dreptului, în ordinea faptelor morale. Acum se fac propuneri, cari cer întrebuițarea forței. Ei bine, înainte de toate, e aci o chestiune de apreciere politică, pe care Conferința în înțelepciunea sa trebuie s'o examineze, punându-se din punctul de vedere al oportunității. Poporul Moldo-Valah e astăzi într'o stare de surescitare națională: el se va apăra în contra intervenției trupelor turcești; lupta pare inevitabilă. Sângele creștin va curge; cine știe efectul ce va ieși din aceasta asupra celorlalte populațiuni creștine din Imperiul Otoman? Vor fi poate răscoale, și atunci ce va face Poarta? Va cere sprijinul Puterilor creștine în contra Creștinilor? Cine nu vede toate pericolele unei astfel de situațiuni, mai ales în împrejurările iminente ce preocupă așa de profund Europa? De altmintrelea, ce inconvenient este a aștepta? Inchipuiți-vă că Principele de Hohenzollern întâmpină la rândul său piedici pe cari nu le poate învinge, că guvernează rău, sau că face acte contrare datoriilor sale către Poartă; dânsul va cădea sau se vor putea lua față de el măsuri de constrângere; — dacă din contra el cârmuește bine, dacă dă Suzeranității Porții, intereselor de bună ordine și de liniște, satisfacțiunile și garanțiile dorite, n'ar putea el să-și atragă bunăvoința Curților Garante și Puterei Suzerane și să merite a fi recunoscut de ele? — Dreptul este păzit, și se poate aștepta fără teamă ca acest drept să fie primejduit; pe când o intervenție militară va deschide ușa la cele mai periculoase eventualități. In ceea ce-l privește, Guvernul Impăratului n'ar putea să se asocieze la această propunere.

D-l Plenipotențiar al Rusiei crede, că poate întrebă pe d-l Drouyn de Lhuys, care ar fi întinderea practică a dreptului, dacă se exclude orice măsură de constrângere? Cât pentru Rusia, în calitatea sa de Putere megieșă,

ea are interese particulare, cari nu i-ar permite să aștepte, așa precum propune d-l Plenipotențiar al Franciei. Dacă s'ar vedea că Principatele ar fi dispuse să intre pe căi normale, aceasta ar fi îndreptățită, însă, din contra, din zi în zi ele tind a se îndepărta mai mult de aceste căi.

D-l Plenipotențiar al Mării Britanii declară, că se unește în totul cu modul de a vedea al d-lui Președinte al Conferinței. Cât despre întrebuirea măsurilor de constrângere, el este convins că, mai ales în împrejurările actuale, ele ar putea da naștere la cele mai mari pericole și aprinde războiul în Orient, cecace n'ar lipsi să se întâmple dacă s'ar recurge la ocupațiunea militară a Principatelor. Prin urmare, e mai bine a amâna o astfel de măsură și a aștepta. D-l Comite Cowley se pronunță în contra trimiterei de Delegați ca și în contra Ocupațiunii militare. Prezența Delegaților la București ar fi, după părerea sa, fără folos; ei n'ar veni acolo decât pentru a fi martorii unei lupte sângeroase și înverșunate.

D-nii Plenipotențiar ai Rusiei și Turciei nu cred, că e locul a se teme de un conflict de această natură.

Safvet Pașa adaugă, că crede că poate asigura Conferința în contra temerei despre o mișcare printre Populațiunile Creștine.

D-l Plenipotențiar al Rusiei zice, că eră locul a crede că Principele de Hohenzollern a venit la București cu intențiunea de a se liberă de orice legătură față de Sultan.

* * *

Astfel România a intrat în cercul marilor interese europene: întâiu în 1856, când idea Unirei și a Principelui dintr'o Dinastie domnitoare o legă de constituirea Italiei, și după un deceniu, când idea Unirei Principatelor luă un trup viu sub scutul unui mare războiu european, care a pregătit Unitatea Germaniei. În mijlocul acestei mari transformări a Statelor Europene, s'a ridicat Regatul României, care a scos din uitare seculară neamul românesc.

Chiar în întâiele zile ale lui Aprilie se stabilesc relațiuni zilnice între Principele Carol-Anton de Hohenzollern cu Regele Wilhelm al Prusiei. Greutatea cea mare a momentului eră, a așă, sub care formă concisă și sigură Impăratul Napoleon III și Regele Prusiei vor consimți a lăsa drum liber deciziunilor luate la București și la Düsseldorf.

La Berlin rezolvirea cestiunei a fost ușurată prin întrevederea din 23 Aprilie (5 Maiu) dintre Principele Carol-Anton de Hohenzollern cu Regele Prusiei și intervenirea prietenească a Comitelui de Bismarck. Se luă deciziunea, că Principele Carol își va trimite

demisiunea Sa din armata Prusiană. dela ultima stațiune germană de cale ferată și că Regele Prusiei va închide ochii asupra faptului indeplinit.

Mai greu erà de a se ști, ce hotărîre va luà Impăratul Napoleon la Paris, unde erà întrunită Conferința Marilor Puteri, defavorabilă cerințelor românești.

In această. constelațiune încurcată, trei femei au îmbrățișat cu căldură interesele României. Acestea sunt: — *Doamna Hortensia Cornu*, o amică din copilărie a Impăratului Napoleon III, având pe lângă acesta totodată o influență recunoscută prin inteligența și energia ei, nu mai puțin prin sinceritatea devotamentului ei, și care erà încă și amică devotată a familiei Principelui Carol-Anton de Hohenzollern; — *Baroneasa de Franque*, Germană de origine, locuind la Ramersdorf pe malul drept al Rinului, nu departe de Bonn, amică a familiei princiare de Hohenzollern, și amică din copilărie a Doamnei Mathilda Drouyn de Lhuys, soția Ministrului Afacerilor Străine al Franciei și Președintele Conferinței unde se desbătea despre soarta României; — și în fine *Doamna Matilda Drouyn de Lhuys*.

Acestor trei femei datorește România o recunoștință eternă, căci tustrele, cu Doamna Hortensia Cornu în capul lor, au muncit ca și cum ar fi fost Românce. Numele lor trebuie să fie cunoscut tuturor, cari poartă un interes pentru Regatul Român, și cari în zile de grea cumpănă ne-au dat un ajutor mare.

Prin un Român de inimă am fost fericit a căpăta portretele acestor trei femei, și rog Academia să le primească în colecțiunile ei ca o donațiune foarte prețioasă.

* * *

In câteva zile vom serbă întreita mare sărbătoare națională de 10 Maiu, vom serbă în aceea zi 46 de ani de Domnie a Regelui Carol I-iu, și totodată 35 de ani de Independență și 31 de ani de Regalitate.

In 10 Maiu 1913 vom serbă 47 de ani de Domnie, 36 de ani de Independență și 32 de ani de Regalitate a Regelui Carol I-iu.

Voiu aminti că Ștefan cel Mare a domnit (1457 la 1504) 47 de ani; Alexandru cel Bun (1400 la 1433) 33 de ani; Mircea cel Bătrân (1386 la 1418) 32 ani.

Să rugăm cu toții pe A Tot Puternicul Dumnezeu, ca Regele Carol I să împlinească peste patru ani, în 1916, jumătate secol de Domnie, și să treacă și mai departe până la adânci bătrânețe, iar România să-l iubească și să-l venereze, ca pe cel mai mare Suveran al ei, care cu credință, cu dragoste și cu o perseverență rară a fundat Regatul României și Dinastia ei, luând parte la un mare Războiu European alături cu Armata Marelui Imperiu al Rusiei, și ridicând Regatul României a fi un factor necesar și apreciat al Păcii și al Civilizațiunei Europene.

Neconștiutul în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,30
Evoluția în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,30
Tradiția istorică în cheștiunea originilor române, de <i>Dimitre Onciul</i> . Două Zamfire, domnițe române din secolul XVI, trecute în Transilvania, de <i>Ioan Pușcariu</i>	—,20
Câteva observațiuni asupra îndatoririlor militare ale Cnejilor și boierilor moldoveni în secolii XIV și XV, de <i>I. Bogdan</i>	—,30
Contribuții la istoria Moldovei între anii 1448—1458, de <i>I. Bogdan</i> . Evangheliile dela Homor și Voroneț din 1473 și 1550, de <i>I. Bogdan</i>	—,30
Tom. XXX.—Desbaterile Academiei în 1907—8.	1.—
• XXX.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	5.—
Despre censura în Moldova. IV. Censura sub Grigorie Ghica și desființarea ei, de <i>Radu Rosetti</i>	6.—
Cetatea Neamțului dela podul Dâmboviței în Muscel, de <i>I. Pușcariu</i> . Notița despre monetele lui Petru Mușat, de <i>Nicolae Docan</i>	1.—
Lupta între Drăculești și Dănești, de <i>A. D. Xenopol</i> . Contribuțiuni la studiul cronicelor moldovene (Nicolae Costin, Tudosie Dubău, Vasile Dămian), de <i>Const. Giurescu</i>	—,40
Inscripțiile dela Cetatea-Albă și stăpânirea Moldovei asupra ei, de <i>I. Bogdan</i>	1.—
Documentul Răzenilor din 1484 și organizarea armatei moldovene în sec. XV, de <i>I. Bogdan</i>	1.—
Indice alfabetic al volumelor din <i>Anale</i> pentru 1898—1908.	2.—
Tom. XXXI.—Desbaterile Academiei în 1908—9	5.—
• XXXI.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	10.—
Patruzeii și doi de ani de domnie a Regelui Carol I, de <i>D. Sturdza</i> . Un proces de sacrilegiu la 1836 în Moldova, de <i>Radu Rosetti</i>	—,20
Letopisețul lui Azarie, de <i>I. Bogdan</i>	—,50
Cum se căutau moșile în Moldova la începutul veacului XIX. Conдика de răfueală a Hatmanului Răducanu Roset cu vechilii lui pe anii 1798—1812, de <i>Radu Rosetti</i>	1,50
Originile asiro-chaldeene ale greutăților romane, de <i>Mihail C. Sufu</i> . Arhiva senatorilor din Chișinău și ocupațiunea rusească dela 1806—1812. I. Cauzele războiului. Începutul ocupației, de <i>Radu Rosetti</i>	—,20
Negru Vodă și epoca lui, de <i>Dr. At. M. Marienescu</i>	2.—
Criminalitatea în România, după ultimele publicațiuni statistice, de <i>I. Tanoviceanu</i>	—,50
Arhiva senatorilor din Chișinău și ocupația rusească dela 1806—1812. II. Negoțierile diplomatice și operațiunile militare dela 1807—1812. Amănunte relative la ambele țeri, de <i>Radu Rosetti</i>	—,30
Unioniști și separatiști, de <i>A. D. Xenopol</i>	1,50
• XXXII.—Desbaterile Academiei în 1909—1910	—,50
• XXXII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	5.—
Știri despre veacul al XVIII-lea în țerile noastre după corespondențe diplomatice străine. I, 1700—1750, de <i>N. Iorga</i>	14.—
Arhiva senatorilor din Chișinău și ocupația rusească dela 1806—1812. III. Amănunte asupra Moldovei dela 1808 la 1812, de <i>Radu Rosetti</i>	—,50
— IV. Amănunte asupra Terii-Românești dela 1808 la 1812, de <i>Radu Rosetti</i>	1,60
Despre elementele cronologice în documentele românești, de <i>N. Docan</i>	2.—
Partidele politice în Revoluția din 1848 în Principatele Române, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,50
Studii privitoare la numismatica Terii-Românești. I. Bibliografie și documente, de <i>N. Docan</i>	—,60
Știri despre veacul al XVIII-lea în țerile noastre după corespondențe diplomatice străine. II, 1750—1812, de <i>N. Iorga</i>	1,20
Conflictul dintre guvernul Moldovei și mănăstirea Neamțului. I. Înainte de 1 Iunie 1858, de <i>Radu Rosetti</i>	—,80
Marele spătar Ilie Țifescu și omorirea lui Miron și Velișco Costin, de <i>I. Tanoviceanu</i>	1,60
Luptele dela Ogretin și Teișani din zilele de 13 și 14 Septembrie 1802 (7111), de <i>General P. V. Năsturel</i>	—,50
Conflictul dintre guvernul Moldovei și mănăstirea Neamțului. II. După 1 Iunie 1859, de <i>Radu Rosetti</i>	—,50
Dia primitiva unui boier moldovean din jumătatea întâi a veacului XVIII-lea, de <i>I. Bogdan</i>	1,50

Analele Academiei Române.

L. B

Tom. XXXIII.—Desbaterile Academiei în 1910—1911	4.—
XXXIII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	12.—
Francisc Rákóczy al II-lea, învictorul conștiinței naționale ungu- rești și Români, de <i>N. Iorga</i>	—,40
Un călător italian în Turcia și Moldova în timpul războiului cu Polonia, de <i>N. Iorga</i>	—,30
Două documente privitoare la Revolta boierilor din țara Făgăra- șului în favoarea lui Mihnea Vodă numit cel Rău, 1508—1510, de <i>Ioan Pușcariu</i>	—,20
Carol al XII-lea, Petru cel Mare și țările noastre, de <i>N. Iorga</i>	1.—
Câteva note despre cronicile și tradiția noastră istorică, de <i>N. Iorga</i>	—,20
Alte lămuriri despre veacul al XVIII-lea după izvoare apusene. Luarea Basarabiei și Moruzeștii, de <i>N. Iorga</i>	—,40
Răscoala Seimenilor în potruva lui Mateiu Basarab, de <i>N. Iorga</i>	—,30
Cevă despre ocupațiunea austriacă în anii 1789—1791, de <i>N. Iorga</i> .	1.—
Insemnătatea divanurilor ad-hoc din Iași și București în istoria renașterii României, de <i>D. A. Sturdza</i> .	
— I. Tratatul de Paris din 30 Martie 1856	—,40
— II. Anul 1856	1,20
— III. Anul 1857	1,60
— IV. Lucrările Divanurilor ad-hoc din Iași și București.	1,60
— V. Anul 1858. Căimăcămia din Moldova a domnilor Ște- fan Catargiu, Vasile Sturdza, Anastasie Panu	1.—
Partea Românilor din Ardeal și Ungaria în cultura românească (influențe și conflicte), de <i>N. Iorga</i>	—,20
Munții Tâmaș și Tămășel, de <i>Ioan Pușcariu</i>	—,20
Dinastia lui Radu Negru Vodă în Ungro-Vlahia (Valahia Mare) și Dinastia Basarabilor în Oltenia (Valahia Mică) și în Valahia Mare, de <i>Dr. Atanasie M. Marienescu</i>	1.—
» XXXIV.—Desbaterile Academiei în 1911—1912. (Sub presă).	
» XXXIV.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> (Sub presă).	
Breasla Blânarilor din Botoșani, Catastihul și actele ei, de <i>N. Iorga</i> .	—,50
Pagini din istoria culturală: I. Privilegiul din 1815 al Târgului- Frumos. — II. Din vicața moșnenilor vieri ai ținutului Săcuie- nilor, de <i>N. Iorga</i>	1.—
Insemnătatea divanurilor ad-hoc din Iași și București în istoria renașterii României, de <i>Dimitrie A. Sturdza</i> .	
— VI. Anul 1858. Adunarea electivă din Iași	1.—
— VII. Anul 1858. Căimăcămia din Valahia a domnilor Emanoil Băleanu, Ioan Manu și Ioan A. Filipescu și influența precumpănitoare a Adunării Elective din Iași asupra Adună- rii Elective din București	1,60
— VIII. Revoluționare în Țara-Românească între anii 1840—1843, de <i>Ioan C. Filitti</i>	1.—
— IX. Contribuții la istoria bisericii noastre: I. Despre Mănăstirea Ceamăluți. — II. Bălinești, de <i>N. Iorga</i>	—,40
O scrisoare din 1679 a Mitropolitului Dosofteiu, de <i>I. Bogdan</i> .	—,50
Cetatea Ulmetum. Descoperirile primei campanii de săpături din vara anului 1911, de <i>Vasile Pârvan</i>	5.—
Insemnătatea europeană a realizării definitive a dorințelor rostite de Divanurile ad-hoc în 7/19 și 9/21 Octombrie 1857, de <i>Dimi- trie A. Sturdza</i> , I	—,80
— II.	—,40
— III.	—,70
Nicolae Kretzulescu, 1812—1900—1912, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,20
Gheorghe Asachi-ca tipograf și editor — după Catalogul lui din 1847, — de <i>N. Iorga</i>	—,60
Politica Austriei față de Unire. — I. Înainte de Conferințele din Paris, de <i>N. Iorga</i>	—,30
Un ofițer român în oastea lui Carol al XII-lea. — Câteva note, — de <i>N. Iorga</i>	—,20

VERIFICAT
2007

VERIFICAT
2017

20